http://rcin.org.pl

Egz. archiwalny IBL

http://rcin.org.pl

http://rcin.org.pl

KAZANIA
JÓZEFA WERESZCZYŃSKIEGO.

http://rcin.org.pl

http://rcin.org.pl

KAZANIA

JÓZEFA

WERESZCZYŃSKIEGO

BISKUPA KIJOWSKIEGO,

WYDANE PRZEZ

IGNACEGO HOŁOWIŃSKIEGO

ARCYBISKUPA MOHILEWSKIEGO, METROPOLITĘ RZYMSKO-KATOLICKICH KOŚCIOŁÓW W CESARSTWIE.

INSTYTUT
BADAŃ LITERACKICH PAN
BIBLIOTEKA
00-330 Warszawa, ul. Nowy Świat 72
Tel. 26-68-63

PETERSBURG I MOHILEW,

NAKŁADEM BOLESŁAWA MAURYCEGO WOLFFA.

1854.

http://rcin.org.pl

Rękopism pod tytułem: Kazania Józefa Wereszczyńskiego Biskupa Kijowskiego,—jako zawierający w sobie gruntowny wykład nauki Rzymsko-katolickiego Kościoła, — dla kapłanów i ludu wiernego nader użyteczny,—drukować pozwalam. Wilno d. 25 Listopada, 1852.

Biskup Wileński Wacław Żyliński

POZWOLONO DRUKOWAĆ,

z obowiązkiem złożenia w Komitecie Cenzury, prawem oznaczonéj liczby exemplarzy. Wilno. 17 Grudnia. 1852 r.

Cenzor Paweł Kukolnik.

W drukarni Karola Kraja.

3543
http://rcin.org.pl

Dzieła Wereszczyńskiego Biskupa Kijowskiego tak są rzadkie, że można tylko o nich znaleść krótką wzmiankę u niektórych miłośników dawnéj naszéj literatury, a publiczność dla rzadkości exemplarzów całkiem nie zna wzorowego pisarza w najświetniejszym periodzie naszego piśmiennictwa. Stąd poszło, że nawet w klassycznych dziełkach o wymowie kaznodziejskiéj nie ma żadnéj wzmianki o tym wymownym Biskupie; gdy tymczasem nie podpada najmniejszéj wątpliwości, że Wereszczyński należy do najcelniejszych naszych kaznodziejów, tak ze względu na piękność języka, jak na prostotę wykładu przy świętém namaszczeniu i gruntownéj nauce duchownéj i świeckiéj. Słusznie przeto wchodzi do szczupłego grona wzorów kaznodziejstwa w epoce Zygmuntów. Chęć upowszechnienia tak świetnego pomniku w naszéj literaturze była głównym

http://rcin.org.pl

powodem do wydania tych dzieł nadzwyczaj dziś rzadkich.

Józef z Wereszczyna Wereszczyński herbu Korsak, cztérnasty z porządku Biskup Kijowski, urodził się z ojca Jędrzeja Podsędka Chełmskiego i matki Anny herbu Rawicz Jaroskiéj z Jaroszyna, *) zrósł i wychował się w Krasnymstawie, który sam zowie swém gniazdem: tam bowiem przy katedralnym kościele Chełmskim utrzymywali duchowni szkołę, i w niéj Wereszczyński ćwiczył się w naukach pod Mistrzem Michałem Radružyanem, co późniéj został Kanonikiem i Officjałem Chełmskim. W młodych jeszcze latach wstąpił do stanu duchownego i szczególna świątobliwość, nauka i gorliwość w spełnianiu obowiązków otworzyły mu drogę do kościelnych godności. Przed rokiem 1577 został Kanonikiem Chełmskim; a po dobrowolném złożeniu przez X. Kaspra Koźmieńskiego opactwa w Sieciechowie, był przez Benedyktynów podniesiony na Opata w 1581 roku. Przywiązany do rodu Jagiełłów słowem i pismem, starał się o wybór Zygmunta Trzeciego, a ta jego życzliwość zwróciła nań uwagę tego Króla, za którego staraniem został Biskupem Kijowskim i wszedł do Senatu 1589 roku; **)

---

*) Niewiem dla czego Niesiecki kładzie w spisie Biskupów Kijowskich: Józef z Zbaraża, bo sam na wszystkich dziełach pisze się z Wereszczyna. Mylnie także Niesiecki a za nim późniejsi dają mu za matkę Paroskę—była to jego babka; matkę zaś miał, jak sam pisze w Wizerunku, Annę.

**) Rzecz pewna, że po śmierci Woronieckiego Biskupa Kijowskiego

http://rcin.org.pl

a w dziesięć lat, t. j. 1599 roku zakończył życie doczesne.

Z dzieł jego i ze świadectw spółczesnych widać w nim człowieka prawdziwie świątobliwego, wielkiego talentu i nauki. Przy katedrze w Krasnymstawie jako kapłan i kanonik odznaczał się prawdziwie pożytecznem nauczaniem ludu. Zostawszy Opatem, nie myślał o zbytkach, ale kościół i klasztor zrestaurował, malowidłami ozdobił i piękną zakrystją ubogacił, majątki zaś należące do Opactwa z długów oczyścił. Na Biskupstwie przedstawiał wizerunek najgorliwszego Pasterza, bo się całkiem oddał swéj powinności świętéj. Sam kazania mówił, sam uczył katechizmu prostaczków i dzieci, sam gotował chorych ku szczęśliwéj śmierci, słowem, był wszystkiém dla wszystkich. Jego świątobliwość, przez to samo że była doskonałą, nie miała w sobie nic surowego; sam wprawdzie pił wodę i bardzo rzadko piwo, ale gości ochotnie przyjmował i hojnie podejmował. Szczególniéj lubił uczonych, nimi się otaczał i w każdéj potrzebie niósł im zapomogę. Był rzeczywistym przyjacielem i dobroczyńcą sławnego poety Klonowicza: utrzymywał go długo w klasztorze Sieciechowskim; i ten ubogi poeta wiele dzieł polskich Wereszczyńskiego przeło-

przypadłéj 1569, został w następnym roku rządzcą téj Dyecezji i Senatorem, będąc nominatem; ale w jakim roku był konsekrowany, trudno oznaczyć. W Exeytarzu bowiem wydanym 1592 roku, jeszcze się pisze Nominatem Biskupstwa Kijowskiego, chociaż w samém dziele przemawia jako pasterz swéj Dyecezji; pisał się razem i Opatem Sieciechowskim, znać że to Opactwo trzymał aż do śmierci.

http://rcin.org.pl

żył na język łaciński, a znowu Biskup przyoblekał wiersze Klonowicza w rzymską mowę. Wiele pisał, ale przez skromność niewiele drukował; czego więc sam za życia nie wydał, to wszystko przy zwykłéj nam obojętności, przepadło marnie w rękopismach. Szczególniéj czujemy stratę kazań i nauk, miewanych w ciągu Kijowskiego Pasterstwa.

Mamy pod ręką najcelniejsze i najpożyteczniejsze dzieła Wereszczyńskiego, lecz teraz wydajemy same kazania, jako to:

1. *Kazania albo ćwiczenia Chrześcijańskie na ośmnaście niedziel z wykładem tak na Ewangelie, jako też na dwanaście członków wiary Chrześcijańskiéj. W Krakowie, w Drukarni Andrzeja Piotrkowczyka r. p. 1587.* Jest to najważniejsze dzieło Wereszczyńskiego i zawiera w sobie trzydzieści kilka nauk, bo ośmnaście kazań, począwszy od pierwszéj niedzieli wielkiego postu, aż do niedzieli drugiéj po Ś Trójcy; stanowią zupełną i osobną całość, mając swój wstęp, założenie i zakończenie, wyjąwszy dwóch lub trzech nauk niedzielnych, gdzie się jeden przedmiot ciągnie i w kazaniu i w kreda wykładzie, jak np: na Zmartwychwstanie Pańskie; wszystkie zaś inne nauki Symbolu Apostolskiego mają osobną i doskonałą całość. Będąc jeszcze Kanonikiem Chełmskim, miewał te nauki w kościele katedralnym w Krasnymstawie, lecz w czasie ich druku był już opatem Sieciechowskim.

2. *Kazanie na dzień zaduszny, w Krakowie*

http://rcin.org.pl

u Andrzeja Piotrkowczyka, 1585 roku. Dowodzi, że jest czyściec powagą starego i nowego Testamentu. Jest to bardzo gruntowna i praktyczna nauka. Przywodząc miejsca z Pisma świętego, wykłada ich znaczenie zdaniami Ojców świętych, i stosuje się do słuchaczów w bardzo prostym i loicznym wywodzie. Jego rzut oka na autentyczność Xiąg świętych, mieści w swéj krótkości głęboką znajomość Pisma i ducha Katolickiego Kościoła. W dowodach przeciw Kacerzom, wylęgłym z nauki Lutra, nie wahał się przytoczyć słowa ich mistrza na poparcie bytności czyśćca.

3. Instrukcja albo nauka o spowiedzi, w Krakowie, w Drukarni And. Piotrkowczyka r. p. 1585. — Po obrazowym i krótkim wstępie, zastanawia się w czterech punktach, jako to: co jest spowiedź, co należy czynić przed spowiedzią, przy spowiedzi, i po spowiedzi. Mieści się tu najpraktyczniejszy wykład Sakramentu pokuty. Nauka ta należy do najlepiéj wypracowanych i zastosowanych ku pojęciu najpospolitszego słuchacza. Samo wysłowienie jest więcéj żywe i obrazowe jak zwykle bywa u tego pisarza; obok praktycznych nauk dla ludu, jak się ma spowiadać, są miejsca niepospolitéj piękności i wymowy. Każdy ze czterech punktów téj nauki zamyka się przedsięwzięciem spełnienia wyłożonéj prawdy w kształcie modlitwy krótkiéj, prostéj, ale pełnéj rzewnego wdzięku pobożności. Nic przeto dziwnego, że to pożyteczne i piękne kazanie było na prośbę osób

http://rcin.org.pl

bogobojnych przedrukowane powtórnie, bo edycja z roku 1585 jest drugą, jak powiada sam autor w przemowie do tego kazania, pisanéj 1583 roku, a więc przed tym rokiem była wydana ta Instrukcja spowiedzi.

4. Kazanie przy przyjmowaniu świętości małżeństwa. Krak. And. Piotrk. 1585 roku. Jeszcze będąc Kanonikiem Chełmskim, w roku 1577 napisał tę przemowę, aby ją mieć na szlubie swego przyjaciela Stanisława Piotrowskiego Podstarościego Łuckiego; lecz niemogąc przybyć na ten akt weselny, podał późniéj do druku swe kazanie i dedykował je Piotrowskiemu. Ze zwykłym sobie talentem rozważa przedmiot w czterech punktach: co jest Małżeństwo i jego godność, jaki cel i jego obowiązki, Boski gniew na nieczystych, małżeństwo ma być dobrowolne a nie poniewolne. —

W sądzeniu o tych Kazaniach trzeba mieć cel autora przed oczyma; ten bowiem pogląd, ułatwia właściwe pojęcie i sąd nieskrzywiony. Głównym celem w tych kazaniach było: podać pobożnym parafianom wszystko, co mają wierzyć i czynić, t. j. nauczać ludzi prostych, szczerych, aby z wykładu Ewengelii sprawy swe ku nauce zbawiennéj stosowali: a z Kreda wyrozumianego pewny i stateczny grunt mieli swéj wiary i zbawienia, a tak stali się nieprzystępnemi dla nowatorów, którzy wówczas grasowali po Polsce. Takowy cel wyraźnie i dowodnie przegląda się w jego Kazaniach, bo tak są nim przejęte, że właśnie ten sam cel może być i sądem o całém dziele. Są to

http://rcin.org.pl

bowiem najgruntowniejsze i najpraktyczniejsze nauki do ludu, pełne świętego namaszczenia i gorliwości o zbawienie bliźnich. Zamiast wyobraźni polotów, lub retorycznych zapałów, wszędzie go zdobi i ożywia spokojna moc przekonania i rzewna a głęboka pobożność w prostocie. Cechuje zaś go i odznacza najwięcéj to, że najtrudniejsze zadania rozwiązuje najpopularniéj. Nie jest więc to dzieło połyskujące ustawnie ogniem i bogactwem wymowy; nie ma żadnych sztucznych ozdób i wygładzeń; nie usiłuje brzmieniem i doborem słów zachwycać, nie goni za poetycznością; nie wyświeca na jaw swéj uczoności; ale w prosty i naturalny sposób oddaje szczerze myśli i uczucia, przy najdoskonalszém zastosowaniu się do prostaczków. Nie są to kazania w jakichś ważnych zdarzeniach, gdzie wymowa musi brać wyższy polot, ale są to proste nauki, równie jednak doskonałe w swoim rodzaju, równie pożyteczne i miłe prostaczkom i światłym, a w codziennem użyciu częściéj mogą ce za wzór posłużyć. Są to nauki parafialne, w każdym czasie równie przydatne, pełne prawdy i niepospolitego wdzięku, pełne łagodnego a miłego pociągu, ożywione wszędzie ogniem prawdziwéj i światłéj gorliwości.

Chociaż wszystkie te nauki odznaczają się obmyśleniem w wyborze i układzie przedmiotu, a stąd wszystkie są pisane jedną metodą praktyczną, różnią się jednak między sobą z téj przyczyny, że autor nie myślał pisać ani ciągłych Homilii, ani ciągłych nauk, ani też wykładu ŚŚ. obrzędów. Stosownie bo-

http://rcin.org.pl

wiem do potrzeby raz miał Homilję, t. j. zajmował się wykładem Ewangelii, drugi raz w kształcie kazania brał jaki przedmiot, albo też w całéj nauce przedstawiał wykład obrządków, jak na niedzielę palmową; albo wreście wyświecał cel kościoła w przeznaczeniu Ewangelii na jaką niedzielę, i zachęcał, aby chrześcijanie temu celowi odpowiedzieli, jak na niedzielę czwartą postu. Wszędzie ma baczenie na duchowną potrzebę słuchaczów i na myśl Ś. Kościoła, w jakiéj powinien lud nauczać. Pokazując przyczynę, dla któréj kościoł kładnie Ewangelię na niedzielę lub święto, albo wyjaśniając znaczenie obrządków, albo wreście przytaczając wyjątki ze mszału, brewiarza lub ksiąg liturgicznych, stara się wydobyć myśl i cel kościoła i przez to dziwnie katolickim staje się kaznodzieją, bo spełnia najwierniéj swoje posłannictwo do ludu wedle mu danéj przez Kościoł instrukcii.

Równie w używaniu dowodów odznacza się rozmaitością przez głębokie pojęcie przedmiotu i słuchaczów: raz bowiem czerpie dowody z Pisma, Ojców, rozumu i historji, drugi raz zajmuje się samém rozumowaniem, lub samą powagą, jak tego rzecz może wymagać. Pod tym względem jego kazanie o Trójcy świętéj jest najdoskonalszym wzorem, jak należy mówić o tajemnicach wiary, przechodzących ludzkie pojęcie.

Rzadko wykazuje swój podział: owszem gruntowne obmyślenie i uporządkowanie rzeczy pokrywa naturalną prostotą, największą praktycznością, tak że tylko

http://rcin.org.pl

po zastanowieniu się odsłaniasz podział i bardzo logiczne wysnucie założonego przedmiotu. W całém uporządkowaniu i pojęciu tych kazań widać pełną roztropności gorliwość, aby lud oświecić w religii i zachęcić do wypełnienia jéj przepisów. Stąd te kazania, jak dla prostaczków nienawykłych ku długiemu myśleniu, są krótkie, jasne i praktyczne: nic tu niema położonego jedynie dla wymowy, żadnéj barwy szkolnéj, żadnego śladu wypracowania, są to jakby z natchnienia przemowy do ludu po przeczytanéj Ewangelii. Wstępy, pospolicie bez textu, są jasne, treściwe i nadzwyczaj krótkie, bo często w kilku słowach przechodzi do rzeczy; sam wykład, lubo dość obszerny, niema żadnych niepotrzebnych zaciekań się, owszem przy najgruntowniejszém teologicznem pojęciu, tak ma wielką praktyczność i prostotę, że się nic szkolnego, nic uczonego niedaje widzieć. Jest to rzeczywiście żywe słowo, którém Królestwo Boże rozszerza się na ziemi. Zakończenia jeszcze od wstępów są krótsze, a ich treść stanowi albo zachęta, albo przestroga, albo wreście modlitewka. —

Nauki objaśniające skład Apostolski, wszystkie są pisane jedną metodą. Dwie pierwsze są przygotowawcze, w dalszych zaś objaśnia porządkiem dwanaście artykułów symbolu. W każdym wstępie tych nauk kładnie treść uprzednie wyłożonéj nauki, i trzymając się podania, wymienia Apostoła, któremu przypisuje się jeden ze dwunastu członków *Wierzę w Boga.* Po dokonanym wykładzie, przedstawia treść swéj na-

http://rcin.org.pl

uki sposobem katechizmowym, t. j. przez pytanie i odpowiedź; a jeśli artykuł odnosi się razem do wiary i obyczajów, wtedy osobno treść podaje jak mają wierzyć, a osobno jak mają czynić. Taki sposób wykładu jest dziwnie jasny i praktyczny. Dwanaście członków wiary dzieli na trzy części, tak jak są trzy osoby Trójcy Ś.; pierwszą część odnosi do wyznania Boga Ojca, Stworzyciela, Rządzcy i Zachowawcy wszech rzeczy widomych i niewidomych; drugą część do Jezusa Chrystusa Odkupiciela i Dawcę wiecznego żywota; trzecią część do Ducha Świętego, który Kościół Chrześcijański poświęca, sprawuje i ożywia. W całém tém wyłożeniu Artykułów kreda panuje obok największéj praktyczności gruntowność i głębokość Katolickiego poglądu.

Sposób dowodzenia jakiéj prawdy, albo zbijania fałszu, odznacza się u niego dziwną mocą, praktycznością i jest prawdziwie doskonałym wzorem: niema tam zapędów i uniesień, ale pełna miłości i nauki staranność wyświecenia do tyla prawdy, aby ją przeciwnicy musieli przyjąć samém cichém przekonaniem. W zbijaniu błędów panuje duch wielkiéj łagodności, wielkiego oszczędzania ludzi; chociaż nieprzeto mniéj gruntownie i mocno powstaje przeciwko fałszom. Ta polemika w duchu miłości szczególniéj go odznacza warta jest pilnego naśladowania. Często zbijając błąd, nie wymienia nawet sekty, utrzymującéj tę fałszywą naukę; często po zbiciu zarzutu prosi Boga o nawróceniu błądzących. Nie znajdziesz u niego słów obel-

http://rcin.org.pl

żywych, ale z całą powagą i przyzwoitością dowodzi prawdy w najgruntowniejszy sposób: bo rozumowanie odpiera zwycięzko rozumowaniem, a przekręcania Pisma prostuje samém że Pismem. Dwa lub trzy razy tylko mniéj poważnych użył wyrażeń przeciw kacerzom: np. Obory — chciałem rzec zbory. Dziśby to nie uchodziło, ale w owym czasie trzeba się niezmiernie dziwić, że tak rzadko wpada w upowszechnioną wtedy wadę besztania przeciwników.

Mamy jeszcze wzór doskonały w samym jego wykładzie rzeczy: bo chociaż jest prosty, najlepiéj zastosowany do słuchacza i nadzwyczaj praktyczny, jednak bez żadnéj pospolitości i prostactwa. Widać tam wszędzie gust ślachetny i zdrowe pojęcie, które całém oddaniem przedmiotu pilnie kierują. Praktyczność zależy u niego nie tylko na jasném i prostém wysłowieniu, ale więcéj na porównaniach, przykładach i przysłowiach, wziętych z codziennego biegu życia; co wszystko bardzo rzecz wyświetla, ożywia i pociąga ku przekonaniu. W zachętach przebija się to serdecznéj miłości naleganie, które ku dobremu zda się przymuszać. Lubo zaś wykładu nie zbywa ogólnikami, jednak samo przedstawienie nie jest długie, ani wyczerpuje swego przedmiotu ze wszystkich stron; owszem z całą głębokością poglądu wybiera główniejsze i potrzebniejsze rzeczy dla ludu, i wykłada je w krótkich i praktycznych słowach, bez długiego rozprawiania. Do téj jasności wykładu przyczynia się precyzja czyli taka dokładność w oddaniu i określeniu myśli, aby nikt

http://rcin.org.pl

jéj inaczéj nie mógł pojąć, albo złém wnioskowaniem przyjść do błędnego zdania. Co jest najważniejszym warunkiem dobrego kaznodziei. Wereszczyński mówi, że trzeba cierpieć złych w Kościele, jak się cierpi kąkol w pszenicy aż do żniwa; lecz zaraz dodaje, że rodzice i zwierzchność winni jednak złe postępki karać. Albo, przedstawując, że Chrystus Pan skruszył moc szatanów i zburzył piekło, dodaje: ale na dobrych, gdyż zostawił tyle piekła, ile dostanie na sprawiedliwe karanie ludzi złych.

Naukowość jego nosi cechę współczesną, bo to samo można o nim powiedzieć, co o wszystkich najcelniejszych owego wieku kaznodziejach, jak Białobrzeski, Wujek, Karnkowski i Skarga. Znajomość Pisma, Ojców i nauk religijnych cechuje go równie ze wszystkimi ówczesnymi opowiadaczami Słowa. Ci bowiem chwalebnym obyczajem wcieleni mową i życiem w Pismo Boże, przejmowali jego wyrażenia i myśli we wszystkich stosunkach, tak w listach, jak rozmowach, a tém bardziéj w nauczaniu religijném. Stąd nie znajdziesz żadnego naciągania, bo texta nie są tam przyszywane, ale wchodzą w samą osnowę i wypływają naturalnie z ciągu rozwijania się rzeczy. Ten właściwy sposób używania Pisma jest przedstawiony doskonale w naszym kaznodziei. Znajomość Ojców Świętych równie była jak Pismo fundamentem jego nauki i wzorem jego wykładu. W samém zaś użyciu Pisma, Ojców, wiadomości teologicznych i świeckich nie postrzeżesz żadnéj przesady, żadnego popisu. Całą rzymską lite-

http://rcin.org.pl

raturę znał doskonale, a z innemi naukami świeckiemi, stosownie do swego czasu, był obeznany. Trzeba mu policzyć za wielki przymiot roztropności, że chociaż należy do pierwszych kaznodziei, co po otarciu złego gustu i szaty łacińskiéj, pisali w ojczystéj mowie, jednak mniéj od Białobrzeskiego ma cytat z autorów świeckich, bo raz przywodzi Cycerona, a drugi raz parę wierszy pogańskiego poety. Wyobrażenia jego w naukach przyrodzonych były dawne: znajdujemy u niego salamandrę, fenixa, strusia karmiącego się żelazem, jaskółki zimujące w wodzie i tym podobne podania, przechowane w dziełach Ojców, w klassykach rzymskich i współczesnych pisarzach.

Biskup Wereszczyński między naszemi najlepszemi kaznodziejami, mimo wspólnych cech owego wieku, ma oddzielny swój charakter. Skarga przechodzi go rzewnością i wymową, Białobrzeski większym i obszerniejszym wykładem, Karnkowski powagą opowiadania, uczoną metodą i traktowaniem rzeczy z wyższego poglądu, Wujek treściwością i obfitością uwag. postrzeżeń i zastosowań w krótkich, jakby do medytacii słowach; ale Wereszczyński przechodzi wszystkich praktycznością, zastosowaniem się do prostego ludu, mocą i wyrazistością dziwnie rodową w opisach. Stąd bez żadnéj wątpliwości jego kazania mogą być i dzisiaj arcypożyteczne i najwięcéj warte naśladowania w nauczaniach ludu po parafiach.

Wszystkie inne jego dzieła, które mamy pod ręką które właściwie nie są kazaniami, jakto: *1. Gości-*

http://rcin.org.pl

niec pewny niepomiernym moczygębom, a omierzłym wydmikuflom świata tego do prawdziwego obaczenia, a zbytków swych pohamowania. W Krak. And. Piotrk. 1585 roku. Najpodobniéj, że pierwiéj napisał był kazanie, z którego późniéj dodaniem cytat autorów klassycznych, pomieszczeniem przykładów i szczegółów, niemogących miejsca znaleźć w nauczaniu z ambony, urodził się wyż-pomieniony *Gościniec;* a chociaż w całéj metodzie jest rozprawą moralną i stanowi dzieło literackie, jednak ślady kazania i we wstępie i w zakończeniu pozostały. Pijaństwo i obżarstwo, grasujące w ówczesném naszém społeczeństwie, były powodem do napisania téj rozprawy. Z początku mieści wykład religijny grzechu pijaństwa, późniéj przytacza różne przykłady opojów i utraciuszów, opisuje nieszczęśliwe skutki tego grzechu, aby odstręczyć od tak obrzydliwego nałogu. Cała ta rozprawa czyta się dla przykładów bardzo ciekawie, zwłaszcza że sam opis pijaństwa i opowiadanie różnych wydarzeń i anegdot są dziwnie doskonałe. Pod tym względem nie ustępuje w opisach nawet samemu Rejowi. Znajdziemy tam przewybornie oddaną historyę Jakóba Melsztyńskiego z jego dwunastu apostołami; tamże jest znajomy wszystkim doskonały opis obżarstwa i pijatyki sławnego Reja; a wszystko doborem wyrażeń i szatą prawdziwie narodową nadzwyczaj się podoba.

2. *Wizerunek nakształt Kazania, uczyniony o wzgardzie śmierci i świata tego nędznego, a o chwale onego wdzięcznego a wiecznego Królestwa*

http://rcin.org.pl

Niebieskiego. Krak. And. Piotrk. 1585 r. W przemowie sam autor zeznaje, że ten wizerunek utworzył się z kazania, mianego na pogrzebie własnego Ojca Podsędka. Lecz wielka szkoda: bo ile przerobienie kazania o pijaństwie na Gościniec było korzystne i więcéj interesujące, z przyczyny szczegółów i przykładów, o tyle wizerunek stracił; bo to przerobienie dodaniem uczoności, a wyrzuceniem stanowiących mowę pogrzebową szczegółów, które po śmierci ojca mogło uczucie żalu tkliwie mu natchnąć, zatarło całkiem ślad pierwszy; i zamiast kazania, pełnego wymowy i miłości synowskiéj, mamy uczoną rozprawę o zwyciężaniu bojaźni śmierci. Treścią tego dzieła est wystawienie próżności świata i nędzy doczesnego życia, nie tak rozumowaniem, jak świadectwami Pisma, Ojców i wszystkich prawie klassyków. Była to ówcześnie przyjęta metoda uczona, i jeżeli dziś niewiele może zajmować, wyświeca jednak ogromne oczytanie się autora. Są przytém miejsca piękne, jak np: gdy wykazuje potrzebę wspierania umarłych braci modlitwą, postem i jałmużną; a do najmocniéj interesujących opisów należy samo zakończenie, gdzie skreśla niektóre szczegóły swego ojca, prawdziwie czarującym sposobem.

3. Excytarz Xiędza Józefa Wereszczyńskiego z Wereszczyna, z łaski Bożéj Nominata Biskupstwa Kijowskiego, a Opata Sieciechowskiego, do podniesienia wojny świętéj przeciwko Turkom i Tatarom. Krak. And. Piotrk. 1592. Dedykacia Zygmuntowi Trzeciemu jest datowana z Kijowa. Wereszczyński po swojém

http://rcin.org.pl

przeniesieniu się na Ukrainę w podejrzane i niespokojne sąsiedztwo z Ordami tatarskiemi, które zowie rękami i skrzydłami Padyszacha, widząc że jego Dyecezja najpierwszą trwogę i najpierwsze niebezpieczeństwo zwykła odnosić, nieinaczéj jako owczarnia między lwiemi i wilczemi jamami zbudowana; widząc tę grożącą moc państwa Osmanów nietylko swemu krajowi, ale i całemu Chrześcijaństwu, pisał do Ojca Ś. Syxtusa Piątego obszerny po łacinie traktat względem wspólnéj Chrześcijan wojny przeciw Turkom, i posłał go do Rzymu na ręce Jerzego Xięcia Radziwiłła Kardynała i Krakowskiego Biskupa. Po śmierci Syxtusa tenże sam traktat, z małą przemianą, wydał po polsku. Dzieli się na dwie części: w pierwszéj opisuje ucisk Chrześcijan pod Turkami, w obrazie prostym, ale mocnym, malowniczym i pełnym wymowy; daléj wzywa litości i współczucia Monarchów; zapewnia zwycięztwo textami proroków, różnemi przepowiedniami, a nawet postanowieniami gwiazd o upadku Państwa Tureckiego. Zachęca panujących do zgody; wylicza moc Turecką i Chrześcijańską, a ostatniéj rokuje przewagę. W drugiéj części wykazuje sposoby usunięcia Turków z Europy i Ziemi świętéj. Zwycięztwa Mośleminów przypisuje grzechom i zepsuciu ledwie tylko z imienia Chrześcijan. W usta Sułtana kładnie surowy pogląd na obyczaje, szczególniéj swego kraju. Z tego powodu wzywa do poprawy i straszy przykładem Węgrów, podówczas ujarzmionych przez Turka. Daléj przedstawia wiele każde państwo Chrześcijańskie

http://rcin.org.pl

może dać wojska i pieniędzy, układa plany, daje na Hetmana Zamojskiego, prowadzi przez Wołochy, Multany, Adrianopol do Carogrodu, słowem, wszystko tam ukartowano. Ciekawą tam jest historyczna wzmianka o Stefanie Batorym, którego Pius V-ty chciał mieć wodzem do nowéj wyprawy na Saracenów; gdzie wylicza przygotowania i plany, jakie były poczynione ku téj wojnie przez Króla Stefana, któremu śmierć przeszkodziła: wreście podaje regułę pełną religijnego i politycznego obmyślenia, złożoną z trzynastu artykułów dla żołnierzy. W opisie różnych krajów wielka przebija się znajomość, i można tam znaleźć wiele ciekawych szczegółów historycznych. Szczególniéj przedstawia stan wewnętrzny Turcyi i jéj siły zbrojnéj; umie, pomimo uprzedzeń ówczesnych o wielkości Porty Ottomańskiéj, przejrzeć do głębi i zbadać jéj słabość. Jego opis zaniedbania przez Turków wszelkich obron, twierdz i murów miastowych jest tak dokładny, jakby dziś patrzał na zwaliska tych ścian i baszt, po których osły i kozy się pasą. Równie widzi dobrze nieład i mdłość tego tłumu, spędzanego z różnych stron świata, który co do liczby tylko stanowi wojsko. Słowem, widać, co i sam zeznaje, że od oswobodzonych brańców i od biegłych żołnierzy pilnie pozbierał na Ukrainie wszystkie wiadomości. Często wymowa, a zawsze gorliwe uczucie zdobią to ciekawe dziełko.

Inne zaś dzieła Wereszczyńskiego są następne: *1) Excytarz albo pobudka do podniesienia wojny*

http://rcin.org.pl

przeciwko Turkom. Krak. 1592 r. Ma być to wiersz bardzo mierny: niewidziałem tych wierszy. *2) Pobudka z strony fundowania szkoły rycerskiéj na Ukrainie, jako też Krzyżaków Maltańskich na Zadnieprzu. Krak. 1594. 3) Pobudka z strony podniesienia wojny potężnéj przeciw Cesarzowi Tureckiemu, bez ruszenia pospolitego, a iżby każdy gospodarz, zostawszy w domu, mógł zażywać bezpiecznie gospodarstwa swego. Posłom na Sejmie Warszawskim podane. W nowym Wereszczynie, 1598 roku. 4) Suffragium R. in Christo Patris D. Josephi Wereszczyński Abbatis Sieciechoviensis ad Nobilitatem Regni Poloniæ et Magni Ducatus Lituaniae de eligendo novo rege e domo Jagiellonidum Serenissimo Sigismundo, Filio Serenissimi Suecorum Regis: patria lingua prolatum: latine redditum per Sebastianum Sulmircensem Acernum. Cracoviæ, typis Andreæ Petricovii, an. D. 1587.* Tém dziełem zwrócił na siebie uwagę Zygmunta. Polskiego exemplarza niewidziałem. *5) Adhortatio ad Regni Poloniæ Proceres et Ordines omnes, qua ducuntur ad concordiam amplectendam et omnes simultates deponendas, priusquam actum electionis aggrediantur. Ex polonico idiomate in latinam linguam transtulit Sebastianus Sulmircensis Acernus. Cracoviæ, And. Petr. 1587.* Oryginału niewidziałem. *6) Reguła, t. j. nauka albo postępek dobrego życia. Krak. And. Piotrk. 1587.* Wyszedł w rok i przekład Klonowicza pod tytułem: *Regula id est Institutio seu cursus vitæ cujusque Regis Chri-*

http://rcin.org.pl

stiani, idiomate Polonico edita per R in Christo Patrem D. Josephum Wereszczyński, Abb. Siecie-choviensem. Latinam autem in linguam translata per Sebast. Sulmircensem Acernum. Andr. Petric. 1588 an. 7) Publika na sejmiki przez list objaśniona. 1595. Niewidziałem tego dzieła; może to być o podniesieniu wojny przeciw Turkom. *8) Sposób osady nowego Kijowa 1595 r. 9) Droga pewna do prędszego i snadniejszego osadzenia w Ruskich Krainach pustyń Rycerstwem Królestwa Polskiego 1590 roku. —*

Z tego, cośmy dotąd przytoczyli, można w nim widzieć męża pod każdym względem wzorowego. Był to najgorliwszy Biskup i Senator, człowiek przedsiębierczy i niezmordowany, kiedy szło o dobro wiary i kraju. Prawie do końca życia starał się ocucić z letargu i niedbalstwa względem zabezpieczenia granic; a jego projekta i rady pełne są zdrowego sądu i przewidywania, jak to później następne lata stwierdziły. Biskup Wereszczyński nie jest poetyczny przedstawiacz, ale rozsądny i myślący badacz; nie jest to w ścisłém znaczeniu wielki mówca z lirycznym polotem i wyrażeniem poetyczném, ale raczéj najdoskonalszy opowiadacz, nie bez wymowy czarującéj samą prostotą i szczerością oddania rzeczy. W praktyczném przedstawieniu przedmiotów niewielu ma równych sobie, a w opisach jest najdoskonalszym

Co się tyczy języka i wysłowienia, Wereszczyński należy do najpiękniejszych pomników Zygmuntowskiéj

http://rcin.org.pl

epoki. Tok i krój mowy gruntownie odbija rodowość, ma na zawołaniu język mężny, żywy, obrazowy i pełen wdzięku. Nieraz, jak w opisie walki z pokusami, cóś rycerskiego brzmi w tém zawsze prostém i naturalném wysłowieniu, niezeszpeconém nigdzie różem i bielidłem sztuki. W kazaniach, dla zachowania powagi, więcéj się oglądał na wyrażenia, ale w innych pismach wylewa z całą siłą rubaszność i dziwną wyrazistość naszéj mowy: nie szczędzi tam przysłów i tych poufałych toków i wyrażeń, które są dziwnie malownicze i dobitne. Jeśli napotykamy wady, wspólne wówczas wszystkim piszącym, to należy pamiętać, że wtedy tylko co zaczynano mowę rodzinną wprowadzać do uczoności i piśmiennictwa, gdyż dotąd język łaciński prawie wszędzie był językiem uczonym i piśmienniczym. Stąd w przemowach chętnie używa frazesów łacińskich, ale w dziełach pisanych dla wszystkich, zachowuje najczystszą polszczyznę. W téj porze więcéj pisano od ucha, niż wedle gramatyki, któréj jeszcze niebyło. Tok przeto i krój jest wzorowy, a tylko znajdujemy uchybienia słowne, lub prowincionalizmy. Często *bez* i *przez* bierze przeciwnie, wedle mazowieckiego zwyczaju, np: *przespieczny*, zamiast bezpieczny; *chrzest przez wiary*, *a wiara przez chrztu*, zamiast: chrzest bez wiary, a wiara bez chrztu, albo: *poznaliśmy my*, *widzieliśmy my*, i t. d. Słów łacińskich, nawet zpolszczonych, rzadziéj używa od innych współczesnych pisarzy, a bardzo często spotykamy najpiękniejsze wyrazy, szczególnie w terminolo-

http://rcin.org.pl

http://rcin.org.pl

gii Chrześcijańskiéj, godne wprowadzenia i użycia, np. wszędobytni, t. j. katolicki, i t. d.

Dziwić się kto może, że jeden z najcelniejszych naszych kaznodziejów, że jeden z najpiękniejszych pomników języka naszego, prawie całkiem jest nieznany, prócz miłośnikom starych xiążek; że dotąd niemiał powtórnego wydania i zupełnie z rąk wyszedł. Co jednak łatwo da się wytłumaczyć: bo przy odrodzeniu nauk po epoce makaronicznéj, nie były myśli zajęte przedmiotami religijnemi. Jakoż długi czas nie mieliśmy nowego wydania żadnego dawnego kaznodziei. Jeżeli Skarga był znajomy, to go Jezuici pierwéj wielu wydaniami upowszechnili; Karnkowski zaś i postylle Wujka były nieznane i nadzwyczaj rzadkie. W ostatnich dopiéro czasach Skarga, Wujek i Karnkowski zyskali nowe, choć częściowe wydanie. Przyszedł, więc czas na Wereszczyńskiego, i mamy nadzieję, że robimy przysługę i pożytek wydaniem nowém tego drogiego zabytku, kędy i wykład wiary i wysłowienie rodowe najdoskonaléj są przechowane.

+ I. H. AB.

http://rcin.org.pl

KAZANIA

ALBO

ĆWICZENIA CHRZEŚCIAŃSKIE

NA XVIII NIEDZIEL, Z WYKŁADEM TAK NA EWANGELIE, IAKO TEŻ NA XII CZŁONKOW WIARY CHRZEŚCIJAŃSKIEY.

WYDANE PRZEZ

KSIĘDZA JÓZEFA WERESZCZYŃSKIEGO

Z WERESZCZYNA,

Z ZRZĄDZENIA BOŻEGO OPATA SIECIECHOWSKIEGO.

W KRAKOWIE,

W DRUKARNIEY ANDRZEIA PIOTRKOWCZYKA.

ROKU PAŃSKIEGO 1587.

http://rcin.org.pl

NA HERB UCZCIWEY A ZACNEY KAPITUŁY CHEŁMSKIEY.

(Herb przedstawia dwunastu Apostołów z Duchem Świętym na wierzchu, w postaci gołębicy.)

Nad cieniem Apostolskim Gołębica cicha,
Pod nią dwanaście prostaków, gromadeczka licha.
Więc ta Gołębica uczy miłe Zwolenniki,
Ci zaś podbijają orły, króle, okrutniki.
Nie gwałtem ani też mocą, ani pierzchliwością,
Lecz wiarą, duchem pokornym, i też układnością.
Przetoż Kapituło zacna, poki ten Gołąbek,
Będzie twoie głowy rządził, cofnie się iastrząbek.
Patrzay iako orzeł przypadł, Gołębia się boi,
Niechże kobiec y pustołka iuż się uspokoi.

Seb. Klo.

http://rcin.org.pl

ICH MIŁOŚCIOM UTCIWYM A ZACNYM PRAŁATOM Y KANONIKOM KAPITUŁY CHEŁMSKIEY, BRACIEY W PANIE CHRYSTUSIE MIŁEY.

IOZEPH WERESZCZYŃSKI Z WERESZCZYNA,

Z ZRĄDZENIA BOŻEGO OPAT SIECIECHOWSKI, ŁASKI Y WSZEGO DOBREGO OD PANA BOGA WSZECHMOGĄCEGO WIERNIE ŻĄDA.

Nie iest to rzecz żadnemu Chrześciańskiemu człowiekowi taiemna, Mnie łaskawi zawżdy Praełaci, do iakowey nędze i cięszkości Adam pierwszy człowiek, dla przestąpienia przykazania Bożego był przyszedł: tak iż za grzechem swym sam siebie naprzod, potym wszystko potomstwo obrzydziwszy Bogu naywyższemu, będąc obywatelem Rayskim, *exul*, *iusto Dei iudicio*, *in hac valle lachrymarum miseriae ablegatus:* kochaniem będąc Bożym, *in praedam et tyrannidem diaboli datus;* wolnym sobie y panem wszech rzeczy stworzonych będąc, *mancipium et seruus peccati est factus;* Czego iemu nic inszego było nie sprawiło, iedno *peccatum* Gen. 3 Gen. 2 Gen. 3

http://rcin.org.pl

inobedientiae et praevaricatio legis. Za czym nic prawie, albo barzo mało było zostało nadzieie o ratunku y wydzwignieniu rodzaiu ludzkiego z tak ciężkiey niewoley. Nie pomogły bowiem żadne Ceremonie Moyżeszowe, nie mogły ratować, *praeputium*, *circumcisio*, *veteris legis iustificatio*, co było
Luc. 10 tylko *umbra futurae instaurationis humanae salutis.* Nie uleczył ani wydzwignął żaden kapłan, żaden Lewita, ale owszem rannego człowieka, schorzałego, a na poły umarłego leżącego minęli; aże Pan Bóg wszechmogący, w miłosierdziu swym bo-
Ezech. 33 haty, hoyny, y szczodrobliwy, *qui non vult mortem peccatoris*, wspomniał, acz nie rychło, na Ada-
Gen. 1 ma upadłego, *opus manuum et delicias suas*, y na wszystko potomstwo iego: Ten niechcąc tak ślachetnego stworzenia swego w niwecz obrocić, bo mu ieszcze prawie wszystkiey drogi nie zamknął był do przy-
Esa. 14 stępu y otrzymania łaski a miłosierdzia swego (tak
Luc. 10 jako pysznemu a szkaradnemu czartowi uczynił)
Apoc. 12 nalazszy takie *medium*, którymby *ouem perditam*, *hominem peccatorem ad pristinam innocentiam*, *tanquam per certum et directum iter*, *et ad aeternum beatitudinem reduceret*, uczynił obietnicę, którą y
Hebr. 1 §. 10. zyscił. *Namque*, *multifariam multisque; modis locutus est patribus in Prophetis*, *eisque prout praedixerat daturum se doctorem iustitiae*, *in lucem gentium dedit.* Zesławszy na świat Syna swego, Samarytana onego litościwego nad człowiekiem rannym, a barzo schorzałym, ktoryby mogł upadłego pod-

http://rcin.org.pl

nieść, nędznika poratować, niewolnika swobodzić y wolności pirwszey przywrocić, y któryby *habitantibus in regione, et umbra mortis, nomen, gloriam, et majestatem Patris sui manifestaret*, a za tym *vitae coelestis per peccatum amissae, iterum participes faceret.* Tenże dopiero Syn Boga Oyca prawdziwy, *assumpta humana carne*, przez naukę zdrową, rozmaite cuda, usilną pracą, niewymowne dobrodzieystwa, ciągnął zawsze naród ludzki do wypełnienia woley y zakonu Bożego, nauczaiąc, ukazuiąc drogę do zbawienia y swobody wiekuistey. Aby co raz za przestępstwem pirwszego człowieka byli utracili, to zasię za przyszciem iego, sprawą i zachowaniem nauki podaney otrzymać y odzierżeć mogli: A iż on będąc w człowieczeństwie dobrowolnie przyjętym, dobrowolnie też umrzeć raczył: Będąc też prawym Bogiem, y wiekuistą mądrością, wszytkie rzeczy tak przeszłe jako przyszłe wiedział, niechcąc aby po śmierci swey za ustaniem nauki iego prawdziwey, nie maiąc nauczycielow, od krolestwa niebieskiego przezeń przywroconego, narod ludzki odpaść miał; wiedząc iż zgromadzenie iego, Kościoł oblubienica miła, wielkie naiazdy cierpieć y niebespieczeństwa odnosić miał, ieśliby nie byli ci, ktorzyby kacerzom bezecnym odpor dać mogli, a prawdziwe naśladowce iego, przez naukę Ewangeliey prawdziwey, statecznie przy niey zatrzymali, obwarował to dobrze, y zostawił po sobie namiestniki, *alios Apostolos*,

Psal. 43

Joan. 1

Joan. 11

Phil. 2

Mat. 7

Ephe. 4

http://rcin.org.pl

alios prophetas, alios pastores et doctores, qui verbum vitae annunciarent, ne circumferamur tanquam paruuli fluctuantes omni vento doctrinae; wzywaiąc nas do winnice swey, obiecuiąc *pondus*
Mat. 20 *et aestus diei sufferentibus praemium immortale, aeternam vitam. Vocamur enim in vineam eius ex aequo omnes*, acz iedni *maturius*, drudzy *serius, unusquiisque secundum tempus vocationis suae* tam przychodzimy, y nie wszyscy iednako możemy być pożyteczni *propter diversos ac distinctos operariorum gradus*, przedsię iednak, aby *ex talento accepto*
Mat. 25 *fructum qualemqualem Domino proferamus, et a bono patrefamilias ac vineae istius Ecclesiae Ca-*
Mat. 20 *tholicae curatore, ociosi ac segnes non inveniamur, elaborandum est*, gdyż ci ktorzy *talentum commis-*
Mat. 25 *sum suffodiunt in terram*, srogi gniew y karanie Pańskie odnoszą, a ktorzy *in vinea Domini non*
Mat. 20 *sunt operarii*, będąc *vocati, diurnum denarium non accipiunt*, za czym też y ludzie wielkie uszczerbienie zbawienia swego odnoszą. Ia abym karania takiego uszedł, iako on *seruus nequam* uczuł, *et*
Mat. 25 *ne videar inter multos operarios stare ociosus, se-*
Mat. 20 *rius ad excolendam vineam Domini ingressus*, niemaiąc do tego dowcipu zacnego, wysokiey nauki, ktoremibym zacny mogł być w tey to winnicy Pańskiey, *quantum praestare interim possum*, tę oto materią (ośmioronaścią kazania *Quadragesimae, et subsequentium dierum*, na Ewangelie, tudzież też z wykładem Kreda) *nulla cupiditate gloriae, quam*

http://rcin.org.pl

non quaero, nulla ostentatione ingenii, quod et ego uullum esse sentio, et vos fortassis iudicabitis, adductus, między ludzie podałem, ale tylko tym zeznać to muszę, ktorzy *odlosa curiositate neglecta*, przestaią na tym, co ad *fidem effectum, salutem videlicet maxime attinet*, to iest ludziom prostym, szczerym, prawdziwym naśladowcom Ewangeliey; aby z wykładu Ewangeliey, życie, y sprawy swe ku nauce zbawienney konformowali, a z Kreda wyrozumianego, pewny a stateczny grunt mieli wiary y zbawienia swego. Niechciałem też aby tak praca moia zniszczeć, y z razu z papierem zbotwieć miała, rozumieiąc to zawsze o W. Mściach gdym był Kanonikiem wspołecznym towarzystwie zacney Kapituły Chełmskiey, iż ta praca moia była W. Mściom przyjemna i wdzięczna, mnie na ten czas słuchaiąc każącego w Kościele Krasnostawskim, ktemu mię też Duch Pański do tego wiodł, abych nie był *immemor beneficii* Gniazda tego, gdziem nie tylo z młodych lat swoich wziął fundament *in artibus liberalibus, pro tunc existente Michaéle Radruzyano Baccalaureo Scholae Crasnostauiensi*, ktory iest teraz za godnością swą w pośrzodku W. M. nie tylo kaznodzieią Farskim, ale też Kanonikiem y Officyałem waszym; albo gdzie P. Bóg modlitw moich niegodnych z niewymowney a nieogarnioney łaski odmietywać nie raczył: tudzież też, gdzie w tym zacnym a uczciwym Gniaździe z W. Mściamim się pospołu wychował y zrosł: a nawet abych

Anno Domini 1579

http://rcin.org.pl

był pożyteczniejszym Gniazdu temu, a Kościołowi waszemu Kathedralnemu, przez dziwne *media* Pan Anno Domini 1581. Bóg powołał mię z pośrzodku W. M. na więtszy stan, nie przez Symonią iaką, ale *per liberam resignationem* zacnie urodzonego a bogoboynego Księdza Kaspra Koźmieńskiego, Herbu Jastrzębiec, tudzież też *et per Canonicam electionem* zacnych y nabożnych, y w nauce dobrze ćwiczonych Zakonnikow Klasztoru Sieciechowskiego, Reguły Benedykta Ś. Za ktorymi racyami wyższey wyrażonemi, nie godziło mi się też tego na stronę odmietywać, abym nie miał jako Prałatom a przełożonym Gniazda tego, gdziem młode lata swoie trawił, *sub dextro clarissimi nominis vestri auspicio in lucem* podać: Com y uczynił chętliwie, chcąc powinności swey dosyć uczynić, żądzy Ducha Pańskiego dogodzić, k temu chęci y miłości braterskiey W. M. wszystkich, *hoc quasi pignore* podeprzeć, y na potym zapieczętować nieodmienność teyże życzliwości y uprzeymości moiey, przeciwko W. M. wszystkim. A to iż czynię *animo candido et vestri studiosissimo*, od W. M. nic inszego nie żądam, iedno tylko aby iako chętliwym umysłem odemnie W. M. są podane, tak wdzięcznym y wesołym od W. M. samych były przyięte, gdyż są upominkiem, y nie taynym moiey przeciw W. M. miłości znakiem. Wdzięcznie tedy proszę, *hoc exiguum munus* odemnie przyiąć raczcie, a mnie iako przyjaciela we wszem chętliwego sobie przyznawać

http://rcin.org.pl

chcieycie, nawet w modlitwach nabożnych swoich mnie nie przepominaycie: Bo tym sposobem mnie, tak Kościołowi waszemu, iakom znacznie począł, także też y W M. samym *ex omni parte*, zawsze pochopnieyszym doznacie. A zatym Panie Boże day W. M. długie y szczęśliwe zdrowie, ku osobliwey Kościołowi Bożemu ozdobie. Dan w Klasztorze Sieciechowskim, w dzień Nowego Lata. Roku Pańskiego 1587.

http://rcin.org.pl

DO ICH MIŁO: PRAŁATÓW Y KANONIKOW KAPITUŁY CHEŁMSKIEY.

Erasmus Gorski.

Przyimicież cni Praełaci do braterstwa swego,
Ten upominek, Iozepha Wereszczyńskiego.
Którego sobie zdawna, tak przychylnym znacie,
Iaki mogł być naprędce dar od niego macie.
Srebra, złota, na ten czas, posłać wam nie może,
Tego teraz o male, aż Pan Bog wspomoże.
Ale to śle, co dom ma, y co możność znosi,
Byście się w tym kochali, o to wielce prosi.
Zwłaszcza iż też zbawienie przewyższa te wszytki,
Doczesne na tym świecie y płonne pożytki.
A też tu Apostolskiey liczbie dogadzano,
Które waszey Katedrze za Herb zdawna dano.
Iako z nich każdy wydał swoy Artykuł wiary,
Tak też stosowano te Kazania z tey miary.
Rostrząśniono tu krotce Kreda węzeł każdy,
Alleguiąc do rzeczy, pismo święte zawżdy.
Żeby krotkie ćwiczenie mieli ludzie młodzi,
I staremu to pod czas przeczytać nie szkodzi.
Przetoż ten osobliwy kleynot wiary świętey,
Niechay u was Praełaci, proszę, będzie wzięty.
Z tym się długo na zdrowiu dobrym dobrze mieycie,
W modlitwach swych Authora przypominać chcieycie.

http://rcin.org.pl

PRZEDMOWA DO CZYTELNIKA ŁASKAWEGO.

Erasmi Gorski.

Czytelniku, bacznie czytay, wyrozumiesz,
Iak się masz rządzić w wierze, snadnie się dowiesz.
Przespiecznie wierz, nie swymić słowy dowodzi,
Pisma nam zrzetelne, na oczy przywodzi.
Czytay do końca, chceszli dobrze zrozumieć,
Raz y dwa, tedyć się snadnie wbije w pamięć.
Drugi więc począwszy czytać, nie doczyta,
Nie wyrozumiawszy gani, gdy kto spyta
W namnieyszey rzeczy, nie może dać rozsądku,
Kto wszystkiego nie przeydzie, tylko z początku.
Drugiemu się też trafia z wielkiey tęskności,
Że nie doczyta, ni przyłoży pilności.
Czyta, a w ten czas o czym inszym myśli,
Tym więc Authorowie na obmowkę przyszli.
Czytay, albo słuchay, maszli słuchać pilnie,
Abyś tak nie hydził Authora omylnie.

http://rcin.org.pl

KAZANIE PIERWSZE

NA EWANGELIĄ NIEDZIELI PIERWSZÉJ W POST: Z WYKŁADEM KREDA, ALBO SKŁADU WIARY CHRZEŚCIJAŃSKIÉJ.

(Ewangelia Mateusza Ś. którą napisał w IV Rozdziale.)

Czasu onego: Był wiedzion Pan Jezus na puszczę od Ducha, żeby był kuszon od djabła: a gdy się pościł czterdzieści dni i czterdzieści nocy, potém łaknął. I przystąpiwszy do niego kusiciel, rzekł mu: Jeśliżeś ty jest syn Boży, przykaż aby to kamienie chlebem się stało. A on odpowiedziawszy rzekł: napisano jest — nie samym tylko chle-
Deut. 8
Sap. 6 bem żywie człowiek, ale wszelkiém słowem które pochodzi z ust Bożych. Tedy go wziął diabeł do Miasta świętego i postawił go na samym wierzchu kościoła, i rzecze mu: Jeśliś jest syn Boży, spuść-
Psal. 90 że się na dół: boć też jest napisano: Że Aniołom swym poruczeństwo dał Pan o tobie, aby cię nosili na ręku swoich, byś snać nieobraził o kamień nogi swojéj. Powiedział mu też zaś Jezus: Napisano
Deut. 6 tak: Nie będziesz kusił Pana Boga twego. Potém

http://rcin.org.pl

zaś wziąwszy go czart, zaniósł go na bardzo wysoką górę, z któréj mu pokazał wszystkie królestwa tego świata, i świetność a chwałę ich, i rzecze mu: Dam ci to wszystko, jeśli padłszy dasz mi cześć a chwałę. Tedy mu już rzecze Jezus: Idź precz już szatanie: boć tak napisano jest: Panu Bogu twemu cześć a chwałę dawać, i jemu samemu służyć będziesz. Toż dopiéro go przestał i opuścił djabeł: ale wnet przystąpili Aniołowie, i usługowali mu. 1Reg. 7

Pan Bóg Wszechmogący, stworzył pierwszego człowieka w Raju roskoszy, a stworzył go w niewinności, w dostojeństwie, w świątobliwości i w nieśmiertelności, mało nie jako Anioła. Czego i Dawid Ś. nadobnie w pisaniu swojém potwierdza: jedno w tym różność uczynił między nimi Pan, że człowieka stworzył w widomém ciele, a Anioła zasię w niewidomym duchu. Tego tedy człowieka Pan Bóg tak zacnego stworzywszy, wszystko mu nawet poruczywszy i podrzuciwszy pod posłuszeństwo jego, w Raju dziwnemi roskoszami sprawionym postanowić go raczył, aby jedno tak był sobie nad nim roskoszował, w onéj niewinności jego. A iżby jednak wiedział że wżdy jest stworzeniem Bożém, i kmieciem u Pana swego, tedy mu jednegoż drzewka zakazać raczył, aby mu go nie ruszał, ani owocu jego: nawet gdzie by się śmiał tego ważyć, śmiercią mu przygroził; ale on nędznik, mało mandatów Pana swego przestrzegając, więcéj Psal. 8 Heb. 2 Gen. 1 Psal. 3 Gen. 2

http://rcin.org.pl

na namowie szatańskiéj przestając, przestąpił prędziuchno przykazanie Pana swego, abowiem nie tylko urwał jabłko z drzewa zakazanego, ale go i pożywał, zaczém też wypadł z łaski Bożéj i podległ pod moc szatańską, tak mocnie, tak bardzo, że go żadna rzecz, ani Anioł, ani zakon stary, ani ofiary, ani ceremonije, ani kapłani, ani prorocy, z tak wielkiego i ciężkiego niewolstwa grzechu i śmierci nie mogli wyrwać, aż nastąpiło ono miłe
Gen. 3 potomstwo z narodu jego, które się miało pomścić onéj nieznośnéj krzywdy jego, który to nowym a niezwykłym obyczajem przeciwnika miłych rodziców naszych, i nas nędznych dziatek jego, poraził, i dziedzictwa Królestwa niebieskiego utraconego nas domieścił.

Co my Chrześcijanie mili, nie tylko ciesząc się z takowego zwycięstwa Pana Chrystusowego, nie już mamy próżnować, albo roskoszy zażywać, ale przykładem jego upomnieni będąc, naśladować mamy głowy naszéj, chcemy li być uznani za prawdziwe członki jego. Chce bowiem tego Pan Bóg, aby ci których przejrzał i przesłał być uczestnikami wyobrażenia Syna swego, stawali się towarzyszmi mąk i utrapienia jego, chcą li być uczestnikami królestwa Bożego. Bo to za sprawiedliwością Bożą
2 Cor. 1 słuszno jest, według powieści Pawła Ś., aby jeśli obumrzemy z Panem Chrystusem, ożywieniśmy wzięli. Przeto i Augustyn Ś. o dzisiejszéj sprawie Pana Jezu Chrystusowéj powiada: Precz siebie Pan

http://rcin.org.pl

Chrystus szatanowi kusić dopuścił: dla tego, prawi, aby był pośrzednikiem nie tylko przez ratunek, ale i przez przykład ku wytrwaniu i przemożeniu pokusy. Ratunek Pana Chrystusów cieszy nas, przykład zasię ku naśladowaniu upomina. Atoż na początku postu naszego, Kościoł nam przekłada przed oczy nasze, walkę Pana Chrystusową, i zwycięstwo nad szatanem, a to dla dwu rzeczy: pierwsza, abyśmy się cieszyli z zwycięstwa Pana swego; druga, abyśmy w téj sprawie naśladowali jego. Augustin. lib. 4 de Trinit.

Wielką zaprawdę ludzie Święci i pobożni pociechę i ochłodę mają stąd, iż Pan Chrystus głowa nasza, sam diabła, pospolitego naszego nieprzyjaciela, zwyciężył, i tego zwycięstwa nam członkom swoim uczestnictwa użyczył. Niewiem aby kto mógł pokazać większą pociechę nad to. Bo aczkolwiek na Chrzcie Ś. przez Ducha Ś. i łaskę jego, ku żywotowi wiecznemu odrodzeni jesteśmy, i synmi Bożymi i dziedzicami Królestwa jego staliśmy się, nawet jego żołnierzmi popisujemy się, ku otrzymaniu korony, jeśli zwycięzcy będziemy; wszakże jednak dla tak zacnych rzeczy przyjęcia na chrzcie, nie jest człowiek bespieczny od nieprzyjaciół duchownych, ale jest wezwan ku wielkiemu bojowaniu: którego jeśli nie będzie z pilnością czynił, nieodniesie korony sprawiedliwości, 2Tim.2 która nie bywa nikomu innemu podana, jedno dobrze walczącym.

Nie inaczéj szatan oburza się i szturmuje po

http://rcin.org.pl

chrzcie, jako i przed chrztem: bo kto nie jest ochrzczony, tego szatan za swojego ma, i wszystkę moc na niego, jako na poddanego swego, okazuje i rozszerza. A którzy przez chrzest święty z namiotów jego i od wojska uciekają pod chorągiew Pana Chrystusową, tych mu bardzo żal, o te się z pilnością wielką stara, jakoby ich kunszty, zdradą usidlił i do pierwszéj niewoléj przywiódł. Nie inaczéj jako i Dawid zaraz skoro jedno Królem
2Reg.5 został, i na królestwo pomazan był, musiał Saula nieprzyjaciela swego zawżdy cierpieć, i przenaśladowanie odnosić; że Job Ś. dobrze a prawdziwie
Job. 7 powiedział: żywot człowieczy na świecie być bojowaniem. Wszędzie bowiem szatan sidła swoje na nas zastawia, zewsząd zasiada, aby od nas snażność, niewinność i błogosławieństwo na chrzcie Ś. przyjęte oddalił, i nowemi grzechy uwikłał. Od którego abychmy się chronili i wystrzegali z pilnością nas upomina Piotr Ś: Bądźcie prawi, trzeź-
1 Pet.5 wi, i czujcie o sobie: abowiem przeciwnik wasz djabeł, jako lew ryczący krąży koło was, szukając kogoby pożarł. Czego wszystkiego jawną nauką i przykładem jest Pan nasz Jezus Chrystus, którego nie drzewiéj szatan ważył się kusić, aż był
Mat. 4 od Jana Ś. ochrzczon.

A iż tedy na chrzcie nie wezwani jesteśmy tylko na wiarę próżnującą, ale ku walce nieprzespieczněj, na któréj z jednéj strony szatan na nas pędzi, z drugiéj strony świat działy roskosz rozmai-

http://rcin.org.pl

tych i chwały próżnéj szturmuje, z trzeciéj strony ciało wszetecznościami swemi, dom nasz pustosząc, gospodarza, to jest dusze ku zatraceniu dobywa: przetoż Pan nasz Jezus Chrystus przodkiem przed nami na téj walce raczył potkanie uczynić i pokazać, że za jego pomocą łacniuchno możemy ciało, świat i szatana zwyciężyć: a bez niego musiem zawżdy nieprzyjaciołom tył podać i jemu hołdować, którego większa jest moc, niżby człowiek mógł się mu siłami swemi przeciwić.

Wielce tedy cieszy nas to, iż Pan Chrystus głowa nasza, poraził nieprzyjaciela naszego, i uczestniki nas uczynił swego zwycięstwa, iż teraz za pomocą jego, możemy jeśliże chcemy wszystkie pokusy nasze zwyciężyć. Jako Paweł Ś. o sobie i o każdym z nas pisze: wszystko mogę w tym który mię posila. A nie mniemajcie aby to gołe były słowa, którzy nadzieję mając w Panie Chrystusie, i uciekając się o ratunek do jego najświętszéj miłości, wielkie pokusy zwyciężyli. A nie tylko męska, ale i białych głów płeć, nagrawali i natrząsali się z djabła, nie tylko dorośli mężowie, ale panienki i dziatki za nic sobie ważyły pokusy jego, cierpiąc miecz, głód, męki, frasunki, trudności, śmierć, z jednego zwycięstwa Pana Chrystusowego, to zwycięstwo otrzymawając. Których Świętych Bożych zwycięstwo im większą sławę w Kościele Chrześcijańskim ma, tém więcéj nasze posromocenie i hańba się okazuje, którzy na takową walkę Phi-lip. 4.

http://rcin.org.pl

patrzamy, o niéj częstokroć słuchamy, Świętych Bożych wysławiamy, a sami do takiego boju niechcemy się mieć, mniemając iżby nam już takowych walk mieć nie potrzeba, że nas swoboda, próżnowanie od tego odwodzi: pokrywając nawet gnusność swoję dosyć uczynieniem Pana Chrystusowém, aby tylko k woli ciału i brzuchowi, nie dręczyli ciał swoich, nie pościli, téj zbroje duchownéj na się nie przyjmowali; i gdzieby z dzisiejszéj Ewangeliéj mieli być ku walce, to oni wynajdują wymówki, powiadając: Chrystus za nas pościł, Chrystus pościć nigdziej nie roskazał, Mat. 17 Chrystus syny oblubienice swojéj wolnemi uczynił. Témi słowy dzisiejszy post odrzucają, gotowanie i zbroję potężną ku walce duchownéj.

Ale słuchajcie, albo raczéj przypatrzcie się, jako bardzo ci niebaczni są w rozumie swym, i jako się na ledzie budują, którzy post każąc mówią: Chrystus za mię pościł, przeto mnie nie trzeba pościć. Tedyć na to odpowiadam, że to jest szatański wywód Pismo tak szpocić, jako dzisia sza- Mat. 4 tan Pana Chrystusa kusząc szpocił. Mówisz tak, Chrystus za mię pościł; czemu nie przyłożysz: Chrystus za mię ochrzczon jest. Bo nie potrzeba mu było omycia, który począł się z Ducha S., na- Luc. 1 rodził się z przenajczystszéj Panny Maryéj, który Joan. 8 tak był czysty, wszystek snażny, że go nie mógł nikt strofować z grzechu; tedy się ty próżno Joan. 1 2 chrzcisz, próżno się modlisz: bo Pan Chrystus za

http://rcin.org.pl

nas się modlił. Szalonego tedy jest każdego człowieka takowy wywod, twierdząc to, że nam pościć nie potrzeba, iż Pan Chrystus pościł się za nas. Abowiem pościł Pan Chrystus za nas nie dla tego, aby w nas skaził post, ale aby przez swój post, nasz post podwierdził i poświęcił, wszelką sprawę swoję na przykład zostawując. Dałem wam, prawi, przykład, żebyście tak jakom ja uczynił, i wy tak czynili. Bo jeśli ten dręczył, karał ciało swoje, którego nie było walki między duchem a ciałem, jako i Ezajasz świadczy o nim, który grzechu nie uczynił, ani była zdrada naleziona pod językiem jego — jako daleko więcéj my nędzni robaczkowie jego, mając przed oczyma naszémi zawżdy nieprzyjaciela naszego, za którego sprawą jesteśmy wszelkich grzechów nieczystością splugawieni, dręczyć mamy grzeszne ciała nasze postem.

Rom. 8
1 Tim. 2
Heb. 7
§. 9

Joan. 15

Esa. 53
1 Pet. 2

Ale snadź jeszcze rzeczesz, żeby Chrystus Pan w Pismie Ś. nie roskazał nigdziéj pościć: ale i owszem syny oblubienice swéj wolnymi uczynił. Tedyć to pokażę z Pisma Ś. że się na tym bardzo mylisz. Azaż jeszcze nie od początku stworzenia świata Pan ustawił post: o czém czytamy w Księgach Mojżeszowych, gdzie ono P. Bóg zakazał rodzicom naszym z jednego drzewa owocu pożywać, i póki Ewa pościła, i dała pokój tamtemu co jéj było zakazano, póty Ewa w panieństwie trwała, i w Raju mieszkała: ale skoro za zwiedzeniem szatańskiém złamała post, potém Ewa pożądliwość

Gen. 3

http://rcin.org.pl

w ciele swém poczuła, i stała się poddana mężowi swemu, i z Raju naostatek jest wygnana. Także też mamy drugie roskazanie Pańskie z strony postu,
Exo.12 §.13 gdy Pan Bóg lud Izraelski wyzwolić od Faraona z niewoléj raczył, roskazał siedm dni przaśny chleb jeść, innych pokarmów nie używać oprócz samego chleba: i któryby się ważył pożywać inszego pokarmu nad ten chleb przaśny, miał śmiercią
Levit. 23 umrzeć. Nuż jeszcze mamy, gdzie on Mojżesz z strony Bożéj post pod gardłem ustawował. A
Joel. 2 Pan Bóg przez Joela Proroka głośno nas upomina témi słowy: nawróćcie się ku mnie ze wszystkiego serca waszego, przez post, przez płacz i
Tob.21 żałobę. Także też ono i Anioł Tobiaszowi post zaleca, i jako za tajemnicę z nieba powiedział w te słowa: Dobra jest modlitwa z postem. A nie tylko mamy roskazanie Pańskie z strony postu w starym zakonie, ale i w nowym mamy o nim jasny dowód u Mateusza Ś. gdzie Pan Chrystus strofowawszy sposób Faryzeuszów Żydowskich w ich jałmużnach, modlitwach, w poście, daje naukę, i właśnie roskazuje jakim sposobem mają jałmużnę dawać, modlić się, jakim kształtem pościć: kształtu jałmu-
Mat. 6 żny dawania masz jawną naukę w tymże rozdziale u Mateusza Ś. także też i sposób modlenia: a gdy przyszło do postu, tak o poście raczy mówić: Ty gdy będziesz pościł, ugłaszcz olejkiem głowę twoję, a umyj oblicze twoje, byś się ludziom nie zdał pościć, ale Ojcu twemu który w skrytości

http://rcin.org.pl

jest, a ten Ojciec twój który widzi w skrytości, odpłacić to. To tu widzisz że Pan Chrystus uczy pościć, i zapłatę za post obiecuje. Także też mamy i drugi przykład z Pisma Bożego, jako czytamy u Mateusza Ś. Iż zwolennicy Jana Chrzciciela przystąpiwszy do Paną Chrystusa, pytali go: Czemuż zwolennicy Janowi i Licemiernicy poszczą, a twoi zwolennicy nie poszczą? Tam P. Chrystus wymówił od postu ucznie swoje, témi słowy: Nie mogą się pościć synowie oblubieńcowi, póki z nimi jest oblubieniec. A wszakoż przyjdą te dni, kiedy będzie wzięt od nich oblubieniec, a tam natenczas będą pościć. Toć też tu jawnie powiedział Pan Chrystus, że wierni naśladowcy jego mieli pościć po w niebowstąpieniu jego. Bo i dla czegoby był Pan kształt a sposób poszczenia opisował i roskazował, jeśli synowie jego nigdy pościć nie mieli! Jakoż to dobrze zrozumieli i zachowali Ś. Apostołowie, o których napisano, iż modlitwy swoje z posty złączali. Co nie bez przyczyny i na drugiém miejscu P. Chrystus wiedzie nas do postu w te słowa: Wiarujcie się aby snadź nie były obciążone serca wasze obżarstwem i pijaństwem. I jeszcze, podając nam drogę do postu, tak mówi: Wszystkie sidła i chytrości szatańskie nie mogą być niczém inszém wyniszczone, jedno modlitwą a postem. Paweł też Ś. w dzisiejszéj Epistole tak nas uczy: żyjmy na tym świecie w cierpliwości, w troskach, w czujnościach, w pracach, w uciskach,

Mat. 9
Mar. 2
Luc. 5

Act. 13
§. 14
Luc. 12

Mar. 9

2 Corn. 6

http://rcin.org.pl

w niebespiecznościach, w prześladowaniu, w postach.

1Tim. 2 A na drugiém miejscu upomina tenże Paweł Ś. témi słowy: trzeźwie, sprawiedliwie, pobożnie żyjmy na tym świecie, oczekawając błogosławionéj nadzieje i przyjścia chwały wielkiego Boga.

To już jawnie widzicie, tak z starego jako i z nowego Testamentu, że Pan Bóg roskazuje pościć: ponieważ też to wiemy i z drugiéj strony, że za postem niemały w ludziach pożytek pokazuje się. Naprzód, iż przez post bywają pohamowane a pokarane nasze złości. Druga, przez post serce nasze podnosi się ku Panu Bogu. Trzecia, namiętności a żądze nierządne bywają umartwiane: bo nie wierzga szkapa kiedy mu owsa nie dosypią. Nakoniec, przez post bywa ubłagan Pan Bóg, czego mamy przykłady znaczne w Dawidzie, w Achabie, w Królach, w Niniwitach, i w królu ich, i w inszych wieku ludziach: którzy w poście, w płaczu, w skruszeniu serca Pana szukając, odpuszczenie grzechów i łaskę Pańską otrzymywali. Nawet post nasz jest takiéj mocy, że dusza nasza bywa od szatana zakrywana, jako o tém Dawid Ś. świadczy témi słowy: zakryłem duszę swą postem. Święty to post, którym się zakrywa dusza nasza, aby od kusiciela nie była naleziona.

Pożytek postu ten jest.

2 Reg. 12
3 Reg. 12
Joan. 3
Psal. 68

To tu już baczy każdy człowiek na oko, jako wielce sobie szkodzą ci, którzy przykładu Pana Chrystusowego w poszczeniu źle używając, źle rozumiejąc Pismo, stawają się członkami diabelskimi,

http://rcin.org.pl

który też dzisia ważył się P. Chrystusa kusić, Pismem ś. źle wykładaném szturmując na Pana, postawiwszy go na ganku kościelnym. Jeśliś, prawi, jest Syn Boży, spuść że się na dół. Boć też jest napisano: Żeć Aniołom swym poruczeństwo dał Pan o tobie. Co ten czynić będzie nam nędznym ludziom, który się o Pana naszego pokusił, z Pismem się nań wyrwał: które miejsce mamy pilnie pamiętać, a pamiętając chytrościom szatańskim mamy zabiegać, jakobyśmy nie byli od niego w niczém oszukani, przez cobyśmy, dali Pan Bóg, prędzéj mogli nie tylko do łaski Pańskiéj przyjść, ale i żywota wiecznego dostąpić: A to przez zwycięzcę Chrystusa Pana a zbawiciela naszego, któremu niech będzie wieczna cześć i chwała na wieki wieków.

Luc. 4
Psal. 90

OZNAJMIENIE PRZEDSIĘWZIĘCIA SWEGO.

Jest to przedsięwzięcie moje i umysł, Chrześcijanie mili, abych przez ten święty post w Niedzielę każdą i w Święta (z natchnienia Ducha Ś.) wykładał wam wiary świętéj Chrześcijańskiéj dwanaście członków, dla wielkich i rozmaitych przyczyn, nie dla jakiego pożytku mego, albo dla jakiéj próżnéj chwały, Boże uchowaj, ale dla was samych, i dla pożytku waszego, skąd wyrozumiecie, iż takowe Kazania pożyteczne są ludziom prostym i potrze-

http://rcin.org.pl

bne: a nie miałyby być opuszczane zawżdy, gdyż z nich prawdziwy Pan Bóg bywa poznawan, wiara prawdziwa się pomnaża w człowiecze, i wszystkie sprawy Boskie, ku zachowaniu, bronieniu, odkupieniu, stworzeniu, zbawieniu, bywają poznawane; owo krótko powiadając, to Symbolum aczkolwiek w słowach jest krótkie, ale w tajemnicach wielkie, bo wszystkie tajemnice i sprawy Boże zamyka, których członków wiary świętéj z pilnością w pierwszym Kościele uczono, i nie mógł być żaden Chrześcijaninem, jeśli drzewié ich nie umiał.

Ponieważ ten obyczaj był w Kościele, gdy przez zwolenniki Pana Chrystusowe, i potém przez uczenie Apostolskie krzewiła się wiara, a mnóstwo ludzi garnęło się do Kościoła: postanowiono było, iż którykolwiek Żyd albo Poganin dorosły, rozumny, chciał przyjąć wiarę, nie zaraz go przypuszczono do chrztu, ale poruczono go jednemu z kapłanów albo z dyakonów, aby się uczył wiary, iżby przy chrzcie sam mógł odpowiadać kapłanowi, co za wiara jest, i co w sobie niesie. A który tego przede chrztem Chrześcijani uczył, i ćwiczył fundamentu wiary, zwano go po grecku Katechista, to jest nauczyciel: a tych którzy się uczyli, zwano ich Katechumeni, wiarą Chrześcijani, ale jeszcze nie ochrzczeni. I tę naukę około członków wiary Chrześcijańskiéj, około pacierza, około dziesięciorga przykazania Bożego, zwano Katechizmem. O téj nauce, o tym Katechizmie, umyśliłem wam powie-

http://rcin.org.pl

dzieć w Niedzielę: czego jeśli kto nie będzie mógł nazywać Katechizmem, niechaj zowie nauką, ćwiczeniem Chrześcijańskim, a nie zbłądzi.

Ale potrzeba tego jest, abym inakczym sposobem postępował z wami w téj nauce, a niżli zachowan był w pierwszym kościele. Teraz Kościoł nie potrzebuje ćwiczenia tych, którzy się nawracają z Żydów, albo z poganów, gdyż Żydowie, Turcy, i inszy Poganie, nie bardzo się cisną do chrztu, a to (jako baczę) dla swawolnego a sprosnego życia naszego: my, niestetyż, jesteśmy onemi, przez które imię Boże bywa bluźnione między inszymi narody: i grzechami naszymi sprosnemi mażemy pro- Rom. 2
fessyą Chrześcijańską, i u Poganów o wzgardę przyprawujemy: i staje się to, iż nie tylko nas samych przyprawujemy ku potępieniu, ale i inszych gorszymy, i zatrzymywamy ich w niedowiarstwie.

Iżeciem tedy Poganie w niedowiarstwie trwają, i wiele Chrześcijanów źle żywią, a prawie niektórzy do pogaństwa się wracają, pilna jest tego potrzeba, aby się Chrześcijanie uczyli wiary Chrześcijańskiéj, aby rozumieli, czego wiara chce, co w sobie niesie, jako w niéj ma się każdy sprawować, aby nie był malowanym. Wielce to jest rzecz szkaradna i sromotna u Boga i ludzi, wyznawać wiarę, mienić się być Chrześcijaninem, a nieumieć albo niechcieć wiedzieć, czego wiara potrzebuje. Sprosniejszy bałwan w Kościele Pana Chrystusowym nie może być, jako taki Chrześcijanin.

Ze zbiorów Ludwika hr. J. J. Michalskiego

http://rcin.org.pl

Słuchajcie, jako się Pan Bóg surowie gniewa i brzydzi nimi, którzy policzeni będąc między ludem jego, zakonu i woléj jego niechcą słuchać, ani umieć. Sam opowiada się u Hieremiasza Proroka, mówiąc témi słowy: Przeklęty mąż który nie będzie słuchał słów téj umowy, którąm przykazał ojcom waszym. A u Ozeasza tak mówi: Umilknął lud mój, przeto że nie miał wiadomości: iżeś ty umiejętność odegnał, odżonę cię też, abyś mi kapłanem nie był. Niechciał Pan Bóg w starym zakonie nikogo cierpieć, któryby był nie ćwiczonym w zakonie i w przykazaniu jego, chociaj był zakon ich cieniem nowego zakonu: daleko ciężéj gniewa się, gdy Chrześcijanie jego zakonu się wzbraniają słuchać.

Hier. 11

Ozea. 4

A tak to słysząc, prośmy Pana Boga wszechmogącego o łaskę jego, aby nam zesłać raczył Ducha swego świętego, iżbychmy według woléj jego świętéj, i ćwiczyli się, i pełnili ją, ku otrzymaniu Królestwa Niebieskiego. Amen.

http://rcin.org.pl

KAZANIE WTÓRE

NA EWANGELIĄ NIEDZIELI WTÓRÉJ W POST: Z WYKŁADEM KREDA, ALBO SKŁADU WIARY CHRZEŚCIJAŃSKIÉJ.

(Ewangelia Mateusza Ś. którą napisał w XVII rozdziale.)

W on czas wziął Pan Jezus Piotra i Jakóba i Jana brata jego: i wiódł je na górę wysoką osobno, i przemienił się przed nimi. I oświeciło się oblicze jego jako słońce, a szaty jego stały się białe jako śnieg. A oto ukazali się im Mojżesz i Heliasz, rozmawiając z nim. Tedy Piotr rzekł do Pana Jezusa: Panie, dobrzeć nam tu być, jeśliże chcesz, uczyńmy tu sobie trzy przybytki, tobie jeden, Mojżeszowi jeden, a Heliaszowi jeden. On tego jeszcze domawia, alić obłok świetny zaćmił je: A oto głos z obłoku mówiący: To jest syn mój miły, w którymem sobie dobrze ulubił, tego słuchajcie. Słysząc to zwolennicy, upadli na swoje oblicze, a polękali się bardzo. Potém przystąpił P. Jezus, i dotknął się ich, i rzekł im: wstańcie a nic się nie bojcie. A oni podniowszy oczy swoje, nikogo nie widzie-

http://rcin.org.pl

li, jedno samego P. Jezusa. A gdy schodził z góry, zakazał im P. Jezus mówiąc: nikomu nie powiadajcie widzenia tego, dokąd syn człowieczy zmartwych nie wstanie.

Zbawiciel naszego narodu Chrystus Jezus, Chrześcijanie mili, stanowiąc tę wiarę naszą, która przywodzi ludzi niepobożnych do sprawiedliwości, a umarłych odwodzi od śmierci wiecznéj, do tego upominał ucznie swoje nauką słów zbawiennych, ćwicząc ich sprawą znaków i cudów swoich, aby wierzyli iż P. Chrystus był jedynym Synem Bożym, i człowiekiem prawdziwym; albowiem jedno bez drugiego nie byłoby pożyteczne ani ważne do zbawienia, i byłaby w tém wielka nieprzespieczność, żebychmy mieli wierzyć samego Pana Jezu Chrysta, albo samemu Bogu bez człowieczeństwa, albo też go wierzyć samym szczególnym człowiekiem bez Bóstwa, gdyż to spólnie mamy wyznawać. Bo jako Pan Bóg prawdziwie przyjął człowieczeństwo, tak też w człowieczeństwie było prawdziwe Bóstwo. Do utwierdzenia tedy téj wiary w Apostołach i do pożytecznego a zbawiennego poznania żywota wiecznego, raczył im pokazać i nauczyć, coby o nim mieli wierzyć, natenczas gdy się przed nimi przemienił, wziąwszy tych trzech Apostołów z sobą na górę. Co krótko a snadnie obaczyć możemy, w wykładzie téj Ś. Ewangeliéj dzisiejszéj, którego będziecie słuchać z naukami zbawiennemi.

1 Reg. 2

S. Leo in suo serm.

http://rcin.org.pl

Chcąc Pan tajemnice wielkie okazać, Chrześcijanie mili, nie wszystkim w obec ich ukazał, jako powiada Ewangelista: Wziął P. Jezus Piotra i Jakóba i Jana brata jego, i wywiódł je na górę osobno wysoką, i przemienił się przed nimi. Tych tedy trzech Apostołów, do takowych osobliwych tajemnic, na to sobie obrał. Wiecie Chrześcijanie mili, iż Pan Chrystus ze wszystkiego narodu żydowskiego obrał był sobie dwanaście Apostołów, za ucznie sobie, jeszcze z tych dwunastu, osobliwie zaś obrał sobie tych trzech uczniów: a nie tylko do téj sprawy tajemnice przemienienia swego, którą na ten czas przed nimi miał pokazać, ale też i do inszych tajemnic tych z sobą osobliwie uczniów przypuszczał. Na on czas gdy szedł do Jajerusa książęcia, aby wskrzesił córkę jego umarłą, szli z nim zwolennicy jego, i nie dopuścił nikomu wnijść za sobą, jedno Piotrowi, Jakóbowi i Janowi bratu Jakóbowemu. Tak też gdy do Ogrojca iść miał, aby się pokazał ostatecznie iż był prawdziwym człowiekiem, że też w sobie miał ciała naszego niedostatki, strachy, i krewkości, i przypadki człowieczeńskie. Do tego pokazowania tych tylko trzech z sobą wziął, przed którymi pokazował lękliwość śmierci, którą przed sobą widział, niechcąc się zwierzyć inszym tego, tylko tych trzech z sobą wziął. Tak też gdy się chciał przemienić na górze Tabor, aby ich nauczył, żeby przed nimi pokazał, że nie tylko jest człowiek prosty, ale też i Bóg prawdzi-

Mat. 17

Mat. 17
Mar. 18
Luc. 5

Mat. 26

Joan. 21

Mat. 17

http://rcin.org.pl

wy, tedy tych trzech uczniów z sobą wziął do téj tajemnice, Piotra, Jakóba i Jana. Dla tego Piotra z sobą wziął do takowych tajemnic, bo go ten nad insze więcéj miłował; acz go też insi Apostołowie miłowali, wszakże nie było między Apostoły żadnego, któryby miał Pana Chrystusa wielce miłować, jako Piotr Ś. To się jaśnie pokazuje z onych słów, które Pan powiedział Apostołom swym: Syn człowieczy potrzeba aby wiele cierpiał, i będzie wydan poganom, będzie ubiczowan, i zamordowan, a trzeciego dnia zmartwychwstanie. Żaden
Mat. 20 z Apostołów nie obrał się tak z taką chucią do
Mar. 18 Pana, ani mieli takowego serca, jako Piotr: ten
Luc. 18 odwiodszy go, począł mówić do Pana: Opodal bądź od ciebie to Panie, nie przyjdzieć to na cię; insi Apostołowie nic na to nie mówili: albowiem nie wiedzieli téj woléj przejrzanéj od Pana Boga. Także na onéj ostatecznéj walecie, gdy się Pan miał rozstać z uczniami swemi, rzekł do nich: Wszyscy się zgorszycie we mnie téj nocy. A Piotr
Mar. 14 między inszymi Apostoły rzekł do niego: By się też wszyscy zgorszyli, ale ja nic, bym też miał pospołu z tobą umrzeć, tedy się ciebie nie zaprzę. Chuć i serce jego ku Panu Chrystusowi przed inszymi Apostoły stąd się pokazuje. Stąd też między inszymi Apostoły najpierwszego Piotra pytał Pan
Joan. 21 Chrystus, mówiąc: Symonie Janow, miłujesz mię; także powtóre i potrzecie pytał go, jeśliby go miłował, rzekł: Panie ty wszystko wiesz, ty wiesz że

http://rcin.org.pl

cię miłuję. Wziął zasię Jana Ś. którego między wszystkimi Apostoły najwięcéj miłował. To dziwna rzecz, iż Pan tego którego więcéj miłuje, zda się jakoby go nie miłował. A zasię kto go nie tak bardzo miłuje, tego on najwięcéj miłuje. Oto Piotr Ś. nad insze Apostoły Pana więcéj miłował, a Pan się zaś pokazuje, jakoby go nie miłował. Jan Ś. nie tak go bardzo miłował, a wżdy go Pan między inszymi najwięcéj miłował, jako Dionizyus tę tajemnicę wspomina, którą tajemnicę dla przedłużenia opuszczam. Wziął zaś Jakóba Ś. ten też chętliwy był przeciw Panu, który miał taką zawisną miłość, iż napierwéj on gardło dał dla Pana Chrystusa. Stądże iż go ci trzéj nad insze więcéj miłowali, przetoż ich też do tych tajemnic z sobą brał, o których rozumiał, że mieli być najprzedniejszymi a gruntowniejszymi świadkami tych tajemnic Pańskich, które przed nimi pokazował. Stąd nam nauka osobliwa pochodzi, Chrześcijanie mili, chcemyli aby nam Pan tajemnice swe objawić raczył, jeśli chcemy przyjść do poznania prawdziwych tych tajemnic Bożych—potrzeba abyśmy byli którym z tych, albo wszystkiemi co są ci: to jest, abychmy przed wszystkiemi inszymi miłowali P. Boga; aby też Pan Chrystus nad insze był na nas łaskaw, tedy się nam potrzeba chętliwie za Pana zastawiać, kiedy tego jest potrzeba. A jeśli Pana Boga przed inszymi miłować nie będziemy, tedy on też nas więcéj między inszymi miłować nie będzie. Jeśliż żalu za Pana

Dionysius.

http://rcin.org.pl

mieć nie będziemy, albo nie będzieli bolеć nas krzywda Pańska, tak, że się za imię Pańskie zastawiać nie będziemy, nie da nam Pan Bóg, abyśmy mogli mieć poznanie stateczne tajemnic Bożych. A któż jest takowy, który nie miłuje Pana Boga? ten, o którym powiada Jan Ś. jeśli kto miłuje świat, nie masz w nim miłości Ojcowskiéj; to jest: ani on Pana miłować może, ani w nim też P. Bóg mieszkać może przez miłość swą. Jeśli tedy chcemy Pana Boga nade wszystko miłować, opuśćmy ten świat, porzućmy te żądze, hardości, wszeteczności, plugawości, uczyńmy pokój złościom: a k temu ukazujmy chęć naszę ku Panu Chrystusowi. Kiedy widzimy iż się despekt a krzywda dzieje Panu w sakramenciech i w inszych rzeczach, kiedy kacerze lżą a sromocą niewstydliwie Bóstwo Pańskie, jako dzisiejsi Sakramentarze, Nowokrzczeńcy, Trzejbożanie, iż to bluźnierstwo jedno nad drugie gorsze słyszymy: na ten czas ukażmy zelum nasze, a chętliwość ku Panu, zastawiając się, nie dopuszczajmy lżyć imienia Pańskiego, a nie tylko tym odszczepieńcom kacerskim, Heretykom, ale też i tym, którzy wyrządzają despekty Panu w święta, pijaństwy, cudzołostwy, plugawością, przez co imię Boże bywa bluźnione, nie tylko między nami, ale też między pogany. Mają tego bronić a nie dopuszczać, tak ci którzy na urzędzie siedzą z strony czeladki swojéj nie mają dopuszczać czynić Panu despektu, jeśli chcą wszyscy aby mogli być

1 Joan. 2.

http://rcin.org.pl

godni do tych Bożych tajemnic, aby im ich Pan Bóg użyczył.

Macie i w tym zaś wielką tajemnicę, iż P. Chrystus Apostoły swoje odwiódł na górę, ponieważ był ten zwyczaj Boga Ojca, i Pana naszego Jezusa Chrystusa Syna jego, gdy już co osobliwego czynić miał, na górze pospolicie to czynił. Pojrzyjmy do Pisma, a ono wnet obaczycie, co napisano jest: Exod. 24 Gdy naprzód miał podać zakon ludowi Izraelskiemu, tedy roskazał aby przyszli do jednéj góry, gdzie go wszyscy widzieli. Rzekł zaś Pan do Mojżesza: aby wstąpił na górę, zostawiwszy onych, i tam mu miał dać tablice kamienne na onéj górze, na których były napisane prawa i nauki synom Izraelskim, co wszystko Mojżesz otrzymał na górze. Tak zaś gdy onym żydom P. Bóg dobrodziejstwo uczynić miał, aby mogli porazić nieprzyjacioły swoje Amalechity, wstąpił Mojżesz na górę, trzymając laskę Bożą w ręce, modlił się do Pana podnosząc ręce; a jako długo Mojżesz ręce trzymał w górę, póty przemagał lud Izraelski: a jeśli trochę opuścił, przemagali zaś Amalechitowie, a Żydowie tył podawali. Oto Pan takowe dobrodziejstwo wielkie tak zacne zwycięstwo na górze uczynił. Tymże kształtem Syn jego jedyny Pan Chrystus, będąc tu w ciele widomém, iż cokolwiek wielkiego a poważnego uczynić chciał, tedy zawsze na górze zaczynał. Naprzód chcąc dać zakon Ewangeliéj Ś., chcąc nauczyć wielkich a niebieskich ta- Exod. 17

http://rcin.org.pl

jemnic Bożych, począł kazać na górze, jako o nim
Mat. 5 świadczy Mateusz Ś. témi słowy: Ujrzawszy Pan Jezus tłuszczę, wstąpił na górę; a gdy usiadł, począł nauczać zwolenniki swoje o oném ośmiorgu błogosławieństwie niebieskiém, jako szerzéj baczyć możesz w tamtéj Ewangeliéj. Otoż kiedy Pan chciał dać zakon swój, kiedy począł kazać, gdzie to
Luc. 5. uczynił? na górze. Jeśli się też miał Bogu Ojcu
6 § 9 modlić, zawsze na górę szedł, tam się rozmawiał z Ojcem, stamtąd posyłał modlitwy swe Panu Bogu. Tak też i tu mając ukazać wielkie tajemnice
Mat. 17 zwolennikom swoim, wziął ich z sobą na górę, odłączywszy ich od inszych. Tu nam druga nauka pocieszna: kto chce zakonu Bożego słuchać, kto się chce z Panem Bogiem rozmawiać, za złości swe Panu Bogu pokutować, kto chce aby mu się Pan Bóg przemienił: naostatek, kto chce aby do Boga Ojca wstąpił, potrzeba mu aby na górę szedł, ponieważ to nas tu na téj niskości nie potka. A któráż to niskość, jest nic inszego jedno zabawienie nasze około tych nędznych a mizernych rzeczy doczesnych, a te są: łakomstwa, nabycia niepoczciwe, miłowanie zbytnie rzeczy ziemskich, dufanie przyjaciołom, i co inszego takowego. A gdy się tedy temi takowemi doczesnemi rzeczami bawimy, albo pętamy, cóż inszego jest, jedno w dole jesteśmy, w tych rzeczach nikczemnych ponurzamy się i topimy. A w tym póki trwać będziemy, ani woléj Bożéj ani zakonu Bożego wiedzieć nie możemy, ani

http://rcin.org.pl

się rozmawiać z Panem Bogiem nie możemy, ani się nam Pan Chrystus odmieni, ani będziem mogli wstąpić do Boga Ojca. A przetoż i my wstąpmy na tę świętą górę, podeptawszy drzewiéj te rzeczy ziemskie doczesne, abych ony tém snadniéj serce i myśl swoję podnieśli do Pana Boga, abychmy dobrodziejstwa, łaskę, moc i miłosierdzie Boże u siebie uważali.

Wziąwszy tedy Pan z sobą tych trzech zwolenników, a odwiodszy ich na stronę, co się tam stało, powiada Ewangelista, témi słowy: I przemienił się przed nimi. W czym nie bądźmy tak prostymi, jako nas i Augustyn Ś. upomina, abyśmy tak rozu mie ćmieli to: przemienił się przed nimi, to jest, stał się jest inszym; bo tenżeć jest który wstąpił na górę, tenżeć jest który się z nimi rozmawiał, tylko że się inakszym z strony onéj jasności niewypowiedzianéj Bóstwa swego okazał. Co przed tym twarz jego była nakształt ciała człowieczego, to na ten czas, jako Ewangelista powiada, rozświeciło się oblicze jego jako słońce, a szaty jego stały się białe jako śnieg. A k temu aby się większa poważność przy tém przemienieniu Pana a Zbawiciela naszego pokazała, ukazali się im Mojżesz i Heliasz, a oni z Panem Jezusem rozmawiają, o zejściu jego: to jest, rozmawiali z nim o tém, co go miało potkać w Jeruzalem, o czém też niedawno Apostołom powiadał, ale wierzyć nie chcieli, iż miał być od Żydów pojmany, Piłatowi wydany,

August

Teoph. super Mat.

Luc 9

Mat. 20

http://rcin.org.pl

na śmierć zdany, ukrzyżowany, iż miał umrzeć, i być pogrzebiony etc., to o tém z nimi rozmawiał, co miał wykonać w Jeruzalem. To gdy ujrzał Piotr Ś. będąc zachwycony oném wesołém przemienieniem Pana Chrystusowém, a ujrzawszy rozmowę czyniącą z Panem, Mojżesza i Heliasza, rzekł do Pana: Panie dobrzeć nam tu być: jeśliże chcesz, uczyńmy tu sobie trzy przybytki; tobie jeden, Mojżeszowi jeden, a Heliaszowi jeden. Jedno trochę zakusił był nieborak Piotr onych roskoszy i słodkości przyszłego żywota, ali wnet wszystkim wzgardził, już i sam siebie, i wszystkiego na świecie zapomniał.

Słuchajmyż co się daléj stało. Piotr Ś. skoro jeszcze domawiał o trzech przybytkach, alić obłok świetny zaćmił je. A oto głos z obłoku mówiący: Toć jest Syn mój miły, w którymem sobie dobrze ulubił, tego słuchajcie. Słysząc to zwolennicy, upadli na oblicze swoje, a polękali się bardzo. W tém nas nauczył Pan osobliwéj tajemnice o przenajświętszéj Trójcy Ś. skąd się okazuje, iż jest Ojciec, stąd, iż mówi: Ten jest Syn mój etc. Wiecie iż kto ma Syna, tedy musi być Ojcem. Głos z nieba ozywa się do Syna: Ten jest Syn mój etc. tedy się stąd pokazuje, iż Pan Bóg jest Ojcem. Oto już macie dwie persony, Ojca i Syna. Trzecia persona jest Duch Ś. który się pokazał w jasnym obłoku, ten który ich zaćmił. Bo jako i na on czas, gdy był chrzczon Pan Chrystus od Jana Chrzciciela,

Tajemnica Trójcy Ś.

Mat. 3

http://rcin.org.pl

osoba onéj gołębice, ktora nań zleciała, wierzymy iż Duch Ś. w téj osobie nań zstąpił jako mówi Ewangelista: tak też teraz w obłoku tym, który ogarnął Pana i zwolenniki jego, ukazał się Duch Ś. Otoż tego nas nauczył w téj tajemnicy, iż jeden Pan Bóg jest w istności natury swojéj, a trojaki w personiech. Albowiem Bóg Ojciec dał się słyszéć w głosie, Bóg Syn ukazał się w przemienioném ciele, a Duch Ś. ukazał sie w tym jasnym obłoku. Otoż tu masz tajemnicę jasną o przenajświętszéj Trójcy Ś. któréj nigdzie tak jaśniéj nie uczył, aże po zmartwychwstaniu swojém, gdy do Apostołów mówił: Szedszy na wszystek świat, opowiedajcie Ewangelią każdemu stworzeniu, chrzcąc je, w imię Ojca, i Syna, Mat. 28
i Ducha świętego. A przy tym, Chrześcijanie mili, Mar. 16
przypatrzać się temu iż ten obyczaj jest między ludźmi, że starszy jest Ojciec niźli syn. Ale w téj tajemnicy, którą nam dziś Pan otwiéra, gdy się odzywa Ojciec do syna, ukazuje się, iż ten syn nigdy początku nie ma ani końca, a iż z nim od wieku trwa. A skądże się to pokazuje? Stąd, Chrześcijanie mili, Bóg Ojciec, albo zawżdy był Ojcem jako zawżdy jest Bogiem, albo nie zawżdy. A jeśli zawżdy był Ojcem i jest od wieku, tedy zawżdy od wieku ma syna. A jeśli nie zawżdy był Ojcem, tedyby za tym poszły rzeczy nieprzystojne a niepodobne, że początku nie ma. Ale jako Bóg Ojciec od wieków jest, któremu niemasz początku ani końca, tak też i Syn jest od wieku. A iż od wieku ma

http://rcin.org.pl

Syna. Niechże się ci nie zbedni matacze Arryanie i Nowokrzczeńcy wstydają, którzy nam chcą złupić z Bóstwa Syna Bożego, czyniąc go prostym człowiekiem, niewiedząc czym go już nie czyniąc, zamierzając mu czas, jakoby się dopiéro na ten czas miał stać Synem Bożym, gdy się narodził z niepokalanéj Panny matki Marjéj: Niechaj obaczą, iż jako Ojciec jest od wieku, tedyć też i Syn jest od wieku: czego nam wnet podpiéra sam Pan Bóg przez Proroki. Pomnicie co mówi przez Micheasza Proroka: A ty Bethleem Effrata, jesteś maluczkie
Mich.5 w tysiącach Judskich, z ciebieć mi wynidzie ten, który będzie panował w Izraelu: a wyście jego od początku, od wieczności. Otoż ile jest Syn Boży, jest od wieku, ale ile się narodził z Panny Marjéj Matki pod czasem, tedy jest człowiekiem prawdziwym. Tu już widzisz nie zbedny a plugawy bluźnierco, jako Prorok świadczy o nim, a wyście jego od początku od wieczności: Jestci od wiecz-
Mat.7 ności, albowiem o nim świadczy Bóg Ojciec, że jest jego Synem miłym. Otoż tu już mamy się w téj tajemnicy dwu rzeczy uczyć. Pierwsza, co macie wierzyć o Panu Bogu, który jest jedynym w istności swojéj, a trojaki w personiech. Druga, że Syn jego nie jest taki aby się dopiéro pod czasem miał począć, ale jest od wieku. Bo jeśli syn nie jest od wieku, tedy ani Ojciec będzie; ale iże Ojciec jest od wieku, za tym pojdzie że też i syn spólnie jest od wie-

http://rcin.org.pl

ku. A przetoż, wieczny Ojciec, wieczny Syn, wieczny i Duch święty. Athan. in Symbolo fidei.

A iż przypomina Ewangelista: Że usłyszawszy ten głos oni zwolennicy, upadli na oblicze swoje, i polękali się bardzo. Dziwny to jakiś a opaczny porządek pokazał się w tych miłych Apostołach. Bo skoro jedno usłyszeli głos z nieba, który przynosił rzeczy miłe a zbawienne, wnet się polękali, a w bojaźni poupadali. Ale w tym się nic inszego nie dzieje, Chrześcijanie mili, jedno gdzie się Boska możność pokaże, tedy się wnet musi ludzka natura, która jest z rodzaju niedołężna, skruszyć i połamać. Ale Pan Jezus Chrystus, który jest zawsze wspomożycielem ludzkiéj ułomności, przystępuje, dotyka się, podnosi i pociesza, jako tu uczynił Apostołom swoim, gdy im mówił: Nie lękajcie się. A oni podniosłszy oczy swoje, nikogo nie widzieli jedno samego P. Jezusa. Także i my podnieśmy oczy nasze do Pana Jezu Chrysta, tak jako oto uczynili ci mili Apostołowie jego, albowiemci on zawsze blisko jest swoją łaskawością, on zawsze do nas przystępuje z ratunkiem, dotyka nas łaską swoją, a podnosi nas do niebieskich radości. Podnieśmyż oczy nasze, a niechciejmy żadnego inszego widzieć jedno Pana Jezu Chrysta, który jest żywotem naszym. Mat. 17 Mat. 17 Psal 33 Joan17

Zamykając Ewangelista sprawę Pana naszego, powiada: A gdy schodził z góry, zakazał im Pan Jezus, mówiąc: Nikomu nie powiadajcie widzenia tego, dokąd Syn człowieczy z martwych nie wsta- Mat. 17

http://rcin.org.pl

nie. Ale czemuż Pan zakazał Apostołom swoim, aby tego nikomu nie powiadali? Dla trzech przyczyn. Pierwsza jest, jeśliby się była na ten czas jawnie osławiła możność Boża, tedyby mogła być przeszkodzona męka Pańska i nasze zbawienie. Jako świadczy Apostoł Paweł święty w te słowa: Bo by
1Cor.2 byli poznali, nigdyby byli Pana chwały nie ukrzyżowali. Druga przyczyna, by się było na ten czas objaśniło przemienienie Pana Chrystusowe przed śmiercią jego wszystkim, tedyby byli rozumieli insi ludzie, że on prawdziwego ciała nie miał, jedno jakąś fantazmę, albo ciało zmyślone. Które ciało gdy swoję prawdziwą bytność pokazało na Krzyżu czasu męki, już potém nie szkodziło opowiadać jego święte przemienienie. Trzecia jest przyczyna, aby dał przykład swoim wiernym, żeby się nikt z uczynków swoich, chocia dobrych, nie wynosił, ani od ludzi próżnéj chwały żądał: a jeśliby się co pobożnego przytrafiło czynić, tedy żebychmy spraw naszych nie objawiali ani wyznawali za żywota naszego, aby każdy po śmierci wziął zapłatę za uczynki swoje. A teć są przyczyny, dla czego Pan Chrystus zakazał Apostołom swoim, aby takowéj tajemnice nie powiadali aż po śmierci. A przetoż Chrześcijanie mili, próżnéj chwały ludzkiéj i pochlebstwa tego świata wystrzegajmy się, skarb ten naszych dobrych uczynków z chęcią naszą do chwały niebieskiéj przesyłajmy, tu się dopuszczając od inszych być potępionemi, potłoczonemi dla Pana

http://rcin.org.pl

Chrystusa, których prześladowców naszych mamy miłować dla tegoż Pana Chrystusa, abychmy w onym inszym żywocie mogli zasłużyć sobie uczciwość, powyższenie i uwielbienie: za sprawą onego, który z Ojcem i z Duchem Ś. żywie i króluje Bóg, przez wszystkie wieki wieków. Mat. 5

ZALECANIE WYKŁADU KREDA, ALBO SKŁADU WIARY CHRZEŚCIJAŃSKIÉJ.

Przeszłéj Niedzieli otworzyłem łaskom waszym umysł swój, żem wziął przed się wykład członków wiary Chrześcijańskiéj na każdą Niedzielę powiadać, który powinien Chrześcijanin każdy umieć i rozumieć, chceli być błogosławionym, a nie przeklętym, przekleństwem tém, którém przeklina Pan Bog niedbałe ludzie, mówiąc: Przeklęty mąż który nie będzie słuchał słów téj umowy, którąm przykazał ojcom waszym. Daleko więcéj gniewa się Pan Bóg teraz, jeśli my wyznawając wiarę jego, niechcemy poznać jéj i zakonu jego, więcéj mażąc i czerniąc wiarę wolnością Ewangeliéj, a niźli zdobiąc albo krasząc. O tym tak Paweł Ś. mówi: Jeśliż, gdy kto złamał zakon Mojżeszów, tedy bez wszego miłosierdzia, na dwu albo na trzech świadkach umiéra: Co mniemacie, jeśli nie daleko cięższe kazni zasługuje ten, któryby Syna Bożego potłoczył, i krew testamentową pokalaną być sobie rozumiał, Hier. 11 Heb. 10

http://rcin.org.pl

przez którą poświęcon jest, a Duchowi tymby zelżywość uczynił. A to wszystko z nieumiejętności pochodzi, iż mało ich wie co jest P. Bóg, co za wola jego, co za wiara, co za skutek jéj i odpłata. Przeto biorąc przed się, i przestrzegając tego, aby nam nie służyło i nie potkało ono co Pismo powiada: Jeśliż kto niewie o mnie, niechcę
1 Cor. 14 ja też o nim wiedzieć — umyśliłem wam wykład czynić fundamentu wiary Chrześcijańskiéj, który prości zowią Kredo, mając za to, że z łaski Bożéj i za pomocą jego, niepomału poradzę zbawieniu i pożytkowi waszemu.

Ale rzecze mi kto: nie trzeba mnie pacierza uczyć, umiém to dawno i Kredo. Wiem to i sam że to umiecie, ale tylko słowa szczére i proste, ano co lepszego podobno nie umiesz, co jest w pacierzu albo w Kredzie. Nie tylko słów, ale wykładu wyrozumienia tak pacierza jako i Kreda, jako dziesięciorga przykazania Bożego Chrześcijański człowiek powinien się uczyć i umieć. Bo nie rozumiéj tego, aby ten człowiek dobrze się modlił albo wierzył, gdy tylko słowa mówiąc marga usty, ale kiedy serce i dusza czuje, i rozumie sens co się w słowach zamyka, to jest modlić się i wiarę wyznawać. Jako też wiele jest ludzi, którzy, jako pospolicie mówią, Boże przykazanie liczą na palcach, umieją słowa, ale rozeznać nie umieją, jaką sprawą gwałcimy przykazanie Boże, jaką je zachowywamy i pełnimy; przeto niech wam przykro

http://rcin.org.pl

nie będzie chodzić na kazanie, ani tęskno słuchać: bo mam za to, iż wielki pożytek, dali Bóg, odniesiecie. Wiém o tém dobrze, że takowa nauka dziecińska jest, ćwiczyć się tą nauką, ale jeśli wiele starych (jakoż jest tego dosyć) tego nie umieją, co młodzi z powinowactwa uczyć się i umiéć powinowaci są. A jeśliż starzy umieją, co zaszkodzi iż im na pamięć będzie przywodzono. Życzę tego wszystkim wam, żebyście byli tak umiejętnymi, i w wierze ćwiczeni, iżby mi takowéj nauki albo kazania nie trzeba czynić. Jedno jest jedna przyczyna, czemu takowe kazanie nie tylko dziatkom, ale i dorosłym i starym przynależy. Na dziatki należy, aby się tego uczyły, a na was starych przynależy i ten urząd wasz jest, abyście dziatki uczyli. Cóż za szkodę będziecie mieć, wy rodzice albo gospodarze, jeśli wespołek z dziatkami waszemi i z czeladką na to miejsce schodzić się będziecie, słuchając jako ich przystojnie i pobożnie, zbawiennie wierzyć i żyć macie uczyć. Ta sprawa tedy każdemu w obec należy Chrześcijaninowi. Wiecie o tém wy dziatki i młodzi ludzie, że gdyście chrzest przyjmowali od Pana Boga, poświęceni jesteście i zbawieniem wieczném darowani, i mocą świętości Chrztu Ś. doskonałymiście się stali Chrześcijany, w leciech onych, którzy jeszcze rozumu nie mieliście: jako przed tém w starym zakonie Izaak, wszystkie dziatki, które miały po ośmi dni, stawały się szczerymi i doskonałymi Żydami, dla przymierza Gen. 17

http://rcin.org.pl

Bożego i obrzezania. Bo im też to pismo służyło, kiedy w dziecińśtwie byli, co mówił Pan Bóg: Będę ich Bogiem. Tym sposobem, i za mocą Chrztu Ś. i za wiarą Kościoła Chrześcijańskiego, u was, choć tego nie rozumieliście, łaska Boża i przymierze było, gdy mówić raczy: Kto uwierzy a ochrzci się, zbawion będzie. Tego wam teraz potrzeba, aby się okazowała wiara wasza, aby to co za was insi ślubili, iściliście sami, jeśli chcecie łaskę tę zachować, ktorą was na Chrzcie Ś. przy kąpieli odrodzenia waszego Pan Bóg darował. A przeto, młodzieńcy i dziatki, wasz urząd jest, abyście wykładu wiary świętéj Chrześcijańskiéj z pilnością się uczyli. Wy zasię kmotrowie, wyście ich ku chrztu przyprawowali, za nieście ślubili Panu Bogu, a przeto jesteście im bardzo powinni. Nie mniemajcie aby przez kilka groszy, albo przez jaki podarek, który wiążecie, albo odprawiwszy chrzciny, wolnymiście byli i urzędowi swemu dosyć uczynili; ślub wasz przed Panem Bogiem miejsce ma zawżdy, Pan Bóg krwie dziatek z rąk waszych będzie szukał, jeśli za niedbalstwem waszym nie będziecie ich uczyć, ani iścić tego, coście za nie ślubowali. Wy także ojcowie i matki przed Bogiem obowiązaliście się, nie tylko około dziatek, ale i około czeladki pieczą i staranie mieć, aby byli ćwiczeni w wierze Chrześcijańskiéj, i tych rzeczy, które są celniejsze i bardzo potrzebne ku ćwiczeniu w wierze Chrześcijańskiéj. Bo tak Pa-

Levit27
2Cor.6

Mar. ultimo. §.Tit.3

Młodych ludzi powinności.

Powinność kmotrów.

Powinność rodziców.

http://rcin.org.pl

weł Ś. o tém staraniu powiada, gdy tak mówi: 1Tim.5
Jeśli się kto o swe, a najwięcéj o domowe nie stara, taki wiary się zaprzał, i gorszy niźli niewierny. A przeto gospodarska to rzecz jest opatrzyć, Gospodarzy powinność.
aby takowéj czeladki nie chował w domu, któraby nie umiała albo uczyć się nie chciała nauk Chrześcijańskich: bo jeśli takowe chowa, niechaj wie, że to czyni ku zelżywości Boskiéj, i nie uchodzi ciężkiego grzechu. Gdyżeście tedy na to wszyscy powinni, mniemam że u was łaskę pozyskam, że pracą waszę na się przyjmę. A przeto wasza rzecz będzie upominać, aby tak dziatki jako i czeladka wasza na to miejsce się schodziły, gdy po temu czas jest; nie trzaskają mrozy, nie w dzień powszedni ale niedzielny, ta nauka będzie opowiadana, kiedy ani doma nic nie zamieszkają, ani od téj nauki płacić pieniądzmi będą. Zlećcie mnie ten urząd, który na sobie nosicie, wszakoż i sami z nimi schodźcie się. Mam za to, że tak te kazania umiarkuję, tak w nie ugodzę, że i dzieci mnie porozumieją łatwie, i wielcy z starymi nie mały pożytek odniosą. A kto będzie pamiętał, mało co albo nic nie dostanie mu ku wyćwiczeniu Chrześcijańskiemu doskonałemu, któreby miał z trudnością czerpać z Pisma nowego i starego zakonu.

http://rcin.org.pl

POCZATEK WYKŁADU KREDA, ALBO SKŁADU WIARY APOSTOLSKIÉJ.

Poczynając tedy w imię Boże wykład członków wiary Chrześcijańskiéj, a naprzod rozumieć mamy, iż jest tu nauka zbawienna, z któréj nie będziem się uczyć mądrości świeckiéj, ani jakiego pożytku doczesnego stąd patrzyć będziem, ale szukać będziem Boga w Trójcy jedynego, i żywota wiekuistego, tudzież gościńca królewskiego, któryby nas do Boga przyprowadził. Słuszna rzecz jest, abyśmy naprzód wrót i drzwi szukali, a przez tę fortę ku P. Bogu przychodzili: bo gdy nieprawym gościńcem zachcemy iść, a po ścieżkach się tłuc będziemy, tedy spracujemy się nikczemnie, P. Boga nie oglądamy, ani się staniemy uczestnikami królestwa jego. Chcesz wiedzieć które to są drzwi, przez które do Boga wchodzimy, nic inszego jedno prawdziwa a cała i nienaruszona wiara, jako Paweł Ś. świad-
Heb. 11 czy, mówiąc: Temu który przystępuje do Boga, potrzeba wierzyć iż Bóg jest. A na drugiém miejscu
Rom. 5 mówi tenże Paweł Ś: Przez Chrystusa mamy przystęp, przez wiarę, do téj łaski, w któréj stoimy i chlubimy się. I trzeci raz pisze Paweł Ś. do Ży-
Heb. 11 dów: Bez wiary, niepodobna rzecz podobać się
Esa. 7 Panu Bogu. Także i Ezajasz Prorok wszystkie tajemnice religiéj naszéj, obrzędu naszego, zamyka w wierze: Bo kto nie wierzy, i tajemnic Boskich

http://rcin.org.pl

skrytych nie otwarza, i nie odsłania sobie przez wiarę, tych żadnym obyczajem poznać nie może. Krom wiary próżno się pracować będziesz, próżno będziesz mozgiem ruszał, rozumem szperał, nic nie Esa. 7 uczynisz, mówi tak Ezajasz: Jeśli nie uwierzycie, nie wyrozumiecie. Gdy tedy wiara wrotami i przystępem jest ku wszelkiemu poznaniu Bożemu i zbawieniu, tę też naukę i wykład członków Apostolskich od wiary poczniemy.

A iżbyście to ozdobnie wyznanie wiary Chrześcijańskiéj, co zowiecie Kredo, mogli pojąć i wyrozumieć, wiecie że natura, albo rzecz około któréj bawi się wiara i para, nic nie jest inszego, jedno Bóg i sprawy jego. O tém dwanaście członków jest, a na trzy części się dzielą, jako i Trójcy Ś. trzy są persony.

W pierwszéj części Boga Ojca wyznawamy i wierzymy, że on z niczego słowem swojém wszystkie rzeczy widome i niewidome stworzył, i też rzeczy chowa w cale, rządzi i ratuje. A to wyznawamy gdy mówimy:

Wierzę w Boga Ojca Wszechmogącego, stworzyciela nieba i ziemie.

W wtóréj rzeczy wierzymy i wyznawamy Jezusa Chrystusa, który rodzaj ludzki wykupił od djabła, śmierci wiekuistéj, i od grzechu, a zjednał nam żywot wieczny. A to wyznawamy gdy mówimy:

I w Jezu Chrysta, Syna jego jedynego, Pana na-

http://rcin.org.pl

szego. Który się począł z Ducha świętego, narodził się z Dziewice Marjéj. Umęczon pod Pontskim Piłatem, ukrzyżowan, umarł i pogrzebion. Stąpił do piekłów, trzeciego dnia z martwych wstał. Wstąpił na niebiosa, siedzi na prawicy Boga Ojca wszechmogącego. Stamtądże ma przyjść sądzić żywe i martwe.

Nakoniec wyznawamy Ducha Ś. który Kościoł Chrześcijański poświęca, sprawuje, szczyci i ożywia: a to wyznawamy gdy mówimy:

Wierzę w Ducha świętego, Święty Kościoł powszechny, Świętych obcowanie. Grzechów odpuszczenie. Ciał zmartwychwstanie. Po śmierci wieczny żywot.

A to wyznawając wierzyć masz, jako tych trzech person jedno jest Bóstwo i jednaka moc, tak te wszystkie sprawy namienione od Trójce Świętéj, nierozdzielnie bywają czynione. Ojciec wiekuisty przez Syna i Ducha Ś. stworzył wszystkie rzeczy widome i niewidome. Syn jedyny, za sprawą Ojca i Ducha Ś. świat odkupił. Duch Ś. od Ojca i Syna pochodzący, z Ojcem i z Synem Kościoł ożywia, sprawuje i uczy.

Te są członki wiary naszéj; ta wiara jest fundamentem wszystkiéj religiéj naszéj, i ma wszędzie miejsce przez wszystko budowanie nasze du-
Ephe.5 chowne: albowiem cokolwiek jest bez wiary, grzech jest. Wiara ta jest tarczą naszą, którą brać na się
Ephe.6 1Joan5 każe Paweł Ś. przeciwko pokusom szatańskim.

http://rcin.org.pl

O któréj i Jan ś. powiada: To jest zwycięstwo, które zwycięża świat wiara nasza, któréj tarczy kto nié ma, próżno idzie do Boga, próżno się modli, próżno wzywa Boga. Tę tarczę bierzmy na się, a wypędzimy szatana od siebie, i otrzymamy łaskę Bożą. Amen.

http://rcin.org.pl

KAZANIE TRZECIE

NA EWANGELIĄ NIEDZIELI TRZECIÉJ W POST: Z WYKŁADEM KREDA, ALBO SKŁADU WIARY CHRZEŚCIJAŃSKIÉJ.

(Ewangelia Łukasza Ś. którą napisał w XI Rozdziale).

Onego czasu: Wyganiał P. Jezus djabelstwo, a ono było nieme. A gdy wyrzucił djabelstwo, przemówił jest niemy: i dziwowały się tłuszcze. A niektórzy z nich mówili: Że przez Beelzebuba książę djabelskie wygania djabelstwo. A drudzy kusząc, domagali się u niego znaku z nieba. Ale on gdy wyzrzał myśli ich, rzekł im: Każde królestwo samo w sobie rozerwane, spustoszeje tak, że dom na dom upadnie: Jeśliż więc i szatan przeciwko sobie rozdzielony jest, jakoż będzie stało królewstwo jego: iż powiadacie, żebym w Beelzebubie wymiatał djabelstwo: Ale jeśliż ja już w Beelzebubie wyrzucam djabelstwo, synowie wasi przez kogoż wyrzucają? I przetoż was oni będą sądzić. Ale jeśliż ja palcem Bożym wyrzucam djabelstwo, iście na was przyszło Królestwo Boże. Gdy zbroj-

http://rcin.org.pl

ny mocarz strzeże pałacu swego, tedy w pokoju są wszystkie rzeczy które on ma: ale jeśliby mocniejszy niżli on nadszedłszy nań zwyciężył go, wszystkie oręża jego w których ufał pobierze mu, i korzyści jego rozda. Kto nie jest ze mną, przeciwko mnie jest: a kto ze mną nie zbiera, ten rozprasza. Gdy nieczysty duch wynidzie od człowieka, chodzi po miejscach suchych, szukając odpoczynku, a nie nalazłszy, mówi: wrócę się ja do domu mego, skądem wyszedł. A gdy przyjdzie, najdzie go miotłami umieciony i przyochędożony. Tedy idzie, i bierze siedmi innych duchów gorszych niżli sam: a wszedłszy mieszkają tam. I stawają się poślednie rzeczy człowieka onego gorsze niżli pierwsze.

Dzisiejsza Ewangelia z początku swego aż do końca, nic innego niema w sobie, nic innego nam nie pokazuje jedno to, że Pan Chrystus daleko większym, mocniejszym, potężniejszym jest, niżli książe świata tego, któremu się mnodzy ludzie poddają pod moc: którego mocy żadna moc świecka przeciwić się nie może: który gryzie człowieka jako pies, zaraża jako smok, odejmuje człowiekowi słuch, aby przez słowa Bożego słuchanie, nie poznał Pana Boga, aby mu nie wierzył. Bo wiara mnoży się z słuchania; bez wiary trudno się ma kto podobać Panu Bogu. Odejmuje mowę, aby nie wyznawał Pana Boga: bo jako wiara serdeczna, tak wyznanie ustne potrzebne jest ku zbawieniu. Bo

Rom10 Heb.11

Rom10

http://rcin.org.pl

Luc. 9 mówi tak Pan Chrystus: Który się mnie zawstydzi i słów moich, tego się Syn człowieczy wstydzić będzie, gdy przyjdzie z chwałą swoją. Dla których spraw jego, zowie go Paweł Ś. bogiem tego świa-
2Cor.4 ta, który panuje nad wszystkimi ludźmi miłującymi ten świat i pożądliwości jego, koroną jest wszelkiéj pychy i upadkiem nieszczęśliwym, upadającym w grzechy: a im więcéj człowiek zachodzi w grzechy, tym się głębiéj królestwo jego korzeni i szerzy. Takoż Orygienes powiada, a dobrze:
Orygienes. Nasze grzechy, są żywotem szatańskim, zatracenie nasze, jest chwałą szatańską. Kto tedy nie chwali Pana Boga, kto go niewyznawa między ludźmi, kto grzechów swoich nieopowiada, nie spowiada się, język ma związany od szatana. Kto zasię nie rad słucha słowa Bożego, nie rad słucha prawdy, nie przyjmuje zbawiennego upominania, ten słuch swój ma związany od szatana. Ten też jest zaślepiony, który drogi Pańskiéj, przykazania Bożego, nie widzi. Nie widzą téj drogi ci, którzy albo źle czynią, albo prawdy znać niechcą. Dawid Ś.
Psal. 118 powiada: Że pochodnia nóg naszych jest słowo Boże: w téj światłości którzy nie chodzą, łatwo
Joan. 3 się obrażają. O których Pan Chrystus mówił: Wszelki, który źle czyni, ma w nienawiści światłość, i nie idzie na światłość, aby sprawy jego złe nie były strofowane. Takoweć był szatan na świecie ludzie poczynił, że i głusi, i niemi, i ślepi byli. I Pan Chrystus nie inszych nalazł,

http://rcin.org.pl

jedno takie, przyszedłszy na ten świat. Jako się Joan. 3
sam raczył uskarzać, mówiąc: Światłość przyszła
na świat, a ludzie umiłowali więcéj ciemności
niżli światłość: bo były uczynki ich złe. I u Esa. 42
Ezajasza tak mówi: i ktoż ślepy, jedno sługa mój,
a głuchy, jedno do któregom posły moje posyłał.
Nigdyby takowi niemi nie mówili, nigdyby głusi
nie słuchali, nigdyby ślepi nie przejrzeli, gdyby
ten mocniejszy rycerz Pan Chrystus nie zawitał
na ten świat; sam tylko on mógł zepsować spra-
wy djabelskie,— jakoż dostatecznie zepsował i sza-
tana wypędził. Pana Chrystusowa bowiem śmierć
państwo szatańskie zgładziła, to jest: śmierć, grzech, 1Cor15
piekło i gniew Boży, które rzeczy są mocą dja-
belską i królestwem jego. Piérwéj okrucieństwa
dokazywał nad ludźmi, przypisując, przywłaszcza-
jąc sobie nad nimi królestwo, mocnym się czyniąc,
że towarzystwo miał z śmiercią, która zepsowawszy
ciało, duszę słała do piekła. Ale gdy przyszedł
mocniejszy nadeń, głowę jego starł: to jest,
wszelką jego potężność, wszystko państwo i kró-
lestwo podeptał, zwątlił, że nad żadnym Chrze-
ścianinem nie ma mocy, jedno nad tym, który się
mu podda przez grzech. Jako to Pan tego raczył
dołożyć: Każdy, który czyni grzech, sługą jest Joan 8
grzechu: wszakoż nie ubespieczaj się z dzisiej-
szymi, mówiąc: zwyciężon jest szatan, wyrzucon
precz, nie trzeba mi się go bać. Przestrzega nas
sam Pan Chrystus, opowiadając naturę szatańską,

http://rcin.org.pl

Luc.11 i naszą niebespieczność, mówiąc: Nieczysty duch, gdy wynidzie od człowieka, chodzi po miejscach
1Pet.5 błotnych, szukając odpoczynku, etc. A Piotr Ś. powiada o nim: Przeciwnik wasz djabeł jako lew ryczący obchodzi, szukając kogoby pożarł. Wyrzucon jest ten pies wściekły z serc ludzkich, u wrót tylko szczeka, który przedtém w domu kazał, kusi się zawżdy o nas, a nigdy nie przestaje. Jedno insza jest rzecz, za płotem precz będąc, walczyć, a insza w domu panować. Ten nieprzyjaciel wyrzucony precz z miasta serc naszych, nie przestaje działy, tarany rozlicznemi w mury tłuc, aby
Ephe.6 się gdzie mógł werwać i gwałt uczynić: przeciwko któremu Paweł Ś. roskazuje nam przyoblec zbroję Bożą, abyśmy mogli sprzeciwić się jemu, tarczą wiary, przyłbicą zbawienną i mieczem duchownym z pancerzem sprawiedliwości. Niechaj jako chce burzy przeciwko nam, kiedy nieposiada serc: a gdzie wiara jest, wyrzucon jest, miejsca w nas niéma.

O wielkaż a bardzo ciężka to jest rzecz być w niewoli szatańskiéj, ogromna rzecz być pod mocą jego, doznawamy to i sami po sobie, i w inszych, ale jednak najmniéj to nas nieobchodzi, więc też mało albo nic nie weselimy się z tego, gdy słyszymy częstokroć, iż królestwo Boże na nas przyszło, a Pan Chrystus naszym Panem mocniejszym, potężniejszym jest nad szatana: a gdzie więc człowiek rzecz którą za nic sobie ma, téj nie pil-

http://rcin.org.pl

nie strzeże. Stąd też to pochodzi, że wiele ludzi wypadają, wychodzą z królestwa Pana Chrystusowego i Bożego. i stawają się pośledniejsze rzeczy ich gorszemi, niż pierwsze: bo gdy pierwéj jednego szatana mieli, potém siedmi dostają. Lepiéjby im było aby nigdy prawdy nie uznali, jako Piotr Ś. powiada: Albo lepiejby im było, jako P. Chrystus o Judaszu mówi, nigdy się nie rodzić na świat. Przeto bracia mili, wielce to u siebie uważajmy i cieszmy się z tego, że królestwo Boże i Pan Chrystus, potężny zwycięzca djabła, do nas przyszedł. Od Żydów oddalone jest królestwo Boże, nam jest dane: oni przez swe występki utracili królestwo Boże, nam dane jest krom zasług naszych: im słusznie i sprawiedliwie odjęto, nam z łaski i miłosierdzia dano. Jako żydowie, skoro utracili królestwo Boże, nic szczęśliwego i do tych czasów nie mieli; strzeżmy się i my tego, abyśmy z nimi do takowéjże toniéj nie przyszli. A przeto jeśli co jeszcze szatan w tobie ma swego, staraj się aby za pomocą Pana Chrystusa zaraz go wygnać, jeśli raz będzie wypędzon, staraj się, aby znowu nie miał do ciebie przystępu.

Luc. 11 Mar. 14

2 Pet. 2 Mat. 21

Pytasz, jako masz strzedz domu twego: to jest, duszy twojéj, aby tam nie wszedł, krótką naukę weźmij. Naprzód, przyjmij Pana Chrystusa przez pokutę, poleć mu się w opiekę, sam tylko ten przeciwnika tego zwalczyć może, jako się opowiedzieć raczył u Jana Ś.: Ten, prawi, we mnie nic nie

Joan 14

http://rcin.org.pl

ma. Jeśli pytasz, którym obyczajem i którą drogą Pana Chrystusa wprowadzić masz do siebie? Słuchaj co Pan Chrystus tu mówi na końcu Ewan-
Luc.11 gelji: Błogosławieni, którzy słuchają słowa Bożego i strzegą go. Otoż masz drogę, którą przychodzi do nas Pan Chrystus: słuchać, i wierzyć, i pełnić. Tego chce po nas gdy mówi: Jeśli mię kto miłuje, słowa moje chować będzie, i Ojciec mój będzie go miłował, a przyjdzimy do niego, i mieszkanie u niego sobie uczynimy. K'temu też
Ephe.5 przynależy co Paweł Ś. powiada w dzisiejszéj Epistole nauczając: naprzód, naśladowcy bądźcie Bożymi, jako synowie najmilsi; drugie, chodźcie w miłości; trzecie, nieczystość, wszelkie plugastwo, albo łakomstwo niech nie będzie mianowano między wami: byliście przedtém ciemnościami, teraz staliście się światłością w Panie Chrystusie: Sprawujcie się jako synowie światłości. Panie Boże dajże to, abyśmy to wbili w serca nasze, i tak się sprawowali, a potém królestwa niebieskiego dostąpili.

PIERWSZY WYKŁAD ARTYKUŁU WIARY ŚWIĘTÉJ NASZÉJ CHRZEŚCIJAŃSKIÉJ, O STWORZENIU ŚWIATA.

Przeszłych dwu niedziel powiedziałem wam przyczynę, dla czego wziąłem przed się czynić wykład członków wiary Chrześcijańskiéj, którym sposobem opowiadać mam, i co za pożytek stąd odniesiecie, które sprawy Trójcy świętéj wyznawamy w Kre-

http://rcin.org.pl

dzie. Teraz już czas jest, abyśmy pierwszy członek wiary świętéj wzięli przed się, o stworzeniu świata, który tak brzmi w sobie.

WIERZĘ W BOGA OJCA etc.

Porządkiem tedy, niż się co pocznie wykładać, znowu wam to opowiadam, iż to nie jest wiara prawa, którą usty, wargami, albo językiem czynimy, ani też tego wiarę mieć i umieć, który porządnie umie. Wierzę w Boga mówić: bo gdyby tak było, a na mówieniu tylko zależało, nie trzebaby wam się tu schodzić, a wykładu i nauki mojéj słuchać: bo mam za to, że jako dorośli, tak i młodzi nauczyli się dwanaście członków wiary świętéj mówić. Ale insza tu rzecz się toczy, kto słów prostych sens rozumie, i co się w nich zamyka umie i sercem przyjmuje, i wierzy temu co usty wyznawa, ten wiarę umie, jako ją umieć każdy Chrześcijanin powinien.

To wyrozumienie tedy, co się w każdym członku zamyka, abyście pojęli, za pomocą Bożą staranie moje będzie; a według łaski Bożéj, co jest całego, istotnego, prawdziwego i chrześcijańskiego wykładu, na każdy członek z Pisma świętego będę brał i wam użyczał. Ale te rzeczy abyście pojąć mogli i wiarą dosięgli, tego wam nie mogę dać, nie moja to rzecz ani sprawa; potrzeba aby to przez łaskę Bożą i oświecenie Ducha Ś. w serca Ephe.2
wasze było wlepiono: albowiem wiara (jako mówi

http://rcin.org.pl

Apostoł Paweł Ś.) dar Boży jest, aby się nikt nie chlubił. Samego Boga to jest sprawa, ćwiczyć serca nasze, i napajać żywą wiarą, abyśmy sercem wierzyli ku usprawiedliwieniu, jako usty wyzna-
Rom10 wamy ku zbawieniu. Jednak nie próżna rzecz jest kazanie zewnętrzne, ale bardzo potrzebne, jakoby piszczałka jaka, albo nalewka, przez którą Pan Bóg wlewa wiarę w serca nasze. Bo skądbyśmy poznali co o Bogu mamy wierzyć, co też o nim trzymać, albo dzierżeć, rozumieć, jeślibyśmy nie słyszeli z słowa Bożego: A jakoż słuchać możecie bez każącego. Wiara bowiem roście z słuchania, a
Rom10 słuchanie bywa przez słowo Boże. Pożyteczno wam też będzie, abyście serca wasze tu skłonili i chęci pilnie przyłożyli, abym ja wyrozumienie wiary świętéj w serca wasze z nasienia słowa Bożego posiewał, a Pan Bóg przez łaskę swoję, rozmnożenie tego siania niech sprawi i uczyni. Podnieśmy teraz i zawżdy myśli nasze ku Panu Bogu w niebo, prosząc u niego Ducha Ś. aby był z nami w tém świętém zgromadzeniu, i sprawować raczył chęci nasze, język mój rządził i miarkował, i ustom moim rzecz zbawienną, prawdziwą i łatwą powieść podać raczył, abym ten wykład, którego on chce, wam podawać mógł, a wasze serca aby raczył zmiękczyć i zgotować, abyście jego wiarę, jako prawdziwą, zbawienną i pożyteczną, pojęli.

Co daj Panie Boże wszechmogący, abyśmy za
Joan17 sprawą i za zrządzeniem Ducha twego Ś. wszyscy

http://rcin.org.pl

w obec prawdziwie poznali i wierzyli ciebie prawdziwym Bogiem Ojcem niebieskim, i któregoś posłał Jezusa Chrystusa: a potém dostąpili owocu wiary téj, zbawienia dusz naszych i żywota wiecznego. 1 Pet. 1

Słuchajmyż pierwszego członka; mówimy tak z Piotrem świętym:

WIERZĘ W BOGA OJCA WSZECHMOGĄCEGO, STWORZYCIELA NIEBA I ZIEMI.

Piérwsze słowo wyznania naszego jest, *Wierzę:* A dobrze i słusznie to słowo naprzód wysadzono, iż wiara jest fundamentem, drzwiami i drogą do żywota wiecznego: bo przez tę przystęp mamy do Boga Ojca, który jest początkiem żywota naszego i nieśmiertelności. Albowiem temu który przystępuje do Boga, potrzeba wierzyć, iże jest: to jest, jeden Bóg i Pan nad wszytkiém stworzeniem, i jest odpłatą szukającego; bez wiary, niepodobna rzecz, aby się kto miał podobać Panu Bogu, i co wdzięcznego miał mu ofiarować: bo cokolwiek nie jest z wiary, grzech jest, i żadnéj wagi nie jest u Pana Boga. Któréj wiary kto nie ma, próżno się ciśnie do Boga, próżno się modli, próżno go wzywa.

Wiara jest fundamentem, drzwiami i fórtką do żywota wiecznego. Rom. 5 Heb. 11 Rom 14 Heb. 11

Pierwsze tedy słowo jest Chrześcijańskie *wierzę*, od którego nas nie mędrcami, nie filozofy zowią, ale Chrześcijany. Ale co to jest co mamy wierzyć? nic inszego, jedno iż Pan Bóg wszech-

Co mamy wierzyć. Rom 13 Psal. 115

http://rcin.org.pl

mogący jest prawdziwy, a każdy człowiek kłamliwy. Przeto przykładamy, *Wierzę w Boga.* Co jest Bóg, ani słowy wypowiedzieć, ani rozumem pojąć nie możemy. Owo Bóg jest najwyższe dobro, wszystko wiedząc, wszystko mogąc uczynić, żadnego niemając towarzysza wiadomości. A jako sam Pan Chrystus powiada: Bóg duch jest, nie jest ciało, albo całość, jako kamień, drzewo, albo jakie stworzenie, — jedno jest istność duchowna, wszystka doskonała, niemająca początku ani końca; nad którą istność nic nie może być większego, mędrszego, ani lepszego; który jedném mrugnieniem swojém wszechmocném, stworzył co widzimy; dziwną mądrością swoją, rządzi wszystkie rzeczy, dobrocią swoją karmi, i zachowywa wszystko; Naturę Boską abychmy mieli pojąć, jest rzecz niepodobna, ani też potrzebna, bo Pismo żakazuje: o wyższych rzeczach nad się nie pytaj się, i mocniejszych niżliś sam nie szukaj: ale które rzeczy przykazał tobie Bóg, te zawżdy rozmyślaj. I Paweł Ś. pisze do Rzymianów: Nie rozumiejcie wysoko. I niżéj jeszcze w tymże liście swoim napisał Paweł Ś., którego to Pawła Pan zwał wdzięcznem naczyniem swojém, który był zachwycon, tak jako sam pisze, aż do trzeciego nieba, tak że i oczyma się duchownymi przypatrywał dziwnéj téj wielmożności. A cóż nam o tém na piśmie zostawił? nic więcéj, jedno zadziwowawszy się, a prawie strachem zemdlawszy, zawołał wielkim gło-

Bóg co jest.

Joan. 4

Naturę Boską trudno ma pojąć człowiek.

Eccle. 3

Rom. 11

2 Cor. 12

http://rcin.org.pl

sem: O niezmierzona głębokości tych skrytych tajemnic Pańskich! Nie możem tedy poznać, Chrześcijanie mili, Pana Boga w naturze jego: i gdy człowiek o tych dziwnych a tajemnych sprawach jego, albo o tém żadnym rozumem nieogarnioném Bóstwie jego mówić chce, tedy snadnie sam strach myśl odejmuje. A wszakoż poznać możemy z pięknych i rozlicznych kreatur, iż w nim żywiemy i ruchamy się i jesteśmy. Gdyby był grzech nie oszpecił rozumu naszego, jaśniebychmy poznawali sprawę Bożą w stworzeniu jego. Ale jakiekolwiek sobie świat zmyśla bogi i bałwany czyni, my Chrześcijanie wierzymy, wyznawamy i znamy, jednego samego, w istności, w prawdzie Boga, który stworzył niebo i ziemię.

Rom. 11 Tajemnic Boskich dworznie się wywiadamiać Chrześcijanowi nie przesłusza.

Tego Boga dobrze zowiemy Ojcem, naprzód: dla oddzielenia persony jednéj w Trójcy Ś. Potém, iż prawdziwym Ojcem naszym jest, miłością, dobrodziejstwem przeciwko nam synom swoim, wszystkę chęć, afekt i miłość ojcowską, przechodząc ojce nasze docześnie. Jako to i Ezajasz świadczy o nim: Jzali może matka zapomnieć dziecięcia swego, by się nie miała zmiłować nad synem żywota swego; aby też ona zapamiętała, ja przedsię nie zapamiętam ciebie, mówi Pan. A Piotr Ś. tak mówi: Wszystko staranie wasze składajcie nań, boć on ma pieczę o was.

Bóg naszym Ojcem jest. Mat. 6. Mat. 7. Ezaj. 49 1 Pet. 5

Jest też Wszechmogący: Że łatwie nas może ratować, i możemy ufać jego obietnicom: gdyż jest

Wszechmogącym.

http://rcin.org.pl

wszechmogącym (jako się opowiedzieć raczył w księ-
Gen. 17 gach Rodzaju: Ja Pan wszechmogący) tedy nic go
nie hamuje, aby co obiecał ziścić nie mógł. Jako
Luc. 1 to Anioł u Łukasza Ś. opowiadał: Nie będzie u Pa-
na Boga żadne słowo niepodobne. Co też i Salomon
Sap. 12 przedtém jeszcze o nim powiedział: Masz w ręku
twoich moc, kiedy chcieć będziesz. A Job Ś. tak
Job. 42 o nim mówi: Wiem o tém, miły Panie, iże ty mo-
żesz wszystko; a nie masz żadnego, ktoryby się to-
bie i twéj woli wszechmocnéj sprzeciwić mógł.
Ale i groźb jego mamy się lękać i bać: bo jeśli
kogo skarać umyśli, żaden nie ujdzie rąk jego, bo
jest wszechmogący. Jako to nam opowiedzieć ra-
Luc. 12 czył Zbawiciel nasz: Bójcie się onego, który gdy
zabije, ma zwierzchność wrzucić do piekła.

Stwo-rzyciele-lem nieba i ziemie. Tenże Bóg jest Stworzyciel nieba i ziemie: iż z niczego stworzył niebo i ziemię, i wszystko co na niebie jest i na ziemi widomego i niewidomego, a to przez wiekuiste słowo swoje. Jako to Psal-
Psal. 32 mista Dawid Ś. zacnie o Panu Bogu wyznawa te-
mi słowy: Słowem Pańskiém utwierdzone są niebio-
sa, a Duchem ust jego, ich wszystka moc. A na
Psal. 148 drugim miejscu: Albowiem on rzekł, i stało się;
on rozkazał, a wszystko stworzono jest. Co też
jeszcze krótkiémi słowy zamknął Prorok, tak mówiąc:
Psal. 88 Twoje są nieba, twoja też i ziemia: tyś ugruntował
okrąg ziemi i zupełność jéj. A Paweł Ś.: Albowiem
Colos. 1 przezeń są wszystkie rzeczy stworzone na niebie
i na ziemi, widome i niewidome, choć majestaty,

http://rcin.org.pl

choć państwa, choć przełożeństwa, choć zwierzchności, wszystkie rzeczy przezeń stoją. A to wszystko stworzyć raczył dla pożytku naszego, aby my w nim i z niego, i przezeń mieli i brali wszystkie rzeczy, które nam przynależą ku zbawieniu duszy i ciała, abyśmy zawżdy mieli na pamięci one słowa Dawidowe: Wiedźcie o tém, o synowie ludzcy! żeć Pan sam jest Bóg, on nas sam stworzył, a nie my sami siebie. A my jesteśmy ludem jego, i owcami pastwiska jego. Psal.99

Patrzciesz, jeśli tego członka wiary Chrześcijańskiéj wszystkie słowa w kupę zbierzemy, jakośmy ich krótko wykładali, zacną zaiste i obfitą wiarę w sercach naszych wzruszają i pobudzają. Tak mocnie Pana Boga w serca nasze przyciskają, wszczepiają, że już rozumiemy co jest Bóg ku nam, w istności, w sprawach i w woli. Od każdego z was chciałoby mi się pytać i słyszeć, co rozumie z tego członka, co pojął z niego i jakie wyznanie uczyni. Spytam przedsię, Chrześcijanie mili, gdyż tak różna wiara na świecie jest między ludźmi, i zaślepienie, że ludzie w ślepocie swojéj, jedni tego, drudzy owego Boga chwalą, każdy według myśli i spraw swoich, bogaci—mamonę, obżercy—brzuch, pijanice—bachusa; proszę cię, powiedz mi, którego ty Boga znasz i wyznawasz; co za wiara twoja. Możesz już z wyższego wykładu powiedzieć tak: Wierzę w Boga Ojca Wszechmogącego, stworzyciela nieba i ziemie. A tym sposo-

http://rcin.org.pl

WBoga wierzyć co jest?

bem wierzę w Boga, nie iżbym tylko wierzył, że jest Bóg (bo i djabli wierzą temu że jest, i drżą przed nim) ani też tak wierzę abym wierzył, że wszystkie, tak obietnice jego, jako i pogróżki są prawdziwe i słowa jego wszystkie istotne: bo i o tym djabli świadomi są i wszyscy zli i niepobożni doznawają, że Bóg jest prawdziwy, wierny we wszystkich słowach swoich. A przeto nie tylko tym sposobem w Boga wierzę, ale tym, aby umysł, nadzieję, ufanie w nim swoje pokładał, i pod jego obronę wszystko poddawał, ciało, duszę, żywot, tak ten doczesny, jako i wieczny. Wiem bowiem, że on mnie jest Ojcem łaskawym i opatrznym, że nie dopuści, aby mi na czém miało schodzić: co się dotycze potrzeb tegoczesnych i wiecznych; gdy moim jest Ojcem i stworzycielem, nie wątpię nic, że niedostatek mój może ratować, i to wszystko dać, czego potrzeba, tak ciału jako i duszy; bo wszechmocny jest, i wszystek świat, niebo, ziemia i zupełność jego jest. On wszystko stworzył ku pożytkowi memu: ziemię z jéj pożytki, ku potrzebie ciała mego; Anioły ku obronie mojéj; niebo, które mię po tém pielgrzymowaniu do siebie przyjmie i stanie się przybytkiem wiecznego żywota mego. A przeto podparty dobrą nadzieją, mam dobrą podporę Pana Boga mego, wszelkie staranie, pieczą zbytnią, odkładam na stronę, i staranie wszelakie, a potrzeby wkładam na Pana Boga mego, ponieważ wiém, iż on wszystkie drogi moje spra-

Jac. 2

Psal. 144

Psal. 23

http://rcin.org.pl

wuje i potrzebom moim może i chce ratunek dawać.

Wszystko coś tu powiedział, Chrześcijaninie miły, dobrze wierzysz, dobrześ wyrozumiał ten pierwszy członek, wyznawasz prawdziwą i skuteczną wiarę: ale staraj się, proszę cię, żebyś sercem to rozważał, co usty wyznawasz. Nie przestawaj od Pana Boga prosić Ducha Ś. abyś za jego pomocą tę wiarę przyjął zupełném sercem, która gdy wnidzie do serca twego, we wszystkich sprawach i drogach twoich skutecznie się okaże i wyniesie; bo sprawy twoje nie mają się nie zgadzać, ale zgadzać z wiarą twoją.

Wielka roskosz, wielka chwała nasza jest, że jesteśmy, i zowią nas synami Bożymi. Ludzie wychwalają i wysławiają bardzo syna książęcego, królewskiego; większa to chwała być Synem Bożym. 1 Joan. 3. Obaczcie (mówi Jan Ś.) jaką miłość pokazał nam Ojciec nasz Pan Bóg, że synmi Bożymi zowią nas, i jesteśmy nimi. Otoż żeśmy się stali przez wiarę syny Bożymi, dla tego wielce się starać mamy, abychmy nie gniewali Ojca naszego przez grzechy, a nie przestępowali przykazania Ojcowskiego. Wielce sumienie obraża grzech, który człowiek czyni przeciwko przykazaniu jego. Jako Heli synom swym powiedział, mówiąc: Jeśli człowiek co wystąpi a zgrzeszy przeciwko człowiekowi, może mu Bóg dać się ubłagać a odpuścić. Ale jeśli mąż zgrzeszy przeciwko Bogu, kto się zań będzie mo- 1Reg. 2

http://rcin.org.pl

dlił. Wstydźże się wszelakiego grzechu człowiecze, niedopuszczajże się tego, dla czego gniew Boży
Ephe.5 przychodzi na syny niedowiarstwa i niewierne. Potém gdy sobie dobrze rozważysz, że Pan jest wszechmocny, chętliwiéj wolą twoję i rozum twój pod wolą Bożą poddawać będziesz, i wszelkie niedowiarstwa a wątpliwość serca twego wykorzenisz.
Psal. 144. Nie będziesz dwornie szperał w tajemnicach Boskich, ale je raczéj wiarą ogarniesz i podasz chwałę tę Panu Bogu, że we wszystkich słowach swych i obietnicach jest prawdziwym i wiernym a we wszystkich sprawach swoich świętym i dziwnym. Przeciwko wątpliwym rzeczom, których ogarnąć nie możesz, zastawiaj wszechmocność Boską, że jest wszechmocny: bo u Pana Boga nie jest żadne
Luc. 1 słowo niepodobne. Wyznawaj, że cokolwiek dobrego masz, tak z strony duszy, jako z strony ciała, nie od siebie, ale od Pana Boga mieć, i nie obracać ich nigdzie, jedno gdzie wola jego święta jest. Ani ufać masz w żadnéj rzeczy, jedno w samym Panu Bogu: jego samego prosić będziesz, aby on postępki twoje rządził, twoje chęci i starania szczęśliwie powodził: bo od żadnéj rzeczy stworzonéj nie możemy mieć i by najmniéj ratunku, jedno co temu wszechmocnemu, wiekuistemu i szczodrobliwemu Panu wszystkiego stworzenia podoba się, nas w stworzeniu, i przez stworzenie ratować i pożytek dawać.

http://rcin.org.pl

Miejmy dosyć na tém wykładzie pierwszego członka, polecajmy się Panu Bogu, prosząc, aby nam to, cośmy słyszeli, raczył dać pojąć, i zachowawszy w sercach naszych, zawżdy pełnić. Amen.

---

http://rcin.org.pl

KAZANIE CZWARTE

NA EWANGELIĄ NIEDZIELI CZWARTÉJ W POST: Z WYKŁADEM KREDA, ALBO SKŁADU WIARY CHRZEŚCIJAŃSKIÉJ.

(Ewangelia Jana Świętego, którą napisał w VI Rozdziale.)

Czasu onego: Odszedł Pan Jezus za morze Galilejskie, które zowią Tyberyadskie: a za nim szła wielka wielkość ludzi, że widzieli znamiona, które czynił nad onemi, którzy bywali niemocnemi. Wszedłszy tedy Pan Jezus na górę, siedział tam z zwolenniki swoimi: a była blisko wielkanoc, dzień święty Żydowski. Podniósłszy tedy P. Jezus oczy swoje, gdy ujrzał iż wielkość wielka ludu idzie do niego, rzekł do Filipa: Skąd kupimy chleba, aby oto ci jedli? A to mówił kusząc go, albowiem on wiedział co miał czynić. Odpowiedział mu Filip: Za dwieście groszy chleba niestanie im, żeby jedno każdy z nich mało co wziął. I rzekł do niego jeden ze zwolenników jego, Andrzej brat Symona Piotra: Jest tu jedno pacholę, które ma pięcioro chleba jęczmiennego i dwie ry-

http://rcin.org.pl

by: ale co to jest na tak wiele ludzi. Potém rzekł P. Jezus: Każcie ludziom siedzieć,—a było siana wiele na oném miejscu. Usiadło tedu mężów w poczcie, jakoby pięć tysięcy. Wziął tedy P. Jezus chleby, a podziękowawszy, rozdał siedzącym, takoż i z ryb, jako kto wiele chciał. A gdy się najedli, rzekł zwolennikom swoim: Zbierzcie co zbyło odrobin, aby nie zginęły. Zebrali tedy i napełnili dwanaście koszów odrobin, z pięciorga chleba jęczmiennego i ze dwu ryb, które zbyły tym którzy jedli. Owi tedy ludzie, ujrzawszy on znak, który Pan Jezus uczynił, mówili: Iż to jest prawdziwie Prorok, który ma przyjść na świat.

Kto bacznie Ewangeliéj dzisiejszéj słuchał, i pilnie się przypatrzył temu, jako wszystkie rzeczy i sprawy na tę Niedzielę w Kościele Chrześcijańskim są wesołe, chociaż jeszcze w środku postu jesteśmy, ten nie będzie wątpił, iż Niedziela dzisiejsza, ma nieco osobliwego, co się ściąga i przynależy ku weselu i kochaniu naszemu. A tak zaiste jest: albowiem wesele nam wielkie przynosi Niedziela dzisiejsza, a bardzo potrzebne: żaden z nas nie jest tak prędki, tak ochotny, tak mocny na nogach, któryby długo chodząc, długo biegając nie ustał, jeśliby nie miał czém się podeprzeć; a jakoby człowiek krewki siłami swemi daleką drogę i przykrą do onego Niebieskiego Hieruzalem uczynić i na niéj wytrwać mógł, gdyby nie czuł jakiego posiłku i pociechy; i owszem, jakoby grzeszny

http://rcin.org.pl

człowiek w pokucie swojéj, w boleści, w płaczu, w utrapieniu nie wątpił, albo nie rozpaczał, gdyby co pociesznego nie usłyszał. Potrzeba tedy zawżdy tego, aby smutek i gorzkość pokuty świętéj, i tego długiego pielgrzymowania, osłodzona była pociechą zbawienną. Bo i sam Pan Bóg czynić to
1Reg.1 raczy, jako Pismo powiada: Pan umarza i ożywia, dowodzi do piekłów, i zasię wywodzi. A na dru-
Tob. 2 giém miejscu: Po burzy czyni uciszenie, a po płaczu i żałobie wlewa rozradowanie. Tymże sposobem z nami się obchodzi Matka nasza Kościoł święty Chrześcijański, abyśmy nie ustali na téj drodze pokuty ś. i postu, przez wesołe śpiewanie. I Ewangelia dzisiejsza cieszy nas, pokazując, że
Jodn.6 za takową pracę, za takowe nasze utrapienie, nagotowana nam jest ochłoda w Królestwie niebieskiém, która się nam znaczy przez nasycenie cudowne ludu na puszczy będącego w liczbie pięć tysięcy, okrom niewiast i dzieci, że ich Pan Chrystus tak nasycić raczył pięciorgiem chleba jęczmiennego i dwojgiem ryb, że nie tylko byli nasyceni, ale jeszcze więcéj przyrosło chleba, aniżeli było położono przed jedzące: na znak tego, że w chwale wiekuistéj, nie tylko będą wszyscy nasyceni, jako
Psal. 144 Dawid Ś. powiada, ale wszystkiego dobra będą
Psal.15 mieć obfitość; obfitość, mówię, będą mieć tako-
Esa. 64
1Cor. 2 wego dobra, którego oko nie widziało, ucho nie słyszało, ani w serce ludzkie nie weszło. Téj to chwały, tego pokarmu zasmakowała dzisia tłuszcza na

http://rcin.org.pl

puszczy, na sienie, na trawie, która dzisia jest, a jutro w piec bywa wrzucona: ale my dali Bóg sie- Mat. 6 Luc. 12 dzieć będziemy na zielonych trawach i na buj- Ezech. 34 nych pastwach w niebieskiém Hierusalem u jego Luc. 22 stołu, z nim jedząc i pijąc w Królestwie jego. Tam już nie Apostołowie ale Aniołowie nam służyć będą; i owszem sam Pan się przepasze i służyć nam będzie: tam już nie chlebem, ani rybami nas Luc. 12 nakarmi, ale samym sobą. O nieogarniona łaskawości Boska, o niewymówna szczęśliwości! któremu szczęściu i majestatowi się dziwując Dawid Ś. wyniósł głos swój mówiąc: Błogosławieni, o mój Psal. 13 miły Panie, którzy przebywają w domu twoim, na wieki wieków chwalić będą ciebie.

I któż tak jest niebaczny, tak nierozumny, aby i wszystek czas żywota swego nie strawił na pokucie, spodziewając się takiego nasycenia i takiéj zapłaty za pokutę; gdyż i rycerski człowiek, dla małéj korzyści, wszelakie prace i trudności podejmuje i gardła swego nie lituje. Przecz my takież mamy się uskarżać albo ociągać na takowe prace pożyteczne a pocieszne pokuty świętéj; przez co możem pewnie dostąpić onéj wiecznéj a pociesznéj korzyści. Nigdy praca duchowna, smutek za grzechy, na mały tylko czas trwający, nie będzie nam trudny i przykry, gdy przeglądać będziemy nie mniejsze pociechy i wesele niebieskie. Przykrać droga jest pokuty świętéj, to każdy wie, ale ta

http://rcin.org.pl

przykra droga ku wiekuistemu laetare: to jest, weselu prowadzi.

A tak wola Boża jako i zwyczaj Pisma Ś. jest, niepocieszać, jedno udręczonych, przódkiem uniżać, potém podwyższać. Tak Heliasz, tak Ezaiasz i inni prorocy przykre ogromne rzeczy przódkiem opowiadali, jako gniew Boży, potępienie, o pokucie surowéj kazali, aby potém do Boga nawróconym wdzięczniejsze było odpocznienie. Tak i Jan Ś. naprzód pokutę potém odpuszczenie grzechów opowiadał, nie iżby się Pan Bóg miał weselić z zatracenia naszego, ale iż złości nasze tego potrzebują, aby nad wolą swoję surowie się nam stawił, żeby potém jako Ojciec nad nami synaczkami swoimi zmiłował się. Nigdy Pan Bóg bogaczów, hardych ludzi nie nasycił w mieściech, w pałacach swoich roskoszy zażywających,— ale opuściwszy ich, posłuszne ludzi i na puszczę za Panem idące a głodne, napełnił dobry duchownémi. Przeto przez Proroki nawracać się nam każe do siebie, aby i on nawrócił się do nas, i swoje oblicze nam pokazał. Albowiem jako dobrym jest na tych, którzy prawego są serca, tak odwraca oblicze od tych, którzy do niego nieprzychodzą przez pokutę: i chociaż rozmnażają, uczęszczają modlitwy swoje, niewysłuchiwa ich, ale i obłokom zakazuje, aby na nie deszcz nie szedł. Pan Chrystus chociaż grzechu nie uczynił żadnego, wszakże za nas grzechem się stał, człowieczeństwo nasze przyjąwszy na się: inaczéj nie

Mat. 3.

Ezech. 18

Luc. 1
Hier. 3

Eza. 1
Eza. 5

http://rcin.org.pl

uszedł do chwały niebieskiéj, jedno przez drogę trudną i przykrą: a my izali się mamy wzbraniać tego, abychmy się przez pokutę i ostry żywot, nie nawracali do Pana Boga, albo do obiecanego błogosławieństwa nie cisnęli. Nie tęsknijmy sobie, bracia mili, z pokutą zaczętą, nie żałujmy téj drogi, którąśmy już zaczęli, ale to cierpmy, co chce Pan Bóg po nas mieć; idźmy za Panem Chrystusem na puszczę, opłakujmy na osobném miejscu grzechy i złości nasze: idźmy za nim aż pod krzyż, cierpliwie znosząc co na nas dopuści. Drogą on jest, nas nie zawiedzie; on jest prawdą, nas nie oszuka; on jest żywotem, nam nie dopuści zginąć. Joan. 14

Panie Boże wszechmogący, racz nam to dać z łaski swéj świętéj, abychmy w pokucie i w pielgrzymowaniu naszém tak się sprawowali, żebychmy i tu twojéj świętéj pociechy, i po śmierci błogosławieństwa wiecznego uczestnikami być mogli.

DRUGA CZĘŚĆ ARTYKUŁU, WYKŁAD WIARY NASZÉJ ŚWIĘTÉJ CHRZEŚCIJAŃSKIÉJ, O ODKUPIENIU RODZAJU LUDZKIEGO.

Wiecie z przeszłego kazania, żem już wykład uczynił piérwszego członka wiary naszéj Chrześcijańskiéj, że naprzód w wierze naszéj wyznawamy wszechmocność Boską i wiekuistą jego istność, także też i mądrość, gdy wierzymy i wyznawamy, że on jest wszechmocnym stworzycielem nieba i ziemie. Łaskawość także i miłosierdzie jego, które ma ku nam, opowiadamy, gdy go Ojcem naszym

http://rcin.org.pl

zwać niewątpimy. On bowiem ten jest, który o wszystkie rzeczy nasze stara się: on nas z niczego stworzył, on broni ciała i dusze nasze, które nam dał;
Gen. 1 on nam może i chce ratunek dawać; on nam niebo i ziemię, i wszystko stworzenie ku ratunku, tak tego-
Psal. 8 cześnego, jako i wiecznego żywota stworzyć raczył: i jeśliby tego potrzeba była, może więcéj na każdy dzień uczynić, aby my synowie jego, za szczodrobliwą łaską i miłosierdziem Ojca naszego, wszystkich rzeczy potrzebnych nam mieli okwitość.

Obaczmyż zaś teraz wtóry członek wiary naszéj, w którym daleko jaśniéj i znaczniéj gorąca miłość, przeciwko nam grzesznym, Boska jest wyrażona i opisana. Albowiem ten wtóry członek, ozdobną a wielką sprawę odkupienia ludzkiego wspomina, którą P. Bóg na tym świecie przez jedynego syna swego uczynić raczył. Tę tak wyznawamy:

I W JEZUSA CHRYSTUSA SYNA JEGO JEDYNEGO, PANA NASZEGO.

Wielkie zaprawdę Boskie dobrodziejstwo to jest, że nas z niczego stworzyć raczył: ale daleko większe dobrodziejstwo jego jest, że nas przez grzechy zagubionych i wiekuistéj śmierci podległych, odkupić raczył. Bo dalekoby to była pożyteczniejsza rzecz, nigdy się nie narodzić, niżli narodziwszy się, nic inszego nie czekać, jedno wiekuistego karania. Ale abyście prawie poznali, co za pożytek tego odkupienia przez Syna Bożego wam się pokazał, potrzeba jest abyście rozmyślali, jakową

http://rcin.org.pl

był na nas niewolę ojciec nasz piérwszy Adam przyniósł przez nieposłuszeństwo swoje, żechmy się byli wszyscy stali synami gniewu Bożego, synami piekła wiecznego, winnemi śmierci wiekuistéj: z któréj żadna rzecz nas wyswobodzić nie mogła, ani zakon Mojżeszów, ani ceremonie, ani Prorok który, ani Anioł, jedno jednym *mediator*, pośrzednik Boski i ludzki, Pan miły Jezus Chrystus, który będąc równym wiekuiście w Bóstwie Ojcu swemu niebieskiemu, wziąwszy na się człowieczeństwo, dał samego siebie ną odkupienie wszystkich, stał się jest ubłaganiem za grzechy nasze, a nie tylko za nasze, ale też za wszystkiego świata; który omył nas od grzechów naszych we krwi swojéj, i gdychmy byli nieprzyjaciołmi Bożymi, zjednał nas z Bogiem Ojcem. Jako zjednał: tak, iż jako przez nieposłuszeństwo jednego człowieka było na świecie wiele grzesznych, tak przez posłuszeństwo jednego Pana Chrystusa, wiele nas stawa się sprawiedliwemi. Stał się Bogu Ojcu posłusznym aż do śmierci, nie lada jakiéj, ale krzyżowéj: aby tak zgładził grzech nieposłuszeństwa wypełnionego, przez pierwsze rodzice nasze. Temu kto sercem wierzy, dosyć ma ku sprawiedliwości, a kto to wyznawa usty, dostępuje zbawienia. Z téj saméj rzeczy poznania chlubił się Paweł Ś. że ją umiał, mówiąc: Nierozumiałem żebym co między wami umiał, tylko Jezusa Chrystusa, i tego ukrzyżowanego. Ta jest tedy wiara nasza, w któréj szcze-

Gen. 3
Ephe. 2
1 Tim. 2
1 Jodn. 2
Apo. 1
Rom. 5
Rom. 5
Philip 2
Rom. 10
1 Cor. 2

http://rcin.org.pl

rości i prostości jest zamknione królestwo Boże;
Act. 4 nie w uporném ani w swarliwém gadaniu, ale abychmy prosto wierzyli i wyznawali, że niemasz inszego pod słońcem imienia danego ludziom, w którymby człowiek odnieść mógł zbawienie swoje, oprócz tego Imienia Jezus; którego dla tego Anioł
Mat. 1 nazwał Jezusem, że miał wybawić lud swój od grzechów ich. A téj wiary przed zgrzeszeniem człowieczém namniéj było nie potrzeba, bo inszéj przyczyny nie było, przeczby miał na świat przyjść
2 Cor. 1
Joan. 3 P. Chrystus, jedno aby grzeszne ludzie zbawił. Nie ściągnęły go z nieba zasługi nasze dobre, ale miłość jego wielka dla grzechów naszych. Dosyć tedy było piérwszym rodzicom naszym przed upadkiem wierzyć, że Bóg jest na niebie i wszędzie, a iż szukającym go odpłatą jest. Ale gdy upadli
Esa. 16
Esa. 45 w grzech, już nie dosyć mieli na piérwszéj wierze,
et 64
Psal. 79 potrzeba było iżby wierzyli w jednacza, którego
et 78 nietylko oni, albo potomkowie ich, ale Patryarchowie i Prorocy święci z wielką chęcią przyjścia jego pragnęli, mając pewną nadzieję, że przezeń mieli być zjednani z Bogiem Ojcem, i z mocy djabelskiéj wyrwani.

Ale słuchajcie wykładu tego wtórego członka, abyście wyrozumieli z słów jego, co macie o Chrystusie rozumieć, czego od niego oczekiwać. Napiérwéj tedy, jako wierzymy w Boga Ojca, témże sposobem wierzymy z Andrzejem Ś:

http://rcin.org.pl

I W JEZUSA CHRYSTUSA SYNA JEGO JEDYNEGO PANA NASZEGO.

A iż wiara nikomu innemu nie należy, jedno samemu Panu Bogu, tedy w tym wtórym członku wyznawamy Jezusa Chrystusa, prawdziwym, wiekuistym i jednym być Bogiem, jednéjże z Bogiem Ojcem istności, jednakiéj mocy, jednéjże woléj i wieczności; i cokolwiek o Panu Bogu rozumieć i wierzyć mamy, to też rozumiemy, oczekiwamy i wierzymy o Jezusie Chrystusie Synie jego jedynym, Panie naszym. Według któréj natury Boskiéj, którą ma jednaką z Bogiem Ojcem, cokolwiek wszechmocności, dobroci przypisujemy Ojcowi, też i Synowi jego przypisujemy, i cokolwiek powinienem Ojcu, tom też powinien i Synowi. Przeto sam Pan Chrystus o sobie raczył nam oznajmić, mówiąc: Ja i Ojciec jedno jesteśmy, to jest w naturze. I na inszym miejscu: Philipie, kto widzi mnie, ten widzi i Ojca mego: bo ja mieszkam w Ojcu, a on we mnie. Jasne świadectwa o Bóstwie Pana Chrystusowém, czytaj sobie u Ezaiasza w 9. u Barucha w 3. w Psalmie 109. i przez wszystkę Ewangelią swoję Jan Ś. tego dowodzi, że Pan Chrystus jest prawdziwy Syn Boży i Bóg prawdziwy, i dla takowéj wiary obiecany jest żywot wieczny. Ten ci jest żywot wieczny, aby ciebie samego znali być Bogiem prawdziwym, i któregoś posłał Jezusa Chrystusa. Potępieni tedy są wszyscy Żydowie, że nie wierzą aby Pan Chrystus był Bo-

Joan. 19
Joan. 14

Joan. 1
Joan. 17

http://rcin.org.pl

giem prawdziwym, i owszem zwali go człowiekiem grzesznym, Samarytanem etc., do których Pan Chrystus mówił: Bo jeśliż nieuwierzycie, żeciem ja jest prawdziwy Bóg, pomrzecie w grzechach waszych. Potępiony jest *Aerius* aryan, heretyk, który odejmował Bóstwo Panu Chrystusowi, szczerym go człowiekiem mieniąc. Potępion i *Fotinus*, twierdząc żeby Chrystus był Synem Bożym tym sposobem, jako każdy święty się staje przez sposobienie. Potępieni są dzisiejsi Trojczakowie z Pinczowskiéj szkoły, którzy niechcą mieć Pana Chrystusa równego w Bóstwie Ojcu Niebieskiemu. My co o nim rozumieć mamy, z imion jego, które tu są od Ś. Andrzeja wyliczone, nauczyć się możem.

Joan. 8 et 9
Joan. 8
Pan Chrystus jest własnym a niespodobionym Synem Bożym.

Właśnie i osobliwie nazwany jest Jezus, co się na Polski język wykłada: Zbawiciel, Odkupiciel. A to imię od samego Pana Boga przez Anioła dane jest, przedtém niżli się był w żywocie Panny Maryj począł: aby świat nie zbłądził innego zbawiciela swego szukając, gdyż niemasz inszego oprócz Pana Chrystusa. Jako o sobie sam powiedzieć raczył u Ozeasza: Zbawiciela niemasz inszego oprócz mnie. Pan Jezus Chrystus nasz jest: albowiem nam dany jest, nam się narodził, aby grzechy nasze nosił: a gdyśmy byli nieprzyjaciołmi Bożymi, przez śmierć swoją nas zjednał i uczestnikami dobra swego uczynił. O czém Paweł Ś. mówi: Chrystus jest głową Kościoła, a tenci jest zbawiciel ciała. Takowym go Anioł opowiedział pasterzom, mó-

Luc. 1
Osea. 13
Esa. 9
Eph. 5

http://rcin.org.pl

wiąc: Narodził się nam Zbawiciel, który jest Chrystus Pan. Także też takowym go jeszcze opowiedział tenże Anioł Józefowi, Panny Maryj oblubieńcowi, który chciał od niéj potajemnie uciec, widząc Pannę Maryą brzemienną: Józefie synu Dawidów, nie bój się przyjąć Maryj małżonki twojéj: albowiem to co się z niéj narodzi, jest z Ducha Ś. Bo ona porodzi Syna, i nazowiesz imię jego Jezus: abowiem on wybawi lud swój od grzechów ich. Prawdziwie tedy zbawicielem naszym jest, który nas zbawia od wszystkiego złego: który nas od śmierci niewoli grzechowéj wybawia, i z mocy szatańskiéj przenosi do królestwa swego.

Luc. 2

Mat. 1

Colos. 1

Act. 4

To słowo greckie *Chrystus*, a po żydowsku *Messias*, wykłada się po naszemu: Pomazaniec, a opisuje nam urząd naszego Zbawiciela, którego Ojciec Niebieski pomazać raczył olejem wesela i Ducha Ś. aby był Królem naszym, Kapłanem i Prorokiem naszym. Trzy stany ludzi według zakonu pomazowanie przyjmują: Prorocki, Kapłański i Królewski. Pan Jezus te trzy urzędy miał na sobie, a przeto przedniejszym obyczajem zowiemy go Chrystusem: to jest Pomazańcem. Kapłański urząd jest, aby ofiary czynił i modlitwy za grzechy.

Psal. 44

3 Reg. 19

Heb. 5

Pan miły Jezus będąc Kapłanem według urzędu Melechisedechowego, za czasu człowieczeństwa swego, gdy modlitwy i prożby z wielkim wołaniem i płaczem ofiarował, był wysłuchan dla uczciwości; a nie tylko prośby, ale samego siebie, własne cia-

Psal. 109

Heb. 5

http://rcin.org.pl

ło i krew swoję na ołtarzu Krzyża Ś. za grzechy nasze wydał. Zowiemy go też Chrystusem: to jest Pomazańcem, bo Kapłanem był i trwa na wieki, który jeszcze i zawżdy przyczyńcą jest naszym u
1 Joan. 2 Boga Ojca, i ubłaganiem za grzechy nasze, siedząc z Bogiem Ojcem i zawżdy żywiąc. Zowiemy go Prorokiem naszym, że od Boga posłanym był, aby
Dent. 18 nam wolą Ojcowską opowiedział, drogę zbawienną pokazał i koniec wszystkiemu Proroctwu uczynił; temu tedy wiarę mamy dać, tego mamy słuchać. Królewski urząd zaś jest: bronić poddanych od nieprzyjaciół, od krzywd, zachować przy wolności,
Mat. 28 prowadzić. A Panu Chrystusowi naszemu dana jest wszelka moc na niebie i na ziemi, i jest jego nad nami państwo, który nas rządzi przez Ducha Ś. przez łaskę swoją, przez słowo prawdy, aby nas do królestwa chwały wiecznéj przyprowadził.

Wyznawamy jeszcze w tym członku Jezusa Chrystusa być jedynym Synem Bożym: albowiem on sam jest z istności i z natury Boskiéj, wiekuistym Synem Bożym. A iż też i nas Pismo zowie synami Bożymi i bracią Pana Chrystusową, tego z przyrodzenia nie mamy, ale z łaski: albowiem z przyro-
Ephe. 2 dzenia naszego nie jesteśmy synowie Boży, jedno synowie gniewu; ale z łaski jego świętéj, przez tego jedynego syna, przyjęliśmy sposobienie Synowskie i Ducha sposobienia, w którym śmiele teraz
Gal. 4 mówimy Abba Ojcze. Tego tedy Pana Chrystusa wyznawamy jednym Synem Bożym z przyrodzenia

http://rcin.org.pl

narodzonego, światłość z światłości, Bogu Ojcu od wieku równego; które rodzenie żadnemi słowy nie może być opowiedziane, ani myślą pojęte, albo podobieństwem jakiém pokazane, sama wiara tego dochodzi.

A tego Syna Bożego zowiemy Panem naszym, że nas dostał sobie drogą krwią swoją: albowiem byliśmy dla grzechu pod mocą szatańską, którego Pan Chrystus zowie książęciem świata tego, i ma królestwo ciemności wiecznych. A Pan Chrystus śmiercią swoją zwyciężył szatana i łupy jego pobrał: a tak nas wyrwał z mocy ciemności i przywiódł ku nieogarnionéj światłości i królestwu swemu. Nie jesteśmy tedy sami swoi, bo kupieni jesteśmy kupnem drogiém. Pan Jezus Chrystus stał się Panem naszym, dawszy siebie samego za nas, aby nas odkupił od wszelkiego grzechu, i oczyścił sobie lud przyjemny, naśladowce dobrych uczynków. Słusznie tedy Panem go naszym wyzywamy, jemu służymy, jemu hołdujemy, djabła się wyrzekłszy na chrzcie. Nie może tak zacnego wesela ogarnąć serce człowiecze, że się Syn Boży stał Panem naszym; w piérwszéj onéj niewoli, gdy nam jeszcze szatan rozkazywał, i gdzie jeszcze on panuje, nic innego nie jest jedno grzech, złość, strach, śmierć i wiekuiste potępienie. A gdzie Chrystus panuje, tam sprawiedliwość i świątobliwość, sumnienie dobre, żywot i błogosławieństwo wieczne. Miejmy dosyć na wykładzie tego drugiego członka.

Luc. 11 Joan. 12

Colos. 1 1 Cor. 6

Tit. 2

http://rcin.org.pl

Tu zaś chcę spytać chrześcijanina, który słuchał tego wykładu: Chrześcijański synu, coś za pożytek odniósł z wykładu tego członka, jako go rozumiesz, gdzie mówisz: I w Jezusa Chrystusa. Odpowiedziałby mi tak: Te słowa jaśnie mię uczą i pokazują z pociechą wielką, co o Panu Chrystusie rozumieć mam, czego od niego oczekiwać i czego się spodziewać. Wierzę że on od wieku wiekuistym jest synem Bożym, i Bogiem prawdziwym z Boga prawdziwego; nadzieję moję w nim pokładam, jako w Zbawicielu i Odkupicielu moim prawdziwym; mam go za Pomazańca, za Messyasza, którego był P. Bóg żydom obiecał: i potępiam bezecne żydy, którzy upornie Messyasza inszego oczekują. Wyznawam go być prawdziwym Kapłanem, iż przez ofiarę swoję z Bogiem nas wszystkich pojednał, iż pewny przystęp do Boga mamy, i duchowne ofiary ofiarować możemy. Znam go też być i Prorokiem naszym, które proroctwo jego oświeca nas prawdziwym poznaniem Ojca Niebieskiego i prawdy nas uczy. Wierzę go być Królem, że rozumiem iż dla tego nas przeniósł do Królestwa swego, aby my, będąc z rąk nieprzyjaciół
Luc. 1 naszych wybawieni, służyliśmy mu w świątobliwości wszystkiego czasu żywota naszego: a za jego pomocą zwyciężylibyśmy szatana, grzech, ciało i świat. Znam go być moim Panem, który mię potępionego i zatraconego swoją krwią z ciężkiéj niewoli szatańskiéj odkupił, abym jego sługą był,

http://rcin.org.pl

pod jego rozkazaniem i obroną żył, tu i po śmierci.

Ta jest summa wszystkiego wykładu członka tego wtórego; ten wykład macie pamiętać i strzedz, aby wyznawanie ustne zgadzało się z sprawami waszemi. Jeśli sercem twojém Chrześcijaninie wierzysz i usty wyznawasz, że Pan Chrystus jest twoim odkupicielem i twoim Panem: uważajże u siebie, jakową wdzięczność odkupicielowi twemu, jakie posłuszeństwo Panu twemu masz czynić. Któremu to tedy niech będzie cześć i chwała na wieki. Amen.

http://rcin.org.pl

KAZANIE PIĄTE

NA EWANGELIĄ ZWIASTOWANIA PANNY MARYI: Z WYKŁADEM KREDA, ALBO SKŁADU WIARY CHRZEŚCIJAŃSKIÉJ.

(Ewangelia Łukasza Świętego, którą napisał w VI Rozdziale.)

Posłan był Anioł Gabryel od Boga, do miasta Galilejskiego, któremu imię Nazaret, do Panny poślubionéj mężowi, któremu imię było Józef, z domu Dawidowego, a imię Pannie było Marya. Wszedłszy tedy Anioł do niéj rzekł: Zdrowaś Maryo, łaskiś pełna, Pan z tobą, błogosławionaś ty między niewiastami. Która gdy usłyszała, zatrwożona była z tych słów jego, i myśliła coby to za pozdrowienie było. I rzekł do niéj Anioł: Nie bój się Maryo, albowiem nalazłaś łaskę u Boga, oto poczniesz w żywocie, i porodzisz Syna, i nazowiesz imię jego Jezus; ten będzie wielkim i zacnym, i Synem Naywyższego zwan będzie: i da mu Pan Bóg stolicę Dawida ojca jego, i będzie królował w domu Jakóbowym na wieki, a królestwu jego nie będzie końca. I rzekła potém Marya do Anioła: Jakoż to ma być, gdy ja męża nie znam? A od-

http://rcin.org.pl

powiedziawszy Anioł, rzekł jéj: Duch święty zstąpi w cię, a moc Najwyższego zasłoni tobie. A przetoż i to, co się z ciebie narodzi świętego, będzie nazwano Synem Bożym. A oto i Elżbieta powinowata twoja, i ta poczęła w starości swojéj: a oto ten księżyc szósty jest onéj, którą zowią niepłodną, Bowiem nie będzie niepodobne u Boga żadne słowo. I rzekła potém Marya: oto służebnica Pańska, niechaj się ze mną dzieje według słowa twego. A zatém Anioł odszedł od niéj.

Święto to dzisiejsze wielkie jest i chwalebne, i wszelakim obyczajem, aby było uważane i uczczone godnie: bo jest to święto dniem dobrego i wesołego poselstwa, i takowego poselstwa, którego żaden nie ma zamilczeć, chyba żebychmy chcieli i przed Panem Bogiem i przed ludźmi być niewdzięcznymi; ale uchowaj Panie Boże tego, aby w nas miał być znalezion tak sprośny grzech: bo mówi jeden pogański Poeta: Poczytałbyś rzeczy wszystkie na świecie być przeklęte, jeśliby nie były u ciebie za wdzięczne przyjęte. Prawdziwie tedy ten dzisiejszy dzień jest, którego nam wszystkim nowe i wesołe poselstwa jest przyniesione, naprzód Pannie Maryi, potém nam wszystkim; przeto nie ma być tajono, ale jawnie wszystkim w obec opowiadano, ku rozmnożeniu chwały Bożéj i naszéj pociechy duchownéj. Rozmyślajże człowiecze co się dzisiaj stało, co też masz czynić; śpiewa tak Kościoł, przywodząc ci na pamięć: Dzisiaj Bóg stał się

4Reg.7

Aetnieus Poèta dixeris maledicta enucta si dixeris ingratum.

http://rcin.org.pl

Hodie Deus homo factus est. 1 Luc.

człowiekiem. A to jest wesołe poselstwo, które Anioł Gabryel z nieba dzisiaj przyniósł i Pannie pilnie objawił. I któż godnie rozmyślać może, jakowa i jak wielka sprawa jest, że się Bóg stał człowiekiem; kto godnie wymówić albo wyliczyć może, jako wiele pożytku nam się stąd okazało; kto godnie będzie się przypatrzał mądrości Boskiéj i dobroci, którą stało się, że człowieka tak miłym i drogim kupnem odkupić chciał. Jakoście w niedzielę słyszeli, iż dla nas Pan Chrystus jedyny Syn Boży z nieba zstąpić raczył, aby naprawił, przywrócił, i zachował, co było zginęło przez grzech, i nas

Luc. 11

z ciężkiéj niewoli szatańskiéj i opanowania wyrwał, i do królestwa łaski swojéj świętéj przeniósł, abychmy w jego służbie i obronie żyli, tak tu jako i w niebie.

Mógł był Pan Bóg inakszym obyczajem mocy swojéj dobyć przeciwko szatanowi, i owcę zgubioną z paszczęki wilka piekielnego wyrwać: ale chciał więcéj pokazać to, iż nietylko porazić mógł szatana, ale iż wielce miłością był zdięty przeciwko człowiekowi, dla którego niedołężnym się stał, aby swoją krewkością naszą chorobę uleczył; także i naturę naszą na się przyjął, aby śmiertelność, którą od nas wziął, przez śmierć swoję zwyciężył, i naturę naszę ku nieśmiertelności wiecznéj podniósł i podwyższył. Oto bracia i siostry najmilsze, wszystko się nam to zamyka w słowie tém, które dzisiaj śpiewa Kościoł: Dzisiaj Bóg stał się człowie-

http://rcin.org.pl

kiem: dzisiaj te rzeczy początek swój wzięły, dzisiaj startą jest głowa węża jadowitego, zbroja szatanowi odjęta, łupy pobrane. Dzisiaj Pan Bóg z nieba pójrzawszy na ziemię, to co przez Proroki swoje obiecał, o jedynym Synie swoim, ziścił. Dzisiaj Patryarcha Jakób, synowi swemu Józefowi, to jest, Bóg Panu Chrystusowi, przez Józefa figurowanemu, sukienkę, to jest, ciało nasze sprawił i przyoblekł go w nią, aby bracią swoją nawiedził, posłał go w niéj. Dzisiaj, prawdziwy Mojżesz z góry niebieskiéj do nas zstąpił, aby nas przykazania Bożego nauczył i wolą jego Ś. objawił. To wszystko nam słowa Anioła Gabryela opowiadają, gdy mówi do Panny: Oto poczniesz w żywocie swoim i porodzisz Syna, a wzowiesz imię jego Jezus, etc. Tu obacz jako Anioł Gabryel nam opisuje Pana Chrystusa. Naprzód, że imię jego jest Jezus, to jest Zbawiciel: dawając znać, że on był, o którym zdawna przez Dawida opowiedział Pan Bóg, mówiąc: Dla nędze ubogich i płaczu ich, teraz już powstanę, położę nadzieję w Zbawicielu, dufale będę czynił w nim. To jest imię, które usta Boskie mianowały, a inszego niemasz pod niebem, na którego pomienienie mieliśmy mieć zbawienie. To jest świadectwo, które wszyscy Prorocy wydają, iż my mamy przyjmować odpuszczenie grzechów w imię jego. Jako i tenże Anioł u Mateusza Ś. o nim powiedział: On lud swój od grzechów ich zbawi.

Gen. 37

Exod. 19.

Luc. 1

Psal. 11

Act. 4
Act. 2

Mat. 1.

W Piśmie Ś. o dwu czytamy, którzy byli mia-

http://rcin.org.pl

Eccle. 46 nowani tym imieniem Jezus, bo toż imię miał syn Nawego, który lud Izraelski z Egiptu do obiecanéj ziemi mlekiem i miodem opłynącéj wiódł. Eccle. 49. Także i Jozedech syn najwyższego Kapłana był nazwany témże imieniem, który też lud Żydowski z niewoli Babilońskiéj wywiódł. Obadwaj lud swój od nieprzyjaciół obronili: żaden z nich nie obronił od grzechu i od piekła, jako Pan Chrystus. A przeto większy jest, niż ci dwaj Jezusowie: i owszem większy niż Salomon. A ku potwierdzeniu tego przydał Anioł: Ten będzie wielki. A iż i o Janie Ś. Luc. 1. toż powiedział Zachariaszowi, tedy przydaje: A będzie zwany Syn Najwyższego. Wielkim on jest Bogiem, i Królem wielkim nad wszystkiemi bogi, Psal. 81 stojąc w Synagodze bogów, w pośrzodku bogi sądząc; i któż wielki jest, jako Bóg nasz, którego Tob. 13 wielkości niemasz końca. Kapłan wielki według obrzędu Melchisedechowego, podobający się Panu Bogu: albowiem znalezion jest sprawiedliwym, czyniąc Baruch 3. Heb. 5. zawżdy te rzeczy, które się mu podobają. Dla czego czasu gniewu stał się jednaczem.

Skąd nadzieję mamy mieć wielką, że my też Rom. 8. dostąpimy obietnic Bożych: bo jeśli Pan Bóg własnego Syna swego ku odkupieniu naszemu dał, a jako i wszystkich rzeczy nam potrzebnych z nim nie da; jako zbroni dać mniejszych, gdy dał większe rzeczy; jako nie będzie nas miłować, jako nas ma Joan. 8 odrzucić? chyba iżbyśmy sami od niego odstąpili. Rom. 8 Dla tego Pan Chrystus mówi: Jeśli was Syn oswo-

http://rcin.org.pl

bodzi, prawdziwie wolni będziecie, albowiem któryż jest coby potępił, których Chrystus usprawiedliwia. A jeślibychmy też zgrzeszyli, przyczyńcę mamy u Ojca Jezusa Chrystusa sprawiedliwego, a onci jest ubłaganiem za grzechy nasze. I czego takowy Syn u takowego Ojca uprosić nie będzie mógł? wszystko. 1 Joan. 2.

Zowie go jeszcze i Królem, nie lada jakim Królem, ale który na stolicy Dawidowéj siedzieć miał, na któréj panować ma i królować na wieki. Oblokł się w ochędóstwo, i przyoblekł też moc, kładąc nieprzyjacioły podnóżkiem nóg swoich, rządząc je w pręcie żelaznym, a jako garncarskie naczynie gruchocząc je, w zapalczywości swojéj karząc, i w gniewie swoim mszcząc się. A to królestwo jego nie na kilka lat będzie trwało, ale nie będzie miało końca: albowiem jego królestwo nie z tego świata jest, ale niebieskie, duchowne. Żadne królestwo nie jest tu wiekuiste, żadne państwo nie jest tu trwałe, samo królestwo Pana Chrystusowe jest wieczne. A to też nam wielkie wesele, wielką radość przynosić ma, że nigdy nie będziemy bez Króla, bez Proroka, bez Biskupa i Kapłana: nigdy nam nie ustanie Król, a nie obawiajmy się, aby nam miał panować Pharao, któryby nie znał Józefa, i rozkazować ciężką robotę, albowiem królestwu jego nigdy końca nie będzie. Te tedy rzeczy, bracia i siostry miłe, rozczytywać mamy, rozmyślać, na tych się bawić, o tych mówić, o tych gadać, za nie Panu Bogu dziękować zawżdy mamy. Bo jeśli téj ła- Luc. 1. Psal. 62 Psal. 109. Psal. 2. Luc. 1. Joan. 18 Luc. 1 Luc. 1 4 Reg. 7

http://rcin.org.pl

ski zamilczemy, będziem srodze karani. Dla tego przyjść raczył Pan Chrystus, dla tego wezwani jesteśmy na wiarę, aby my Pana Boga wielbiąc, wy-
Psal. 101. nosząc jego wielmożne sprawy, objawiali inszym. Miejmy zalecony ten dzień u siebie, a wiedząc iż nam przyniósł zbawienie, dziękując Panu Bogu, szukajmy zbawienia, powstańmy od grzechów, śpieszmy się, aby nam czas nie zbieżał. Obacz jedno człowiecze czymeś się stał, jakiejeś dostojności dostał przez Pana Chrystusa, że cię zowią synem
Ephe. 2 Boskim, dziedzicem królestwa niebieskiego, towarzyszem Boskim. Gdyżeś się tak stał zacnym, nie wyradzajże się, nie wracaj się w starą sprośność przez plugawe obyczaje, i tém więcéj wstydź się grzechom poddawać, im rozważasz dostojność twoję. Gdy tedy jesteś tak drogim, tak miłym u Pana Boga, czemu masz się szpecić błotem grzechów, i sromotnym czynić przed oczyma jego, gdy dla takowego zeszpecenia, którym był wszelki człowiek nakaził drogi swoje, odwłoczył Pan Bóg przez kilka tysięcy lat posyłać Zbawiciela. Nie odpędzajmyż go od siebie przez grzechy, ale ku niemu śpieszmy się przez wiarę, nadzieję, miłość, pokutę
1 Pet. 5 świętą. Wierzmy z Panną Maryą wszystkim słowom jego, wszystkim obietnicom i groźbom: korzmy się i uniżajmy pod obronną ręką jego, a tak będzie, że zaczęty Pan Chrystus przez Ducha Ś. w sercach naszych, potém narodzi się w nas z wierzchu, okazując się przez cnoty święte i sprawy

http://rcin.org.pl

pobożne, i będzie stąd pochwalon Ojciec Niebieski: który niech nam użyczy tego, aby za jego łaską mogliśmy i to wszystko rozważać, i to skutkiem wypełnić.

KREDA ALBO WIARY WYKŁAD.

Wykład czyniąc członków wiary Chrześcijańskiéj, k' temuśmy przyszli, że wtóry członek niedzielnego dnia wyłożyliśmy, w którym wyznanie czynimy i wierzymy Pana Jezusa Chrystusa jedynym być Synem Bożym, i równym od wieku w Bóstwie Bogu Ojcu, który jest Panem naszym. A to z powinności wyznawać mamy: bo wykład czyniąc na ten wtóry członek Cyryllus Ś. Biskup Hierozolimski, tak upomina: Którzy ten umysł wzięli przed się wierzyć w jednego Boga wszechmogącego, tedy i w Syna jego jedynego wierzyć mają: bo kto się przy Syna, ani Ojca ma, ani Ojca zna. Bo mówi tak Pan Chrystus: Ja jestem drzwiami, a żaden nie przychodzi do Ojca, jedno przez mię. Jeśli nie będziesz znał drzwi, zamkniona będziesz miał drogę do poznania Ojca niebieskiego: żaden bowiem nie zna Ojca, jedno Syn, i komu zechce Syn objawić. Bóg Ojciec nie dobrze, nie pobożnie bywa chwalon bez Syna; bo tak Pan Chrystus raczył powiedzieć: Kto nie wierzy w Syna nie ogląda żywota, ale gniew Boży zostawa nad nim. Jeśli kto chce prawie i słusznie chwalić Pana Boga, niechajże chwali i Syna, bo inszéj chwały jego Pan nie-

Catechesi 10 illuminatorum.

Joan. 10

Luc. 10

Joan. 3

http://rcin.org.pl

bieski nie przyjmie. Bo Ojciec sam z nieba opo-
Mat. 17 wiedzieć raczył mówiąc: Ten jest mój Syn miły w którym się ja kocham, tego słuchajcie. Podobało się Ojcu w Synie: jeśli się tobie nie podoba, nie będziesz miał żywota wiecznego. Nie psujże się od Żydów bezecnych chytrze mówiących: jeden jest tylko Bóg, ale gdy jednego Boga poznasz, wiedz, że i Syn Boski jest jedyny; nie ja to powiadam,
Psal. 2 ale Dawid Ś. w personie Pana Chrystusowéj: Pan rzekł do mnie, syn mój jesteś ty, ja dzisia porodziłem ciebie. Nie patrzże na to co Żydowie mówią, ale na to patrz co Prorocy, a nie dziwuj się temu że gardzą Pismem Prorockiém, którzy pobili Proroki i pokamienowali. Ty wierz w jednego Pana naszego Jezusa Chrystusa Syna Bożego jedynego:
Luc. 1 jednego mówisz, abyś o inszym nie myślił, bo tylko jest jeden, a to od wieku, jako i dzisiaj Gabryel Pannie opowiedział: że królestwo jego jest wiekuiste; i sam Pan Chrystus raczył nam to objaJoan. 8 wić, gdy mówił do Żydów: Abraham pragnął aby widział dzień mego przyjścia, widział, to jest w duchu, i uweselił się potém. Gdy się to Żydom zdało przykro słyszeć, przyłożył: Pierwéj niżli Abraham był, ja jestem. Wierzymy tedy w tym członku wtórym, w jednego Pana naszego Jezusa Chrystusa Syna Bożego jednego, który z Boga Ojca narodził się Bogiem prawdziwym przed wieki, przez którego wszystko sprawiono jest, Anieli, niebo, ziemia, powietrze, woda, i to co w tych żywiołach jest. Niech

http://rcin.org.pl

umilkną bezecne kacerstwa, którzy bluźnią Syna Bożego. Który przy Jezusa Chrystusa w ciele ma przyjść, tenci jest Antychrystem. 1 Joan. 2

My wyznawamy, że dla tego dzisiejszego dnia zwiastowan jest Pannie Maryi, dla tego przyszedł w ciele naszym, aby nas odkupił, aby nas zjednał z Bogiem Ojcem. A iżbyś wiedział którym to sposobem uczynił, i przez jakie środki: pięcią członków wiary naszéj; to nam pokazali zwolennicy Pana Chrystusowi, w których członkach króciuchno wszystkę historyą odkupienia naszego zamknęli. Jakób Ś. większy przyłożył tak:

Który się począł z Ducha Świętego, narodził się z dziewicy Maryi. I.

Umęczon pod Pontskim Piłatem, ukrzyżowan, umarł, i pogrzebion. Jan Święty II.

Stąpił do piekła, trzeciego dnia z martwych wstał. Philip Święty III.

Wstąpił na niebiosa, siedzi na prawicy Boga Ojca wszechmogącego. Bartłomiéj Święty IV.

Stądże przyjdzie sądzić żywe i umarłe. Tomasz Święty V.

W tych słowach, Chrześcijanie mili, zacny uczynek, zacna ona sprawa odkupienia naszego zamyka się i obyczaj. Słowa są krótkie, ale wykład szeroki i zacny: bo do tych członków ściąga się wszystko Pismo i kazania doroczne, aby zawżdy tę sprawę odkupienia naszego dobrze moglibyśmy pojąć. Przeto na ten czas nie trzeba wam czekać odemnie szerokiego i doskonałego, jako ma być

http://rcin.org.pl

w sobie, wykładu, gdyż przez wszystek rok tak porządnie rozpisane i zszykowane są, że czasu przynależącego na kazaniach dostatecznie bywają opowiadane. Poczęcie Pana Chrystusowe ma osobliwe święto dzisiejsze. Także narodzenie jego ma swoje obchody. Męka jego ma post wszystek, i także o inszych rozumiemy; tam was odsyłam, jeśliby wam nie dosyć się stało na wykładaniu mojém.

Przodkiem tedy słuchajmy, co o tym jednym Synie Bożym wierzymy, tak wyznawamy z Jakóbem Ś.:

Wierzę w Pana Chrystusa, który się począł z Ducha świętego, narodził się z dziewicy Maryi.

To wyznawamy w tym trzecim członku, aby Syn Boży między Bogiem i człowiekiem był jednaczem, pośrzednikiem, potrzeba tego było, żeby naszę naturę przyjął na się. A iżby od pęta grze-
Psal.10 chów mógł nas wolnych uczynić, potrzeba było, aby był snaźny od wszelakiego grzechu. Ale iż żadne poczęcie człowiecze nie może być bez grzechu, nie iżby złe miało być małżeństwo, ale iż cokolwiek z nasienia ludzkiego rodzi się, zakażoną onę Adamową naturę przyjmuje,
Psal.50 wnet bywa oszpecone grzechem pierworodnym.
Ephe.2 Potrzeba tego była, że prawdziwy Syn Boży był bez grzechu, przeto jego poczęcie, nie cielesne,
Joan.1 ale z Ducha Ś. duchowne było, nie z woléj ciała, ani z woléj męża, ale z mocy Ducha Ś. a to z Pan-

http://rcin.org.pl

ny dostojnéj, jako od wielu lat Prorocy święci opowiadali. Esa. 7. Esa. 44

Wyznawamy tedy poczęcie Pana Chrystusowe nad wszystkie snaźniuchne, czyste, święte i bardzo dziwne. Jeśli pytasz, którym sposobem, którym obyczajem mogło to być, aby Panna, męża nie uznawszy, Syna począć miała? Odpowiem ci z dzisiejszego poselstwa Anioła Gabryela: Duch Ś. wstąpił w nię i moc Najwyższego Pana zasłoniła w niéj tajemnicę swoję. I co tenże Anioł do Józefa mówił: Że co się w niéj zaczęło, jest ci z Ducha Ś. Nie mówże tu nic z Nikodemem: Jakoż to być może; który to uczynił, Bóg jest wszech najlepszy: tedyć tobą nie skłama, tedy cię nie oszuka w poselstwie swém; jest wszechmocnym, tedy ten Pan dziwne rzeczy sprawować raczy. Co możemy powiedzieć być niepodobnego temu Panu przemożnemu, który niebo i ziemię i wszystkie stworzenie słowem jedném stworzył, i po dzisiejszy dzień zachowywa; aza o téj sprawie Duch święty przez rozliczne Proroki świadectwa nie dał? Iż nie tylko Mojżeszowi we krzu zielonym gorejącym, ale i Aaronowi w rózdze uschłéj zakwitłéj, i Gedeonowi na runie i rosie téj tajemnicy nie pokazał? Przeciwko Hebionitom niezbednym, którzy twierdzili bluźniąc, aby P. Chrystus miał się począć z sprawy małżeńskiéj, i przeciwko Żydom, o których Kościoł śpiewa na pohańbienie ich: Niechaj się wstyda Żyd nieszczęsny, który mieni być Chrystusa Luc. 1 Mat. 1 Joan. 1 Proroctwa figury o poczęciu i narodzeniu Pana Chrystusowém. Exod. 3 Num. 17.

http://rcin.org.pl

z nasienia Józefowego narodzonym. Także przeciwko Marcyonistom, Orygenistom, Eutychianom, którzy źle rozumieli, aby Pan Chrystus miał ciało sobie z nieba przynieść, a nie ze krwie Panny Maryi wziąć. Przeciwko też Walentynianom i Marcyanom, którzy wierzyli temu, aby Pan Chrystus miał obłudne ciało: gdy Jan Ś. znacznie po-
Joan. 1 wiada: Słowo stało się ciałem. Niechciejże człowiecze Chrześcijański z Żydy, z Heretyki mówić: Niepodobno to, aby się Chrystus miał z Panny narodzić. Powiedz mi która jest rzecz trudniejsza, czyli staréj a niepłodnéj białogłowie, nie mając już przyrodzonych rzeczy porodzić, czyli młodéj
Gen. 21 panience począć. Niepłodna była Sara, i gdy już ustały w niéj przyrodne rzeczy, nad przyrodzenie
1 Reg. 2 porodziła Izaaka: także i Anna Samuela. Przeto gdy i staréj a niepłodnéj, też pannie rodzić jest to nad zwyczaj, nad przyrodzenie; tedy albo obojgu temu nie wierz, albo obojéj téj rzeczy przyzwol: bo tenże Bóg obie te rzeczy sprawował. Druga, powiedz mi, które przyrodzenie rękę człowieczą w jednéj godzinie odmieniać może w rozliczne odmiany, i za się postawić w takiéj postaci
Exo. 4. jako piérwéj była; żadny: a jakoż Pismo powiada, że ręka Mojżeszowa ukazała się raz jasna jako śnieg, drugi raz jako trąd, a natychmiast odmieniła się jako przedtém była. Ale rzeczesz: Bóg to tak chciał mieć, aby Mojżesz nie wymawiał się iść do Faraona. O niebaczny człowiecze! co powiadasz,

http://rcin.org.pl

Bóg to Mojżeszowi uczynić mógł iże chciał, a tu przy poczęciu Panny Maryi izali nie może; on znak, tylko samym Egiptczykom dany jest, a ten wszystkiemu światu. Pytam powtóre, powiedz mi, proszę cię, o niewierny: Ewa na początku świata skąd się wzięła, skąd się narodziła, która ją matka poczęła? Powiada Pismo, że z boku Adamowego Gen. 2. stworzona jest. Izali tedy Ewa z boku męzkiego krom matki mogła się urodzić, a z panieńskiego żywota, krom męża, — Syn Boży nie może się urodzić? Dziwisz się temu co mówię: nie piérwszyś ty jest taki; i Panna sama, która go porodziła, dziwowała się mówiąc do Gabryela: Jakoż- Luc. 1. by to być miało, a wszak ja męża nigdy nie poznawam. A odpowiadając Anioł na to, tak jéj powiedział: Iż Duch Ś. wstąpi w cię, a moc Najwyższego Boga zasłoni w tobie tajemnicę swoję: a przetoż to co się narodzi z ciebie, święte będzie, i wezwan Synem Bożym. Niepokalane ale czyste to jest poczęcie i narodzenie: gdzie jest Duch Ś. tam nie masz żadnéj zmazy, żadnego naruszenia, bo bez naruszenia panieństwa, bez boleści narodzić się raczył z Panny Maryi, która i przed porodzeniem, i przy porodzeniu panieństwa nie naruszyła, aby się spełniło skutkiem to, co Ezaiasz prorokował, Esa. 1. mówiąc: Oto pocznie Panna i porodzi Syna. I co Ezech. 44 Ezechiel o zamknionéj furcię napisał, że nikomu nie była otworzona, jedno samemu Panu Chrystusowi. Prawdziwego Boga i człowieka porodziła,

http://rcin.org.pl

albowiem nie insze ciało wziął z Panny jedno jakie my mamy, poddane krewkości, affektom rozmaitym, głód, zimno, utrapienie, spracowanie cierpiąc jako i my, oprócz grzechu, który zawżdy wyj-
1 Pet. 2 mujemy: bo w nim, jako Piotr Ś. pisze, ani grzech, ani żadna zdrada nie jest, ani była znaleziona.

Te rzeczy, Chrześcijanie mili, pilnie macie pamiętać, i zawżdy u siebie rozważać, dla dwu przyczyn: naprzód, aby wszystkie sprawy Pana Chrystusowe, które się nam różne od Bóstwa być zdadzą, tém lepiéj mogliśmy pojąć, gdy obie natury, Boską i człowieczą, w nim być poznawamy i wierzymy. Potém, abychmy wdzięczni byli jego łaski, uważając u siebie jego dobroć wielką, że dla naszego zbawienia nie ociągał się z nieba zstąpić, i na wszystkę nędzę i mizerią ludzką poddać się, aby sam przez się, naszéj nędzy i upadku dopomógł. Któremu niech będzie chwała, cześć i potężność na wszelkiém miejscu, teraz i zawżdy i na wieki wieków, rzeczmy wszyscy. Amen.

http://rcin.org.pl

KAZANIE SZÓSTE

NA EWANGELIĄ NIEDZIELI PIĄTÉJ W POST: Z WYKŁADEM KREDA, ALBO SKŁADU WIARY CHRZEŚCIJAŃSKIÉJ.

(Ewangelia Jana Świętego, którą napisał w VII Rozdziale.)

Onego czasu: mówił Pan Jezus do rzeszy Żydowskiéj, i do przełożonych Kapłańskich: kto mię z was będzie karał z grzechu? Jeśliż wam prawdę powiadam, czemuż mi niewierzycie? Kto jest z Boga, ten słów Bożych słucha: przetoż wy nie słuchacie, że nie jesteście z Boga. Odpowiedzieli tedy Żydowie, i rzekli mu: Więc my nie dobrze powiadamy, iżeś ty jest Samarytanem i diabelstwo masz? odpowiedział im Pan Jezus: Jać diabelstwa nie mam, ale czczę Ojca mojego, a wyście mię nie uczcili: jać jeszcze nie szukam chwały mojéj: jest ten który szuka i sądzi. Zaprawdę, zaprawdę powiadam wam: będzie-li kto chował mowy moje, nieujrzy śmierci na wieki. Tedy rzekli Żydowie: Terazechmy poznali że diabelstwo masz: Abraham umarł, także i Prorocy: a ty powiadasz, będzie-li

http://rcin.org.pl

kto chował słowa moje, nie skosztuje śmierci na wieki; czyliś ty większy jest niźli ojciec nasz Abraham, który umarł, i Prorocy też pomarli? czymże się ty czynisz? Odpowiedział Pan Jezus: Jeśliżeć ja chwalę sam siebie, tedyć moja chwała nikczemna jest. Aleć jest Ojciec mój który mię uwielbia, którego wy powiadacie, że Bogiem waszym jest, a niepoznaliście go: ale go ja znam, i jeśli rzekę iż go nie znam, będę wam podobnym kłamcą: ale go znam, i słowa jego chowam. Abraham ojciec wasz, żądał tego, aby był widział dzień mój: widział i uradował się. Rzekli potém Żydowie do niego: Pięćdziesiąt lat jeszcze nie masz, a Abrahamaś widział. Rzekł im Pan Jezus: Zaprawdę, zaprawdę powiadam wam, pierwiéj niźli był Abraham, jam jest. Porwali tedy kamienie, aby nań ciskali. Ale Pan Jezus uchronił się, i wyszedł z Kościoła.

Od dzisiejszéj niedzieli, Chrześcijanie mili, poczyna Kościoł nas syny swoje po lekuczku i z niena gła ku rozpamiętywaniu męki Zbawiciela naszego zaprawiać: albowiem dzisiejszego dnia chorągiew Króla naszego wywiesza, krzyż jasny pokazuje, na którym był rozpięty według ciała, ten który ciała nam sprawił: aby przez te zwierzchnie sprawy nam mękę i wylanie krwie Zbawiciela naszego przed oczy nasze stanowił i na pamięć przywodził, przez którą on Ojciec Niebieski nam łaskę swoję okazał w Panie Jezusie Chrystusie, w którym mamy odkupienie przez krew jego i odpuszczenie

http://rcin.org.pl

grzechów. Albowiem jako Piotr Ś. powiada: Nie złotem ani srebrem, które się skazić mogą, z próżnego obcowania waszego, od ojców podanego, wykupieni, — ale drogą krwią Chrystusową, jako nie winnego i niepokalanego baranka. Czyni to Kościoł bardzo potrzebnie i pożytecznie przez te dni czternaście, o męce Pana Chrystusowéj każąc. Bo jeśli który grzeszny człowiek, jeszcze nie sprawiwszy się Panu Bogu z grzechów swoich, na sumieniu swojém gryzienie ma: jeśli też który z grzechów swoich już powstał, jeśli przez pokutę już sprawiedliwym się stał, w téj saméj męce i śmierci Pana Chrystusowéj, czegoby potrzebował znajdzie. Tak ważna jest, że pokutujących cieszy, grzesznym odpuszczenie przynosi, nawróconych naucza i posila, sprawiedliwym pobożności pomnaża. Owo żadnego człowieka nie masz, któryby często mękę Pana Chrystusowę rozmyślając dzień w dzień lepszym się nie stawał. A co długo w téj rzeczy mamy się bawić, Paweł Ś. w dzisiejszym liście wysoce zaleca mękę Pana naszego, zowiąc ją odkupieniem naszém, omyciem naszém, ofiarą prawdziwą i jedyną, która i gniew Boży uśmierzyła i niebo nam otworzyła, skarbem naszym się stała, z którego się nam wszystko dobre wytoczyło, łaski Bożéj i chwały wiecznéj. Któréj to męki początek dzisiejsza Ewangelia nam stanowi przed oczy, opisując persony tego, który cierpiał za nas, i persony Książąt kapłańskich, którzy z nienawiści

Ephe. 1
1 Pet. 1

Heb. 11

http://rcin.org.pl

i z potwarzy przyczyną byli śmierci Pana Chrystusowéj.

Co się tknie persony Pana Chrystusowéj, dwojako ją mamy u siebie rozbierać, i z strony zacności i z strony niewinności. Zacność swoją pokazać raczył
Joan. 8 trojako, gdy mówił: Jeśli kto słowa moje zachowywać będzie, śmierci nie ogląda na wieki. Potém gdy mówił: Abraham ojciec wasz ochotnie żądał oglądać ten dzień mój, oglądał i radował się. Trzecie: pierwéj niżli był Abraham, ja jestem. Temi rzeczami bronił się Pan Jezus nieprzyjaciołom swoim, którzy każde słówko jego obracali w pośmiech i w potwarz: ale on cokolwiek o sobie wielkiego powiedział to wszystko uczynki cudownemi potwierdzał. Odpuszczał grzechy paraliżem zrażonemu człowie-
Mat. 9 Mar. 2 kowi: a iżby ludzie poznali że mu były grzechy odpuszczone, rzekł powietrzem zarażonemu, aby wstał, i wziąwszy łożysko swoje, do domu zdro-
Joan. 5 wym szedł. Tak gdy się opowiadał być światłością świata, natychmiast ślepo narodzonego oświecił. Także gdy powiedział przed Marthą że był powstaniem i żywotem, natychmiast Łazarza w dole leżącego
Joan 11 wskrzesił. Gdy się opowiadał być chlebem żywym,
Joan. 6 wnet cud wielki uczynił, że pięć tysięcy ludzi pięciorgiem chleba nasycił. Temi cudy i inszych wiele bóstwo swoje pokazując, aby niedowiarstwo ludzi niewiernych było potłumione, a ludzie pobożni mieli nadzieję w nim, jako w prawdziwym Messyaszu: który zmazawszy cyrograf nasz, nas z Ojcem pojednał.

http://rcin.org.pl

Co się tycze niewinności P. Chrystusowéj, okazując ją, daje się sądzić nieprzyjaciołom swym, którzy go częstokroć winowali, mówiąc: My wiemy Mat. 11
iż ten człowiek jest grzeszny, pijanica, obżerca i przyjaciel celników i grzeszników. Przeciwko téj potwarzy szczyci się, zastawia się Pan Chrystus niewinnością swoją, mówiąc: I któryż z was strofuje mię z grzechu? Takowe miał P. Chrystus bez- Joan 8
pieczne niewinności swojéj sumienie, że tym którzy na każdy dzień szukali obyczaju, jakoby go zgładzili i zabili, dawał się sądzić. Skąd nam pociecha wielka, iż nikt nie może nam tego zarzucić, aby Pan Chrystus za występkiem i winnością swoją miał cierpieć. Albowiem jakąbychmy mogli mieć nadzieję, albo uciechę z męki P. Chrystusowéj, gdyby jego nieprzyjaciele mogli ukazać i dowieść tego, żeby miał za występek swój cierpieć, jako jeden złoczyńca. Jeśliby tak było, wstydby nas wyznawać tego, któregobychmy wiedzieli cierpieć za występek jego jaki. A iż niewinnym będąc mękę podjął, wielce nas to cieszy, że się w krzyżu P. Chrystusowym chlubić możemy, i wia- Gal. 6
rę w nas umacniamy, zawierając gęby niewiernym ludziom, niewiernym Żydom. Bo gdyby co mieli mówić przeciwko niemu, czemu na ten czas nie mówili, gdy ich P. Chrystus pytał: I któryż z was Joan. 8
strofuje mię z grzechu? jeśli i na tém przestać nie chcą, niechaj słuchają inszych świadków o téj niewinności, którzy byli P. Chrystusowi niechętni, bo

http://rcin.org.pl

więc od takowych najpewniejsze, najlepsze świadectwo wychodzi. Sam Judasz, którego użyli Żydowie na to, aby im wydał P. Chrystusa, jaśnie wyznał, że zgrzeszył, iż im wydał niewinną krew. A iż to prawie a szczerze wyznawał, przez obwieszenie swoje potwierdził. Także i Piłat sędzia wyznał, że żadnéj przyczyny godnéj śmierci w nim nie najdował, i na okazanie tego, rece swoje omył, na Żydy pomstę śmierci jego składając. Też niewinność i łotr na krzyżu wyznał, i niektórzy z rycerstwa, którzy go ukrzyżowali, mówiąc: Zaprawdę ten nic złego nie uczynił. Niewinny tedy był P. Chrystus, ani żaden go mógł z grzechu karać, gdy tak wiele świadectwa ma za sobą: Ani Żydowie mieli i mają, coby przeciwko jemu mogli mówić. Cóż wżdy do tego Żydy przywiodło, że Pana na śmierć przyprawili, nic innego, jedno nauka jego prawdziwa, a ich nienawiść: te dwie rzeczy ku takiemu okrucieństwu Żydy przywiodły. Źle żyli, w ciemnościach chodzili, światłości Pana Chrystusowéj nienawidzieli: bo złego człowieka kole prawda w oczy. O któréj ślepocie Salomon przedtém opowiedział, mówiąc: Rzekli niepobożni w sercu swém, źle myśląc, podejdźmy sprawiedliwego, bo nam niepożyteczny, i owszem przeciwny jest uczynkom naszym. Wielka ślepota żydowska zaprawdę jest. P. Chrystus niewinność swoją omawia, zacność Bóstwa swego mocnie zdobi: a bezecni Żydowie tém więcéj się gniewają, na Pana

Mat. 27
Luc. 23
Teren. in etud. Actu. 1 Scena 1.
Sap. 2.

http://rcin.org.pl

Chrystusa słowy się porywają: nie Piłat, nie Herod, albo który Poganin, ale Żydowie: którzy się zdobili tém, żeby ojca Abrahama mieli, i znali Pana Boga, i umiejętność zakonu Bożego sobie przywłaszczali, i z niéj się podnosili w chełpę. Ci, ci, piérwsi ręce swoje sposoczyli we krwi niewinnego Baranka Pana naszego Jezusa Chrystusa, ci Piłata pobudzili na P. Chrystusa. Jako i sam Piłat mówił do Pana: Lud twój i Biskupi twoi wydali mi cię. A jako i Jan Ś. świadczy: Do swych własnych przyszedł, a swoi go nie przyjęli. Tę złość ich P. Chrystus w Ewangelji wyrzuca, jaśnie powiadając, że z Boga nie byli, iż słów Bożych nie słuchali, prawdzie Pana Jezusa Chrystusa drogę zamykali: a przeto są podani w ślepotę wieczną, że jako ślepi chodzą w błędziech swoich, nie mogąc z nich wybrnąć. Joan. 8 Joan. 18 Joan. 1

Ale snadź pytałby mię kto: powiedz mi jako to mam rozumieć, co tu Pan Chrystus przytycza Żydom, żeby nie słuchali słowa Bożego. A wszak czytamy na wielu miejscach, że na każdy Szabat w bożnicach czytali Mojżesza i Proroki; i Pan Chrystus sam we dwunaście lat między Doktorami, Pismo wykładającemi był znaleziony. Widziciesz że Żydowie takie mieli słowo Boże u siebie, jakowe i heretykowie zwykli mieć: literę tylko i skórę złego wykładu, a Pan Chrystus tu nic nie mówi o literze gołéj, jedno o duchownem wyrozumieniu, jako słowo Boże rozumieli Prorocy i Patryarcho- Acto. 13. 15. 16. Luc. 2

http://rcin.org.pl

wie: przeto na inszym miejscu mówił do Zydów:
Mar. 12 Nie umiecie Pisma, ani wykładu jego. Abraham dobrze rozumiejąc Pismo, widział z Pisma dzień przyjścia Pana Chrystusowego, i weselił się. Żydowie zasię źle rozumiejąc Pismo, widząc samego P. Chrystusa oko na oko, frasowali się, szkalowali, Samarytanem przezywali, diabelstwo jemu przypisywali,
Rom. 8 temu, od którego Duch Ś. pochodzi. Nie mogli się prawdzie sprzeciwić, przeto do potwarzy się rzu-
Gal. 4 cili, pokazując skutkiem, że słowa Bożego u siebie nie mieli, jakie miał Abraham. A takać jest natura tych, którzy nie sprawują się słowem Bożém, że nie tylko na ludzi, sługi Boże, potwarz kładą, ale i przeciwko samemu Bogu podnoszą szkaradne usta swoje. A tu mamy przykład iż jeśli nas o prawdę będzie kto złorzeczył, sromocił, cierpmy skromnie i statecznie, pamiętając na Pana Chry-
Mat. 10 stusa. Albowiem jeśliżeć samego gospodarza belze-
Luc. 6 bubem nazwali, jakoż daleko więcéj domowniki je-
Joan. go. Żydowie P. Chrystusa nie mogąc słowy, nie
13. 15. mogąc sromoceniem zwalczyć, rzucili się do kamieni, chcąc zatłumić prawdę. Takowych rzeczy waży się niepobożność: ta natura fałszu przeciwko prawdzie jest, że nie chce ustąpić, chocia będzie zwyciężona: Jeśli niema czémby się broniła, tedy do bluźnierstwa i szkalowania się ma. Potém gdy i tu się jéj nie szańcuje, do morderstwa, do zabijania się porywa. A nie tylko to żydowski sposób, ale wszystkich obyczaj, którzy się czują być prze-

http://rcin.org.pl

konani od prawdy: jako uczynił Zwinglius, Ekolampadius, którzy błędów swych nie mogąc Pismem podeprzeć, do zbroi się rzucili, i wielki rozruch w Szwajcarzech uczynili, tak iż się wszyscy mało niewymordowali. Toż uczynił Zyska, i inszych wiele.

Nauczmyż się tu, abyśmy się jawnéj a okazałéj prawdzie nigdy nie przeciwili: albowiem takowe przeciwniki Pan Bóg dawa na zaślepienie, iż potém twardymi się jako kamień stawają, i obłędliwości swéj upornie bronią. Jako się to i Żydowie przeciwko Panu obchodzą: przeciw którym Pan Bóg uskarżał się, mowiąc: Synym wychował i wywyższył, a oni się mnie odpornemi stali. Wyciągnęli język swój, jako łuk kłamstwa a nieprawdy. Jeśliż i między Chrześcijany znajdą się takowi, którzyby przeciwko prawdzie oburzyli się, niech wiedzą, że toż im służy Pismo, którém Żydy sprawiedliwość Boża karała: niech rozumieją temu, że psowanie prawdy nie należy Chrześcijaninowi, ani też może mocy mieć psować prawdę. Zdało się to Żydom, że byli zwycięzcami nad Panem Chrystusem, ale koniec spraw ich inszą rzecz pokazał: albowiem zbawieniem podaném od Pana Chrystusa wzgardzili, opowiadacza prawdy wszelakiéj z Kościoła wygnali. A przeto sami przez tak wiele lat bez prawdy, bez zbawienia, w ślepocie, w błędzie wielkim zostali.

Esa. 1.

Hier. 9

Tego i my obawiając się, niechciejmy przykła-

http://rcin.org.pl

dem ich, gniewać się o prawdę, ale jéj zawsze ra-
Joan. dzi słuchajmy, chcemyli być synami Bożymi, który
14 prawdą jest niezmierzoną, temu niech będzie cześć, chwała i panowanie na wieki.

WYKŁAD KREDA ALBO SKŁADU WIARY APOSTOLSKIÉJ.

Teraz tedy gdy pewna rzecz, to jest, iż P. Chrystus niewinnym będąc, męczon jest od Żydów dla prawdy i karania grzechów, słuchajmy co Jan Ś. nam podaje o tém, jako mamy wyznawać, co za nas od niewiernych Żydów ucierpieć raczył Pan Chrystus. We czwartek, w dzień Zwiastowania Panny Maryi, słyszeliście jako P. Chrystus poczęty był z Ducha Ś., jako się narodził z Panny przez sprawę Boską: to piérwszy był stopień odkupienia naszego. Wtóry zasię jest ten, że to wyznawamy o nim z Janem Ś. iż za nas jest umęczon pod Pontskim Piłatem, ukrzyżowan, umarł i pogrzebion.

Wierząc temu iż P. Chrystus prawdziwie był ujętym od Żydów, związanym, poszyjkowanym, uplwanym, pośmianym, ubiczowanym, cierniem koronowanym pod Pontskim Piłatem, i rozpiętym na krzyżu. Jeślibyś spytał, przecz i dla czego Pan Chrystus tak wiele i takowe męki cierpieć raczył? Przyczynęć sam Pan Chrystus opowiada, że po-
Luc. 24 trzeba tego było cierpieć Chrystusowi, i wnišć do
Philip. 2. chwały swojéj; tym sposobem chciał być posłusz-

http://rcin.org.pl

nym Bogu Ojcu aż do śmierci. W którym uczynku wielką łaskę ku nam robaczkom swoim pokazać raczył: przez grzech wszyscy upadliśmy byli w śmierć, a Pan Chrystus dobrowolnie dla nas się uniżył aż do śmierci, aby nas przywiódł do żywota wiecznego, samego siebie ofiarował będąc niewinnym, aby nas winnych z Bogiem porównał, choroby nasze uleczył. A jako Paweł Ś. powiada: Za nas wszystke śmierci skosztował, aby śmiercią skaził onego, który miał panowanie śmierci; i tąż śmiercią nas odkupił od wszelkiego przeklęctwa, i testament albo przymierze z nami uczynione potwierdził. Jeślibyś rzekł: izaż nie mógł inszym sposobem rodzaj ludzki naprawić? Wiedz, że mógł, bo Bogiem był wszechmogącym, ale potrzeba było, aby się spełniło Pismo, jako Paweł Ś. pisze: Chrystus nas odkupił od przeklęctwa zakonu, stawszy się za nas przeklęctwem, albowiem napisano jest: Przeklęty to każdy który wisi na drzewie; żeby między pogany błogosławieństwo Abrahamowe było w Chrystusie Jezusie. A toż stał się Pan Chrystus za nas przeklęctwem, jakoby największym miał być przestępcą i grzesznym w zakonie, aby nam przyniósł błogosławieństwo. Obrać sobie tedy raczył P. Chrystus sposób śmierci, który był u świata najsromotniejszy, aby się Pismo wypełniło, które opowiedziało, że miał być śmiercią szkaradną potępion: przyjął na się przeklęctwo nasze, aby nas od wszelkiego przeklęctwa wybawił. Albowiem przy-

Heb. 2.

Gal. 3.

Deut. 1

Sap. 1.

http://rcin.org.pl

jąwszy to przeklęctwo, nie przestał być błogosławionym, aby na nas swoje błogosławieństwo wylał: chciał być podniesion, aby nas według obiet-
Joan. 12. nice swéj do siebie przyciągnął: rospiął ramiona swoje na krzyżu, aby nas według łaski i miłości swojéj objąwszy do siebie przyjął: rozłożył na wszystkie części świata członki swoje, aby wszystkie narody ludzkie zwabił i przyjął do zbawienia. Stał się na Krzyżu Świętym wszystkim ludziom lekarstwem, jakoby on wąż miedziany, któ-
Num. 21. rego był Mojżesz zawiesił na palu, iż ktokolwiek wejrzał nań, był uzdrowion i zachowan od jadowitych wężów; bo tak było potrzeba aby
Joan. 3 zawieszon był Syn człowieczy, iż ktokolwiek weń wierzy, nie zginąłby, ale miał żywot wieczny.

Wspominamy w tym członku Pontskiego Piłata, który za panowania Tyberiusza Cesarza Żydom rozkazował, i był starostą Hierozolimskim. Abychmy wiedzieli, że Pan Chrystus tego czasu jest umęczon, kiedy poganie żydowską ziemię mieli pod mocą swoją, i którego czasu ustali byli Królowie, wodze
Gen. 49 żydowscy, i berło w pokoleniu Judy, jako Patryarcha Jakób opowiedział. Wyznawamy też że prawdziwie umarł, nie obłudnie, jako Manicheuszowa
Mat. 27 sekta nie dobrze trzyma, bo czytamy u Mateusza
Joan 19 i u Jana Ś., że ducha wypuścił, i pochowan jest
Mar. 15 w nowym grobie; i u Marka także i u Łukasza Ś.:
Luc. 23 skonał i pochowan jest w nowym grobie, według

http://rcin.org.pl

Pisma Dawidowego mówiącego: Pana Boga dokoń- Psal.67
czenia śmierci. Dał się pogrześć w grobie nowym, założonym kamieniem i straż mającym, aby się przez to pokazało że prawdziwie umarł; bo gdyby śmierć jego była wątpliwa, byłoby też i zmartwychwstanie wątpliwe, które chciał mieć pewne i prawdziwe. Nie potrzeba na ten czas szerszego wykładu, gdyż niemasz jaśniejszego pisma, i obkwitszego, jako o męce i śmierci Pana Chrystusowéj, która jest kochaniem Chrześcijańskiém; bo mówi tak Cyryllus Hierozolimski Biskup: Kochanie powsze- Cyrillus Catech. 13 illuminatorum.
chnego Kościoła jest wszelka sprawa Pana Chrystusowa, a kochanie nad kochaniem jest krzyż. O czém wiedząc Paweł Ś. mówił: Nie daj tego Boże, Gal. 6.
abym się w czém inszém chlubić miał, jedno w Krzyżu Pana naszego Jezusa Chrystusa. Podziwieniu wielkiemu było ono godne, iż Pan Chrystus ślepona- Joan. 9
rodzonego u Syloe studni oświecił, ale nic to uleczenie nie ściągało się, ani pożytku przynosiło ślepym ludziom wszystkiego świata. Wielka rzecz Joan. 11.
była, i nad przyrodzenie uczyniona, że Łazarz pogrzebiony, z grobu na roskazanie Pana Chrystusowe powstał; ale ta łaska na samym tylko Łazarzu została, a nic się na one, którzy po wszystkim świecie umarłemi byli przez grzechy, nie ściągała. Dziw wielki był, pięciorgiem chleba pięć Joan. 6
tysięcy ludzi nakarmić, ale tym cudem nie mogli być nasyceni, którzy po wszystkim świecie głodem nieumiejętności byli morzeni. Nie pospolita też moc

http://rcin.org.pl

Mat. 9. była rozwiązać białogłowę, która przez dwanaście lat od szatana była związana; ale nic to nie jest względem nas wszystkich którzychmy byli łańcuchy grzechów naszych związani. Ale krzyż, korona, męka, śmierć P. Chrystusowa, ślepych z ślepoty duchownéj i nieumiejętności oświeciła, związanych grzechem wolnymi uczyniła, i wszystek świat odkupiła. A nie dziwuj się temu, iż powiadamy że wszystek świat przezeń jest odkupiony, bo nie szczéry człowiek był, ale Syn Boży jedyny, jako i jednego człowieka Adama grzech mógł wszystek świat zarazić. Jeśli przestąpieniem jednego człowieka śmierć panowała na świecie, a czemu nie więcéj jednego Pana Chrystusa sprawiedliwością żywot nie ma panować? A jeśli na on czas przez kosztowanie owocu z drzewa zakazanego wyrzuceni byli ludzie z Raju, i czemuby przez drzewo Krzyża Ś. teraz wierni ludzie nie mieli być do Raju
Num. 2. wprowadzeni? Jeśli *Phinees* serce wielkie mając i żal krzywdy Bożéj, iż z pośrodka ludu żydowskiego złoczyńce nieczyste przebiwszy, gniew Boży ubłagał, Pan Jezus nie kogo inszego zabijając, ale samego siebie wydając na okup, izali gniewu Bożego nie uśmierzył przeciwko ludziom? Nie wstydźmy się, Chrześcijanie mili, męki Pana Chrystusowéj wyznawać, ale i owszem w niéj się kochajmy i chlubmy. Albowiem opowiadanie Chrystusa ukrzyżowanego, Żydom zgorszenie, a Poganom głupstwo. Albowiem, jakom powiedział, nie prosty człowiek

http://rcin.org.pl

za nas umarł, ale Syn Boży, przyjąwszy człowie- Exod. 12.
czeństwo nasze na się. Baranek on z rozkazania Joan. 1.
zakonnego zabijany, precz odpędzał spustoszyciela:
a Baranek Boży, który gładzi grzechy świata, izali
nie więcéj wyswobadza od grzechów. Jeśli kto
nie wierzy mocy Krzyża Ś. i Pana Chrystusa ukrzy-
żowanego, niech się dołoży, niech zapyta szatanów,
co za moc ma. Jeśli kto nie wierzy powieści na-
széj i Pismu, niechaj wierzy uczynkom, które się
działy przy męce Pana Chrystusowéj. Wiele ludzi
było ukrzyżowanych po świecie, ale żadnego z nich
nie bali się djabli, albowiem oni za swoje występki 1. Pet. 2
krzyżowani byli; a ten za cudze: bo on grzechu Joan. 19.
żadnego nie uczynił, ani zdrada znaleziona była Mat. 27
w uściech jego, jako i sam Piłat i łotr z Panem wiszący
dali o jego niewinności świadectwo. Oto macie, ja-
ką śmierć Pana Chrystusowa studnicą jest i przy-
czyną wszelkiego dobra. A tak gdy cię kto spyta,
co Chrześcijaninie wyznawasz w tym czwartym
członku, gdy mówisz: Umęczon pod Pontskim Pi-
łatem etc, odpowiedz: Że ja wyznawam to, że Pan
Jezus prawdziwie za mię ucierpiał i umarł, bo to
ofiara była, którą grzechy nasze odkupił i omył 1. Joan. 2.
przed Ojcem niebieskim, i tak gniew jego uśmie-
rzywszy, mnie z nim zjednał. Wierzę, że krew jego
kąpielą jest, w któréj makuły wszystkie dusze na- Apoc. 1
széj bywają omywane. Wyznawam to, że śmiercią
swoją Pan Chrystus zgładził grzechów naszych
wspominanie, że nigdy więcéj grzech pierworodny

http://rcin.org.pl

nie przyjdzie przed obliczność Bożą, iż jest cyrograf skażony, na którym winnemichmy byli na-
Rom. 6. pisani. Wierzę też temu, że dla tego raczył się dać pogrześć, że chce aby i my z nim byli pogrzebieni, i psowaliśmy ciało grzechu; żebyśmy już daléj nie służyli grzechowi, ale się mu aż do śmierci sprzeciwiali. I wyznawam to, że przynależy to mnie, aby i ja żywot mój, gdy tego będzie potrzeba, dla Pana Chrystusa, dla sprawiedliwości kłaść mam, i tego się zawżdy wystrze-
Luc. 24 gał, dla czego Panu Chrystusowi potrzeba było aby umarł.

Czyśże, Chrześcijański człowiecze, wyrozumiałeś ten członek, dobrześ go pojął? także jako wyznawasz sprawuj się zawżdy, miéj oczy twe podniesione ku Krzyżowi Ś., prawdziwego odpuszczenia grzechów tu szukaj. Nie mów z inszemi tak: Chrystus za mię dosyć uczynił, mnie nie potrzeba pokuty, ale tak mów: Pan Chrystus za grzechy moje gorzką i ciężką mękę podjął, i ja mam nieco
1 Pet. 2. ucierpieć, bo on mnie zostawił przykład, abyśmy naśladowali ścieżek jego. Widzę że P. Bóg bardzo się gniewa na grzech, iż ten grzech za któryśmy mieli być karani, i zasłużyliśmy byli wieczne potępienie, a tysiąc śmierci, to ono karanie nasze wykonać raczył na Synie swoim. A jakoż ja nie mam przez pokutę w śmierci Pana Chrystusowéj odpuszczenia grzechów szukać?

Jeśli tak będziemy czynić, nie może to być, aby-

http://rcin.org.pl

śmy łaski niepozyskali. Iż ten który za grzechy nasze cierpiał, umarł i pogrzebion, po śmierci naszéj żywot wieczny da nam. Do którego mnie i was, racz domieścić, rzeczmy wszyscy: Amen.

http://rcin.org.pl

KAZANIE SIÓDME

NA EWANGELIĄ NIEDZIELI SZÓSTÉJ W POST: Z WYKŁADEM KREDA, ALBO SKŁADU WIARY CHRZEŚCIJAŃSKIÉJ.

(Ewangelia Mateusza Ś. którą napisał w XXI rozdziale.)

Czasu onego: Gdy już byli blisko Hieruzalem, i przyszli do Bethphage na górę oliwną, tedy Pan Jezus posłał dwu zwolenników swych mówiąc im: Idźcie do miasteczka, które jest przeciwko wam, a tam natychmiast najdziecie oślicę uwiązaną i oślę przy niéj, odwiążciesz i przywiedźcie do mnie. Jeśliby wam kto co rzekł, tedy powiedzcie: iż Pan ich potrzebuje, a natychmiast puści je. A to dla tego się stało, aby się ono wypełniło, co jest powiedziano przez Proroka, gdzie tak mówi: Powiedzcie to córce Syońskiéj: Oto Król twój jedzie do ciebie cichy, siedząc na oślicy i na oślęciu jéj jarzmem uskromionéj. Szedłszy tedy zwolennicy, uczynili tak jako im rozkazał Pan Jezus, i przywiedli oślicę i oślę, i nakładli na nie odzienia swego, a onego na wierzchu posadzili. A ona wielka tłuszcza

http://rcin.org.pl

rozpostarła szaty swoje na drodze: a drudzy obłamywali gałęzie z drzew i miotali na drodze. A tłuszcze które przed nim szły, i które też za nim, wołali wszyscy mówiąc: Osanna (to jest zbaw nas prosimy, albo zbawienie) Synowi Dawidowemu. Błogosławiony który przychodzi w imię Pańskie: Osanna na wysokości.

Wykład téj Ewangelii, Chrześcijanie mili, która nam wypisuje pokorne przyjechanie Pana naszego Jezusa Chrystusa do Hieruzalem, na każdy rok wam bywa powtarzany; i w one dni zacne a święte Adwentowe, około téj Ewangelii zawsze zmianka bywa, osobliwie gdzie też o przyjechaniu Pańskiém do Hieruzalem, historja wam czytana bywa.

Przetoż opuściwszy prosty wykład téj historii na ten czas powiem wam, a krótko powiem, o ceremoniach téj processii, którejście się niedawno dnia dzisiejszego przypatrywali z nabożeństwem. O któréj gdy ja z pomocą Bożą nieco powiadać będę, proszę pilno słuchajcie.

Iż każdy z nas to wie, że umysł i dusza nasza naga nie jest, ale jest złączona z ciałem, i przyodziana jest członkami tymi naszymi, a ratunkiem tych członków częstokroć pobudza się ku dobremu, i usilnie ku Panu Bogu najwyższemu Panu a stworzycielowi swemu: przetoż potrzeba jest nam, abyśmy nie tylko duchem a sercem, ale też zwierzchniemi sprawami wyrządzali cześć i chwałę Panu Bogu naszemu, a temi zwierzchniemi sprawa-

http://rcin.org.pl

mi, to jest, ciałem naszém, i widomemi ceremoniami wzbudzali dusze nasze i zmysły nasze ku czci, służbie a chwale Bożéj. A aczkolwiek to zeznać musimy, iż wszelka służba Boża, wszelka moc religji prawdziwéj, przez którą łączymy a jednoczymy się z Panem Bogiem, należy na umyśle samym, na samym duchu i na saméj wnętrznéj woli. Albowiemci Bóg, gdy jest Duch, potrzebuje tego aby był chwalon w Duchu i w prawdzie. A wszakże, gdzie prawdziwy jest affekt, gdzie prawdziwa skrucha i prawdziwe nabożeństwo, gdzie też jest prawdziwa chuć i miłość prawdziwa, żadnym obyczajem się tak w umyśle i sercu zakryć i zataić nie może, aby niemiała się pokazać i wynurzyć przez jakie zwierzchne znaki, przez postawę i pewne a widome ceremonie. Skąd roście podnoszenie oczu naszych do nieba, albo zniżanie ku ziemi; skąd roście bicie w piersi, nakłanianie głowy, klękanie na kolana; skąd płacz, wzdychanie, rąk podnoszenia i składania, bicia twarzy naszéj, i insze gesta a sprawy zwierzchne, które my ceremoniami pospolicie zowiemy. Zaś te rzeczy nie pochodzą z serca, ale z wnętrznéj nabożności, z gorącéj modlitwy, z zapalenia miłości i affektu naszego przeciwko Panu Bogu; a tych ceremonii, tych zwierzchnich gestów nie używają ludzie Chrześcijańscy, i zbór Chrześcijański, przeto, aby mieli w tych zewnętrznych a widomych sprawach wiarę i nadzieję swoję pokładać (czego Boże racz ucho-

Joan. 4.

http://rcin.org.pl

wać) ale używają bogobojni Chrześcijanie tych widomych niejakich znaków, jako ostrog, pobudek, a prawie bodźców, dla wzbudzenia umysłów swoich, i dla pilniejszego rozmyślania Boskich i świętych rzeczy. Chcesz przykładu: Na początku tego postu wielkiego, co naprzód Kościoł czynił? oto popioł na głowy nasze kładł, jako znak i ceremonią widomą, pewne przytém do każdego z nas słowo Boże z Pisma mówiąc témi słowy: procheś jest, i w proch się obrócisz. Dla czego tak Kościoł czynił? Dla tego, aby nam naszę ułomność, niedostatek, nędzę i świata niepewność na pamięć przywiódł. Aby my tak poznawszy, a wspomniawszy mizeryą naszę, poznaliśmy też występki, grzechy, a skończenie nasze: a tak do pokuty się co prędzéj spieszyli, a Pana i Boga naszego przeprosili. Zamknione też były i są ołtarze, które nam znaczą twarz i majestat Boży: dla czego to? dla tego, aby ludzie Chrześcijańscy patrząc na tę ceremonię, wiedzieli o tém i wspominali to sobie, że ludzie niewierni, grzeszni, źli a niepobożni, nieoglądają twarzy Bożéj w niebie, ale z szatany będą pogrzebieni w piekle, gdzie będzie płacz i zgrzytanie zębów. A potém po wypełnieniu pokuty, spowiedzi, i po pojednaniu z Panem Bogiem, otworzone zaś ołtarze bywają, na znak tego, że ci którzy pokutę czynią, którzy godnie baranka wielkanocnego, to jest Ciało i Krew Pańską przyjmują, którzy w nowości żywota chodzą, Panu Bogu służą, wolę jego świętą

Popioł dla czego na głowy nasze kładą? Wstępny post. Gen. 3.

Ołtarze dla czego bywają w poście zamykane.

Mat. 8.

Ołtarze dla czego zaś bywają otwierane po wykonaniu postu.

http://rcin.org.pl

pełnią, będą widzieć twarz Pańską, będą z Panem w niebie, będą z świętymi śpiewać Bogu swemu wieczne Alleluja, będą przyjęci do przybytków chwały i królestwa niebieskiego. Nadto: gdy się też Chrześcijanie biją w piersi, głowę na dół skłoniwszy, izaż nie znaczą tą sprawą zwierzchnią, że oni godni są kaźni za grzechy swoje: a nie są godni przez grzechy wysokości nieba, gdzie wnet pokazawszy tym znakiem winę i niegodność swą, prosząc zatém, aby P. Bóg raczył się zmiłować i złości ich odpuścić, tak mówią: Boże bądź miłościw mnie grzesznemu. Swiéce też często zapalamy w kościele; chcesz wiedzieć do czego? Tym znakiem pobudzamy zmysł i serce nasze, aby dusza i serce nasze wierzyły, że Chrystus P. jest naszą światłością, który wszystkie ciemności naszego niedowiarstwa, światłością Ewangelii świętéj rozpędzić i oddalić raczył, i które też ciemności grzechu i śmierci, śmiercią swą najdroższą rozegnał: a iż będąc on światłością tego świata, zjednał nam wieczną a nieskończoną światłość w chwale królestwa niebieskiego. Tak też czynimy processye w każdą niedzielę i nosimy chorągwie, krzyże, co nie dla inszéj rzeczy czynimy, jedno przeto, że tą ceremonią dajemy znać i każdemu wiadomo czynimy, iż Chrystus Pan nasz, przez śmierć swą, śmierć zwyciężył, a szatana przekonawszy, od niego nas i od grzechu, także i od piekła a potępienia wybawił wiecznego. Gdzie i my też sami idziemy za

Bicie w piersi i głowy na dół skłonienie co znaczy?

Luc. 15

Swiece dla czego są w Kościele?

Joan. 8

Processye na każdą niedzielę czynione z chorągwiami i krzyżem co znaczy?

Za pro-

http://rcin.org.pl

processyą, znacząc iż potrzeba nam też naszego Pana i Chrystusa naśladować, i krzyż nasz za nim, tak jako on rozkazał, nosić, a przeciwko tymże pokusom bojować. Bywają też poświęcane Kościoły i ozdobnie ozdobnemi ubiory upiększane; co nam znaczy, aby Kościoł ciała naszego, to jest sumienia i serca nasze, które są przybytkami Ducha Ś. były święte, a wiarą, nadzieją miłością i innemi cnotliwemi a chrześcijańskiemi sprawami były ozdobione, upięknione i oślachecone. Teć oto i insze znaki widzicie w Kościele, które bywają nie przeto sprawowane abyście na nich przestawać, nadzieję pokładać i tkwiéć mieli, ale przeto, aby z tych zwierzchnich spraw, umysły i serca wasze podnosiły się ku onym rzeczom niewidomym, świętym, wysokim, duchownym i Boskim.

processyą znaczy chodzenie nasze co znaczy. Poświęcanie Kościoła i ochędóstwo jego co znaczy. Ceremonie dla czego są postanowione.

Takci też na processii dzisiejszéj, przez sprawy zwierzchne jest wam pokazano to, co właśnie przynależy ku Chrześcijaństwie naszemu. Dwie rzeczy nam bywają na pamięć przywodzone na processii dzisiejszéj: naprzód, chwalebne Chrystusowe do miasta Hierozolimskiego wjechanie, potém najświętszą śmierć i zmartwychwstanie jego.

Przyjście to Chrystusowe naucza nas duchownie, któremi posługami i czcią i chwałą my winniśmy Chrystusa Pana naszego chwalić i ważyć. A tajemnica męki jego naucza nas, którym sposobem moglibyśmy mękę Pańską i zasługi jego sobie uczynić pożyteczne. Pytałbyś, którémi posługami,

http://rcin.org.pl

i którą czcią i chwałą mamy Chrystusa chwalić? który już, nie w Hieruzalem ziemskiém, ale w mieście niebieskiém jest, siedząc na prawicy u Boga Ojca. Tak mu masz cześć wyrządzać, jakoś dziś widział i słyszał od maluczkich dziatek i niewinnych, którzy rozdzieliwszy się na różne gromady, wszyscy a wszyscy Chrystusowi Bogu, śpiewali ku czci i chwale, a każdy z nich w tym obrzędzie czynił to inszémi słowy, i osobliwemi sprawami cielesnymi, to jest, jedni palcy, jakoby widomie pokazywali i mówili: Tenci jest, który miał przyjść dla zbawienia ludu swego. A drudzy zaś, także palcy ukazując, mówią: Tenci jest zbawienie nasze i odkupienie Izraelowe. A inni dziwując się obracają się i mówią z Pawłem Ś.: Jako wielkim ten jest, któremu Tronowie i zgromadzenia niebieskie zabiegają. Wesel się córko Syońska, oto Król twój idzie ku tobie cichy, siedząc na oślęciu, jako o nim napisano jest. A drudzy zasię klękają i padają na kolana, i mówią: Bądź pozdrowiony Królu, stworzycielu wszystkiego świata, któryś przyszedł dla tego, abyś nas odkupił. Insi naostatek rózgi i kwiatki biorą, wychodzą przeciwko Panu. A inni szaty swe ciskają na drogę pod nogi Pańskie. A ci, którzy się przed tłuszczą blisko ku Panu przybliżyć nie mogą, zdaleka śpiewają: Chwała, sława i wszelka cześć bądź tobie, o Królu, o Panie Chryste odkupicielu. Izraelski jesteś królewic, Dawidów syn i też dziedzic, tego świata prawy dzie-

Hic est qui venturus est.

Hic est salus nostra.

Quantus est iste. Heb. 7. Esa. 62 Zach. 9

Salve Rex fabricator mundi.

Gloria laus.

http://rcin.org.pl

dzic, ciebie Chryste idziem chwalić. Ciebie chwalą Anieli na wysokości, ciebie chwalą wszyscy ludzie, ciebie chwali wszystkie stworzenie zaraz! A drudzy na to strachem a bojaźnią upadają na twarzy swe, przed Bogiem swoim niebieskim tak śpiewając: Jako rózgi palmowe upadały na przyjście Pańskie, tak też i my upadamy do nóg Pańskich, przed Tronem Najwyższego Boga: Temu wszyscy zastępujmy i zachodźmy z hymnami i z śpiewaniem, błogosławiąc, chwaląc i mówiąc: Błogosławiony Pan. Oto tę cześć, tę chwałę dziatki w processii dzisiejszéj Chrystusowi Panu swemu wyrządzali: i téj czci, téj służby żąda od nas Chrystus Pan, abyśmy mu też wyrządzali. Fulgentibus palmis.

A przetoż ty, Chrześcijaninie miły, wyrządzaj cześć i chwałę Panu Bogu swemu, a wiedz, iż Chrystus Pan, ten jest, którego Bóg z początku świata obiecał Zbawiciela i Odkupiciela ludowi swemu: wiedz iż on jest naszym zbawicielem i odkupicielem. Dziwuj się też temu, iż takowa o to i tak zacna persona i godna, spuściła się na ten świat dla odkupienia naszego. Chwal go też jako Króla twego, jako stworzyciela, jako Pana, dobrodzieja i Boga swego. Wynidź też przeciwko niemu z rózgami zielonemi, to jest, z wiarą, cnotami i sprawami innemi świętemi. Przywiedź mu osła twego, to jest, ciało twoje, a poddaj go pod posłuszeństwo jego, aby nikomu inszemu nie służyło, jedno Chrystusowi Panu samemu. Porzuć też szaty swoje

Rózgi palmowe co znaczą.

Osioł co jest.

Szaty

http://rcin.org.pl

czego po nas chcą.

przedeń, to jest, przyodziéj go, nakarm, napoj, ratuj majętnością, pieniędzmi; bo cokolwiek jednemu z jego najmniejszych uczynicie, mnie to samemu uczynicie. Naostatek, za jego dobrodziejstwa, za dar odkupienia, za zgotowanie zbawienia, śpiewaj jemu, wychwalaj go, czcij, miłuj, a chwałę wyrządzając mów czystém sercem: *Hosanna* Synowi Dawidowemu, błogosławiony ten który idzie w imię Pańskie, *Hosanna* na wysokości. A tegoć nas naprzód uczy, i do tego nas wiedzie dzisiejsza processya: do tego nas pobudzają zwierzchne znaki, sprawy i ceremonie, któreście widzieli i słyszeli przy processii.

Mat. 25

A więc to są rzeczy dziecinne, więc to są rzeczy błahe; daj Boże, o Heretyku! abyś i ty był z nami takowém dziecięciem, żebyś śpiewać mógł zawsze w niewinności i czystości serdecznéj Chrystusowi Panu swemu; gdybychmy to czynili, bylibyśmy za pomocą Bożą tak uczestnikami męki, śmierci i zasług Pana Chrystusowych.

Zasłona ceremonii co znaczy.

Druga rzecz w téj processyi, pod zasłoną a ceremoniami, znaczy nam mękę Chrystusa Pana naszego. Tę mękę Pańską z wielką pilnością Kościoł nam przed oczy kładzie. Nie wstyda się Kościoł oblubienica Pańska, iż ten, którego za swego Króla, i za jedynego swego zbawiciela ma, którego sobie Kościoł za Boga i Pana wyznawa, na krzyżu umrzeć raczył: i owszem, ma to sobie Kościoł za największą cześć, pociechę, roskosz, i najzbawienniéj-

http://rcin.org.pl

szą rzecz. Aczkolwielk bardzo nieznośna to jest Gal. 6.
rzecz u świata, przyjąć kogo naprzód jako Pana i Króla swego uczciwie, a potém go bez wszelkiéj czci, jako złoczyńcę jakiego, łotra i nieprzyjaciela głównego, zmęczyć, zamordować i na krzyżu zawiesić: Ale w Panie Chrystusie obie te rzeczy były znośne, obie też Pan dla nas znosić raczył. Przyszedł Pan do Hieruzalem i jest przyjęty uczciwie, tak jako Król Izraelski, a z Hieruzalem zaś, wywiedziony jest z miasta jako złoczyńca z krzyżem: co Pan nie za swoje występki, ale za nasze, przyjąć, znosić i wycierpieć raczył. Przetoż stąd się mamy weselić, weselem osobném serdecznem, iż Pan z weselem, z wysławianiem, z chwałą jest od tłuszczy przyjęty. A stąd też zaś jeszcze cieszyć się mamy, iż tenże Pan za nas jest ujęty, umęczony, z miasta z krzyżem wyprowadzony i ukrzyżowany, a to wszystko dla zbawienia i odkupienia naszego.

Obie tedy rzeczy, zaraz i wespół dziś nam w processyi pokazane jest: Przyjście Chrystusa Pana naszego do Hieruzalem i jego męka. Gdzie pierwszą rzecz, to jest, przyjście Pańskie, dziatki nam małe pokazują, a rzecz drugą, to jest mękę i śmierć Pańską, starsi kapłani nam wyrażają, dosyć z wielką powagą, statecznością i nabożnością. Albowiem kapłani klęknąwszy na kolana, i podniosłszy krzyż, znak męki Pańskiéj, wyznawają i śpiewają: że krzyż i męka Pana Chrystusowa, jest

Kapłani klęknąwszy na kolana

http://rcin.org.pl

dla czego podnoszą krzyż znak męki Pańskiéj.

naszą jedyną nadzieją i pociechą. A tak wnet zarazem żądają i proszą Pana, aby wszyscy dobrzy w sprawiedliwości i bogobojności potwierdzeni byli, a źli i grzeszni, aby dostąpili odpuszczenia złości i grzechów swoich. Bo tak śpiewali: Krzyżu Ś. bądź pozdrowion jedyna nadziejo nasza, racz tego czasu rozmyślania, dobrym a nabożnym sprawiedliwość rozmnożyć, a grzesznym racz grzechy odpuścić. A wnet potém zaraz napominają też nas kapłani o zmartwychwstaniu Panskiém, tym hymnem, i Proroctwa wspominaniem: Napisano bowiem jest: uderzę Pasterza, i będą rozproszone owce trzody. I wnet potém zasię śpiewają: A gdy powstanę, uprzedzę was do Galilejei. A to zaprawdę przy wspominaniu męki Pańskiéj, potrzeba też było wspominać i zeznawać zmartwychwstanie jego, dając znać i pokazując, iż męka i śmierć i ukrzyżowanie Pańskie, niby nam było pożytku nie uczyniło, by był Pan Chrystus nie powstał od umarłych, i by był nie ukazał się po śmierci w ciele uwielbionem: albowiem byliby wszyscy snadź zwątpili o nim. Porządnie tedy jedno za drugiém w processyi dzisiejszéj idzie: Dobrowolne przyjście Pańskie do Hieruzalem, chwalebne przyjęcie, pojmanie i ukrzyżowanie, a naostatek z martwych powstanie.

O crux dulcis spes unica.

Zach. 13. Scriptum est enim, percutiam pastorem. Mat. 26 Post quam autem surrexero. August. 1. Cor. 15.

A tymci oto sposobem, starsi nasi, tę processyą nie tylko na księgach w Ewangelji czytali, i na kazaniu o niéj powiadali, ale też zwierzchownie ją przez ceremonie pokazywali, przeto, aby

http://rcin.org.pl

serca ludzi Chrześcijańskich, zwłaszcza ludu prostego, ku nabożności i rozpamiętywaniu dobrodziejstw Bożych, tak pobudzali, a żywota polepszając, aby skutkiem tę processyą, z onemi niewinnemi dziateczkami, wypełniali.

Przetoż i my, Chrześcijanie mili, tak uczyńmy, przepaszmy się, a pódźmy przeciwko Panu Chrystusowi, zabieżmy mu drogę, i mając palmowe drzewa, albo rózgi w rękach naszych, to jest, mając w sobie kwitniejące cnotliwe sprawy Chrześcijańskie, na żywéj wierze zbudowane, śpiewajmy Panu w niewinności serca naszego: Błogosławiony Mat. 21
który przyszedł w imię Pańskie Król Izraelski, Osanna na wysokości. Któremu niechaj będzie cześć i chwała na wieki.

KREDA ALBO WIARY WYKŁAD.

Co się tycze wykładu piątego członka, im mogę najkrócéj wyprawię, bo przez tydzień, da Bóg, szerzéj się o zmartwychwstaniu będzie mówiło; teraz słuchajcie, jako i dla czego po śmierci do piekłów zstąpił. Tak piąty członek wiary naszéj, który jest odkupienia naszego przez Pana Chrystusa stopień piąty, albo obyczaj rzeczy wyznawamy z Filippem ś.

Zstąpił do piekłów, trzeciego dnia zmartwychwstał.

W tym członku wyznawamy to za pewną rzecz, iż dusza najświętsza Pana Chrystusowa złączona z Bóstwem, stąpiła do piekła, w tenczas kie-

http://rcin.org.pl

dy ciało martwe leżało w grobie zamknionym, aby się spełniło Pismo Dawidowe: Panie, wywiodłeś z pie-
Psal.29 kła duszę moję, wybawiłeś mię od tych, którzy
Aug. zstępowali do jeziora. Bo tego dnia, którego umę-
Epi.57. czon jest, nie miał jeszcze jako człowiek wstąpić do nieba, ale miał być z strony duszy w otchłaniach piekielnych, a z strony ciała w grobie. A o tym, iż tegoż dnia, którego umarł, ciało jego schowane w grobie nowym, jasna jest Ewangelia wszystkich Ewangelistów: o duszy zaś, że do odchłani piekiel-
Apo. 2. néj zstąpiła, nauka Apostolska wyznawa, bo Piotr Ś. ku stanowieniu i potwierdzeniu téj rzeczy świadec-
Psal.15 two bierze z Psalmów Dawidowych, gdzie to zstąpienie Pana Chrystusowe jest opisane: Nie zostawisz duszy mojéj w piekle, a nie dasz świętemu twemu obejrzeć na sobie skażenia. To ostateczne słowo o ciele Pana Chrystusowém jest powiedziano: ono zasię piérwsze o duszy, że nie jest tam zostawiona, ale prędko się stamtąd do ciała wróciła; nie
Acto.2. mój to wykład, ale Piotra Ś., który przywodząc to Pismo tak mówi: Dawid doskonaléj mówi o zmartwychwstaniu Chrystusowém, iż nie została w piekle dusza jego, ani ciało jego widziało zepsowania. Tegoć Jezusa wskrzesił Bóg, czego my wszyscy jesteśmy świadkowie. Gdyby tedy Pan Chrystus nie zstąpił do piekła, cóż za potrzebę Piotr Ś. miał dowodzić tego żydom, iż był nieopuszczon w piekle. Bo tym dowodem Piotr Ś. wyznawa, że P. Chrystus umarł wedle ciała, i nawiedzić raczył sam

http://rcin.org.pl

przez się, i pocieszyć dusze ludzi świętych, a zwłaszcza tych, którzy będąc na łonie Abrahamowém zatrzymani, zawżdy zbawienia swego przez Pana Chrystusa oczekiwali, aż Pan Chrystus piérwszy z martwych powstawszy, drogę do nieba otworzył, i wracając się do Ojca swego, sługi swoje ku chwale niebieskiéj przyprowadził. Duchem wtedy swoim, duchem sprawiedliwych ludzi, którzy niegdyś byli niewiernymi i nieposłusznymi (jako ludzie krewkości poddani), ale nie trwali zawżdy w niedowiarstwie, opowiedział, że się już stało odkupienie, i grzechy przez śmierć jego zgładzone. Oto tym sposobem Ojcowie święci na oko swoje oglądali jego nawiedzenie, a przeklęci i potępieni nie rychło a niepożytecznie poznali, że w nim samym zbawienie było położone i jest, od którego zbawienia już odpadłych się być z wielkim lamentem doznali. Nie bajkić babie powiadam, ale naukę Chrześcijańską, bo ku téj sprawie Pana Chrystusowéj służy ono Pismo: Przeniknę wszystkie insze części ziemie, a oglądam wszystkie śpiące; oświecę wszystkie, którzy mają nadzieję w Panu Bogu. Eccle. 24.

Wyznawamy tedy w tym piątym członku, że Pan Chrystus po śmierci swojéj do piekłów zstąpił: nie żeby tam za jaki występek albo grzech miał cierpieć, ale aby skaził królestwo szatańskie, i śmierć wieczną zburzył, a ludzi świętych z odchłani wywiódł: nie inaczéj jedno jakoby jaki Król albo książe, którego mieszczanie albo poddani pojma-

http://rcin.org.pl

nemi będąc w okowach siedzą, natychmiast wojsko zbiera, prowadzi ku onemu zamkowi lud, i dobywszy go, mieszczany swoje z więzienia rozwięzuje i puszcza. Takci i Pan Chrystus, gdy przez śmierć swoją z Bogiem Ojcem człowieka pojednał, na to miejsce zstąpił, gdzie mieszczanie jego, ludzie przez niego odkupieni w więzieniu ciężkiém siedzieli: wszedł mocą wielką do piekła, wywrócił szatana, śmierć poraził, lud swój wypuścił z więzienia. A to
Zach. 9 wszystko według proroctwa Zacharyaszowego, który to ku Panu mówi: Ty takież we krwi testamentu Twego, wypuściłeś więźnie Twoje z jeziora, w któ-
Oseae. 13. rém nie było wody. Jako obiecał przez Ozeasza: z ręki śmierci wybawię je, od śmierci odkupię je. Ale mię tym potkasz. Gdyż tym obyczajem Pan Chrystus piekło zburzył, skaził, tedy nie trzeba mi się go bać, bo go niemasz. Nie myl się na tym, nie skaził Pan Chrystus piekła na złych, ale na dobrych, według Ozeasza, tylko ukąsił, zżął go, ale
Oseae. 13. nie zagryzł: Będę śmiercią twoją, mówi Pan, o śmierci! kąsaniem twojém będę, o piekło! Część tedy piekła Pan Chrystus skaziwszy, część tedy zostawiwszy, uczynił dobrym nadzieję, że z piekła będą wybawieni, a złym bojaźń. To wiedźcie, iż Pan Chrystus tak zwątlił moc szatańską, tak piekło skaził, że wierzącym w Pana Chrystusa tą wiarą, która zdobi uczynki dobre, miłość Bożą i bliźniego, i pobożnie żywiącym, nie trzeba się bać piekła. Ale zasię tylko zostawił piekła,

http://rcin.org.pl

ile się dostanie na sprawiedliwe karanie ludzi złych.

Przez tę sprawę Pana Chrystusową nagrodziła się zdrada diabelska, któréj używał ku zatraceniu człowieka każdego. I stało mu się to, co się staje rybie, która na wędę bierze, ważąc na pokarm który chwyta, wędy nie widząc, gdy mniema żeby miała co ułowić, sama bywa ułowiona. Także chciał szatan Pana Chrystusa ku śmierci i do piekła przyciągnąć, jakoby szczerego człowieka; ale nie widział w jego człowieczeństwie zakrytego Bóstwa i wszelkiéj niewinności. A skoro jedno tak piekło Colos. 2
jako i śmierć tę wędę porwali, połknęli, stali się
sami ku łupowi: albowiem Pan Chrystus mocny ry- Luc. 11
cerz związał mocnego szatana, naczynie jego ro- 1 Cor.
zerwał, łupy pobrał, a więźnie z niewoli wybawił. 15.
Niechaj będzie dzięka Bogu, który nam dał zwycięstwo, przez Pana naszego Jezusa Chrystusa.

Drugą rzecz wyznawamy w tym piątym członku, że tenże Pan Chrystus trzeciego dnia zmartwychwstał, a to według Pisma, tym obyczajem, tym porządkiem, tego też czasu, jako powiedziano jest przez Proroki i Patryarchy, przez Pismo święte i Luc. 10
słowo Pana Chrystusowe. I Jonasz Prorok tego Joan. 2
zmartwychwstania był figurą, który był u wieloryba w księńcu przez trzy dni i przez trzy nocy, o którym da Pan Bóg przez tydzień szerzéj usłyszymy.

Wyznawamy tedy w tym członku z Philipem Ś.,

http://rcin.org.pl

że Pan Chrystus do piekła zstąpił i szatana z jego państwem, z jego rozkazowaniem, tak zwątlił, tak strzaskał, że nam nic już uczynić nie może, jedno za naszém przyzwoleniem. Potém wyznawamy to, iż trzeciego dnia raczył zmartwychwstać, ku usprawiedliwieniu naszemu, aby my przez pokutę umarli będąc grzechom, przez chrzest będąc z nim pogrzebionemi, jego pomocą wzbudzeni byli ku nowości żywota naszego, i przez łaskę jego bylibyśmy odnowieni, aby sposobnie i uważnie żyjąc wolą Bożą pełniliśmy. Co aby nam raczył dać Pan Bóg wszechmogący, rzeczmy wszyscy: Amen.

http://rcin.org.pl

KAZANIE ÓSME

NA EWANGELIĄ W DZIEŃ WESOŁEGO ZMARTWYCHWSTANIA CHRYSTUSA PANA NASZEGO: Z WYKŁADEM KREDA, ALBO SKŁADU WIARY CHRZEŚCIJAŃSKIÉJ.

(Ewangelia Marka Świętego, którą napisał w XVI Rozdziale.)

W on czas: Gdy już minęła Sobota, Marya Magdalena, i Marya Jakóbowa, i Solome, nakupiły wonnych maści, aby przyszedłszy namazały Pana Jezusa. A bardzo rano w piérwszy dzień po Sobocie przyszły do grobu, a ono już słońce weszło, i mówiły jedna do drugiéj: I któż nam odwali kamień ode drzwi grobowych? Tedy pojźrzawszy, wejźrzały kamień odwalony; bo był bardzo wielki. I wszedłszy do grobu, ujrzały młodzieńca siedzącego po prawéj stronie, odzianego w szatę białą; i prawie strętwiały. Tedy on im rzecze: Nie lękajcie się, Jezusa szukacie Nazareńskiego ukrzyżowanego, wstałci z martwych nie masz go tu. Oto i miejsce gdzie go było położono: ale idźcie, powiedzcie jego zwolennikom i Piotrowi, żeć was uprzedzi do Galilei, tam go ujrzycie jako wam był powiedział.

Wielki zaprawdę smutek, wielka troska i ża-

http://rcin.org.pl

łość przyszła była na serce bogobojnych ludzi, Chrześcijanie mili, na tenczas, gdy Chrystus głowa nasza, potkanie ono z naszym nieprzyjacielem z szatanem, z strony naszéj staczał: albowiem, widzieliśmy w nim krwawy pot, widzieliśmy ubiczowanego, naigrawanego, na krzyżu sromotnie zawieszonego: widzieliśmy też bok jego włócznią przebodzony, głowę jego cierniową koroną zranioną, naostatek, ciało jego, od stopy aż do głowy zbi-
Heb. 7. czowane, zmordowane. A przytém słyszeliśmy,
Joan. 22. jako on z wołaniem wielkiém i z płaczem rzewli-
Psal. 22. wym modlitwy i prośby Bogu Ojcu swemu ofiarował; jako będąc od prześladowników wielkich ogarnionym, Bogu Ojcu swemu się, jakoby dla opuszczenia niejakiego, uskarżał: a gdyż nie mogła być naleziona w nim żadna przyczyna śmierci słuszna, poznaliśmy my, że on cokolwiek cierpiał, dla nas i dla grzechów naszych cierpiał; poznaliśmy że on przyjął na się wszystkie złości nasze, dla których tak się uniżył, tak był zraniony i tak posłuszny Bogu Ojcu, że też żywot swój dał i śmierć podjął, a śmierć krzyżową. A jakoż bogobojni ludzie to słysząc i widząc nie mieli się smucić, i nie mieli w trosce i żałości być? Gdyż też i na onczas wszyscy ludzie, którzy byli przy męce Pańskiéj, będąc poruszeni żałością, wracali się do domów bijąc piersi swoje, i zeznawając niewinność i dobroć Pańską. Ale niechaj tobie będzie cześć i chwała Panie Jezu Chryste odkupicielu nasz, któryś

http://rcin.org.pl

mocą wielką obrócił smutek nasz w wesele, i dałeś miasto woru i włosiennicy, wesołą szatę; miasto prochu, koronę; miasto ducha żałości, ducha wesołości. Umarłeś dla grzechów naszych, a powstałeś Rom. 4. dla usprawiedliwienia naszego. I któżby się dziś nie radował? Gdyż dziś otworzyła się studnica wszelkiego wesela: dziś ukazała się światłość wiecznéj i doskonałéj radości. Dziś nie tylko historya Ewangelii, ale też i Anieli i Kościoł wszystek Chrześcijański, i żywioła wszystkie, i wszystkie stworzenia wzbudzają i napominają nas do tego, abyśmy smutek odrzuciwszy, radowali się na sercach. Dziś bowiem Dawid on, Chrystus, Goliata nie- 1 Reg. 17. przyjaciela naszego zwalczył. Dziś Judith Holofer- Judith. 12. nesowi onemu, który pragnął gardł naszych, głowę ścięła. Dziś Józef on w niewolę zaprzedany, wyba- Gen. 41. wiony jest. Dziś Samson on do więzienia wiecz- Judie 15. 16. nego wsadzony, połamawszy fórty mocne wyszedł. Dziś Jonas Prorok, który w ksieńcu u wieloryba Jon. 2. przez trzy dni i przez trzy nocy był, wypłynął na brzeg zdrowo. Dziś ziarno ono zboża, które wrzu- Joan. 12. cone w ziemię obumarło było, urosło, zakwitło i pożytek wielki uczyniło. Dziś naostatek zwycięstwo otrzymał Lew z pokolenia Juda; zwyciężył Apoc. 5. Chrystus Pan szatana, starł głowę staremu wężowi; oskarżyciela braci naszéj zhańbił, Książe świata tego osądził; świat i przeciwności wszystkie pokonał, pokój i zbawienie przywrócił; Cyrograf który nam był przeciwny, zmazał, i wieczne błogosła-

http://rcin.org.pl

wieństwo nam zjednał. Dziś doznaliśmy dostatecznie, że Chrystus jest prawdziwym Biskupem dusz
Apoc. 22. naszych: który prawdziwie sam mówić może: Jam
Jon. 10. jest A. i O. początek i koniec, pierwszy i ostateczny:
Acto. 4. 1. Pet. 2. Joan. Ja jestem pasterz dobry, który duszę swoję położyłem za owieczki moje: Ja jestem kamieniem kąt-
11. Joan. nym: Ja jestem powstanie i żywot: Ja jestem droga,
14. prawda i żywot: Jam jest jednaczem między Bogiem
1. Tim. 2. a człowiekiem: Jam zasnął i drzémać począłem, a
Psal. 3. Joan. 9. powstałem: Jam takową jest światłością świata, który oświecam każdego człowieka przychodzącego
Psal. 149. na ten świat. W tym tedy Panu weselcie się dziś, Chrześcijanie mili, wyśpiewywajcie sławę Pańską rozliczném a nowém śpiewaniem, a roskochaj się każdy naród i każde Chrześcijańskie zebranie, żeś nalazł Króla swego w wielkiém zwycięstwie: a tak z bębny, z organy, z modlitwami, z trąbami, i z inszemi przyprawami roskochywaj się z tego; albowiem się on rozmaicie roskochał w narodzie ludu swego. Temu Panu, Chrześcijanie mili zabieżmy, i wszyscy jednakim głosem mówmy: Oto P. Bóg nasz przyszedł, w którymśmy ufali, i którego oczekiwaliśmy z zbawieniem, a będziemy się weselić, i rozradujemy się w zbawieniu jego. Przeto też i Kościoł Ś. Chrześcijański słusznie nas z Dawidem Ś. temi słowy upomina i przywodzi nas ku radowaniu i weseleniu się duchownemu. Ten jest dzień, który uczynił Pan, abyśmy się i my weselili i rozradowali tego dnia. Bo dziś największe

http://rcin.org.pl

dobrodziejstwo stało się od Pana Boga narodowi ludzkiemu.

O dajże nam Panie Boże serce i sumienie także pobożne, abyśmy się radowali, weselili, dziś i potém zawżdy. Ale jakową radością i jakowém weselem mamy się weselić? ponieważ że nie każde wesele jest przyjemne przed Panem Bogiem; mamy się weselić, Chrześcijanie mili, nie inszém weselem jedno tém, które jest w Panu Bogu. A natenczas weselić się prawdziwie będziemy w Panu Bogu, jeśli cztery rzeczy uczynimy: naprzód, jeśli mocną wiarą uwierzymy, że Chrystus zmartwychwstał; drugie, jeśli uwierzywszy poznamy, co za owoc, co za pożytek jest ze zmartwychwstania Pańskiego; trzecie, jeśli tak uwierzywszy i poznawszy, dziwować się będziemy mocy wielkiéj majestatu Bożego; czwarte, jeśli Panu Bogu i odkupicielowi naszemu dzięki serdeczne czynić będziemy.

Co się tycze prawdziwego zmartwychwstania Chrystusa Pana naszego, jednostajnemi a zgodliwemi głosy Ewangielistowie twierdzą i świadczą: że tenże Jezus Chrystus, który przedtém dla nas był ukrzyżowan, umarł i pogrzebion, prawdziwie a pewnie wstał od umarłych, tak jako o nim Prorocy prorokowali, figury figurowały, i jako to sam przepowiedzieć o sobie raczył. A wszystkie świadectwa Ewangielistowie Ś. tak jaśnie, tak znacznie, tak dowodnie i pewnie opisują, że też żaden wątpić, ani zaprzeć nie może zmartwychwstania Chry-

http://rcin.org.pl

stusowego, chyba żeby był Żydem albo Turczynem. Tak masz u Ewangielistów, gdy na krzyżu ducha wypuścił Pan Chrystus, i gdy ciało jego Józef i Nikodem pogrzebli w grób nowy z kamienia wyciosany. Były też tam i niewiasty, które Pana naśladowały od Galileléj, jako Marya Magdalena, Marya Jakobi, Marya Salome i Johanna, i insze białogłowy z niemi, które patrzały kiedy był pogrzebiony Chrystus Pan. Ale niewiasty wróciwszy się, nagotowały maści i inne rzeczy wonne, z któremi maściami w Sobotę, jako w dzień święty, do grobu nieweszły, strzegąc zakonu, ale nazajutrz po Sobocie bardzo rano na zapaleniu prawie zorzy, przyszły do grobu, namaścić ciało P. Chrystusowe. A oto, mówi Ewangielista, drżenie ziemi wielkie stało się: Anioł bowiem z nieba stąpił, i kamień od grobu odwaliwszy, siedział na nim. A ten Anioł był jasny jako błyskawica, a szaty jego były białe jako śnieg. Tam od strachu polękawszy się stróże, stali się jako umarli. A niewiasty, gdy na drodze były, mówiły jedna do drugiéj: Któż nam kamień odwali od grobu? albowiem kamień on był bardzo wielki, a wejźrzawszy, ujrzały odwalony kamień, i weszły w grób, i nienalazły ciała Pana Chrystusowego. I rzekli Aniołowie dwaj do nich: I co po próżniéj szukacie żywiącego z umarłymi: nie masz go tu, wstał z martwych: Wspomnijcie jedno sobie, jako on wam przepowiadał, gdy jeszcze w Galilejéj był, że potrzeba

Mat. 28. Mar. 16. Luc. 24. Joan. 20. Luc 9.

http://rcin.org.pl

aby Syn człowieczy był wydany w ręce ludzi grzesznych, i aby był ukrzyżowany, i aby trzeciego dnia z martwych powstał. I wspomniały sobie słowa Pana Jezusowe, i wróciły się od grobu, i opowiedziały to wszystko jedenastu Apostołom, i innym wszystkim. Marya też Magdalena bieżała do Symona Piotra, i do onego zwolennika, którego miłował Pan Jezus, i rzekła do nich: Wyjęto Pana mego z grobu, a nie wiem kędy go położono. Wyszedł tedy Piotr i drugi on Apostoł, i przybiegli do grobu: a nachyliwszy się ujrzeli prześcieradło i zawoje, w których był pogrzebiony Pan Jezus, i uwierzyli, że Chrystus Pan zmartwychwstał. Albowiem przedtém Pismu nie wierzyli, że tego potrzeba było, aby P. Chrystus zmartwychwstał. Potém zaś, wrócili się ci dwaj Apostołowie do drugich Apostołów, a Marya została u grobu płacząc. A gdy płacze, nachila się, i wejźrzała w grób, i ujźrzała znowu Anioły dwa w białém odzieniu siedzące: jednego w głowach, a drugiego w nogach, gdzie było położone ciało Pana Jezusowe. I rzekli do niéj: Niewiasto, czemu płaczesz? Odpowiedziała im: Iż, powiada, wzięli Pana mojego, a niewiem kędy go położyli. To ona skoro wyrzekła, obróciła się nazad, i ujźrzała Jezusa Pana stojącego, a niewiedziała aby Pan był. I rzekł jéj Pan Jezus: Maryo! A ona obróciwszy się rzekła: Panie mój. A Pan Jezus rzekł do niéj: Nie dotykaj się mnie: bom jeszcze nie wstąpił do Ojca mego: ale idź do braciéj

http://rcin.org.pl

mojéj, a powiedz im: żeć ja wstępuję do Ojca mego i Ojca waszego; do Boga mego i Boga waszego. I przyszła Marya Magdalena do Apostołów, opowiadając im: iż widziała Pana, a iż jéj rozkazał to powiedzieć Apostołom. Teć są prawdziwe i niewątpliwe świadectwa Ewangielistów czterech, do których świadectw możemy przydać i one dwie znakomite ukazania Pana Chrystusowe, który tegoż dnia ukazał się dwóm uczniom swoim idącym do Emmaus, i wszystkim Apostołom w Jeruzalem w wieczór, w zamknieniu siedzącym, gdy nie było Tomasza: i potém ósmego dnia przy Tomaszu. Okazał się też i Piotrowi i Jakubowi, i przy morzu Galilejskiém, także też na górze, i gdzie indziéj częstokroć, dawając się widzieć, dotykać, mówiąc i jadając z Apostoły, i naostatek do nieba wstępując: gdy przy wszystkich na obłoku wszedł do nieba, i usiadł na prawicy Boga Ojca swego. Stądże Paweł Ś. mówi: Chrystus powstawszy z martwych, już daléj nie umiera, a śmierć nad nim daléj nie panuje. Bo iż umarł, grzechowić raz umarł, a iż też żywie, żywieć Bogu.

KREDA ALBO WIARY WYKŁAD.

Mamy tedy ten artykuł mocnie wierzyć i wyznawać w Kredzie naszym, Chrześcijanie mili, iż Pan Chrystus prawdziwie trzeciego dnia zmartwychwstał. A powstał mocą własną, nie tak jako

Joan. 11.

http://rcin.org.pl

Łazarz, albo córka Celnikowa, albo syn onéj nie- Mat. 9.
wiasty z Naim, ale sam powstał, wzbudzony mocą Luc. 7.
Bóstwa swego. Musiały się proroctwa, pisma, i figury w nim wypełnić. Tak on sam mówi przez Dawida w Psalmie: Jam spał, i usnąłem, i powsta- Psal. 3.
łem: bo Pan przyjął mię. Ktemu jeszcze sam Pan potwierdził to Boskiém ust swoich świadectwem. Ja Joan. 10.
kładę duszę moję, abych ją zasię wziął: i mam moc położyć ją, a mam też moc zasię wziąć ją. Czytamy też w Ewangeliéj u Jana Ś., gdzie Pan Chrystus przepowiedział był żydom niewiernym, gdy od niego cudów żądali ku potwierdzeniu prawdziwéj nauki jego, témi słowy: Rozwalcie ten Kościoł Joan.
i wystawię go we trzech dniach: co Pan Chrystus 2.
powiadał (jako Ewangelista świadczy) o Kościele ciała swego; i innego Proroctwa i figur jest dosyć w Pismie, którego nasłuchacie się za pomocą Pana zwierzchniego dosyć po te dni święte.

Coż tu rzeką ludzie niewierni? co przeciwko téj prawdzie mówić będą ludzie fałszywi i kłamliwi: Straż, mówię, ona zbrojna, która około grobu ciała strzegąc, leżała. I będąż śmiele mówić, aby go Apostołowie ukradli? Jeśli byli zbrojni, jako dali prostym rybitwom dobydź ciało? Jeśli spali, a jakoż widzieli kradnące Apostoły? Jeśli nie spali, a czemuż brać dopuścili? Ale nie masz rady żadnéj przeciwko Panu: Wstał Pan prawdziwie i ukazał się swoim: Wstał Pan prawdziwie, i straż to zeznała w Hieruzalem przed urzędem swoim; ale iż skażo-

http://rcin.org.pl

na była potém przez dary, jako Ewangelista
Mat. 18. świadczy, obrócili prawdę w fałsz, rzecz istotną w kłamstwo. Wstał Pan z martwych, bo ani stróże, ani kamień wielki, ani pieczęci mocy Bożéj, sprzeci-
Psal. 97. wić się nie mogły. Ale (jako to przepowiedział Dawid Duchem Ś. pełny): wyswobodziła sobie prawica jego, i ramie święte a mocne jego. I taż moc Boża, toż zwycięztwo, toż zmartwychwstanie Chrystusowe, daremne nam nie jest, i nie z próżną ręką zwycięzca nasz Chrystus Pan wraca się do nas z wojny i potyczki swojéj. Chcecie wiedzieć, Chrześcijanie mili, co Chrystus sobie, co też i nam
Philip. 2. zasłużył? Słuchajcie co Apostoł mówi: Sam się uniżył stawszy się posłusznym aż do śmierci, a śmierci krzyżowéj. Dla tego też Bóg wywyższył go, i dał mu imie które jest nad wszelkie imie. Aby w imie Jezusowe wszelkie kolano się skłoniło, niebieskich i ziemskich, i tych które są pod zie-
Ephe. 1. mią. A do Ephezów tenże Paweł Ś. mówi: Bóg wzbudził Chrystusa z martwych, i posadził go na prawicy swojéj w niebie: daleko nad wszelkie państwo i zwierzchność i moc i panowanie i nad wszelkie imie, które mianowane bywa, nie tylko na tym wieku, ale też na przyszłym. I wszystkie rzeczy podał pod nogi jego i postanowił go głową nad wszystkim Kościołem. Który jest ciałem jego i wypełnieniem tego, który wszystkie rzeczy we wszytkich napełnia. A nam co zasłużył? Pożytek z martwychwstania Pańskiego ten mamy, żeśmy dostąpili

http://rcin.org.pl

odpuszczenia grzechów, usprawiedliwienia, uwielbienia, z Bogiem Ojcem pojednania i żywota wiecznego. Albowiem on jest ubłaganiem za grzechy nasze, który za nas nędzne robaczki swoje, zawsze się zastawia do Boga Ojca niebieskiego, aby nas raczył dla zasług jego do siebie w łaskę przyjąć i sprawiedliwémi uczynić. On też jest Barankiem Bożym, który nosi grzechy wszystkiego świata. On jest który grzechy nasze sam nosił w ciele swojém na drzewie, abyśmy będąc umarłémi grzechom, sprawiedliwości żyli. On umarł dla grzechów naszych, a powstał dla usprawiedliwienia naszego. On bogaty jest w miłosierdziu swojem. Albowiem z niewymównéj a nieogarnionéj miłości swojéj, którą nas umiłował, dał samego siebie na odkup, zgotować nam raczył w niebie stolce, aby okazał obfite bogactwa łaski swojéj. Niemasz żadnego imienia pod niebem, w którém moglibychmy dostąpić zbawienia, jedno to imie, jedno Jezus Chrystus. Temu samemu, a nie komu inszemu świadectwo dają Prorocy, iż on dać może odpuszczenie grzechów. Teć oto są pożytki ze zmartwychwstania Pana naszego, Chrześcijanie mili, toć nam Pan zasłużył, to nam sprawił to nam zjednał i przyniósł i dał, przez wesołe zmartwychwstanie swoje. A my jeśli tych pożytków jego uczestnikami być chcemy, dziwujmy się a przepowiadajmy dobroć, łaskę, i moc Bożą: a czyńmy tak jako nas Pismo i Apostołowie nauczają. Nie dosyć jest słuchać i wie-

1. Joan. 2.
Joan. 1.
1. Pet. 2.
Rom. 4.
Ephe. 2.
Acto. 4.

http://rcin.org.pl

dzieć o tém, że Chrystus zmartwychwstał: nie dosyć jest wierzyć temu, i śpiewać o tém w Kościele i wszędy. Ale potrzeba jest umrzeć z Panem, i zaś powstać z nim z martwych, i potém do nieba wstąpić. Bo cokolwiek Chrystus czynił, wszystko nam na przykład czynił. Jako o śmierci jego tak mówi
1. Pet. 2. Apostoł Piotr Ś.: Chrystus cierpiał za nas zostawując nam przykład, abychmy naśladowali stóp jego. Oto dla tego Chrystus umarł, aby my też grzechowi umierali, grzechów się strzegli, dusz naszych przez grzech nie umarzali. Ale my inaczéj czynimy, bo my sprawiedliwości umieramy, a grzechowi żywiemy. O zmartwychwstaniu Pańskiém tak téż Apo-
1. Cor. 5. stoł Paweł Ś. w dzisiejszéj Epistole mówi: Nasza Wielkanoc za nas ofiarowaną jest Chrystus: a także obchodźmy święto z przaśniki szczerości i prawdy. Oto dla tego Chrystus zmartwychwstał, aby my powstawszy z grzechów naszych, żyliśmy w szczerości, w prawdzie, w pobożności, w trzeźwości, w czystości i innych świętych sprawach chrześcijańskich. Nie z kwasem złości i przewrótności, ale z przaśniki szczerości i prawdy. O w niebowstąpieniu Pańskiém tak mówi Paweł Ś.: Głowa
Colos. 3. nasza Chrystus siedzi na prawicy Ojca swojego: Czemuż my członki jego nie szukamy tych rzeczy, które są w zgórę. Starajcie się o rzeczach które są w zgórę, nie które są na ziemi.

Rozmyślajmyż tedy dziś, Chrześcijanie mili, iż nie złotem, ani srebrem odkupieni jesteśmy, ani

http://rcin.org.pl

skażonemi tego świata skarby: ale kupnem wielkiém kupieni jesteśmy, to jest, drogą krwią Chrystusa Jezusa Pana naszego: przetoż wielbmy Pana Boga w ciele i sercu naszém, a dziękujmy jemu za kupno to tak drogie, tak wielkie i tak nam zbawienne. Rozmyślajmy też, Chrześcijanie mili, dziś wielką tajemnicę Bożą, wielką moc Bożą, wielkie dobrodziejstwo Boże: iż Jezus Chrystus przyszedłszy na ten świat, umarł dla grzechów naszych, i powstał z martwych dla usprawiedliwienia naszego, a to rozmyślając, weselmy się i radujmy się, iż Hetman nasz Jezus Chrystus zwalczył nieprzyjaciele nasze, zgładził grzech, zdarł cyrograf nam przeciwny, podeptał śmierć, otworzył niebo, zgotował nam miejsce w chwale swojéj. A z tego się radując, dziekujmy Panu, wdzięczni tego bądźmy, wyznawajmy dobroć wielką, łaskę wielką i miłość Bożą nieogarnioną. A wdzięczność ta, w tenczas się w nas pokaże, gdy my kwasy grzechów naszych porzuciwszy, używać będziemy szczerości, prawdy i świątobliwości: gdy przez wszystkie dni i czasy nasze, służyć będziemy Panu Bogu i Jezusowi Chrystusowi, Panu, zbawicielowi i odkupicielowi naszemu, któremu niechaj będzie cześć, chwała, śpiewanie, panowanie na wieki wieków. Amen.

---

http://rcin.org.pl

KAZANIE DZIEWIĄTE

NA EWANGELIĄ NIEDZIELI PRZEWODNÉJ PO WIELKIEJNOCY: Z WYKŁADEM KREDA, ALBO SKŁADU WIARY CHRZEŚCIJAŃSKIÉJ.

(Ewangelia Jana Ś. którą napisał w XX Rozdziale.)

Gdy był wieczór dnia onego, pierwszego po Sobocie, a drzwi były zamknione, gdzie się byli zwolennicy zebrali, bojąc się Żydów, przyszedł Pan Jezus i stanął w pośrodku, i rzekł im: Pokój wam. A gdy to rzekł, ukazał im ręce i bok. Rozradowali się tedy zwolennicy, ujrzawszy Pana. Rzekł zaś potém do nich: Pokój wam! Jako mię posłał Ojciec, tak i ja was posyłam. To rzekłszy tchnął na nie, i rzekł im: Bierzcie Ducha Ś.; którym odpuścicie grzechy, będą im odpuszczone, a którym zatrzymacie, będą zatrzymane. A Tomasz jeden ze dwunastu, którego zowią Bliźniakiem, nie był natenczas z Apostoły, kiedy przyszedł Pan Jezus; powiedzieli mu tedy drudzy zwolennicy: widzieliśmy Pana. A on rzekł: Nie ujrzę-li w jego ręku przebicia gwoździ, a nie wpuszczę palca mego gdzie były gwoździe, a nie włożę ręki mojéj w bok

http://rcin.org.pl

jego, tedy nie uwierzę. A po ośmi dniach, byli też zaś zwolennicy jego wewnątrz, i Tomasz z nimi; przyszedł tedy Pan Jezus drzwiami zamkniony i stanął w pośrzodku, a rzekł im: Pokój wam. Potém rzekł Tomaszowi: Włóż palec twój, a oglądaj ręce moje, i wyciągnij rękę swoję, wpuśćże w bok mój, a nie bądź niedowiarkiem, ale wiernym. I odpowiedział Tomasz, i rzekł mu: Pan mój i Bóg mój. Rzekł mu Pan Jezus: Iżeś mię widział Tomaszu, uwierzyłeś; błogosławieni, którzy nie widzieli, a uwierzyli. Wieleć i innych znamion czynił Pan Jezus przed oblicznością zwolenników swoich, które nie są napisane w tych to księgach, a te napisane są, żebyście uwierzyli, iż Jezus Chrystus jest Syn Boży, a żebyście wierząc żywot mieli w imie jego.

Wiemy to, Chrześcijanie mili, iż Syn Boży przyszedł na ten świat, przeto aby nas pojednał z Bo- Rom.3.
giem Ojcem niebieskim, a przywiódł nas ku pokojowi wiecznego Boga wszechmogącego. Dla tego się wcielił, dla tego umarł, zmartwychwstał, aby nam Ojca niebieskiego łaskawym Panem uczynił. Przeto Ezajasz zowie Pana Książęciem pokoju, albowiem przezeń usprawiedliwienie, pokój i przystęp mamy do Pana Boga, bo on jest pokojem naszym. Ten pokój już zjednany, Pan a Zbawiciel nasz Jezus Chrystus raczył ukazać, i słowem i postawą, ukazawszy się zwolennikom po swém zwycięzném zmartwychwstaniu. Stanął w pośrzodku

http://rcin.org.pl

jako jednacz i opowiedział pokój sprawiony, i owszem pokojem pozdrowił Apostoły swoje, mówiąc do nich: pokój wam Przyszedł Pan Jezus przez zamknione drzwi do swych miłych Apostołów i stanął między nimi, jako słońce między gwiazdami, aby ich oświecił; stanął jako serce w pośrzodku ciała, aby ich ożywił; stanął jako mistrz między zwolennikami, aby ich nauczył; stanął w pośrzodku, aby ich smutnych a osierociałych uweselił i nawiedził. A tu widzimy dziwną sprawę Pana Boga wszechmogącego, jako on postępować raczy z swoimi wiernymi tu na tém świecie: albowiem tak się im ukazuje jakoby o nie nic nie dbał. Czego mamy okazały przykład w téj Ewangelii, albowiem Pan bardzo rano wstał z martwych: wszakoż aż w wieczór ukazał się zwolennikom swoim: i owszem gdy się już niespodziewali i rospaczali, aby go mieli widzieć, a oto Pan Chrystus, gotowym będąc prędko i zawżdy ratować, wspomódz, stanął między nimi, wątpliwość od nich oddalił: nam na pociechę wielką, że gdy i my w czém wątpliwość mamy, a czekamy aż do wieczora, to jest, póki nam Duch Ś. nie okaże prawdy, z téj wątpliwości nas wywodzi; jako Abakuk Ś. mówi: Jeśli co omieszkał, poczekaj go, boć pewnie przyjdzie, a nie zamieszka. A to w te czasy nam czyni, nas cieszy, kiedy nie w kącie jakim nauki kacerskiéj jesteśmy, ale w pośrzodku wierzących z Kościołem Chrześcijańskim powszechnym, ponieważ i Pan Chrystus stanął w po-

http://rcin.org.pl

śrzodku zwolenników swoich. Gdyż tedy u nas wieczór się stał, bo my na ostateczny wiek przyszliśmy: strzeżmy się, aby co nam zbywa tego dnia trochę, nie odeszło nam bez pożytku. Czyńmyż póki dzień mamy, a chodźmy póki światłość mamy. Bo gdy przyjdzie noc, żaden nie będzie mógł dobrze czynić. Jeśli też rozmaitémi i cielesnymi przygodami będziemy przyciśnieni, nie wiedząc gdzie się podzieć, do kogo się uciekać mamy, albo co czynić: do niego się miejmy, on umie sługi swoje pobożne z pokus i z trudności wyrwać nad wszelaki obyczaj ratunku ludzkiego. Otoż jeśli rozmnoży się nędza, nieprzyjaciel wojsko przeciwko nam powiedzie, dokuczać nam będzie nieprzyjaciel; jeśli śmierć będzie za pasem, jeśli miecz przed oczyma, nie wątpmy, a nie rospaczajmy nic, nie szemrzmy przeciwko Bogu, ale oczekujmy Pana, który chociaż omieszka na czas, przyjdzie przedsię, a nieomieszka ku ratunku naszemu, ani nas dopuści kusić więcéj, niżli możem znosić. Bierzmy na przykład: zwolennicy jego zatarasowane mieli drzwi dla bojaźni, troski dosyć, frasunku niemało, że Pana Chrystusa utracili, że go czasu przygody odstąpili, że go widzieli umarłego: a oto Pan Chrystus do nich na ratunek z pocieszném słowem przyszedł, mówiąc: Pokój wam. Pokazując im co za pożytek nam przez śmierć uczynił: albowiem uczynił nam przez śmierć swoją zupełne i doskonałe z Bogiem Ojcem porównanie. Ja-

http://rcin.org.pl

ko i Apostoł Paweł Ś. tego potwierdza mówiąc temi słowy: Który wdzięcznymi nas uczynił w miłym Synu swoim, w którym mamy odkupienie przez krew jego, i odpuszczenie grzechów, według hojności łaski jego, która stała się u nas nader obfita. Przeto słusznie się Apostołowie z tego weselili, widząc Pana. A nie wiém też coby miało być pocieszniejszego, pożyteczniejszego, wdzięczniejszego nad to, iż Chrystus Pan umarł dla grzechów naszych, a powstał dla usprawiedliwienia naszego. Wielka nam stąd pociecha, że od Pana Chrystusa słyszymy: pokój wam. Bo któryby grzechy osypany albo obciążony, nie rospaczał, znowu grzechami swemi krzyżując Pana Chrystusa, gdyby nie słyszał, pokój wam, i gdyby też nie słyszał onych słów Pana swego: Weźmicie Ducha Ś., którymkolwiek odpuścicie grzechy, będą im odpuszczone, a którymkolwiek zatrzymacie, będą im zatrzymane. Bo témi słowy rozkazywał Apostołom swoim, aby z pilnością, i z wielkiém staraniem grzesznych wzywali ku pokucie. Jakoby im chciał rzec: co się mnie dotycze, uczyniłem dobrze co mi przystało, wypełniłem urząd mój, sprawym dokonał, którą mi był Ojciec mój polecił: objawiłem i oznajmiłem imie jego ludziom, opowiadając pokój tym, którzy byli blizko, to jest Żydom i tym którzy byli daleko, jako poganom, walcząc aż do śmierci za sprawiedliwość. Otoż was posyłam, jako mię Ojciec posłał. Posyłam was, nie iżbyście powiadali swe

http://rcin.org.pl

bajki, nowe wiarki, któréj się chwytają przeciwnicy; ale abyście opowiadali jentcom o swobodzie, zamknionym o otworzeniu, rok przyjemny, żebyście cieszyli wszystkie żałośne; nie waszéj woléj, ale tego który mię posłał szukać, świat wszystek nauką zbawienną, słowem Bożém napełniać. Które rzeczy jako Apostołowie pilnie wypełnili, Łukasz Ś. w Dziejach Apostolskich, i Paweł Ś. w listach swoich wypisali, tak iż żaden z pisania ich wątpić nie może. Oto widzisz, iż przez Pana Chrystusa uproszone nam jest odpuszczenie grzechów, żywot wieczny, sprawiedliwość, niebo i wszystko dobre. A gdy jeszcze nieprawie to dobro było rozdane ludziom, tedy urząd rozdawania tego poruczył Apostołom, gdy tak raczył do nich mówić: Obrałem was, i postanowiłem was, abyście wyszli i przynieśli owoc. Patrzajże Chrześcijaninie, jakową miłość raczył nam pokazać Pan Bóg nasz Jezus Chrystus, iż nam ku zbawieniu naszemu dał Doktory, szafarze, sługi, którym Kościół swój zlecił, aby go paśli, rządzili nauką zbawienną, budowali przykłady dobrymi: Jako mię, mówi, posłał Ojciec, tak i ja was ślę: aby, kto was słuchać będzie, mnie słuchał; kto wami wzgardzi, wzgardzi tym, który was posyła. Otoż bez wątpienia mamy mocnie tym wierzyć, którzy bywają posyłani na urzęda Apostolskie od Ducha Ś., aby te rzeczy, które przynależą ku czci Bożéj, i ku zbawieniu ludzkiemu, szczérze i wiernie opowiadali. Tych zasię

http://rcin.org.pl

którzy się sami posyłają, Papieżem gardzą, Kapłany sromocą, samym sobie przypisują urzęda kapłańskie, żadnym obyczajem nie mają ich słuchać, bo takowi prorokując z swego serca mówią: To mówi Pan Bóg, a Bóg ich nie posyła. Jako się to i sam Pan przez Hieremiasza Proroka uskarżać na nie raczy témi słowy: Biegali sami, a jam ich nie posyłał. A nie dziw, iż takowi zwodziciele ludzi oszukiwają, powiadając, żeby byli od Boga posłani, gdyż nie tylko przed ludźmi kłamają ale i przed Panem Bogiem mówiąc: Iżeśmy w imie twoje, miły Panie, prorokowali. A Pan Bóg powiada, że ich nie zna. A tak gdyby się godziło każdemu wynosić albo powiadać to o sobie, iż jest posłanym od Boga, i nowéj ladajakiéj nauki co mu wiatrogłowy mózg przyniesie, tedy tyle będzie miał wiar ile będzie chciał, tyle będzie miał rozumów ile głów: nie będzie nic pewnego w wierze, nie będzie nic mocnego, nic stałego, ale każdy z nas dałby się pochylić, unosić wiatrem postronnéj nauki, jako trzcina cholebie się od wiatru. Tu w Ewangelii patrz co czyni Pan Chrystus Apostoły na urząd stanowiąc: Tchnie na Apostoły, Ducha Ś. każe przyjmować; czego nie mają w sobie Heretykowie. Bo ani Saul nie mógł prorokować, jedno przyjąwszy Ducha Ś. i odmienił się w inszego męża. I Paweł ś. gdy wiele o swéj pracy powiada, przykłada: nie ja, ale łaska Boga ze mną. Kto nie jest w Kościele Pana Chrystusowym, który jest tylko jeden, ten nie mo-

http://rcin.org.pl

że ani urzędu kapłańskiego mieć, ani zbawienia, ani Panu Chrystusowi wierzyć. Ezau syn Izaaków nie mieszkał często z ojcem, jedno na polu się tłukł po łowach, przeto błogosławieństwo utracił: Brat jego Jakób w domu się bawiąc, błogosławieństwo ojcowskie otrzymał. Dyna, tego Jakóba dziewka, iż odłączywszy się od braci, przeglądała sama sprawy ludzi i białychgłów, w Sychen gwałt na ciele swojém odniosła. Tomasz Ś. nie będąc z Apostoły, gdy przyszedł Pan Chrystus, powieści braterskiéj nie wierzył, a zmartwychwstaniu wątpił, mówiąc: Jeśli sam go nie ujrzę, jeśli ręki w bok jego nie włożę, nie uwierzę. Ale omyliłeś się Tomaszu Ś., gdyś się spodziewał widzieć Pana Chrystusa, odłączonym będąc od Apostołów jego: nie miłuje prawda Pan Chrystus kątów, nie podobają się mu schadzki osobliwe, w pośrzodku zgromadzenia Chrześcijańskiego stoi, w społecznéj, nauce w społecznem a zgodliwém życiu i w sprawach kocha się.

Otoż kto chce mieć obecnego Chrystusa u siebie, kto pragnie mieć Ducha Ś., odpuszczenia grzechów, niech się stara, aby się od Kościoła powszechnego nie wyłączał: w pośrzodku Kościoła niech otwiera ucho, niech szuka Pana Chrystusa, w pośrzodku Apostołów Pan Chrystus stoi. Po jednym Tomaszu pokazać raczył, że mu nie miłe jest rozerwanie w wierze; pilniéj się starał o tę jednę owcę, aby ją do społecznéj wiary przywiódł, ręce, bok, nogi okazywać raczył, i dawał macać; okazując, że

http://rcin.org.pl

żadnego z swych nie chce zatracić, ale pragnie tego, aby przyszli ku uznaniu prawdy. I mówił: wetknij palec twój, podaj sam rękę swoję, wpuść ją w bok mój, a obacz żem ja jest, którego Judasz żydom przedał: jam jest którego żydowie i poganie ukrzyżowali, którego Józef i Nikodem do grobu włożyli, opatrz ręce, nogi, bok mój, macaj, dotykaj się, aby niedowiarstwo w tobie zgasło, a wiara dobra utwierdzona była; nie chciéj na potém być niewiernym, chociażby tysiąckroć zdałyć się w rozumie twoim sprawy Boże być niepodobne; albowiem, które rzeczy są niepodobne u ludzi, P. Bogu jako bardzo są łatwiuchne, u którego nie będzie żadne słowo niepodobne. Za témi słowy drżący i wstydający się Tomasz, i prawdziwie pokutujący, rzekł: Pan mój i Bóg mój. Człowieka macając, widząc, Boga wyznał. To wątpienie Tomaszowe, tak wiarę naszę ugruntowało, że o zmartwychwstaniu Chrystusa Pana naszego, więcéj wątpić nie możemy. Szczęśliwy Tomasz, który za łaską Pana Chrystusową, na jednę godzinkę, albo we mgnieniu oka, stał się wiernym.

A tak Chrześcijanie mili, poznawajmy łaskę Bożą nam podaną, którą nie tylko P. Chrystusa dla usprawiedliwienia naszego wzbudził od umarłych, ale też zmartwychwstanie jego prawdziwe wielu rozmaitemi świadectwy okazał. Poznawając to, dzięki czyńmy, i na wszelki czas chwalmy, za pomocą tego, który nad śmiercią zwycięstwo otrzymał. Któremu niech będzie cześć i chwała na wieki.

http://rcin.org.pl

KREDA ALBO WIARY WYKŁAD.

Przeszłych niedziel słyszeliśmy, co za pożytek wzięliśmy z zmartwychwstania Chrystusa Pana naszego, iż za nas nad grzechem i potępieniem stał się zwycięzcą. Skąd pewni jesteśmy tego, że jako Pan Chrystus nam drogę pokazać raczył do wiecznego mieszkania, przez wniebowstąpienie, którą sprawę tak wyznawamy z Bartłomiejem Świętym.

WSTĄPIŁ NA NIEBIOSA, SIEDZI NA PRAWICY BOGA OJCA WSZECHMOGĄCEGO.

W którym członku zamykają się nam trzy rzeczy: naprzód, kiedy i jako i dla czego Pan Chrystus wstąpił na niebiosa; powtóre, jako siedzi na prawicy Ojcowskiéj; potrzecie, co czyni w niebie wedle człowieczeństwa.

Gdy spytasz, kiedy raczył wstąpić, wiedz że wtenczas, kiedy spełniwszy tajemnice naszego okupienia, wypełniwszy wszystkie rzeczy, które mu od Ojca były polecone, i które się zbawienia naszego tykały, utwierdziwszy dobrze wiarę zmartwychwstania swego, po czterdzieści dni wstąpił do nieba, aby tak pokazało się Bóstwo jego, a to przed zwolenniki swemi: aby jako oni byli zmartwychwstania, tak też i wniebowstąpienia świadkami, że on był prawdziwym Synem Bożym. O czém i sam Pan Chrystus raczył powiedzieć: Żaden nie wstąpił do nieba, jedno ten

http://rcin.org.pl

który zstąpił z nieba: to jest, własną mocą, który samego siebie podwyższył, i na niebiosa wstąpił. Ale ile ich wstępują na niebiosa, przezeń wstępują. Przeto i Paweł święty tak mówi: Który zstąpił, tenżeć jest który też wstąpił na wszystkie niebiosa. Wstąpić tedy raczył, nierozumiejcie aby według Bóstwa (które aczkolwiek w człowieczeństwie Pana Chrystusowém przebywało przyrodnie, wszakże nigdy nieba nie opuszczało, ale zawżdy było w niebie, i na wszelkiém miejscu) ale według ciała wstąpił do nieba, które ciało wziął z Panny, które wisiało na krzyżu, które ożyło w grobie, które widzieli i macali Apostołowie święci. To tedy ciało podnieść raczył do nieba, w mocy, i w wielkim majestacie i w chwale, jako Dawid Prorok Ś. powiada mówiąc: Wstąpił Pan w niewysłowionéj wesołości do nieba, i Pan w głosie trąby. Bo nic mu przeszkodzić nie mogło, ani żydowie, ani śmierć, ani grzech, ani szatan, ale jako zwycięzca tych wszystkich rzeczy wstąpił.

Eph. 4

Colos. 2

Jeślibyś spytał dla czego Pan Chrystus wstąpić raczył do nieba w ciele? tedy tę przyczynę weźmy. Wstąpił dla tego, aby chwałę swoję Boską tém więcéj objaśnił, i nasze zbawienie doskonale sprawił: bo jako tu na ziemię dla nas był przyszedł, tak też dla nas na niebo wstąpił, aby nam miejsce zgotował; pokazując drogę, i otwierając, która była przedtém zamknionа dla grzechów. Abyśmy mocniéj wierzyli i nadzieję mieli, że tam da Bóg

Chrystus Pan dla czego wstąpił w ciele do nieba.

http://rcin.org.pl

przyjdziemy, gdzie go siedzieć wyznawamy na prawicy Ojcowskiéj, jako Paweł Ś. powiada: Mając tedy Biskupa wielkiego który przeniknął niebiosa, Jezusa Syna Bożego, dzierżmy się wyznania nadzieje naszéj. Przeto podnośmy wszyscy oczy nasze w niebo, wiedząc, iż tam jest i króluje głowa nasza, która się zawżdy zastawia za nas Ojcu niebieskiemu, będąc pośrednikiem, przyczyńcą i opiekunem naszym: oczy Boskie tak przychylając ku zasłudze swojéj, że się od grzechów naszych odwraca, przypominając ich: serce ku nam miękcząc, że drogę nam przeprawuje swoją przyczyną, abyśmy z ufaniem przystępowali do stolic jego. A jego wyznawamy w tym członku, że Syn Boski Pan Chrystus siedzi na prawicy Boga Ojca wszechmogącego: Niedzierżymy kacerstwa Antropomorphitarum, którzy Pana Boga wyznawali być cielesnym, członki człowiecze mającym. Nierozumiéj tedy tego, aby Bóg miał ręce, nogi albo ciało. Bo wiemy że Bóg Duch jest: a przeto niema ciała nakształt człowieka. A toż gdy mówimy, że Pan Chrystus siedzi na prawicy Boskiéj, rozumiejmy że Pan Chrystus w niebie jest, jednakiéj chwały, jednakiéj mocy z Bogiem Ojcem, jako o tym Dawid Ś. mówi: Rzekł Pan Panu memu, siądź na prawicy mojéj; to jest, rzekł Bóg Ojciec niebieski Panu Chrystusowi po zwycięzeniu szatana, grzechu i śmierci: siedź; to jest, bądź Królem i Panem nad wszystkiemi rzeczami, jako i ja. Siedzieć na pra-

http://rcin.org.pl

wicy Bożéj, nic inszego nie jest, jedno mieć wszystkę moc na niebie i na ziemi, którym sposobem Pan Chrystus postanowion jest od Ojca Królem wszechmocnym, któremu wszystko stworzenie na ziemi i na niebie poddane jest, Anieli, ludzie, diabli, widome i nie widome rzeczy, jako Paweł Ś. wyznawa, mówiąc: Postanowił go Ojciec na prawicy swojéj w niebiesiech nad wszystkiemi księstwy i mocami i siłami, i nad panowaniem, i nad wszelkie imię które bywa mianowane, nie tylko na tym świecie ale i na onym przyszłym. I wszystkie rzeczy poddał pod nogi jego, i postanowił go głową nad wszystkim Kościołem. A tu jest wielka pociecha nasza, że Pan Chrystus jest Panem wszystkiego, stojąc i gotowym będąc ku ratunku naszemu: iż chociaż zgrzeszymy, przedsię orędownika mamy u Ojca, który i owszem nam pokutującym odpuści grzechy nasze, albowiem jest Panem naszym. Jeśli śmierć odejmie nam żywot, Pan Chrystus zaś przywróci żywot: bo on zwyciężył śmierć i grzech; jeśli nas szatan zwodzi, on jest potężniejszy nadeń, mocen nas jest powtóre wyrwać z rąk jego. Mając takiego Pana, co nam zaszkodzić może? Jeśli on za nami któż przeciwko nam?

Jeśli żebyś spytał co za pożytek z tego wstąpienia Pana Chrystusowego bierzemy? wiedz, że nie mały, bo w tym członku wiary naszéj, nadzieja nasza bardzo bywa i jest umocniona, że z Szczepanem Ś. widzimy, przez wiarę, tak potężnego

http://rcin.org.pl

obrońcę u Pana w niebie na prawicy Boga Ojca stać, aby się za nami przyczyniał, aby nas bronił od wszystkich nieprzyjaciół naszych, i wybawił od wszystkiego złego, o tém tak Paweł Ś. mówi: Wstąpił do nieba aby się teraz stawił obliczu Bożemu za nas. Także też mówi Jan Ś.: Synaczkowie, toć piszę do was, abyście nie grzeszyli, ale choćby też kto zgrzeszył, tedy mamy orędownika u Ojca, Jezusa Chrystusa sprawiedliwego, a on ci jest ubłaganiem za grzechy nasze, a nietylko za nasze, ale za grzechy wszystkiego świata. Bo jeden pośrzednik Boży i ludzki, Pan Jezus, według człowieczeństwa. 1. Tom. A cóż może być wiernym wdzięczniejszego? co milszego a pocieszniejszego? jako to, że Pan Chrystus będąc naszym Panem, stał się przedsię wiernym opiekunem naszym, i przyczyńcą zbawienia naszego, który ma tak bardzo uprzejmą łaskę u Ojca, iż mu nigdy nic odmówić nie może.

Otóż masz w tym członku wyprawione trzy rzeczy, czemu Pan Chrystus wstąpił na niebo, jako siedzi na prawicy Ojcowskiéj, co czyni w niebie z strony człowieczeństwa. Bo wiedzieć masz człowiecze Chrześcijański, że Pan Chrystus od nas na niebo wstąpiwszy, nie opuścił nas tak dalece, aby z nami być przestał; bo gdy się brał do nieba, obiecował nas nieopuszczać, mówiąc: Ja jestem z wami po wszystkie dni aż do skończenia wieku. A na drugiém miejscu: Nie zostawięć was osierociałemi, ale poślę wam Ducha pocieszyciela. Aczkolwiek tedy Mat. 28. Joan. 14.

http://rcin.org.pl

od nas oddalił widomą osobę swoją, wszakże mieszka z nami duchem swoim, łaską swoją, przyjaźnią,
Gal. 5. miłosierdziem, szafowaniem słowa swego, i opowiadaniem Ewangelii, i skutkiem Sakramentów Kościelnych, to jest: przez osobliwe mieszkanie mieszkając z nami pod osobą chleba i wina, zostawiwszy nam prawdziwe a istotne ciało i krew swoją; przytém dając dary swoje sługom swoim: wiarę, miłość, cierpliwość, stateczność i insze dary Ducha Ś. Bo on jest głową Kościoła, a jako głowa podaje inszym członkom czucia, boleść, wzruszenie; tak wszystkie dary duchowne, bywają nam dawane od Pana Chrystusa. Przeto mówił: Jeślibym nie odszedł, Pocieszyciel nie przyjdzie do was; ale jeśli pójdę, poślę go do was. Widziszże, Chrześcijaninie, pociechę twoją z wniebowstąpienia Pana Chrystusowego. Widzisz jakoś Panu wiele za to powinien, aby cię od niewoli diabelskiéj wyrwał, stał się człowiekiem, abyś pewien był o wybawieniu twojém, samego siebie dał na śmierć, duszę swoję za ciebie położył, krwią cię swoją odkupił; abyś w nowości żywota twego chodził, powstał; abyś mocniéj wierzył, że na sądny dzień w tymże ciele, ale uwielbioném wstaniesz, raczył sam przed tobą wstać z martwych; zasię abyś wiedział gdzie prawdziwego szczęścia masz patrzyć, że się tym świadectwem jako pielgrzym niemasz bawić, inszéj ojczyzny dostając, sam pierwéj przed tobą wstąpił na niebo; także abyś się nie bał świata, śmierci,

http://rcin.org.pl

diabła, siadł na prawicy Ojca swego, mocą Bożą, gotowym będąc ratować, i zmiłować się nad tobą. Dla tego, jako Paweł Ś. mówi: Miał we wszystkiém być podobnym braci, aby był miłosiernym i wiernym Biskupem, w tych rzeczach, które się u Boga dziać miały, ku ubłaganiu grzechów ludzkich. Bo w tém, w czém cierpiał, jest sam, i był kuszon: mocen jest i tym, którzy bywają kuszeni, pomagać. Cóż tedy człowiecze będziesz czynił, gdy widzisz takie dobrodziejstwa tobie przez Pana twego Chrystusa sprawione? zawołaj z Dawidem Prorokiem Pana twego: I jakoż ja mam jemu za to dosyć uczynić, co on dobrodziejstwa uczynił nademną? A jeśli nie masz czymbyś miał oddać, weźmij od Pana Chrystusa co mu ofiarujesz, i mów z Dawidem: Kielich zbawienny wezmę, a imienia Pańskiego nigdy wzywać nie przestanę.

Zbierając tedy w kupę co się powiedziało szeroko o tym członku szóstym, gdy cię kto spyta co wierzysz w nim? odpowiedz, że wierzę iż Pan Chrystus, gdy się wypełniły czterdzieści dni po zmartwychwstaniu, na niebo wstąpił, i siedzi na prawicy Ojcowskiéj, to jest, że z nim jest i Królem i Panem wiecznym nad wszystkiemi rzeczami, które i w niebie i na ziemi są, i w piekle. Skąd wyznawam, że mocen jest nas wierzących przeciwko wszelakiéj mocy nieprzyjacielskiéj, i we wszystkich doległościach naszych ratować i wspomoc. Wyznawam go też być najwyższym naszym Patronem,

http://rcin.org.pl

pośrzednikiem i przyczyńcą, aż nas do siebie weźwie, z nędzy tego świata wyrwawszy: o czém siódmy członek opowiada, że z nieba ma przyjść sądzić żywe i umarłe. Otoż to wyznawając, Chrześcijanie mili, jeśli chcemy i pragniemy wiekuistego towarzystwa z Panem Chrystusem mieć, i z nim bez przestanku żyć w królestwie niebieskiém, potrzeba tego, abychmy umysł i chęć naszę od wszystkich rozkoszy i zabaw odsadziwszy, w górę podnosili, i tam temi rzeczami sobie smakowali, gdzie Chrystus Pan nas siedzi na prawicy Boga Ojca wszechmogącego: grzechy wszystkie morzyli w sobie, nieprawości, niepobożności wszelakie odrzucali, przyjmując nowy żywot i niewinny. Wiedząc o tém, że ani łakomstwo, ani nieczystość, ani pijaństwo, i owszem wszelaki grzech śmiertelny nie może tam wnijść, gdzie Chrystus wstąpił. Czego i Paweł Ś. dokłada, mówiąc: Iż którzy takowe rzeczy czynią, Królestwa Bożego dziedzicami nie będą. Niebo bowiem pobożnym, świętym, snażnym, pokornym, trzeźwym, nagotowane jest.

Prośmy tego Pana a Króla naszego, aby one rzeczy, które nas wypychają z nieba, od nas oddalić raczył; a tych, które nas prowadzą do nieba raczył nas nabawić. Jemu niech będzie sława i chwała na wieki, rzeczmy wszyscy jednostajnémi a nabożnémi głosy: Amen.

http://rcin.org.pl

KAZANIE DZIESIĄTE

NA EWANGELIĄ NIEDZIELI WTÓRÉJ PO WIELKIÉJ NOCY: Z WYKŁADEM KREDA, ALBO SKŁADU WIARY CHRZEŚCIJANSKIÉJ.

(Ewangelia Jana Świętego, którą napisał w X Rozdziale.)

W on czas: Mówił Pan Jezus zwolennikom swoim: Ja jestem Pasterz dobry: dobry Pasterz duszę swoję dawa za owce swoje. A najemnik, i ten co nie jest pasterzem, którego nie są owce własne, widzi wilka przychodzącego, tedy opuszcza owce i ucieka: a wilk łapa i rozprasza owce. A najemnik ucieka iż najemnikiem jest, a nic mu do (cudzych) owiec. Ja jestem Pasterz dobry, a znam owce moje, i znają mię też moje. Tak jako mię zna Ojciec, i ja znam Ojca: i duszę moją kładę za owce moje. I insze też owce mam, które nie są z téj owczarniéj: i tamte muszę też przywieść, a będą głosu mojego słuchać: i będzie jedna owczarnia i jeden pasterz.

Aczkolwiek, Chrześcijanie mili, zgadzając się z Kościołem powszechnym Chrześcijańskim, tych przeszłych dni mówiło się dosyć o zmartwychwstaniu

http://rcin.org.pl

prawdziwém Pana Chrystusowém, opowiadając to, że zmartwychwstanie jego jest wszystkim Chrześcijańskim ludziom wzorem i przykładem, abychmy z grzechów powstawszy nowości żywota patrzali,
Colos. 2. i serca nasze tam podnosili, gdzie Chrystusa Pana wyznawamy siedzieć na prawicy Ojcowskiéj. Przedsię jednak niedziela dzisiejsza nam materyi i rzeczy dodawa o téj sprawie mówienia, aczkolwiek już inszym obyczajem i sposobem: bo żadnego czasu Kościoł nie opuszcza, aby nie miał wspominać zmartwychwstania Pana Chrystusowego, tak się szeroko roztacza z pożytki swemi, że na wszelki czas może być i ma być powiedziano. Przeto i
Ephe. 1. Paweł Ś. prosząc Pana Boga o to, żeby Ephezom raczył dać Ducha mądrości i objawienia, i oświecenie serdeczne, przyczynę prośby swojéj powiada: aby mogli poznać przewysoką wielkość mocy Bożéj, którą ukazał w Chrystusie, wzbudziwszy go od umarłych, i postanowiwszy na prawicy swojéj w Niebiesiech, nad wszystkiémi księstwy, mo-
Psal. 119. cami i siłami, i nad panowaniem, i nad wszel-
Dan. 10 Psal. 8. kie imie, które bywa mianowane, nie tylko na
Ephe. 4. 0. 5 tym świecie, ale i na onym przyszłym. A wszyst-
Colos. 1 kie rzeczy podłożył pod nogi jego, a jego dał aby był głową nadewszystkim Kościołem, który jest ciałem jego i zupełność jego, który wszystkim we wszystkich napełnia. A toż te słowa Pawła Ś. mając na baczności, z Kościołem Ś. rozważać będziemy, nie one pierwsze pożytki ze zmartwych-

http://rcin.org.pl

wstania Pana Chrystusowego, jakowe są: usprawiedliwienie, uwielbienie, ubłogosławienie, powstanie od grzechów, nowość żywota, o którychem opowiadał, ale insze, a to te: że Pan Chrystus wstawszy z martwych, stał się naszym pasterzem, pasząc ciała i dusze nasze najdoskonalszym obyczajem; bo będąc Bogiem wszystkich nas zachowywa, wszystkich nas rządzi, widomym pasterzom poleca, którzy nas paszą słowem jego świętém, karmią Sakramentami, leczą pokutą, rozwięzywaniem i zatrzymywaniem grzechów; a to w jednéj tylko owczarniéj, w jednym Kościele, gdzie owieczki jego znają pasterza swego, słuchają głosu jego. A iżby pożytek ze zmartwychwstania Pana Chrystusowego uczyniło, żeby wszystko pogaństwo ku jedności wiary było przywiedzione, i stać się Kościoł mógł jedną owczarnią, potrzeba tego aby i pasterze byli dobrzy, i ludzie byli prawémi owieczkami. Jednociem po próżnicy pasterz się pracuje, na daremno łamie sobie głowę, gdy ci którzy mieli pasterskiego głosu słuchać, nie obcego, wolą ku wilkom drapieżnym przystawać, niźli własnych pasterzów słuchać. Otoż Ewangelia dzisiejsza opisuje z persony Pana Chrystusowéj, jakowi mają być pasterze, a jakowe owce. A iż na tém miejscu nie masz tych, którzyby na sobie nieśli urząd pasterski, nie będę się bawił o ich powinowactwie, tylko o powinowactwie owiec, co Pan chce po nich mieć.

http://rcin.org.pl

Najprzód tedy wiedzieć mamy, że aczkolwiek tak w starym jako i w nowym zakonie wiele było dobrych pasterzów, wszakże sam Pan Chrystus od Proroków i od Apostołów głową pasterską, i Książęciem ich jest opowiedzian. Bo Mojżesz modlił się
Num. 27. tak: Opatrzże Panie Boże dusz wszelkiego ciała, człowieka takiego, któryby był nad tém mnóstwem: a któryby mógł iść i wnieść przed nimi, wywieść je i wwieść; aby nie był lud Pański, jakoby owce
Psal. 118. bez pasterza swego. Także i Dawid mówił: Błądziłem jako błędna a zginęła owca; Szukaj Panie sługi twego. Którym, jakoby odpowiadając, Pan
Ezech. 34 Chrystus mówi: Oto ja sam będę szukał owiec moich, i nawiedzę je. Jako nawiedza pasterz trzodę swoję w dzień, gdy będzie w pośrzodku owiec swoich rozproszonych: także i ja nawiedzę owce moje, i wybawię je ze wszech miejsc, do których się były rozbiegły w dzień chmurny i ciemny. A wywiodę je z ludów, i zgromadzę je z ziem, a wwiodę je zaś do ziemie ich: i będę je pasł po górach Izraelskich, po zdrojach i po wszystkich miejscach ziemie. Na pastwach najobfitszych będę je pasł, i po górach wysokich Izraelskich będą pastwy ich; tam odpoczną na zielonych trawach, i na bujnych pastwach, będą paszone na górach Izraelskich. Ja będę pasł owce moje: i ja im każę odpoczywać. Oto obietnica Boża, który samego siebie za pasterza przyjść obiecuje. Izali téj obietnicy nie dosyć czyni Pan Chrystus, gdy się opowiada być według

http://rcin.org.pl

tego obiecania pasterzem naszym? a nieladajakim, ale dobrym, który nic innego nam owcom swoim nie życzy, jedno abychmy po zejściu z świata tego w niebie obficie żyli: dla tego żywot, duszę swoję położył za nas, żeby nam dał żywot wieczny. Zowie się pasterzem dobrym, a cóż potém? co za pożytek ztąd? Wielki, Chrześcijanie mili, pożytek, abyśmy ztąd umacniali, potwierdzali wiarę naszę ku Panu swemu Jezusowi Chrystusowi, jedynemu i prawdziwemu pasterzowi dusz naszych. Bo ta wiara mocnym jest gruntem naszego wszystkiego budowania duchownego, bez którego wszystkie rzeczy próżne są. A dla jéj utwierdzenia albo dostawania, cokolwiek u czterech Ewangelistów masz Ewangelii, napisano jest. Wiele rozlicznych rzeczy od Pana Chrystusa zwolennicy jego o wierze słyszeli, a wzdy nie wstydali się prosić o przymnożenie wiary, mówiąc: Panie przymnoż nam wiary. — Luc.17
Piotr Ś. Chrystusa wyznał być Synem Boga żywego, z objawienia Ojca niebieskiego; przed się jednak potrzebował, aby Pan Chrystus za nim Ojca Luc.22
prosił, aby nie ustała wiara jego. I ostatecznego wieku, kiedy się sądny dzień będzie przybliżał, tak rzadka będzie wiara między ludźmi, że z wątpliwością Pan Chrystus powiada: Syn Człowieczy Luc.18
gdy przyjdzie, co mniemasz, najdzie-li wiarę na ziemi? Wiele tedy na tém należy o pasterzu naszym Panie Chrystusie umacniać wiarę naszą, która rzec ten pożytek przyniesie, że grzechy nasze z siebie

http://rcin.org.pl

złożywszy, przy śmierci i przeciwko śmierci serca nasze umocnimy, i piekła lękać się nie będziemy. Dla tego też to słowo Pana Chrystusowe: Ja jestem pasterz dobry; nie tylko dziś Kościoł wspomina, ale przez wszystkę oktawę zmartwychwstania, aż do w niebo wstąpienia przypomina napamięć, śpiewając te słowa: Powstał pasterz dobry, który żywot swój za owce swoje położył, i za trzodę swoją umrzeć raczył. To tak często wspomina Kościoł, dla tego, aby gdy tę jednę rzecz, co przysłusza na dobrego pasterza, wierzymy że wypełnił Pan Chrystus, że za owieczki swoje położył duszę swoją: i inszych rzeczy obiecanych krom wszelkiego wątpienia od niego oczekiwali: wiedząc pewnie, że on owieczki swoje poznawa, że się o nas tak pilnie stara, że wszystkie włosy policzył na głowie naszéj. Która rzecz jakową ludziom pobożnym pociechę przynosi, wypowiedziano być nie może. Bo jako w wielkim strachu dusza nasza bywa położona, gdy się zna być opuszczona od Pana Boga, tak wielkie wesele i roskosz odnosi, gdy się czuje być w liczbie owieczek jego.

Luc. 10.

Dla czego Kościoł zmartwychwstanie Pana Chrystusowe, przypomina nam przez śpiewanie swoje.

Ale, Chrześcijanie mili, nie tylko wiarę naszę mamy umacniać w tém pasterstwie Pana Chrystusowém, ale przykład z niego mamy brać. Pan Chrystus dobrym pasterzem jest, uczynił co na dobrego pasterza przystało, żywot swój za owce swoje położył; pokazał przykład, aby go w tém wszyscy pasterze naśladowali, aby się pilnie starali o wszyst-

http://rcin.org.pl

kę trzodę, nad którą ich Duch Ś. postanowił być Biskupami i rządzicielami Kościoła swego, którego swoją krwią dostał. Jedno widzimy na oko, jako temu dosyć czynią, wszyscy swego szukają, nie co Jezu Chrystusowe. Nie tylko takowi nie są dobremi pasterzami, ale ani imienia pasterskiego nie są godni.

Przedsię choć takimi są, gardzić się nimi nie godzi, bo od Boga są wysadzeni według godności naszéj; jako Pismo powiada: Pan Bóg czyni aby królował człowiek pokryty dla grzechów ludzkich. Job. 341.

Nie mają tedy owce oburzać się przeciwko pasterzom, bo z przyrodzenia nie mają takowéj srogości w sobie, aby miał i bość. Pan Bóg jest, który będzie sądził złych przełożonych: niemasz uwłoczyć czci stanowi temu, przez któryś się stał Chrześcijaninem, ale więcéj przypisywać masz swoim występkom, żeś nie zasłużył mieć inszego i lepszego przełożonego. Wszystko posłuszeństwo twoje rozumiéj być, nie z strony persony onego, który jest przełożonym duchownym, ale z strony urzędu, który niesie na sobie, jest szafarzem tajemnic Bożych. Otoż nie personę, jeśli jest zły, ale urząd Boski powinieneś czcić, który dla twego zbawienia od Boga jest zlecon. Mądremu człowiekowi nie widzi się rzecz ciężka, Pana Chrystusa i jego dary w niegodnym pasterzu czcić. Bo nie wszyscy też przełożeni świeccy są dobrymi, pobożnymi, a wszakoż im poczciwość czynisz i czynić powinieneś 1Pet. 2

http://rcin.org.pl

Rom. 13. dla urzędu, który na sobie mają, nie patrząc na złości jego. Człowieczego tedy urzędnika czcisz dla urzędu, i owszem dla pana, dla króla, a boskiego sługi nie chcesz czcić dla Boga? Ale rzeczesz, a czemu źli są, swawolni, jakoż nimi nie mam gardzić? Wiedz, że nie dobrze czynisz; w kapłanie każdym dwie rzeczy masz obaczać: że jest człowiekiem i chrześcijaninem jako i ty, iż jest osobliwym urzędnikiem Bożym i szafarzem tajemnic jego. Iż jest Chrześcijaninem, a złym, wiesz Mat. 18. jako się masz sprawować przeciwko takiemu, a pomnieć go masz w miłości, nauczyć w Duchu skromności: albo jeśli nie chce na upominanie ludzkie polepszyć się, opowiedzieć masz Kościołowi. 1. Cor. 5. Ale iż jest sługą Bożym, a złym, masz sąd wszystek Panu Bogu zostawić, który umie lepiéj rachować się, liczbę czynić z sługami swémi, niźli ty. Rom. 14. Bo też umysł twój jest, nie personę czcić dla jego występków, ale sługę Bożego dla jego urzędu, za co od Pana Boga zapłatę będziesz miał i łaskę, jako ten, któryś uczcił sługę Bożego; według onych słów Pana Chrystusowych: Kto przyjmie proroka w imię proroka, zapłatę proroka weźmie; a kto przyjmie sprawiedliwego w imię sprawiedliwego, sprawiedliwego zapłatę weźmie. Nie inaczéj jedno, gdy niedołężnych ubogich ludzi, ktemu nieznajomych, wdzięcznie przyjmujemy, niewiedząc jakowemi są, dobrzy-li, albo źli, przedsię im jałmużnę dajemy; wiedząc, że się to podoba Panu Bogu, i

http://rcin.org.pl

tym obyczajem czcimy Pana Boga. Tymże sposobem wdzięczne jest Panu Bogu nasze posłuszeństwo, które czynimy przełożonym wszelakiego urzędu, choć też tego oni nie godni są.

Ale jeszcze rzeczesz — mów ty co chcesz, przedsię samo pismo złych przełożonych hańbi, łży. Toż ci i ja powiadam: że źli żadnym obyczajem wymówieni być nie mogą, i poznają każń Bożą wtenczas, kiedy Pan Chrystus sądzić będzie żywe i umarłe, aby każdy zapłatę odniósł za uczynki swoje, dobrze li, albo źle czynił: ale ty lepiejbyś sobie poradził, gdybyś to sądzenie na się samego obrócił, sam siebie osądził, który się nie wymówisz, składając winy na inszego. Obacz co i tobie Pan Bóg twój rozkazał, czego i Pismo chce po tobie. A za nie wszystkim rzeczono jest: Niechaj nie króluje grzech w waszém ciele śmiertelném. I na drugiém miejscu: Umartwiajciesz tedy członki wasze ziemskie. Nadto: od wszelkiego podobieństwa złości wstrzymywajcie się. I jeszcze: Trzeźwie i sprawiedliwie i pobożnie żyjmy w teraźniejszym wieku. A toż jeśli to pełnisz, bez grzechu inszego możesz strofować. Jedno, iż wiele podobno niemasz w tobie tego, co tu Pismo rozkazuje, przeto bać się masz onych słów: Obłudo, wyjmij piérwéj bierzmo z oka twego, a tedy przejrzysz abyś wyjął trzaskę z oka brata twego. A chociaż też lepszym będziesz, niźli przełożony twój, a wynosisz się nadeń, przedsię tym sposobem nikczemnym bę-

1. Tim. 2. Rom. 13. Mat. 15. 2. Cor. 5. Rom. 6. Colos. 3. 1 Teffit. 5. Tit. 5. Mat. 7.

http://rcin.org.pl

Luc. 18. dziesz przed Panem Bogiem z onym Licemiernikiem, który samego siebie wystawiał, a inszych szkalował.

Tom ja chciał powiedzieć, nie pochlebiając sobie albo kapłanom, ale zbawieniu naszemu radząc. Naprzód, że Chrześcijanom zakazuje Pan Chrystus, aby jeden drugiego nie sądził; i też takowych, którzy samych siebie przepomniawszy, inszych posądzają, srogo będzie karał. Przystoi Chrze-
Gal. 6. ścijaninowi, aby każdy, według nauki Pawła Ś. sprawę swoję sprobował, tedy tak sam w sobie tylko chwałę mieć będzie a nie w innym. Żaden nie jest tak głupi a sprośny, któryby stękając albo uranionym będąc, dla tego lekarzem gardził, że i sam lekarz pod czas choruje, albo rany miewa; tylko żeby był uczonym, umiejętnym w lekarskich rzeczach, dajesz się mu opatrzać, nic nie patrząc, że jest sam chory albo ranny. Także i ty niemasz gardzić Kapłanem, chociaż jest złym, grzesznym: bo słowo to, coć go powiada, nie jego jest, ale Boże; szafowanie Sakramentów nie jego jest, ale Boże: słowo Boże i szafowanie Sakramentów nie przywiązane jest do persony, aby od niéj miało brać godność albo moc, ale z strony Bożéj jest
Gal. 1. możny; choćby i Piotr Ś. albo Paweł, albo też i Anioł swoje słowa powiadał, a nie Boże, próżneby to było kazanie, i moglibyśmy im wzgardzić;
Num. 22. ale gdy Pan Bóg przez Judasza, albo jaką niemą bestyą, jako przez oślicę w starym zakonie opo-
Rom. 1. wiadać raczył słowo swoje: to słowo Boże, mocą

http://rcin.org.pl

Bożą, byłoby ku zbawieniu każdemu wierzącemu. Gdy słowo Boże bywa szczerze i prawdziwie powiadane, tam zbawienie jest, chociaż od złego Kapłana bywa powiadane. A tego, który prawdę słowa Bożego szpeci, i chce cię od zbawienia i od pasterzów twych odwieść, chroń się go, chociażby był i Aniołem.

Oto, Chrześcijanie mili, bardzo wiele tego, co- Mat. 9.
by żąć, — ale żeńców a robotników mało. A tak proście Pana tego żniwa, aby wysłał robotniki na swe żniwo. Prośmy, abyśmy wszyscy byli owieczkami Pana Chrystusowemi, posłusznymi, pożytecznymi, nieoczekałymi, abyśmy znali Pana Chrystusa Pasterza naszego, i On aby też nas znał, i przed Ojcem wyznał: za którym wyznaniem obaczywszy zwierzchność swą nad nami owieczkami swemi, będzie nas raczył przywieść — jako błędne owieczki, do onéj owczarniéj, w któréj już będziemy próżni każdego niebezpieczeństwa naszego.

KREDA ALBO WIARY WYKŁAD.

Pokazało się już, Chrześcijanie mili, z przedniejszych członków, że przez Jezusa Chrystusa Pana naszego rodzaj ludzki męką i śmiercią jego wykupiony jest, a wstąpieniem w niebo to się pokazało, iż on jest orędownikiem naszym na wieki; teraz tedy przyszliśmy do siódmego członka, który sąd jego pokazuje, o którym sądzie tak mamy w członkach wiary naszéj, mówiąc z Tomaszem Ś.:

http://rcin.org.pl

STĄD ŻE PRZYJDZIE SĄDZIĆ ŻYWE I UMARŁE.

W którym członku trzy się nam rzeczy zamykają: piérwsze, Pan Chrystus dnia ostatecznego przecz ma sądzić; wtóre, jakowe znaki przedniejsze sąd uprzedzić mają; trzecie, jaki ma być sposób albo kształt sądu.

Chrystus Pan będzie sądzić świat. Rom. 5.

Ile ku piérwszéj rzeczy mógłby człowiek wymawiać się Panu Bogu: Panie nie własnym grzechem naszym my jesteśmy potępieni, ale cudzym; bo Adam nas poczynił grzesznymi, a żaden nas też nie uczył poznawać woli twojéj, drogi i sposobu zbawienia naszego. A toż przeciwko takowéj wymówce posłać raczył Pan Bóg Syna swego Odkupiciela Pana Chrystusa, aby się stał naszą mądrością, sprawiedliwością i świątobliwością, a to przez wiarę. I tak umiłować raczył świat, że Syna swego miłego i jedynego dał zań etc. Który będąc na świecie, opowiadał wolę Ojcowską, Ewangelią zbawienną przepowiadając przykazanie Ojcowskie. — Potém rozkazał Apostołom, aby po wszystkim świecie opowiadali Ewangelią, pokutę i odpuszczenie grzechów. I niedrzewiéj chce sąd ten główny począć, aż będzie opowiadana Ewangelia po wszystkim świecie, żeby się żaden wymówić nie mógł w dzień sądny. Aby tedy odpłacił każdemu co czynił, źle-li, dobrze-li; aby też okazali się którzy byli posłuszni Ewangelii, a którzy nie, powiedział że przyjdzie na sądny dzień w wielkiéj mocy i maje-

1. Cor. 1.

1. Joan. 3.

Psal. 1.

Mar. Ultimo. Mat. 24.

1. Cor. 3.

Rom. 10. Luc. 21.

http://rcin.org.pl

stacie, któremu dał Ojciec wszelki sąd; przyjdzie jawnie a nie zamilczy: sposobił a zgotował na sądzie majestat swój, i będzie sądził okrąg ziemie w sprawiedliwości, a ludzie w prawdzie swéj. A to przyjście będzie chwały Bożéj wielkie. Bo pierwszy raz przyjść raczył, według proroctwa, pokornym, wzgardzonym, aby nas wybawił, zachował, nauczył. Powtóre, przyjdzie w postaci także człowieczéj, w jakowéj go widzieli zwolennicy jego wstępującego do nieba. To Aniołowie opowiedzieli Apostołom, mówiąc: Mężowie Galilejczycy, przecz że stoicie patrząjąc w niebo? Ten Jezus, który wzięty Aeto.1. jest od was do nieba, tak przyjdzie, jakoście go widzieli idącego do nieba. I natenczas pokaże się Mat.24. wszystkim z wielkim a nieogarnionym majestatem, z jasnością nieśmiertelności, z niewysłowioną mocą Bóstwa swego, z zastępy Aniołów; a żadnego nie będzie z żywych i umarłych, któryby się jego sądu uchronić mógł. Bo na każdym węgle świata będzie słyszan ogromny dźwięk i głos trąby, którym będą wszyscy ludzie zwoływani ku stolicy Pana Chrystusowéj, i stanąć muszą wszelkiego stanu, wszelkiego narodu, tak królowie, jako i pospolici ludzie, Grekowie i Tatarzy, i insze narody; a nie tylko ludzie, ale i Aniołowie dobrzy, i diabli staną przed nim, i patrzeć nań będą pobożni ku pociesze, źli ku większemu strachu. Będzie sądził żywe i umarłe: Żywe, któ- Heb. 9. rych jeszcze tu na świecie będących zastanie dzień

http://rcin.org.pl

sądny; wszakoż natychmiast, i we mgnieniu oka pomrą, jak i insi; potém powstać muszą, aby
1. Tess. 4. też i oni z inszymi na sądzie Pańskim, zapłatę, według zasług swych, wzięli. Umarłe, którzy począwszy od Abla aż do onego dnia zmarli, a ci we mgnieniu oka powstaną najpierwéj, i w swych ciałach sędziego oglądają, który był tu niesprawiedliwie za nas osądzon.

Znaki takie uprzedzić mają sądny dzień.

Co się tycze wtóréj rzeczy, jakowe znaki będą przed sądnym dniem. Jest wiele takowych, którzy nie wierzą, aby miał być sądny dzień. Bo i Piotr
1. Pet. 2. Ś. pisze o takich, iż źle żyjąc i swawolnie, mówią: Gdzie ta jest obietnica albo przyjście jego? Jakoby rzekli, nie będzie sądnego dnia, nie wróci się Chrystus. Strzeżcie się takowych, Chrześcijanie mili, i pomnażajcie się w nauce i łasce Bożéj; po znakach tych, które sądny dzień uprzedzają, uczcie się tego, że sądny dzień pewnie będzie. Znaki te podaje nam Pismo. Naprzód, iż Państwo Rzymskie, które na świecie celniejsze jest i ostateczne, będzie spustoszone; a syn spustoszenia albo zatracenia grzechu, Antychryst, w Kościele Bo-
1. Tess. 2. żym usiędzie. Tak Paweł Ś.: Nie przyjdzie Pan na sądny dzień, jeśli pierwéj nie przyjdzie odstąpienie.
Mar. 24. Potém powstaną fałszywi prorocy, fałszywi do-
1. Pet. 2. 3. 2. Tim. 4. Luc. 21. ktorowie sekt różnych, Apostołowie Antychrystowi, jakowych teraz dosyć. Trzecia, będą znaki na słońcu, miesiącu i na gwiazdach, co nie każdy rok widzimy: powstanie królestwo przeciwko królestwu,

http://rcin.org.pl

rosterki, głody, morowe powietrza, rozleje się złość; i na to nie zawżdy patrzymy. Tedy jako te znaki są nieomylne, tak też i sądny dzień będzie prawdziwie. A gdy przyjdzie, z trzaskiem przyjdzie, jako błyskawica, która we mgnieniu oka wszystko oświeca; jako dawno Dawid o tém powiadał témi słowy: Ogień przed oblicznością jego będzie gorzał palący. Potém znak Syna Człowieczego, to jest Krzyż pokaże się jasny na niebie. Potém wszyscy zmarli i żywi, dobrzy i źli, będą zachwyceni na obłoki przeciwko Panu Chrystusowi; jako Paweł święty pisze. Psal. 49.

A kształt i sposób tego sądu będzie taki: gdy przyjdzie Syn Człowieczy w majestacie swoim, i wszyscy Aniołowie z nim, tedy siądzie na stolicy majestatu swego, i zgromadzą się przed nim wszyscy ludzie, i będzie ich odłączał jednego od drugiego, jako zwykł pasterz wyłączać owce od kozłów, i postawi owce po prawéj stronie, kozły po lewéj. Tedy rzecze Król tym, którzy po prawéj ręce będą: Pódźcie błogosławieni Ojca mojego, posiądźcie królestwo wam zgotowane od ustanowienia świata. Abowiem łaknąłem, a daliście mi jeść: pragnąłem, i daliście mi pić; gościemém był, a przyjęliście mię; byłem nagim, a przyodzialiście mię; niemocnym, a nawiedziliście mię; w ciemnicym był, a przyszliście do mnie. Tedy odpowiedzą mu sprawiedliwi, mówiąc: Panie, kiedychmy cię widzieli łaknącego, a nakarmiliśmy cię; pragnącego, a daliśmyć pić? kie- Kształt albo sposób sądu jaki ma być. Mat. 25. Esa. 58. Eze. 18.

http://rcin.org.pl

dychmy cię widzieli gościem, a przyjęliśmy cię? albo nagiego, a odzialiśmy cię? albo kiedyśmy cię widzieli niemocnego, albo i w ciemnicy, a przyszliśmy do ciebie? odpowiadając na to Król rzecze im: Zaprawdę powiadam wam, kiedyście-
Psal. 6. Luc. 13. kolwiek czynili jednemu z tych braci moich najmniejszych, mnieście to czynili. Potém rzecze Król i onym, co będą po lewéj ręce: Odstąpcie odemnie przeklęci do ognia wiecznego, który zgotowano diabłu i aniołom jego. Albowiem łaknąłem, a nie daliście mi jeść; pragnąłem, a nie daliście mi pić; byłem gościem, nie przyjęliście mię; nagim, a nie przyodzieliście; niemocnym i w ciemnicy, a nienawiedziliście mię. Tedy odpowiedzą mu też i oni mówiąc: Panie, kiedyśmy cię widzieli łaknącego, albo pragnącego, albo gościem, albo nagim, albo niemocnym, albo więźniem, a nie usługiwaliśmy tobie?
Dan. 11. Joan. 5. A on im odpowie, mówiąc: Zaprawdę wam powiadam, jakoście długo nieczynili jednemu z tych najmniejszych, aniście mnie czynili — i pójdą ci na
Wiarą samą bez dobrych uczynków, żaden człowiek nie może być zbawion. wieczną mękę, a sprawiedliwi do żywota wiecznego. Te rzeczy z pilnością wielką mielibyśmy pamiętać, to biorąc przedsię, że z wiary saméj, która nie ma w sobie uczynków dobrych, nie możemy być zbawieni; ale potrzeba nam uczynków miłości Chrześcijańskiéj i miłosiernych. Bo kto miłość braterską ma, wszystko ma: Albowiem wypełnienie zakonu jest miłość. Mielibyśmy się też obawiać bardzo to słysząc i od grzechów przestawać.
Rom. 13.

http://rcin.org.pl

Wszyscy niemal na każdy dzień mówimy: Wierzę, iż Pan Chrystus przyjdzie sądzić żywe i umarłe; ale mało nas, którzybychmy rozważali sobie, i wierzyli, że surowym będzie sędzią naszym Pan Chrystus. Gdy Pismo dzień ten ostateczny zowie dniem gniewu, dniem wielkim i gorzkim. Wiemy o tém dobrze, iż Pan Chrystus w niebie siedzi na prawicy Bożéj, na wszystko to, co my czynimy patrząc, wszystkie uczynki, mowy, myśli nasze we mgnieniu oka poznawając. Przeto, gdy przyjdzie, wszystkie sprawy, mowy i myśli ludzkie będzie sądził, każdemu płacąc według uczynków jego. Tych, którzy pobożni byli, przeniesie ku towarzystwu królestwa niebieskiego, które im jest nagotowane przed początkiem świata. A złych i niepobożnych, którzy przystawali do szatana, zda na wieczne potępienie i w ogień wiekuisty. Przeto i P. Chrystus tak nas przestrzega: Nie strachajcie się tych, którzy zabijają ciało, a potém nie mają co więcéj czynić. Ale bójcie się onego, który zabiwszy ciało, jeszcze może posłać do piekielnego ognia; tak wam powiadam, tego się bójcie. I Augustyn Ś. tak mówi: Bracia, gdyż wierzymy, iż ma być dzień sądny, żyjmy dobrze na tym świecie: teraz jest czas miłosierdzia, tam sprawiedliwości: gniew, ucisk, lament wszelkiéj duszy czyniącéj źle. Tamże i Hieronim Ś. mówi: Bądź jem, bądź piję, bądź też cokolwiek inszego czynię, zawżdy mi brzmią te słowa Archanioła w uszach

1. Tess. 4.

Mat. 12. et 28.

Luc. 12.

Augus. ser. 181 de tempore.

Hieran. super Matthe um.

http://rcin.org.pl

moich: Wstańcie umarli, pódźcie na sąd. Który dzień dla tego chciał mieć Pan nam niewiadomym, raczył mieć zakrytym, abyśmy się zawżdy mieli na pieczy, abyśmy czuli i modlili się zawżdy, oczekiwając błogosławionéj nadzei, i Pana naszego, aż się wróci z wesela. Przeto upomina nas, abyśmy czuli i modlili się, bo niewiemy, kiedy przyjdzie. A przyjdzie kiedy najwięcéj ubezpieczą się ludzie, kiedy o tém świat najmniéj myśleć będzie; jako się przydało za czasu Noego i Lota, gdy ludzie jedli, pili, żony pojmowali, rozkoszy patrzyli: a owo, na nie nagły upadek przyszedł, że ich potop zaskoczył; i tych, którzy byli w Sodomie i w Gomorze, ziemia żywo pożarła.

Luc. 12.

Pan Chrystus na sąd wtenczas przyjdzie, gdy się ludzie najlepiéj ubezpieczą się. 1 Moj. 7. Luc. 7. Gen. 19. Mat. 24. Luc. 17.

Ten tedy członek ostatecznéj sprawy Pana Chrystusowéj niech będzie mnie i wam w sercu utkwiony, aby wszystkie sprawy, mowy, myśli nasze, takeśmy rządzili, jakoby tuż sędzia Pan Chrystus na nie miał patrzyć; i pewnie patrzy, za którę liczbę srogą dać musimy: bo Pan Chrystus nie przepomni ani sprawy, ani mowy, ani też myśli naszéj. Sumienie nasze będzie nas oskarżało przed Panem ze złych myśli i uczynków, i pokona nas.

Na to tedy pamiętając, czujnémi bądźmy, i prośmy, abyśmy mogli bezpiecznie stanąć przed Panem na ten dzień sądny, za pomocą tego, który ma przyjść sądzić żywe i umarłe. Czego nas racz domieścić, Panie Boże nasz, na wieki błogosławiony. Amen.

http://rcin.org.pl

KAZANIE JEDENASTE

NA EWANGELIĄ NIEDZIELI TRZECIÉJ PO WIELKIÉJ NOCY: Z WYKŁADEM KREDA, ALBO SKŁADU WIARY CHRZEŚCIJAŃSKIÉJ.

(Ewangelia Jana Ś. którą napisał w XVI rozdziale.)

Czasu onego, Mówił Pan Jezus do zwolenników swoich: Maluczko, a już mię nie ujrzycie, a zaś maluczko, a ujrzycie mię: albowiem idę do Ojca. Mówili tedy zwolennicy jego jeden do drugiego: Cóż to jest, że nam powiada: maluczko, a nie ujrzycie mię, i zasię maluczko a ujrzycie mię, a iże idę do Ojca? Mówili tedy, cóż to jest, że mówi maluczko? nie wiémy co powiada. Pobaczył tedy Pan Jezus iż go chcieli spytać, i rzekł im: O tém gadacie między sobą, iżem rzekł: Maluczko, a nie ujrzycie mię, i zasię maluczko, a ujrzycie mię. Zaprawdę, zaprawdę powiadam wam, że wy będziecie płakać i narzekać, ale świat będzie się radował; wy się frasować będziecie, ale smutek wasz obróci się w radość. Niewiasta gdy rodzi, ma smutek, iż przyszła jéj godzina, ale gdy już po-

http://rcin.org.pl

rodzi dziécię, nie pamięta ucisku od radości, iż się narodził człowiek na świat; a tak i wy teraz smutek macie, ale was zasię oglądam, i rozraduje się serce wasze: a radości waszéj żaden nie odejmie od was, a w on dzień nie będziecie mię pytać ni ocz.

Gdy Pan Jezus, jako Bóg prawdziwy, wiedział że już godzina jego przychodziła, aby z tego świata szedł do Boga Ojca, i gdy nie tajemno mu to było, jako bardzo zwolennicy jego po jego odejściu smęcić się mieli, jako po tém, którego nad obyczaj ludzki wielce miłowali dla wielkiéj cichości i wszelkiego miłosierdzia i dobroci, także też z świątobliwości żywota: ni ocz się więcéj nie starał, jedno o to, aby skromnie to cierpieli, co na nie przyjść musiało; powiadając, że nie mały czas, gdy od nich odejść miał, frasunek i smutek mieli mieć, ucisk od ludzi; a zasię za przyjściem jego weselić się mieli. Abychmy tedy nauczyli się czego z Ewangelii dzisiejszéj, dwie rzeczy króciuchno powiem: piérwsza, czemu tę Ewangelią po Wielkiéjnocy Kościoł czyta, gdy to Pan Chrystus przed męką swoją raczył mówić; potém powiem, czego się mamy z téj Ewangelii uczyć ku pociesze naszéj.

Joan. 16.

Ewangelia ta dla czego po Wielkiéjnocy bywaczytaną.

Jeśli chcesz wiedzieć, dla czego po Wielkiéjnocy Kościoł tę Ewangelią czyta, tedy tę przyczynę weźmij: Iż Pan Chrystus pewnie w téj Ewangelii wesele Zmartwychwstania swego Apostołom opowiedział, jako sami zwolennicy jego tego wesela

http://rcin.org.pl

w sobie doznali, i wszyscy wierni a pobożni ludzie doznawają na każdy dzień. Wesele mówię takowe, którém nie ciało, ale dusza i wszystek wewnętrzny człowiek bywa ochłodzon: wesele, którém wszystkie frasunki, zamieszanie serdeczne bywają oddalone; które wesele nie u kogo inszego bywa znalezione, jedno u tych, którzy mocnie i stale wierzą oném słowom Pawła Ś. gdy mówi: Bóg, który jest bogaty w miłosierdziu, dla wielkiéj miłości swojéj, którą nas umiłował, gdychmy przez upadki umarłemi byli, pospołu ożywił nas i wzbudził pospołu, i wespół posadził w niebie, w Chrystusie Jezusie. I co Piotr Ś. powiada: Niechaj wie zapewne wszystek dom Izraelski, iż Panem i Chrystusem uczynił Bóg tego to Jezusa, któregoście wy ukrzyżowali. Ten ci jest kamieniem, którego sobie nie mieliście ni zacz wy budujący, który się stał głową węgła. I niemasz w żadnym innym zbawienia, ani jest żadne imie pod niebem podane między ludzie, w którymby miał człowiek otrzymać zbawienie, jedno to imie Jezus.

Eph. 2

Act. 2

Act. 4.

Tym słowom kto wierzy, ten ma na duszy swojéj takie wesele, jakom już powiedział. Bo w zmartwychwstaniu P. Chrystusowém widzimy grzechy nasze od nas być oddalone, zgładzone; jako Paweł Ś. pisze, mówiąc: Co jeśli Chrystus nie jest wzbudzon, próżnać jest wiara nasza, jeszcze jesteście w grzechach waszych. A nie może mieć sumienia człowiek większego, przyjemniejszego we-

http://rcin.org.pl

sela, jedno iż bywa od grzechu wolny, wyswobodzony. Druga: w zmartwychwstaniu Pana Chrystusowém widzimy świat z xiążęciem swoim być zwyciężony: skąd uciski, frasunki doległości, nasze bywają nam znośniejsze, umacniając w nas wesele duchowne, że za takowe frasunki, dostaniemy da Pan Bóg wesela wiekuistego. Te wszystkie rzeczy Pan Chrystus w Ewangelii dzisiejszéj opowiedział, Joan. 16. mówiąc: Powtóre oglądam was, i będzie się weselić serce wasze. Tu masz wesele sumienia twego gdy drugi raz mówi: Niewiasta, gdy porodzi dzieciątko, już nie pamięta uciśnienia dla wesela, iż się urodził człowiek na świat. W tych zasię słowach masz wesele człowieka Chrześcijańskiego, w smutku i w troskach postawionego: a wesela waszego żaden nie odejmie od was. Wesele wielkie nam przyniosło Zmartwychwstanie Pana Chrystusowe, o którém Pan Chrystus w dzisiejszéj Ewangelii opowiedzieć raczył ale tym tylko, którzy piérwéj z Panem Chrystusem gorzkości krzyżowéj kosztują; bo świat najmniéj tego wesela niéma, chocia wszelakim obyczajem na nie się zdobywa, wymyślając wesela przez śpiewanie, rozliczną muzykę, pląsy, tańce; to wesele zwierzchne jest omylne, jako Mę- Prou. 14. drzec powiada: Zbytnie wesele wychodzi w smutek, a śmiech obraca się w płacz. Oto macie przyczynę, dla czego po Wielkiejnocy dzisiejszą Ewangelią czyta Kościoł.

Słuchajcież, czego się też mamy z téj Ewan-

http://rcin.org.pl

gelii uczyć ku naszéj pociesze. Dwornego tu i subtelnego powiadania nie potrzeba, jedno prosto wiedzieć mamy, że tak zwolennikom swoim, jako i wiernym sługom swoim dodaje Pan Chrystus ufania i sił, aby ich nie obraził krzyż, który sam naprzód nosił, potém i inszym go rozkazał nosić: Jeśliż kto chce za mną iść, niechżeć zaprzy samego siebie, a weźmie krzyż swój, i niech idzie za mną. A na inszém miejscu: Kto nie bierze krzyża swego, i nie idzie za mną, nie jest mnie godzien. Ta jest summa wszystka i wyrozumienie główne Ewangelii dzisiejszéj, ku któréj wszystkie słowa Ewangelii ściągają się, a zwłaszcza przykład rodzącéj niewiasty. Albowiem dekret ten Pan Bóg wydał na każdą białogłowę, aby dziatki w boleści rodziła; a inaczéj nie jest, odkupić się, żadna nie może złotem i pieniędzmi, aby pozbyła takiego bolu. Także też Pan Bóg raczył zrządzić i postanowić, aby wszyscy ludzie, którzy od wieku przejrzeni są ku zbawieniu, a teraz wezwani są przez Ewangelią Świętą, ku łasce i żywotowi świętemu, stawali się uczęstnikami męki Pana Chrystusowéj, i przez rozliczne udręczenie, wchodzili do Królestwa Niebieskiego; jako i potrzeba tego była, aby Pan Chrystus drzewiéj cierpiał, jako Bóg Ojciec sprawić raczył, i Prorocy opisali, potém wszedł do chwały swojéj. Ten wyrok i wola Boża ta jest, aby przez głupstwo krzyża, wierne swoje zbawionemi poczynił, któréj woléj i którego wyroku żaden człowiek

Luc. 9.
Mat. 10
Gen. 3.
Rom. 8.
Act. 14.
Luc. 24
1 Cor. 1

http://rcin.org.pl

skazić nie może. A jako białogłowa, gdy przychodzi czas rodzenia, wie o tém dobrze, że nie ujdzie boleści wielkiéj, wszakże stąd pociechę bierze, że inaczéj być nie może, że społeczną z inszemi boleść ma, a ona boleść nie jest długa. Tak człowiek Chrześcijański myślić ma, gdy ma nosić krzyż swój, to jest, gdy przyjdą nań frasunki, trudności, przygody, wiedząc że tak musi być, że nie sam jest, ale wszyscy muszą być takiemi, chcą-li wniśdź
Act. 14 do Królestwa Niebieskiego; że krótkie tego świata frasunki, przynoszą nam wiekuiste wesele. Te są rzeczy, które nam Pan Chrystus podaje w dzisiejszéj Ewangelii, ufania i mocy dodając przeciwko utrapieniu, niemocom, szkodom, frasunkom naszym.

Nie rozumiejże tego, aby Pan Chrystus, te frasunki opowiadając, miał się weselić ze złych rzeczy i frasunków naszych; żaden niechaj téż nie rospacza, jakoby miał być od pana opuszczon, — gdy
Luc. 24. mu co dokuczy, musi to być: potrzeba było ucierpieć Chrystusowi, potrzeba téż jest i Chrześcijanom wszystkim ucierpieć. Chcesz wiedzieć, że tak jest,
2Tim. 2 słuchaj Pawła Ś.: Wszyscy, którzy chcą pobożnie żyć w Chrystusie Jezusie, prześladowania cierpieć będą. Chceszże człowiecze na świecie, nie z światem żyć, ale pobożnie w Panie Chrystusie: chcesz się stać głowy téj Pana Chrystusa członkiem: chcesz od Pana Chrystusa nie obłudnie nazwanym być Chrześcijaninem? Tedy tego co w głowie saméj widzisz, to co w wielkich członkach i w wielu do-

http://rcin.org.pl

znawasz, sam też oczekiwaj, przyjmuj, cierp nie podły ucisk, ani jeden frasunek, ale wiele i wielki ma cię potkać z strony duszy, z strony ciała, z strony majętności. Co P. Chrystus pokazuje, gdy trzy rzeczy złącza, mówiąc: Wy będziecie płakać, narzekać i smucić się: płacz ku duszy, narzekanie ku ciału, smutek ku majętności przysadzając. Owo krótko się wyprawiając, Pan Chrystus raczył oznajmić, że zwolennicy jego, Chrześcijanie dobrzy, zawżdy mają być na tym świecie uciśnieni. Oprócz tego, co Pismo powiada: Że żywot niniejszy, bojowaniem jest na świecie — daje Job.7. znać, że wszelki sługa jego na tym świecie żadnego wesela świeckiego nie użyje, ale lamentu, troski, że prawdziwie Job powiedział: Człowiek na- Job.14. rodzony z niewiasty, a krótko żyjąc, jest rozmaitéj nędzy pełen. A Ekklezyastes tak mówi: Wszyst- Eccle.1 et 2. kie dni jego boleści i skazy pełne są, ani w nocy myśl jego odpocznie. Które słowa, jeśli zechcemy prawie rozebrać a roztrząsnąć, prawdziwe znajdziemy. Izali nie z wielką pilnością strzeżémy ciała aby było zdrowe, gdy się rozstęka, z wielkiém staraniem szukamy lekarstwa; izali dusza nasza nie pracuje i nie bywa zemdlona rozlicznémi myślami, gdy się chce dowiedzieć, porozumieć trudnych rzeczy, którym rozum i sprostać i dosiąc ich nie może? Oprócz téj mizeryi wszystkich ludzi, osobliwą mizeryą mają uczniowie Pana Chrystusowi, prześladowanie cierpiąc od złych dla prawdy

http://rcin.org.pl

Joan. 16. bo tu mówi Pan Chrystus: Na świecie będziecie mieli ucisk, ale we mnie pokój. Żaden tedy niechaj nie rozumie tego, aby go Pan Bóg miał nienawidzieć, gdy wpadnie w rozliczne pokusy; i owszem, niech wie, że ta ich prawdziwa droga do zbawienia, 1 Tim 3 Gen. 12 którą nam Paweł Ś. oznajmił témi słowy: Wszyscy, którzy chcą pobożnie żyć w Chrystusie Jezusie, prześladowanie cierpieć będą.

Śpieszmyż się tedy ku walce nam nagotowanéj, patrząc na ustawcę wiary naszéj, Pana Chrystusa, który mając przed sobą wesele królestwa niebieskiego, podjął krzyż srogi, który opowiedziawszy smutek Apostołom swoim, zasię ich cieszy; i wy teraz smutek macie, ale was zaś wejźrzę, i rozraduje się serce wasze, a radości waszéj żaden nie odejmie od was. Co się stało; albowiem Jan Ś. pisze: Że rozradowali się zwolennicy ujrzawszy Pana. Pociecha wielka, że wszelki smutek obróci się w wesele. A to dzisiejszych lat mamy zawżdy na baczności mieć, gdyż teraz najwięcéj nas świat namawia: Krótki jest czas żywota naszego, a niemasz ochłody na końcu człowieczym: chodźmyż, używajmy dóbr tego świata, wina drogiego napijajmy się, i potraw drogich pożywajmy, maściami drogiemi pomazujmy się. Tu pilnie się trzeba obawiać, i każdemu człowiekowi Chrześcijańskiemu obaczać, abyśmy nie przyzwalali jego pobłażania, do czego nas wiedzie, pamiętając, że Pan Bóg wielkie i nieogarnione wesele nam nagotował za

Sap. 2.

http://rcin.org.pl

mały frasunek; bo tak Paweł Ś. mówi: Mam za to, Rom.8.
iż nie są godne utrapienia niniejszego czasu przy-
szłéj chwały, która będzie w nas objawiona. Wiel- Mat.13.
kie wiekuiste wesele będą mieć wybrani Bozi, i
będą sprawiedliwi jaśnieć, świecić jako słońce w kró-
lestwie Ojca niebieskiego. Niechajże się mają dobrze
miłośnicy świata tego, niech się weselą, rozkoszek
patrzą, a my, których Duch Ś. rządzi z Apostoły Mat. 11
Pana Chrystusowemi, płakać obierajmy, i z Janem Joan. 1
Mat. 3.
Chrzcicielem na puszczy żyjmy, nie bawiąc się nic
tym mizernym a obłudnym światem; pamiętając na
ono, że w wielkich mękach jest bogacz on roz-
kosznik, który napróżno woła: Ojcze Abrahamie Luc. 16
zmiłuj się nademną. Tymże grozi Pismo wszyst-
kim niepobożnym, gdy będą mówić: Ach niestety! Sap. 5.
co nam pomogła pycha nasza? albo chełpa maję-
tności? przeszło to jako cień i goniec prędko bie- 1 Par.
30.
żący. Będą mieć i ci żywot wieczny, ale pełny
udręczenia i mąk: a sprawiedliwi na wieki będą
żyć, to jest, będą mieć roskosz nieskończoną i
wiekuiste błogosławieństwo; bo tu Pan powiada: Joan.
16.
Wesela waszego żaden od was nie oddali.

Dajże to Panie Boże, abyśmy się temi rzeczami cieszyli w trudnościach naszych, abyśmy stałymi i cierpliwymi będąc, tam przyjść mogli, gdzie żadne prześladowanie i troska nie przychodzi.

http://rcin.org.pl

TRZECIA CZĘŚĆ ARTYKUŁU, WYKŁAD WIARY NASZÉJ ŚWIĘTÉJ CHRZEŚCIJAŃSKIÉJ O POŚWIĘCANIU.

Wierzę w Boga Ojca, i w Jezusa Chrystusa Syna jego jedynego, Pana naszego. Wierzę w Ducha Ś.

Co się tycze wykładu wiary Chrześcijańskiéj, wiecie o tym dobrze, że z pierwotku powiedziałem, iż wiara Chrześcijańska, dwanaście członków w sobie mająca, na trzy części się dzieli, jakoż i trzy są persony w Bóstwie.

W piérwszéj części wyznawamy Boga Ojca, jako nieba i ziemi stworzyciela; i ztąd upominanie bierzemy, że on jest Bogiem, od którego wzięlichmy i jeszcze bierzemy, ciało, duszę, żywność, odzienie, dostojeństwa, majętność i cokolwiek na świecie miewamy przyjemnego. A jako te potrzebne rzeczy ciału naszemu raczył stworzyć, tak nas zachowywać i bronić nie przestaje. Bo Ojcem naszym jest, który o nas się stara, nas miłuje, nas broni, i niebo nam dla wiecznego przybytku nagotował. W drugiéj części wyznawamy wtórą personę w Bóstwie, to jest, Pana Jezusa Chrystusa Syna Bożego, rozpamiętywając łaskawe, nieogarnione dobrodziejstwa odkupienia naszego, które w siedmiu członkach jest zamknione, jakoście słyszeli. Ostateczna teraz jest część naszéj wiary, która o trzeciéj personie Trójcy świętéj, to jest, o Duchu Ś. opowiada, któréj części cztery członki są przypisane, którą sprawę Ducha Ś. osobliwą

http://rcin.org.pl

słodkością i pociechą nam pokazują; jako da Pan Bóg za pomocą Pana zwierzchniego usłyszymy. Najcelniejsza sprawa Ducha Ś. jest, aby nas poświęcał łaską i mocą swoją i w téjże świątobliwości zachowywał. A toż to poświęcanie, jako bywa w nas, wspominamy we czterech członkach. Mamy tedy trzy części wiary naszéj o trzech personach Bóstwa, ze trzema sprawami pełnych pociechy i łaski. Mamy Boga Ojca, Syna i Ducha Świętego, których sprawą jest stworzenie, odkupienie i poświęcanie nasze. Ta wiara nasza jest, jako Athanazius święty powiada, abychmy jednego Boga w Trójcy, a Trójcę w jedności czcili. W któréj nic pierwéj albo pośledniéj, nic świętszego albo mniejszego, ale wszystkie trzy persony pospolicie wiekuiste sobie są i podobnē. A toż jako mówisz: Wierzę w Boga Ojca wszechmogącego, wierzę w Syna jego jedynego, tak też mówisz z Matheuszem świętym.

WIERZĘ W DUCHA ŚWIĘTEGO.

Abyś za jednakiém wyznaniem wyznał, że te trzy persony są sobie równe w Bóstwie, w mocy, w mądrości, w dobroci, że są jednym Bogiem: bo żaden w stworzenie nie wierzy, ufanie swoje w nim pokładając; ale w jednym samym Panu Bogu, jako Pismo opowiada: Słuchaj ludu Izraelski, P. Bóg nasz, Bóg jeden jest. Gdy nas kto spyta, jeśli Oj- Deut. 6.

http://rcin.org.pl

ciec Bóg jest? Odpowiedzmy, że Bóg jest: gdy będziemy i o Syna pytani, tymże obyczajem odpo-
Rom. 11. wiadajmy, że Bóg jest; także i o Duchu Ś. powiadajmy, że Bóg jest; nie trzéj Bogowie, ale jeden jest Bóg, jako Pismo mówi: Albowiem z niego, i przezeń, i w nim jest wszystko: jemu bądź cześć i chwała na wieki wieków. Amen.

Piérwsza tedy rzecz w tymto członku Mateusza Ś. zamyka się, że wyznawamy Ducha Ś. według jasności i przyrodzenia Bogu Ojcu i Synowi być równego, i z Bogiem Ojcem i z Synem prawdziwym, wiecznym, wszechmocnym, sprawiedliwym i zachowującym, i zbawiającym nas Bogiem. O czém sam Pan Chrystus w Ewangelii opowiedzieć raczył,
Mat. 28 rozkazując Apostołom chrzcić ludzie, w imie Ojca, i Syna, i Ducha Ś., bo tu trzy persony wylicza, którym jednaką moc przypisuje, i jednaką cześć odpuszczenia grzechów, i odrodzenia naszego na chrzcie. Zowiemy tedy tę trzecią personę Trójcy Świętéj Duchem świętym. Duchem dla tego, że jako ciało nasze żyje tym, i dychaniem biorąc w się i zaś wypuszczając wiatr: tak téż potajemnym Ducha Ś. natchnieniem, dusza nasza bywa ożywiona, i dycha ku przyjmowaniu dóbr i darów Bożych. Takowego Ducha Ś. pragnął mieć i Dawid Prorok Boży. Zowiemy go Świętym, abyśmy rozdział
Psal. 50 uczynili między duchy inszymi; o których Pismo wspomina, tak o dobrych jako i o złych, którzy nie od Boga pochodzą, ani nas poświęcają, jako ta trzecia

http://rcin.org.pl

persona, która o sobie mówi: Ja Pan, który ich poświęcam. A w Pismie świętém czytamy, że Saul Król miał ducha złego, i że duch kłamliwy był w uściech Proroków fałszywych. Czytamy, że mie- wali ludzie ducha wieżdżby, ducha cudzołożnego, ducha złośliwego i nieczystego, ducha tego świata, ducha szatańskiego, ducha pysznego. Tym wszystkim Duch Ś. przeciwnym jest, wyrzucając ich: albowiem rozpędza wszelaką złość, z okrutnych cichemi czyni, prowadzi ku wszelakiéj prawdzie, objawia tajemnice Pisma świętego, przez wiarę oczyszcza serca, użycza prawdziwéj miłości, która nie czyni źle, nie zajrzy nikomu. Zowiemy go jeszcze świętym, że nas poświęca, uczynki cielesne umartwia i owoce duchowne pomnaża. Bo jako przez Syna Bożego odkupieni i zbawieni jesteśmy, tak przez Ducha Ś. tego odkupienia i zbawienia stawamy się uczęstniki. A jako oczyszczenie mamy we krwi Pana Chrystusowéj, tak przez Ducha Ś. bywają sumienia nasze pokrapiane; abyśmy też moc Pana Chrystusowéj męki w sobie poczuli, ten Duch Ś. nas odradza i czyni pochopnymi, abyśmy byli nowém stworzeniem i mogliśmy mówić Abba, Ojcze. Przez tego Ducha Ś. stają się synami Bożemi; a kto go nie ma, ten nie jest Chrystusow.

Ezech. 10. 1. Reg 16. 3. Reg. 22. 1. Cor. 13. Rom. 8. Gal. 5. 1. Pet. 1. Rom. 8. Ephe. 1. Rom. 8.

Z tego tedy Ducha Ś. dar ów i łaska w nas mnoży się, że i my święci jesteśmy. A tę świątobliwość jako w nas sprawuje i zachowywa, nauczymy się z członków za tym opisanych. Bo spra-

Swiątobliwość.

http://rcin.org.pl

wa to jest Ducha Ś., że do Kościoła powszechnego bywamy przyjmowani; druga, że w liczbę obcowania świętych jesteśmy policzeni; trzecia, że w tymże Kościele słowa Bożego słuchamy, odpuszczenie grzechów bierzemy, świętości świętych pożywamy, przez które ku błogosławieństwu i żywotowi wiecznemu bywamy zaprawiani, gotowani; jako potém usłyszymy.

Teraz w obec o inszych sprawach Ducha Ś. słuchajmy, jako w nas świątobliwość sprawuje i zachowywa. Urząd bowiem Ducha Ś. jest wzywać nas ku zbawieniu, oświecać umysły nasze ku poznaniu Pana Boga, poświęcać serca nasze w dobréj wierze, i w mocy jéj umacniać, nas pewnych czynić o
Joan. 14. obietnicach Bożych, w nas krewkość naszę podpo-
2. Cor. 1. magać; bez którego ratunku żaden nie może przyjść do zbawienia. Jest Duch pocieszenia, który po-
2 Tim. 1. ciesza nas we wszelakiém ucisku naszym. Jest Duch
Psal. 50. prawy, że nas prowadzi drogą prawą, od chęci
Psal. 50. cielesnych hamując, a ku przykazaniu Bożemu przywodząc. Jest Duch celniejszy, że umacnia nas, abyśmy żadnemi trudnościami nie byli odłączeni od
Rom. 8. Pana Chrystusa. Jest Duch dobry, którego dawa Pan Bóg tym, którzy go oń proszą, rozlewając
Rom. 5. miłość w sercach naszych. Przypisuje też Pismo
Gal. 5. Duchowi Ś. dobroć, albowiem przezeń bywa dawane odpuszczenie grzechów i dary rozliczne, któ-
Gal. 5. remi się zdobi dusza, próżna będąc grzechów; zowiemy go miłością, iż przez ogień miłości jego

http://rcin.org.pl

bywają zgromadzeni i spojeni Chrześcijanie, jako członki spojone, są w jedném ciele za sprawą duszy naszéj.

Oto słyszeliście, Chrześcijanie mili, dla czego Duch Ś. jest Świętym nazwan, nie tylko że sam w sobie jest Świętym, ale że też nas poświęca rozlicznym obyczajem, abyśmy się stawali czystymi, świętymi przybytki, w którychby się podobało Panu Bogu mieszkać, bo od niego pochodzi wszelakie poświęcenie na to wszystko, co albo w niebie, albo na ziemi zowiemy świętém. Jeśliż tedy za łaską tego Ducha Ś. będąc oświeceni (jako mam dobrą nadzieję), że co się tu powiedziało pojęliście, przetoż pytam was, jako te słowa Wierzę w Ducha Świętego rozumiecie? Na takowe pytanie odpowiedźcie: Wierzę tym sposobem w Ducha Ś., że bez wątpienia wyznawam go być prawdziwym Bogiem, równym Bogu Ojcu i Synowi w Bóstwie, który dobrocią swoją, miłosierdziem i oświeceniem, wszystkę świątobliwość we mnie sprawuje. Jeśli dostępuję odpuszczenia grzechów, jeśli oczyszczenie biorę z plugastwa mego, to omycie nie od samego siebie, ale od Ducha Ś. mam. Jeśli jaki dar Boży jest we mnie, wiara, albo wiadomość, albo nadzieja, miłość, wszystko to Duchowi Świętemu przypisuję. Jeśli jakie nabożeństwo, albo święte przedsięwzięcie, albo wola dobra zaczyna się, wszystko to od Ducha Ś. pochodzi. A jeśliż czuję po sobie, że nie mam tych darów, wiem to, że nie zkąd

1 Cor. 3 et 6.

http://rcin.org.pl

inąd, albo prosić, albo moc otrzymać, jedno od Ducha Ś., wszystkie świątobliwości dającego. A krótko mówiąc, cokolwiek tu na świecie czynimy pobożnego, cnotliwego, za co żywot wieczny otrzymywamy, to wszystko z daru Ducha Ś. mamy; bo cokolwiek napisano jest Pisma ku naszéj nauce, i cokolwiek Prorocy popisali, wszystko to Duch Ś.
2Pet.1. sprawował, jako Piotr Ś. świadczy: Albowiem nie z woli człowieczéj przyniesione jest Proroctwo, ale natchnieni Duchem Ś. mówili oni ludzie święci Bozi. A przetoż, bracia mili, powinni jesteśmy nie
Rom.8. ciału, abyśmy podług ciała żyli: bo jeśli będziecie żyć według ciała, zemrzecie — ale będziecie-li Duchem sprawy cielesne morzyli, tedy żyć będziecie.

Przeto prośmy z Pawłem Ś. aby ten Duch Święty zupełnie w nas zetrwał, przez łaskę swoję, abychmy za pomocą jego zwyciężyć mogli szatańskie pokusy, chytrości i najazdy, i świata tego chytrości, aż będziemy przeniesieni do Królestwa Niebieskiego. Amen.

http://rcin.org.pl

KAZANIE DWÓNASTE

NA EWANGELIĄ NIEDZIELI CZWARTÉJ PO WIELKIEJNOCY, KTÓRĄ ZOWIĄ CANTATE, Z WYKŁADEM KREDA, ALBO SKŁADU WIARY CHRZEŚCIJAŃSKIÉJ.

(Ewangelia Jana Świętego, którą napisał w XVI Rozdziale.)

Onego czasu: Mówił Pan Jezus do zwolenników swoich: Idę do tego, który mię posłał; a żaden mię z was nie pyta, dokąd idziesz? Ale iżem wam te rzeczy mówił, smutek napełnił serca wasze. Aleć ja wam prawdę powiadam: pożytecznoć wam to, abym ja odszedł; bo gdybym nie odszedł, Pocieszyciel nie przyjdzie do was; ale jeśli odejdę, poślę go wam. A gdy on przyjdzie, będzie karał świat z grzechu, i z sprawiedliwości, i z sądu; — z grzechu, mówię, iż nie uwierzyli w mię; a z sprawiedliwości, iż do Ojca idę, a już mię nie wierzycie; — a z sądu, iż książe tego świata już jest osądzone. Jeszcze wam wiele rzeczy mam powiedzieć, ale nie możecie teraz znosić; a gdy przyjdzie on Duch prawdy, nauczy was wszelkiéj prawdy, bo nie będzie sam od siebie mówił; ale co-

http://rcin.org.pl

kolwiek usłyszy, będzie mówił, a rzeczy przyszłe wam zwiastuje. On mnie objaśni, bowiem z mojego weźmie i opowie wam.

Jest to pospolita między ludźmi, a zwłaszcza, podróżnymi, iż gdy który przyjaciel z przyjacielem się rozjeżdża do dalekich stron, rozmaite więc rozmowy między nimi zwykły bywać: jeden drugiego ciesząc, o niebezpiecznościach podróżnych gadając, a potém o przyjechaniu swoim nazad, cieszy jeden drugiego z przyjechania swego szczęśliwego. Także też i Pan nasz Jezus Chrystus z Apostoły swemi obchodzić się raczy; jako o tym świadczy Jan Ś. w dzisiejszéj Ewangelii, gdy raczył do nich mówić, opowiadając im odejście swoje do Boga Ojca z tego świata, témi słowy: Idę do onego, który mię posłał. Ale iżby się nie frasowali z jego odejścia, ani się śmieli, opowiada im pożytek i potrzebę, dla czego idzie do Boga Ojca, témi słowy: Potrzeba jest wam, prawi, abym ja odszedł: bo gdybym nie odszedł, Pocieszyciel nie przyjdzie do was; ale jeśli odejdę, poślę go do was. O niewymówna łaskawości miłego Pana naszego Jezusa Chrystusa, którą raczył skutkiem pokazować nad miłemi Apostoły swémi, iż ich oto nie chciał opuścić osierociałémi, ale obiecał im zesłać na miejsce swoje, sobie we wszystkiém równego pocieszyciela, Ducha Ś., który jest prawym pocieszycielem smutnych, wodzem a nauczycielem nieumiejętnych, pomocnikiem krewkich, a zastępcą utrapionych. Tak-

Joan. 16.

http://rcin.org.pl

że i my, Chrześcijanie mili, nie wątpmy nic w łasce a w miłosierdziu Pańskiém, żeby nas nędzne sierotki swoje ten Pan dobrotliwy miał przenosić łaskawémi oczyma swémi, oddalając od nas Ducha pocieszyciela swego, gdzie do jego najświętszéj miłości uciekać się będziemy modlitwami swémi a sprawami pobożnémi. Psal. 33 Eccles. 15. Heb. 4.

Wszakoż ten Duch dobrotliwy, acz jest prawym pocieszycielem ludzi dobrych a bogobojnych, nie opuści, aby nie miał karać złych a niepobożnych, a miłośników świata tego, ponieważ te dwie rzeczy zawżdy idą z sobą w Pismie Ś. iż cię pocieszy, jeśli jesteś prawym, wiernym; albo cię karać będzie, jeśliś jest występny. Jako to opowiadać raczy Apostołom swoim, urząd, który miał wypełnić Duch Ś. iż miał karać świat z grzechu, z sprawiedliwości i z sądu. Psal. 1.

Z grzechu, powiada, będzie karał Duch Ś. świat, albowiem nie wierzyli w mię: A którzy w mię nie uwierzą, już żadnéj sprawiedliwości nie czynią, pobożnie nie żyją; albowiem nie wierzą, abym był prawdziwym Synem Bożym. A tak, bym był nie przyszedł, a im nie mówił, nie mieliby grzechu; ale teraz nie mają wymówki z grzechu swego. Joan. 1.

Będzie też Duch pocieszyciel karał świat i z sprawiedliwości, to jest, okaże im sprawiedliwość moją, którąm ja miał, gdym się powiadał Synem Bożym; a oni, to jest, ludzie przeklęci żydowscy, przeciwko mnie wołali: My mamy zakon, i według zakonu Joan. 19.

http://rcin.org.pl

ma umrzeć, albowiem się czyni Synem Bożym. Gdym też dobrze czynił niemocnym ich, gdym uzdrawiał niemocne, ślepe, chrome, trędowate, diabelstwem opętane, mówili: iż ten człowiek grzeszny
Joan. 9 jest, cudzoziemiec, diabelstwo ma. Teraz tedy sprawiedliwość moja objaśni się światu, albowiem już teraz idę do Boga Ojca, a już mię nie ujrzycie.

Będzie też karał świat z sądu, iż już książe tego świata osądzony jest, o którym przedtém po-
Joan. 12. wiedział u Jana Ś.: Teraz jest sąd tego świata, teraz książe tego świata będzie precz wyrzucone. Cóż tedy, Chrześcijanie mili, jest sąd świata, jedno odkupienie jego? Albowiem przez niewinną śmierć Pana naszego Jezusa Chrystusa, książe tego świata wyrzucone jest, albowiem złupił jego Pan Chrystus panowanie, zdarł on cyrograf przeciwko nam napisany, wyrwał nas z mocy szatańskiéj, a sposobił nas sobie za syny swoje. Z tego tedy sądu Duch Ś. będzie karał świat, to jest, wszystkie ludzie grzeszne, którzy są niewdzięczni takowego dobrodziejstwa Pańskiego, iż więcéj naśladują książęcia tego świata, a niżli Zbawiciela swojego Pana Jezusa Chrystusa. O żałośna a nieszczęśliwa to jest rzecz, człowiecze Chrześcijański, dla przemiennéj a nikczemnéj roskoszy świata tego, dać się w niewolę diabłu przeklętemu, i na wieki wieczne być w ogniu i w mękach piekielnych! Gdzie jednak i ze wszystkiemi potępionemi wołać będą, ale nie
Sap. 5. w czas już: Zbłądziliśmy od drogi prawdziwéj, a

http://rcin.org.pl

światłość sprawiedliwości nie świeciła nam, i słońce rozumienia nie weszło nam, ustaliśmy zmordowani na drodze nieprawości i zatracenia: i chodziliśmy po drogach bardzo trudnych, a drogiśmy Pańskiéj nie widzieli. Cóż nam pomogła pycha? albo żeśmy się chełpili z bogactw? cóż nam to użytku przyniosło? przeszły te wszystkie rzeczy, jako cień i jako goniec prędko idący; owo, krótko mówiąc, we złościach naszych dokonaniśmy.

Przetoż, Chrześcijanie mili, weźmiemy nauki zbawienne z dzisiejszéj Ewangelii świętéj. Naprzód, jeśli chcemy aby do nas przyszedł Duch Ś. a w nas łaską swoją przemieszkiwać raczył, potrzeba nam, abyśmy te cielesności precz opuścili, abyśmy świat wzgardzili, i to wszystko, co na nim jest; abyśmy się zupełném sercem starali, nie o te rzeczy prze- Colos.3
mienne świata tego, ale o rzeczy niebieskie; bo rzecz niepodobna, abyśmy mogli obiema zdołać; gdyż mówi Pan Chrystus u Mateusza świętego: Ża- Mat. 6.
den nie może dwóm panom służyć; bo to pewna, że albo jednego będzie miał w nienawiści, drugiego będzie miłował. A przetoż nie może żaden służyć światu i Bogu, albowiem którzy się kochają w rzeczach odmiennych świata tego, zapamiętywają rzeczy niebieskich. Tak zaiste, Chrześcijanie mili, potrzeba było zwolennikom, aby Pan Chrystus od nich cieleśnie odszedł, bo oni tylko się byli cieleśnie rozmiłowali Pana Chrystusa, i ztąd byli niedbali ku wyrozumieniu tajemnic królestwa niebie-

http://rcin.org.pl

skiego. Cieleśnie Pana poznali, cieleśnie go też miłowali, i chcieli na tym mieć dosyć, aby z nimi Pan zawsze mieszkał tu na ziemi, jako się to jaśnie pokazało z Piotra Ś. któremu, gdy Pan opowiadał mękę swoję, którą miał cierpieć w Hieru-
Mat. 16. zalem, mówił témi słowy: Opodal bądź od ciebie to Panie, nie przyjdzieć to na cię. Którego Pan potém złajał, mówiąc: Pójdź za mną szatanie, jesteś mi pogorszeniem, że nie to rozumiesz, co jest Bożego, ale to, co jest ludzkiego. Tak i oni Apostołowie, czasu przemienienia Pańskiego, gdy się im ukazał
Mat. 17. w uwielbioném ciele, mówili témi słowy: Panie,
Luc. 9. dobrzeć nam tu być, uczyńmy tu troje mieszkanie:
Mar. 9. tobie jedno, Mojżeszowi jedno, a Heliaszowi jedno; nie wiedząc co mówili. Chciał tedy Pan Chrystus odejść od nich cieleśnie do nieba, do Boga Ojca swego niebieskiego, aby oni tym chętliwiéj się ciągnęli do rzeczy niebieskich, aby gdzie głowa jest,
Ephe. 4. Pan Chrystus, aby też tam oni byli. Dla tego nas
Colos. 2. upomina i Paweł Ś. mówiąc: Jeśliście powstali
Colos. 3. z Chrystusem, tychże rzeczy, które są wzgórę, szukajcie, a nie tych rzeczy, które są na ziemi. Ciągnijmy się sercem zupełném do Pana Chrystusa, który jest skarb nasz, opuściwszy te rzeczy przemienne a próżne; pamiętajmy na to, jako mówi tenże
2. Col. 4. Paweł święty: Iż te rzeczy, które widzimy, są doczesne, a których nie widzimy, są niebieskie a wieczne.

Powtóre, jeśli chcemy, aby z nami Duch Ś. miesz-

http://rcin.org.pl

kał, potrzeba nam, iżbychmy wierzyli żywą wiarą a gruntowną, iż przez śmierć Pana naszego Jezusa Chrystusa jesteśmy wyrwani z paszczęki onego lwa, okrutnego szatana przeklętego; abyśmy wierzyli, iż przez Pana Jezusa Chrystusa dostąpiliśmy łaski Boga Ojca Niebieskiego: bo on dosyć uczynił za grzechy nasze, i stał się zbawicielem, odkupicielem i świątobliwością naszą. Nadto, wierząc, abyśmy się sprawowali według woléj jego świętéj tu na tym świecie, będąc pewni tego, iż za to dostąpimy żywota wiecznego; tak jako sam Pan Chrystus raczy mówić u Mateusza Ś.: Który czyni wolą Ojca mego, który w niebie jest, ten wnidzie do Królestwa Niebieskiego. I Jan Ś. Apostoł tak mówi: który, powiada, żeby w Chrystusie mieszkał, ten ma tak chodzić, jako i on chodził. Albowiem, kto powiada że znam Pana Boga, a przykazania jego nie chowa, jest kłamcą, a w tym prawdy niemasz. I w takim nie może mieszkać Duch Ś., albowiem w złośliwą duszę nie wnidzie Duch mądrości.

Mat. 7.

Joan. 1.

Sap. 1.

Potrzecie, jeśliże do tego czasu woléj Bożéj nie pełniliśmy, i zamieszkaliśmy żyć według jego świętéj sprawiedliwości, starajmy się o to z pilnością, jakobyśmy to zaś mogli nagrodzić Panu Bogu, żyjąc według jego woléj świętéj, w posłuszeństwie świętym; tak jako i Pan nasz Jezus Chrystus samego siebie upokorzył, i stał się posłusznym Bogu Ojcu niebieskiemu aż do śmierci krzyżowéj.

Philip. 2.

http://rcin.org.pl

Jako cię do tego jeszcze wiedzie tenże dobrotliwy Pan twój, nie tylko przykładem swoim, ale i nauką swoją, mówiąc: Chcesz-li wniść do żywota wiecznego, zachowaj przykazanie Boże. A przetoż przestańmy grzeszyć, czyńmy pokutę, a przybliży się nam Królestwo Niebieskie. A jako też Paweł Ś. do nas mówi: Jakochmy wydawali członki nasze służyć nieczystości, a nieprawości, do większéj nieprawości albo złości, także zaś teraz wydawajmy członki nasze służyć sprawiedliwości ku poświęceniu. Tak Mateusz Ś., Paweł Ś., Magdalena Ś. i insi pokutujący czynili, i dostąpili łaski Bożéj, a Duch Ś. przebywał w nich. Poczwarte, bojmy się przyszłego sądu Pańskiego, na którym sądzie żadna rzecz dobra bez obdarzenia i bez odpłaty nie będzie, tak też każda rzecz zła nie ujdzie karania; gdyż mówi Paweł Ś. że się wszyscy mamy ofiarować przed majestatem Pańskim, aby oddał, albo odniósł jeden każdy własności ciała swego, jako się sprawował: a natenczas będzie zapłacono jednemu każdemu według uczynków jego. Albowiem nas nic inszego naśladować nie będzie tylko uczynki nasze; jako Jan Ś. tego poświadcza témi słowy: Uczynki ich naśladuj ich. Przeto Zbawiciel nasz częstokroć nas upomina, abychmy się gotowali oddawać liczbę Panu swojemu, ażebychmy na dobréj pieczy mieli sąd Pański; jako nas w tém przestrzegł Boskiémi usty swoimi: Niebójcie się tych, którzy zabijają ciało, ale duszę nie mogą zabić:

Mat. 19.
Rom. 6.
Luc 19.
Acto. 9.
Mat. 26.
Rom. 2.
Apoc. 14.
Mat. 10.

http://rcin.org.pl

ale raczéj tego się bójcie, który może zabić ciało i duszę i do ognia piekielnego posłać. A jako na drugiém miejscu powiedział: Bo co za pożytek człowiekowi, by też wszystek świat pozyskał, a na duszy swéj uszczerbienie jakie a szkodę cierpiał? Mat.16. Gdyż na skończeniu tego świata wynijdą Aniołowie, i oddzielą złe z pośrzodku sprawiedliwych, a wpuszczą je do ognia piekielnego. Sroga to będzie sentencya Pańska przeciwko ludziom złośliwym: Idźcie przeklęci do ognia wiecznego, który zgotowany jest diabłu i Aniołom złym jego. Mat.25. Tenci dzień Pański będzie wielki a bardzo straszliwy, gdy przeklęci ludzie a potępieni wołać będą, ale próżno: Joph.1. Góry przykryjcie nas, i pagórki upadnijcie na nas, a zakryjcie nas od oblicznośći siedzącego na tronie, i od gniewu barankowego. Mat.24. 25. Tak zaś sroga a bardzo nieznośna będzie męka na wieki w otchłaniach piekielnych; mamy dowód jasny z onego straszliwego wołania bogacza, który tu używał rozkosznie, który chodził w miękkiém odzieniu, a po śmierci w piekle jest pogrzebion, wołał do onego Abrahama: Ś. Ojcze Abrahamie, zmiłuj się nademną, a poślij Łazarza, aby omoczywszy koniec palca swego w wodzie, ochłodził język mój, bo ciężką mękę cierpię w tém płomieniu. Luc. 17.

Przeto, Chrześcijanie mili, obaczajmy to, jako Duch Ś. karać będzie świat z grzechu, z sprawiedliwości i z sądu, przyjmujmy wdzięcznie karanie jego, albowiem, gdy on nas nauczać i karać będzie, on

http://rcin.org.pl

też nam da zbawienie wieczne, i grzechy nasze odpuści. Uczmy się tego jako byśmy byli umocnieni
Heb. 11. a ugruntowani w wierze naszéj, krom któréj, rzecz jest niepodobna, abyśmy się podobać mieli Panu Bogu. Naśladujmy sprawiedliwości Pana Chrystusowéj, który iż czynił wolą Boga Ojca swego, wstąpił na niebiosa, i siedzi na prawicy jego, także my też chodźmy w woléj a w przykazaniu świętém jego, tedy gdzie jest głowa nasza Pan Chrystus,
Joan. 12. i my, da Bóg, będziem u niego. Bójmy się sądu
Job. 4. ostatecznego, albowiem jeśli książe świata tego już
Esa. 24. 2. Pet. osądzone jest, jeśli Pan Bóg Aniołom grzeszącym nie
2. Gen. 7. przepuścił, jeśli nie przepuścił światu piérwszemu,
Gen. 19. jeśli nie przepuścił Sodomczykom i Gomorejczy-
Num. 20. 21. kom; naostatek, jeśliże nieprzepuścił ludu Żydowskiemu na puszczy, w którym się był bardzo dalece rozkochał, tak też nam nie przepuści, jeśli będziemy źli, niewierni, i krom bojaźni Pańskiéj będziemy żyć na świecie.

Starajmy się o to z pilnością jako byśmy chodzili drogami Pańskiémi, żyjąc pobożnie a świątobliwie, tedy, dali Pan Bóg, Duch Ś. pocieszyciel przyjdzie do nas, mieszkanie sobie uczyni w sercach naszych, grzechy nasze odpuści, a przyjmie nas do chwały swojéj i do królestwa swego niebieskiego.

KREDA ALBO WIARY WYKŁAD.

Z przedniejszych członków wiary świętéj Chrześcijańskiéj, nauczylichmy się, Chrześcijanie mili, w ko-

http://rcin.org.pl

go mamy wierzyć, to jest: w jednego, wiecznego i wszechmocnego Boga Ojca, Syna i Ducha Ś. Terażeśmy przyszli do wyznania Kościoła Bożego i ludu, osobliwie od Pana Boga wybranego, jakowy od początku świata miał na ziemi i teraz ma go. Tak tedy mówimy z Jakóbem Ś.

WIERZĘ W KOŚCIÓŁ ŚWIĘTY CHRZEŚCIJAŃSKI, ŚWIĘTYCH OBCOWANIE.

Którego członka wyznanie tak jest nam potrzebne ku zbawieniu, jako i piérwszych, o Ojcu, o Synie i o Duchu Ś. Bo jeśli kto dobrze o Panu Bogu wierzy i rozumie, co powinien wierzyć i rozumieć, a o Kościele świętym, powszechnym, i o tych sprawach, które się w nim dzieją, nie rozumiałby i nie wierzył, ten błądzi bardzo, od wiary odstępuje, i ze wszystką wiarą, nauką, ufaniem swojém, będzie do ciemności wiecznych wrzucon, i oblicza Bożego, choć go w inszych członkach dobrze wyznawał, oglądać nie może. Ten Kościoł Boży jest domem wybranych i miastem, w którém wszechmocny P. Bóg wszystkie swoje wierne zgromadza i popisuje w jedności wiary i w świątościach. A cóż za pożytek przyniesie nam poznanie Pana Boga, jeśli się nie staniemy członkami Kościoła świętego. Jeśliby kto statuta albo ustawy miasta jakiego i postanowienie pospolite dobrze umiał, i przełożonych w témże mieście wyznawał być dobrych,

http://rcin.org.pl

pod którymi poddani żyjąc, zachowani są w pokoju, w zgodzie, powiedz mi, proszę cię, co za pożytek by miał takowy człowiek z téj wiadomości, gdyby miasta onego nie był mieszczaninem? Tymże obyczajem, i ja, i ty, co za pożytek byśmy mieli, gdybyśmy tylko wiedzieli i wierzyli, że Pan Bóg chce być i jest Ojcem i zbawicielem ludu swego, a nie bylibyśmy częścią ludu onego jego, albo nie bylibyśmy poczytani w liczbie tych, którym łaskę swoję Pan Bóg pokazuje, i zbawienie? A jakobyś od onego wiekuistego błogosławieństwa był odrzucon a oddalon, jeślibyś nie wierzył w Pana Boga w Trójcy jedynego; tak téż zbawienia tego żadnym sposobem dostaćbym nie mógł, jeślibym nie wierzył, że Kościoł Pana Chrystusów jeden tylko jest, i to, co się w nim dzieje, zbawienie przynosi. W którym tylko Kościele będących Pan Bóg zbawiać raczy, a tych, którzy oprócz tego Kościoła żyją, odrzuca, nie zna ich; a jeśli im daje jakie dary swoje, albo łaskę, nie inaczéj to biorą, jako insze nieme bestye. Przeto, Chrześcijanie mili, przyłożcie myśli ku wyrozumieniu tego członka. Przed tym członkiem wyznawamy Ducha Ś. poświęcającego nas, tu zaś opowiadamy Kościoł Chrześcijański być od niego poświęcony. A to imie Kościoł nie rozumie się, ani jest domem tym murowanym, drewnianym, do którego się schadzamy na słuchanie słowa Bożego, na przyjmowanie świętości, ale jest zgromadzenie ludzi po wszystkim świe-

Kościoł jaki rozumieć mamy Chryso. Hom. 10. in Epist. dEphe.

http://rcin.org.pl

cie będących, którzy wezwani są od niemych bałwanów i zdechłych, do Boga żywego, od nieumiejętności sprośnéj ciemności, ku światłości prawdy Chrześcijańskiéj; zgodnymi będąc w jednéj wierze, Ewangelii, w jednéj miłości, w jednéj nadziei, i w jedném zgodliwém używaniu świętości złączeni są. Takowe zgromadzenie osobliwych ludzi, zawżdy Pan Bóg miał od początku świata, którzy z łaski Boskiego oświecenia, i z obietnic jego świętych poznawali i wierzyli, że Pan Chrystus zbawicielem miał przyjść na ten świat: A jako my teraz jesteśmy Kościołem Bożym, tak oni byli ludem Bożym, któremu byli przyłączeni przez wiarę, prawdę i sprawiedliwość: ale po narodzeniu Pana Chrystusowém to towarzystwo święte pomnożyło się wielce, i jakoby na czas począwszy się, po wszystkim świecie okazało się.

A toż przez Kościoł Chrześcijański rozumieć będziecie wszystek świętych Bożych poczet i zgromadzenie, które Duch Ś. przez łaskę swoję, za jednostajném zezwoleniem wiary spoił, złączył i do głowy Pana Chrystusowéj przysadził; z którym są, jakoby budowanie niejakie, jedną rzeczą i jedném ciałem, jeden drugiego członkiem, a Pan Chrystus wszystkich jest głową.

O którym Kościele tak mówi Paweł Ś.: Chrystus umiłował Kościoł, i wydał się sam zań, aby go poświęcił, omywszy go omyciem wody w słowie żywota, aby on sam sobie wystawił Kościoł Epeh. 5.

http://rcin.org.pl

chwalebny, któryby nie miał swędry, albo zmarzki, albo co takowego, ale aby był święty i niepokalany. W tymże też Kościele z nami wespołek złączeni są Duchowie Anielscy i dusze wybranych świętych, które są w niebie; i zowiemy ich także Kościołem, jako i nas, ale inakszym sposobem: bo onych zowiemy Kościołem zwycięztwa, a nas Kościołem walczących; jako ci, którzy pracując, walcząc, bojując, staramy się odstępować tego, czego oni, bracia nasi, od sprawiedliwego, szczodrobliwego, łaskawego Pana Niebieskiego już dostąpili, i dzierżą za dziedzictwo.

O tym tedy bojującym Kościele będzie rzecz nasza; słuchać będziemy, co Pan Bóg w nim sprawuje, co się w nim dzieje, co za urzędy jego, jako te urzędy orędują nam zbawienie, i są nam potrzebne tak dalece, że krom ratunku i posługi Kościoła tego, żadnym obyczajem zbawienia wiecznego dostąpić nie możemy. — Słyszeliście z początku, że przez Kościół rozumieć mamy zgromadzenie Chrześcijańskie po wszystkim świecie, nie w jednym, nie we dwu kościołach, bo aczkolwiek wiele jest zgromadzenia Chrześcijańskiego, tyle, ile miast, ile wsi na świecie, wszakże to zowiemy częściami Kościoła; ale jeden jest Kościoł powszechny po wszystkim świecie rozszerzony, jednym chrztem,
Ephe. 4. jedną głową Panem Chrystusem ożywiony, jeden Bóg, jedna wiara, jeden chrzest, jedna nadzieja zbawienia, oprócz któréj nie masz nigdzie zbawienia.

http://rcin.org.pl

Jako nam Korab Noego i dom Raab, w który byli przyjęci w Hierychu żydowscy szpiegarze i zachowani od śmierci, znaczył i figurował. To jest miasto zacne na górze postanowione; to jest, na wysokiéj opoce Panem Chrystusem zbudowane, przeciwko któremu bramy piekielne nie przemogą. W tym to Kościele Pan Chrystus głową jest, a my członkami i jedném duchowném ciałem, jedną owczarnią pasterza jednego Pana Chrystusa, jedném królestwem jego, równą władzą, i moc ku otrzymaniu zbawienia mając. Wszyscy bowiem, którzy Pana Chrystusa wyznawają na wszelkiém miejscu, i każdego wieku, każdego czasu możemy, jeśli sami chcemy, zbawienia dostąpić, tak Niemiec jako i Włoch, tak Polak jako i Greczyn, nędzny żebrak jako i król, prosty człowiek jako i kapłan; bo Paweł Ś. świadczy o tém, mówiąc: Nie jest w nim różność między Żydem i Grekiem; nie jest w nim obrzezanie i nie obrzezanie, nie jest w nim różność między mężczyzną a niewiastą, między sługą a wolnym, między poganinem, albo Tatarzynem, ale wszystko we wszystkich jest Pan Chrystus; bo tenże jest Panem wszystkich; bogaty na wszystkie, którzy go wzywają. Albowiem, każdy który będzie wzywał imienia Pańskiego, zbawion będzie. Iż się Kościół ściąga na wszystkie nacye albo narody, okazuje Jan Ś. w Objawieniu, tak pisząc: Odkupiłeś nas Panie Boże krwią swoją ze wszelkiego pokolenia i języka, i ludu, i narodu, i uczy-

Gen. 7. Josue. 2. et 6. Mat. 16. Ephe. 1. Joan. 10. Rom. 2. Ephe. 6. Colos. 13. Esa. 58. Joel. 2. Joan. 15 et 16. Rom. 10. Acto. 10.

http://rcin.org.pl

niłeś nas Bogu królestwem. Piotr Ś. też powiada: Wprawdziem tego doznał, iż P. Bóg nie brakuje personami, ale w każdym narodzie, który się go boi i czyni sprawiedliwość, jest mu przyjemny.

Prośmy tego Pana Boga wszechmogącego, aby tych, którzy się z tego Kościoła wydzielili, przez miłosierdzie swe nawiedzić i duchem swoim świętym oświecić, i w jedność Kościoła Ś. powszechnego przywieść raczył. My też z osoby swéj polecajmy się teraz Panu Bogu, gotując się i przyprawując ku słuchaniu przez tydzień da Pan Bóg o inszych rzeczach, które się dzieją w Kościele Ś., abyśmy mogli Ducha prawdy i pocieszyciela dostojnie przyjąć, który nie bywa dawan jedno w jedności Chrześcijańskiéj żyjącym.

Jemu niech będzie chwała na wieki. Amen.

http://rcin.org.pl

KAZANIE TRZYNASTE.

NA EWANGELIĄ NIEDZIELI PIĄTEJ PO WIELKIÉJNOCY, KTORĄ ZOWIĄ KRZYŻOWĄ, Z WYKŁADEM KREDA, ALBO SKŁADU WIARY CHRZEŚCIJAŃSKIÉJ.

(Ewangelia Jana Świętego, którą napisał w XVI Rozdziale.)

Onego czasu: Mówił Pan Jezus zwolennikom swoim: Zaprawdę, zaprawdę powiadam wam, będziecieli oco prosić Ojca w imie moje, da wam. Dotychczas nie prosiliście nic w imie moje. Proście, a weźmiecie, aby radość wasza była zupełna. Tem rzeczy wam w przypowieściach mówił: przychodzi godzina, gdy do was nie w przypowieściach będę mówił, ale jawnie wam zwiastuję o Ojcu moim. W ten tam dzień będziecie prosić w imię moje. A nie mówiąc wam, że ja Ojca będę prosił za was; bo was sam Ojciec miłuje, żeście wy mnie miłowali, i uwierzyliście, żem od Boga wyszedł. Wyszedłem od Ojca, a przyszedłem na świat. Zaś też opuszczam świat, a idę do Ojca. Rzekli mu zwolennicy jego: Oto teraz jawnie mówisz, a żadnego przysłowia nie powiadasz. Teraz wiemy, że

http://rcin.org.pl

wszystko wiesz, a nie trzeba, żeby cię kto pytał. Stąd wierzymy, żeś od Boga wyszedł.

Piątą niedzielę po zmartwychwstaniu Pana Chrystusowém, Chrześcijanie mili, pospolicie zowiemy Niedzielą prośby, Niedzielą Krzyżową, tak z strony Ewangelii, którą Kościoł dzisiaj czyta, mając i zamykającą w sobie materyą i rzecz prośby, którą mamy czynić do Pana Boga, jako i z strony ceremonii, to jest, obrzędu, który Kościoł po wszystkiém Chrześcijaństwie przez trzy dni obchodzi z krzyżami i relikwiami świętych Bożych. Które processye, prośby, wzywania świętych Bożych przy tych processyjach, najpiérwszy ustanowił Liberius Papież, roku od narodzenia Pana Chrystusowego 342, aby ludzie przez nie od Pana Boga upraszali sobie wybawienie od głodu, powietrza, walki i innych złych przygód. Co też i Grzegorz święty 590 r. gdy było w Rzymie powietrze wielkie, na też dni processye ustanowił, zaczém uśmierzenie powietrza morowego od Pana Boga otrzymał. Które to processye przez te trzy dni zowie Kościoł processye wielkie. A te zasię processye, które czynimy w dzień Ś. Marka, które Kościoł nazywa mniejszémi, ustanowił Ś. Mamertus Wienneński Biskup, Królestwa Francuzkiego, w roku po narodzeniu Pańskiém 464, w te czasy, kiedy był Pan Bóg na Francuzką ziemię przypuścił drzenie ziemi, za którym wiele miast, domów, Kościołów zapadało się; tudzież też i dźwięki nocne, i wołanie częstokroć były słyszane, którémi ludzie bardzo byli prze-

Litanie, seu Rogationes majores.

Litanie, seu Rogationes minores.

http://rcin.org.pl

straszeni: przytém jeszcze działa się rzecz bardzo straszliwa, iż ogień z nieba zstępował, który domy palił; naostatek, diabli natenczas taką moc byli wzięli z przypuszczenia Bożego, dla grzechów ludzkich, że w wieprze, w wilki, w niedźwiedzie, i w insze zwierzęta okrutne wchodzili, które to zwierzęta jawnie po mieście i po wsiach biegając, kąsali i zabijali ludzie i bydło. Którą ustawę Kościół po wszystkim świecie przyjął, prosząc Pana Boga o wiele rzeczy; bo też natenczas największa suchość bywa, gromy, grady, powietrze; na polu wysypuje się zboże, na drzewie owoc się wiąże, po polu bydło pasie. Iż to wszystko dla pożywienia naszego Pan niebieski raczy rodzić, prośmy Go, aby to nam wcale raczył zachować i szkody powietrza uchować. — A Panie Boże daj to, abyśmy przykładem ojców naszych naśladowali, i ich torem i ścieszkami szli, gdyż i obietnica Pana Chrystusowa, którą obiecuje każdemu kołacącemu otworzyć, proszącemu dać; także też rozkazanie Pana Chrystusowe nas do tego wiedzie, abyśmy prosili, tak i nagła potrzeba nasza nas do tego przyciska. Mat. 7.

I co to, miły Boże, jest za ślepota ludzka i za upor, że wiele ludzi ku potępieniu swemu, niedbając nic na obietnice Pana Chrystusowe, ani na rozkazanie jego, ani na przyciskającą potrzebę, modlić się nie chcą, processyami gardzą, z nich się natrząsają. Ktemu przyszło, że wiele ich przepomniawszy téj świętéj a pobożnéj sprawy, z inszych

http://rcin.org.pl

ludzi się natrząsają i naśmiewają, nabożeństwo święte przechadzkami zowią, klękanie, bicie w piersi, rąk ku Bogu podnoszenie, kuglowaniem przezywają. Izali to nie żałość, Chrześcijanie mili, gdy widzimy modlitwy święte, których powaga nie tylko u starych Chrześcijanów, ale i u poganów, i Żydów, i u Turków była wielka, tych czasów niszczeć i ginąć? A temu się więcéj dziwuję, że ani poganie, ani Żydowie, ani Turcy tak wiele obietnic nie mając, za którymiby uczyli się modlić, przed się modlitw swoich nigdy nie opuszczają; a Chrześcijanin, mając tak rozliczne obietnice, tak zacne nauki Pana Chrystusowe, opuszcza, nic nie dba, z nich się śmieje.

O processyach dowody pewne z Pisma Świętego.

A iżby powaga była takowych processyi jeszcze u Żydów i u Chrześcijan starych, tedy niech to wie każdy człowiek Chrześcijański, że takowe processye nie są tylko teraz ustawione od Papieżów przerzeczonych, albo od Biskupów; ale i owszem z fundamentu Pisma świętego jawnie się takowe processye pokazują jeszcze w starym i w nowym zakonie. Jako czytamy naprzód u Proroka Joela: Trąbcie w trąbę, poświęcajcie post, wzywajcie zbor, zgromadzajcie lud, poświęcajcie Kościół, zbierajcie stare, zgromadzajcie dziatki małe, i te, które jeszcze są przy piersiach macierzyńskich. A będą mówić: Przepuść Panie, przepuść ludowi twemu, i nie dawaj dziedzictwa twego na urąganie. A kto to wie, nawróci li się i odpuści li Bóg, i zo-

Joel. 2.

http://rcin.org.pl

stawili-li po sobie błogosławienie? Którémi słowy Prorok jawnie okazuje, że się lud ma zgromadzać i Pana Boga prosić, żeby takowe plagi i karania ustały. Ponieważ jako gdy widzimy Króla jakiego, albo książe jakie wielkie rozgniewane na nas, któreby nas chciało zatracić i wniwecz obrócić, tedy uchodząc takiego okrucieństwa i srogości jego, wnet mu na drogę zabiegamy, niewiasty i panny, z rospuszczonémi włosami swemi, także młodzieńcy i mężowie z bosémi nogami, prosząc, z krzykiem wielkim, o łaskę i miłosierdzie jego, wzywając go z płaczem wielkim, aby przepuścił przewykroczenia ich: Jako daleko więcéj Panu Bogu to mamy wyrządzać, tak długo, ażeby się nad nami nędznémi robaczkami swémi zmiłować a zlitować raczył? A jeśliż my, czasu niebespieczeństwa naszego, nieprzyjaciołóm naszym tak bardzo ulegamy, i poddanémi we wszystkim im stawamy się, i przed nimi się upokarzamy; jako też niegdy czyniły one miasta główne, które Holofernes posiadł i opanował. O jakoż więcéj my mamy się upokarzać, będąc pod mocną a świętą ręką u Pana Boga swego, będąc też rozmaitémi doległościami utrapionémi od niego. Nadto drugi mamy dowód Pisma Ś. starego zakonu, o Królu Żydowskim, którego zwano Josafat. Ten, gdy zrozumiał i dowiedział się o głównych nieprzyjaciołach swych, którzy przeciwko jemu mocą wielką ciągnęli, on, widząc że tak wielkiéj mocy odporu dać nie mógł, ustawił processyą i post, aby

Judith. 3.

1. Pet. 5.

2. Parol. 20.

http://rcin.org.pl

w téj processyi i poście Pana Boga wszystek lud o ratunek wzywał. W czém będąc posłuszni poddani wszyscy jego, schodzili się z rozmaitych miast do niego, wzywając o ratunek Pana Boga wszechmogącego. O czém masz szerzéj w Historyi namienionéj. Tudzież też i w nowym zakonie mamy o
Mat. 21. tłuszczéj Żydowskiéj, i o innych niewinnych dziateczkach ich, którzy z wielką processyą prowadzili Pana Chrystusa do Hieruzalem, cześć mu wielką i chwałę wyrządzając, Hosanna jemu śpiewali, ażeby zbawionémi ich uczynił, z wołaniem wielkiém prosili. Ktemu mamy jeszcze przykład, gdy ono Pan
Mar. 16. Chrystus miał wstąpić do nieba, tedy Apostołowie
Aeto. 1. Sue. 24. jego wszyscy z niemałą processyą wiernych jego, wespółek i z Matką jego do Bethaniéj prowadzili go, za które prowadzenie poczciwszy ich błogosła-
Aeto. 2. wieństwem swojém, wstąpił do nieba. A zatém oni mili Apostołowie, i wszyscy wierni jego, zwróciwszy się do Hieruzalem, z wielkiém weselem będąc, w Kościele ustawicznie chwalili i błogosławili Pana Boga. Skąd już każdy jaśnie, by też nawet i ślepym był, domacać się może, że jeszcze nie tylko w starym zakonie, ale też i w nowym, za czasów Pana Chrystusowych i Apostołów jego, były w używaniu processye. Skąd też wzór biorąc, z natchnienia Ducha Bożego, czasu gwałtownych potrzeb, Namiestnicy Apostołów świętych te processye ustawiali, i w nich się do Pana Boga o ratunek i o wspomożenie uciekali, i nam, potomkom swoim, zo-

http://rcin.org.pl

stawili, abyśmy ich torem i drogami postępowali, a Pana Boga za zgromadzeniem naszym społecznym, w ucisku naszym, i zawżdy, o wspomożenie i o pociechę prosili.

O niewdzięczności ludzka, o złości Chrześcijańska, coć Pan Chrystus więcéj mógł uczynić, zaprawując nas na modlitwy, jedno gdy cię obiecał wysłuchać w każdym ucisku twoim? Izali nie pewna obietnica jest, gdy się z tém opowiadać raczy u Jana Ś: Jeśli czego prosić będziecie w imię moje, to uczynię. A na drugiém miejscu: Proście a weźmiecie, aby radość wasza była zupełna. I jeszcze: Wszystko, o cokolwiek modląc się prosicie, wierzcie, iż otrzymacie. Także tego dokładać też raczy i w Ewangelii dzisiejszéj, pod przysięgą mówiąc: Zaprawdę, zaprawdę powiadam wam, o cokolwiek będziecie prosić Ojca w imię moje, da wam. W których słowach, gdy Ojca wspomina wielką otuchę nam czyni, że nie nieprzyjacielem, nie zawisnym, nie obcym, nie surowym go zowie, ale Ojcem łaskawym; nie raz, ani dwa, ale wielekroć w tamtymże rozdziale. A ktoby z nas śmiał ku niemu przystąpić, gdyby go niezmał być łaskawym Ojcem? Mojżesz, jako o nim Pismo powiada, chociaż był wiernym sługą Bożym, a wszakoż od Boga słyszał: Nie przystępuj ówdzie, zzuj drzewiéy obucie z nóg twoich, albowiem miejsce to, na którém ty stoisz, ziemia święta jest. Także też i Abraham, chociaż był wdzięcznym przyjacielem Bożym, przed

Joan. 15.
Joan. 16.
Mar. 11.
Joan. 16.
Exod. 3.
Gen. 18.

http://rcin.org.pl

się bał się z Bogiem mówić, i przed nim stać, zowiąc się ziemią i prochem, i prosząc, aby się nie gniewał,
Exod. 10. iż z nim mówił. Ale co się długo mamy bawić: Mojżesz Pana Boga zwał ogniem trawiącym, zawisnym w miłości zwał go też. A Pan Chrystus zowie go Ojcem naszym, abychmy śmiele do niego, jako synaczkowie do Ojca szli, mówiąc do nas témi słoMatt. 7. wy: Jeśliże wy, będąc złymi, a wżdy umiecie dobre datki dawać synom swoim; jako więcéj Ojciec wasz, który jest w niebiesiech, da dobre rzeczy tym, którzy go proszą? Obaczajże, że ta obietnica Pana Chrystusowa pełna jest pociechy, serca ludzkie pobudzająca ku prośbie, ku modlitwie. Tak że
1. Joan 3. Jan Ś. poruszony będąc tą obietnicą Pana swego, tak napisał: Mamy nadzieję w Bogu, że o cokolwiek go będziem prosić, iż otrzymamy od niego. Skąd Jan Ś. miałby mieć takowe ufanie, jedno nie z téj obietnicy P. Chrystusowéj? I my także mielibychmy z téj że obietnicy ku modlitwom być poruszonymi, gdyśmy zrozumieli nieodmienną być obietnicą Bożą, jedno iż nie wszyscy jéj poznawają, przeto Pan Chrystus obietnice przykazaniem swoim umacnia, i owszem że dotychmiast nic nie prosili, wymiata na oczy, abychmy tak w uciskach, w potrzebach naszych wielkich do Pana Boga za rozkazowaniem uciekali się, gdyż ku temu z obietnic nie
Joan. 16. chcemy się mieć. Dotychmiast, prawi, nie prosiliście nic w imię moje, proście, a otrzymacie: aby radość wasza była zupełna. Témiż słowy i na in-

http://rcin.org.pl

szém miejscu rozkazuje się modlić: Proście, a będzie wam dano; szukajcie tedy, a najdziecie; kołaćcie, a będzie wam otworzono. Albowiem każdy, który prosi, bierze; a kto szuka, najdzie; a kołacącemu będzie otworzono. To rozkazanie Pana Chrystusowe Apostołowie święci mając na pamięci, bez przestanku wypełniali; bo rozumieli temu dobrze, iż posłuszeństwo u Pana Boga większéj wagi jest, niżli ofiara i wzgarda przykazania jego, wielki gniew i pomstę z sobą niesie. Bo środze i surowie Pan Bóg karze tych, którzy gardzą przykazaniem jego. A słusznie, bo który król na sługę swego nieposłusznego jest łaskaw? albo który Ojciec na syna, odrzucającego dary Ojcowskie, nie będzie się gniewał? Jeśliż człowiek wzgardę swoją nie lekce waży? daleko więcéj mści się Pan Bóg nad témi, którzy gardzą przykazaniem świętém jego. Przeto Pan Bóg mówi do takowych: Albowiem wzywałem, a odmówiliście; wyciągnąłem rękę moję, a nie był ktoby wejrzał. Wzgardziliście wszelką radą moją, a zaniedbaliście fukania moje. A ja także w zagniewaniu waszym, śmiać się będę, i będę wam urągał, gdy na was to przyjdzie, czegoście się obawiali. Izali, Chrześcijanie mili, nie jawnie okazuje się to, że tych naszych opłakanych czasów i w uciśnieniu, śmieje się z nas Pan Bóg i nieużytym się pokazuje być. Wiele złego cierpimy: nie pogody nam dokuczają, suchość nam jest przykra, frasunków dosyć, i cięższych rzeczy czekamy, mo-

Luc. 11.

1. Reg. 15. Eccle. 4.

Prou 1.

Esa. 65. Hier. 7.

http://rcin.org.pl

dlimy się do Pana Boga, wzdychamy, ręce podnosimy, kołacemy, a wysłuchania naszego nie czujemy. Nieprzeto się to dzieje, żeby Pan Bóg nie życzył nam miał dobrych rzeczy, nie iżeby nie mógł dać tego, czego prosimy, jedno że my tego wziąść nie godnichmy, albo że źle prosimy. Potrze-
Lic. 4. ba tedy jest tego pilna, aby jeśli przez obietnicę nie mamy się do Pana Boga, cisnęli się wżdy do
Joan. 6. niego dla rozkazania: Proście, rozkazuje Pan, a weźmiecie; rozkazuje prosić, abychmy poznawali nad nami jego zwierzchność i majestat, a naszą nędzę i niedostatek, przez który potrzeba nam tego, abyśmy się uciekali do niego, bez którego nic nie jesteśmy, ani też możemy czynić; bez którego wo-
Joan. 15. Mat. 10. léj ani biedny wróbel padnie na ziemię, ani włos z głowy zginie.

Przeto, bracia miła, przez te dni święte będziemy w poście trwać na modlitwie, prosząc Pana Boga, aby od nas oddalił złe rzeczy, walki, głód, mor, grom, grady i insze rzeczy, które dla grzechów naszych, tych czasów od nas biesiadujących czynionych, dopuszcza. A mamy to czynić w zobopólném zgromadzeniu, snażne ręce i serca nasze wznosząc ku niebu, gdzie jest Pan Chrystus głowa nasza, na prawicy Bożéj siedzący, wołając z onym
1. Para. 20. Królem Józafatem temi słowy: W każdym frasunku i w ucisku naszym racz nam dopomódz, miły Panie: A przepuść, Panie, przepuść ludowi twemu, nie dawaj dziedzictwa twego na urąganie i na za-

http://rcin.org.pl

tracenie. Zmiłuj się nad nami Ojcze miłosierny, którycheś raczył przez Syna twego miłego odkupić, bo w śmierci i w uciskach naszych będąc położeni, kogobychmy mieli innego szukać ku ratunku, oprócz ciebie, któregośmy rozlicznémi grzechy obrazili, który dla grzechów naszych sprawiedliwie się gniewasz. A gdy nie wiemy, cobyśmy mieli czynić, to tyle pociechy i ratunku mamy, że oczy nasze do ciebie podnosimy, mówiąc: Przepuść Panie grzechom naszym, a nie racz nas wwodzić w pokusy, w których teraz jesteśmy, ale racz nas wyzwolić ode wszego złego, przez Chrystusa Pana naszego.

KREDA, ALBO WIARY WYKŁAD.

Przeszłego Kazania, bracia miła i siostry, dziewiąty członek wiary Chrześcijańskiéj poczęlichmy wykładać, który témi słowy wyznawamy: Wierzę w Kościół Święty Chrześcijański albo powszechny, Świętych obcowanie. I nauczylichmy się tego, że do Kościoła tego przynależą Aniołowie Boży i wszyscy Święci, którzy, od początku świata mając znajomość prawdziwego Boga, stali przy nim przez wiarę i przez miłość, i służyli mu w prawdzie i w sprawiedliwości. Nadto i ile ich jest na świecie, na wszelkiém miejscu będących, którzy jedno wierzą w Pana Chrystusa i stawają się jedném ciałem duchownem przez wiarę i używanie Sakra-

http://rcin.org.pl

mentów, i jednostajne wykładanie i zrozumienie Pisma świętego. Teraz będziemy słuchać, czemu zowiemy świętym, powszechnym Kościołem, gdyż wiele jest ludzi w nim, którzy źle i niepobożnie żywią.

Naprzód tedy zowiemy to zgromadzenie Kościołem Świętym, nie dla właściwéj ludzkiéj świątobliwości, ale dla Ducha Ś. poświęcającego, i dla oblubieńca jego, który swoją sprawiedliwością i świątobliwością przyobłoczy oblubienicę swoją Kościół swój, który odkupił, aby była oblubienicą jego świętą, chwalebną, snaźną, i krom makuły albo zmazy. Zowiemy tedy Kościół ten świętym, dla głowy naszéj, Pana Jezusa Chrystusa: bo aczkolwiek wielkiéj krewkości poddani jesteśmy, wszakże dla wiary, dla Chrztu Ś. poczytani jesteśmy za
Gal. 3. święte, według słów Pawła Ś.: Bo wszyscy, prawi, którzyście się w Chrystusie pochrzcili, oblekliście się w Chrystusa. A na drugiém miejscu tak mó-
1. Cor. wi: Byliście niegdy grzechami zaplugawieni, ale jesteście omyci, ale jesteście poświęceni, ale jesteście usprawiedliwieni w imię Pana Naszego Jezusa Chrystusa, i przez Ducha Boga Naszego. Nadto jeszcze inszym obyczajem zowie nas Pismo świętémi. Co dla lepszego wyrozumienia weźmij ten przykład przed się. Królestwo Pana Chrystusowe i wszystka Rzeczpospolita Chrześcijańska, to jest, Kościół święty Chrześcijański, jest jakoby szkołą naszą i warstatem, gdzie uczymy się i dostajemy

http://rcin.org.pl

świątobliwości cnót świętych. Bo tu w Kościele swoim Pan Bóg omywa a oczyszcza nas od grzechów, pierwéj przez chrzest, potém przez Sakrament pokuty świętéj. A toż którykolwiek człowiek przez wiarę i chrzest do Kościoła wchodzi, ten świętym się staje, chociaż doskonałéj i dostatecznéj świątobliwości nie miewa. Nie inaczéj jako i ten, który przystaje na rzemiosło jakie, wnet od onego rzemiosła imię odnosi, abowiem zowiemy go krawcem, cieślą, bednarzem i t. d. chociaż jeszcze nie umie onego rzemiosła. Tym obyczajem wszyscy bywają zwani świętymi, którzy w tym to mieście Chrześcijańskiém zawarci będąc, ćwiczą się w świątobliwości. Aczkolwiek téj świątobliwości nie zachowywają przez uczynki dobre, wszakże umysł i wolą dobrą mają zachowywać i trwać w nich.

A nie może to być, aby ustawicznie, póki tu są na świecie, nie mieli się potykać albo poślizać; bo Pismo powiada, że sprawiedliwy człowiek na dzień siedmkroć upada: przetoż ku doskonałéj świątobliwości nie przyjdą, aż w Królestwie niebieskiém. Kiedy to skazitelne ciało przyoblecze nieskazitelność, a to śmiertelne weźmie przez moc Bożą na się nieśmiertelność, na ten czas już wszyscy będziemy mieć skuteczne i doskonałe zwycięztwo nad grzechem. I przetoż, póki jest człowiek tu na tym świecie, zwykł więc dla różnego niedostatku swego na każdy dzień prosić Pana Boga wszechmogącego, mówiąc: Ojcze, odpuść nam winy nasze. I na

Ps. 33. et 36. Prou. 24.

Mat. 6.

http://rcin.org.pl

Joan. 15. każdy dzień Ojciec ogrodnik ochędoża latorostki w winnicy swojéj.

A między tym świętym Kościołem, to jest, zgro-
1. Cor. 12. madzeniem, jedni są prawie dobrzy, postanawiający to miasto święte z żywych kamieni, stawiający się ludem omytym od wszelkiéj nieprawości, Panu Bogu przyjemnym, naśladowcą dobrych uczynków,
2. Tim. 2. których tylko Pan Bóg zna, jako Paweł Ś. mówi:
Joan. 10. Zna Pan którzy są jego. Takoweć są Kościołem prawym, zmarszczki i makuły nie mającym. Drudzy zasię w wielkiém poczcie są, którzy przyjąw-
2. Pet. 2. szy raz na Chrzcie świętym świątobliwość, znowu
Gal. 5. się kalą, mażą grzechy, nie inaczéj jedno, jako świnia błotém, wracając się do plugastwa, jako pies do swoich plwocin; imie Chrześcijańskie mażąc rozmaitémi grzechy, że ci, co takie rzeczy działają, królestwa Bożego nie dostąpią, póki jedno w nich leżeć będą, i póki nie powstaną z nich przez pokutę. A póki takowi ludzie z onymi piérwszymi prawymi Chrześcijany jednę wiarę mają i jedno towarzystwo i jednakich świętości pożywają, jedność i pokój chowają, także téż i zgodę (co się tycze wiary, nauki, i miłości), póty w Kościele jednym są nie inaczéj jako ptacy przy ziarnie, albo suche członki przy ciele świeżém: których nie godzi się,
Mat. 13. et 25. aby mieli być z Kościoła wyrzuceni, gdy Pan Bóg
2. Cor. 5. dopuszcza téż rość kąkolowi między pszenicą, aż do
Rom. 14. sądnego dnia, kiedy będzie sądził żywych i umarłych, aby tak każdy odniósł własne sprawy, które

http://rcin.org.pl

czynił, źle-li, albo dobrze. Takowe postanowienie Kościoła Chrześcijańskiego, iż w nim są i będą zmieszani dobrzy ze złémi, aż do dnia sądnego, przypowieści onéj Ewangelii świętéj nam pokazują, jako o boisku, na którém bywa pszenica wespółek z plewami; o roli, na któréj z pszenicą rośnie i kąkąl; także też o niewodzie, zapuszczonym w morze, którym wyciągają ryby dobre i złe; o trzodzie, w któréj bywają owce i kozy, kozłowie i barany; o dziesięciu panien mądrych i głupich. Luc. 3. Mat. 3. Mar. 4. Mat. 13. Mat. 23.

Którémi przypowieściami dał znać P. Chrystus, że społecznie Kościoł ma w sobie złych i dobrych, aż do sądnego dnia: którego czasu pośle Pan Bóg Anioły swoje, którzy zbiorą z jego królestwa wszystko zgorszenie, i te, którzy nieprawość płodzą, i wrzuci je do pieca ognistego; tam będzie płacz i zgrzytanie zębów. A zasię dobrym rzecze: Pójdźcie błogosławieni Ojca mojego, wezmicie królestwo wam zgotowane od początku świata. Mat. 13. Mat. 25.

Przeto potrzebuje tego braterska miłość i Chrześcijańska, abyśmy nie skwapiali się ku kąkolu wyrywać, to jest, złych ludzi odcinać, a to dla téj przyczyny, że ten, który dziś jest kąkolem gorzkim i szpetnym, może jutro, albo potém stać się pszenicą czystą i prawą; który dziś jest grzeszny, może, za łaską Bożą, stać się jutro dobrym, i przez słowo Boże i świętości Kościoła świętego omytym, a potém może się stać świętym i czystym Kościołem Bożym. Jako sobie weźmij przy-

http://rcin.org.pl

kład z Pawła Ś., który pierwéj bywszy bluźniercą i prześladowcą Kościoła Bożego, stał się doktorem Kościelnym, przybytkiem Pana Chrystusowym, i sędem obranym, i odmienił się ku swemu i ku wielu innych ludzi pożytkowi. O jakoby wiele za-
Joan.8. cnych członków postradał Kościół Boży, gdyby złych nie cierpiał, ani oczekiwał grzesznych ludzi ku pokucie? Gdzieby był, proszę cię, Dawid, Piotr, Mateusz, Magdalena, i ona druga niewiasta, która była
Rom.9. na cudzołóztwie uchwycona? I owszem, wiele innych im podobnych, którzy przedtém rozlicznémi grzechami byli oszpeceni. Ale gdy P. Bóg z wielkiego miłosierdzia swego cierpiał je w wielkiéj do-
Gal. 6. broci, tedy oni przez łaskę Bożą obaczyli się, a opuściwszy grzechy, nawrócili się ku pokucie i i wielki pożytek Kościołowi przynieśli. Także téż i dzisiaj, ci, którzy grzechem jakim napieczętowani są, mają być cierpieni w Kościele w zgromadzeniu dla pokuty. A nie rozumiejcie mię, abym to dla tego mówił, żeby już przełożeni nie mieli karać złych a występnych ludzi, albo iżby nie mieli zabiegać złościom ludzkim, a iżby też człowiek Chrze-
Rom. 13. ścijański, widząc bliźniego swego swawolnie żyjącego, nie miał go upominać, aby się upamiętał.
Eccles. 17. Nie jest to przedsięwzięcie moje. Bowiem że urząd dan jest wszelaki, który się mści na skaranie tego, który źle czyni, a poczciwością dobrych; a iże téż rozkazał Pan Bóg mieć każdemu pieczą, o swoim bliźnim. Jedno to powiadam dla dzisiejszych

http://rcin.org.pl

Nowocyanów i Nowochrzczeńców, którzy dla tego się powszechnego Kościoła chronią, że w nim wiele ludzi złych widzą, i dla tego sobie osobne zbory wymyślają i sekty, jakoby sami byli barankowie nie mącący wody. Snaźni ci samoszatańscy święci nie chcą w Kościele Chrześcijańskim z grzesznymi mieszkać, jedno z samymi Anioły i świętymi, chcą tylko między różą, a nie między cierniem, chcą jakoby w niebie, a nie jako na ziemi mieszkać. Ale powiedz mi, proszę cię, gdyby P. Chrystus nie chciał był między grzesznymi mieszkać, ktoby był tak mizernie zatracony i potępiony świat z błota grzechów i wiekuistego potępienia wyrwał? Albo jakobyśmy mogli z rozkazania Pawła Ś. jeden drugiego brzemienia nosić, abyśmy zakon Boży wypełniali, jeśliby Kościół nie miał członków niedołężnych? Jeśli ty same Anioły przypuszczasz do towarzystwa twego, powiedz mi, komu będziesz odpuszczał winy, według słów Pana Chrystusowych, aby też tobie były od Boga odpuszczone? Jeśli żadnego nie chcesz cierpieć, który by człowiek w jakim upadku zachwycon był, a kogo będziesz karał w duchu cichości? Jeśli nieumiejętnego i błądzącego zcierpieć i znosić nie możesz, kogoż będziesz ćwiczył i z błędu nawracał? także też komu onę niewymowną łaskę będziesz pokazował, o czém przypomina Pan Chrystus i jego Apostoł Jakób Święty.

God. 4. Mat. 6. Gal. 4. Mat. 18 Jac. 5.

Krótko mówiąc: Wszyscy tedy ci, którzy się

http://rcin.org.pl

w sobie tak bardzo kochają, i onymi członkami, które są zjęte jakiemi grzechami, brzydzą się, a ich się dla jakiéjkolwiek przyczyny, która z niebacznego mniemania uroście, wiarują: takowi oddzielają się od ciała Pana Chrystusowego, i okazują, że miłości nie mają, bez któréj by też i wszystkie cnoty Anielskie mieli, zbawieni być nie mogą. Nie trzebać się obawiać człowiekowi pobożnemu, aby się miał zmazać grzechami innych członków, tylko żeby nie miał spólności z cudzémi grzechami, a ich złych uczynków nie naśladował. Ze złymi jedną wiarę mieć, jednego posłuszeństwa patrzyć, jednakich Sakramentów używać, nie pokala to człowieka, i owszem większéj dodaje chuci, okazyi do pełnienia pobożności i cnotliwego żywota, a zwłaszcza, gdy ty przykładem dobrym, miłością braterską, upominaniem łaskawém, starać się będziesz złych
Gen. 6. ludzi ku dobroci przyprowadzać. Tak Noe przed potopem mieszkał między grzesznymi, upominając
Gen. 19 ich, aby się obaczyli i z grzechów powstali; tak
Exod. 32. Lot w Sodomie, Mojżesz między ludem twardéj Krzczyce, Prorocy między złymi królmi, Apostołowie między pogany bałwochwalcy, nie dla czego inszego, jedno aby źli od dobrych uczyli się wszelkiéj prawdy i pobożności. Tymżeć też sposobem cierpi Pan Chrystus w Kościele swoim złych i grzesznych, jako i my przykładem jego powinniśmy ich cierpieć. I owszem, z miłości Chrześcijańskiéj, każdy pobożny Chrześcijanin tamby się miał

http://rcin.org.pl

więcéj śpieszyć, gdzieby wiedział więcéj być ludzi krewkich i grzesznych, nie iżeby naśladować mieli w towarzystwie grzechów ich, ale dla naprawy, dla pozyskania ich, aby one słowa Pawła Świętego miały moc w Kościele Chrześcijańskim: Gal. 6. Jeden drugiego brzemiona noście, tedy tak napełnicie zakon Chrystusow.

A jako o pospolitym człowiecze powiedziało się: że chociaż źli są, mają być cierpieni, tako i o przełożonych sprawcach mamy rozumieć, że ich urząd, ich posługi nie mniejszéj wagi są, i nie mają być wzgardzeni przez zły żywot ich i grzech jaki. Bo moc wszystkich świątości nie pochodzi od tego, który niémi szafuje, ale od Pana Boga. Bo i Judasz także chrzcił, jako i inszy Apostołowie, i za chrztem jego omywanie brali ludzie od grzechów, nie dla tego że Judasz ich chrzcił, ale iż Pan Chrystus oną świątość swoję potwierdził, a Duch Ś. przez łaskę swoję onych, którzy się chrzcili od Judasza, wewnątrz od grzechu oczyściał. Przetoż nie bez 1 Cor. 1 przyczyny Paweł święty wielce karał Korynty, że oni brakowali sługami Pana Chrystusowémi. Jedni się wychwalali, że ich Piotr chrzcił, drudzy że ich Apollo chrzcił. Bo nie jest rozdzielon Chrystus: Kto Sakramentów pożywa w Kościele, niechaj w nich mocy Bożéj patrzy i szuka, od niego zbawienia, a nie od człowieka niechaj oczekiwa. Albowiem napisano jest: Przeklęty człowiek, który nadzieję swoją pokłada w człowiecze. Także też i Psalmista

http://rcin.org.pl

Dawid święty tego poświadcza, mówiąc: Nikczemne jest zbawienie od człowieka. I powtóre: W Bogu czynić będziem moc. Nadto: Pańskie jest błogosławieństwo. I jeszcze: Lepiéj jest ufać w Panie, niżli dufać w książętach.

Na to pamiętając, poruczajmy się Panu Bogu, prosząc, aby i przełożeni, i my z nimi, za łaską Bożą, stawalichmy się prawym Kościołem jego, a dziedzicami Królestwa Niebieskiego. Którego racz nas domieścić, nasz wszechmogący Panie, na wieki wieczne błogosławiony. Amen.

http://rcin.org.pl

KAZANIE CZTERNASTE

NA EWANGELIĄ NIEDZIELI SZÓSTÉJ PO WIELKIEJ-NOCY, KTÓRĄ ZOWIĄ EXAUDI, Z WYKŁADEM KREDA, ALBO SKŁADU WIARY CHRZEŚCIJAŃSKIÉJ.

(Ewangelia Jana Świętego, którą napisał w XVI Rozdziale.)

Czasu onego: mówił Pan Jezus do zwolenników swoich: Gdy przyjdzie Pocieszyciel, którego ja wam poślę od Ojca, Ducha prawdy, który od Ojca pochodzi; tedy on świadectwo wyda o mnie, i wy będziecie świadczyli, bo ze mną jesteście od początku. Tem wam rzeczy mówił, abyście się nie gorszyli. Będąc was wyłączać z bóżnic; ale przychodzi godzina, iże każdy, który was zabije, będzie mniemał, aby posługę uczynił Panu Bogu. A toć wam będą czynić, iż nie znali Ojca, ani mnie. Alem wam to powiedział, abyście, gdy więc przyjdzie godzina tym rzeczom, wspomnieli, iżem ja wam powiadał. A tegom wam z przodku nie powiadał, iżem był z wami.

Pan a Zbawiciel nasz Jezus Chrystus, Chrześcijanie mili, mając już blizkie odejście, a iż się już

http://rcin.org.pl

miał rozstać z miłymi zwolenniki swoimi, po onéj ostatecznéj wieczerzy, gdy się już do Ojca swego brał, między inszémi rzeczami, o których się z swoimi zwolenniki rozmawiał, ta też jedna jest, o któréj powiedział im, iż im miał posłać Ducha Ś. mówiąc: Ja będę prosił Ojca, a da wam innego pocieszyciela, aby z wami mieszkał na wieki, Ducha prawdy, którego świat nie może wziąść, iż go nie widzi, ani go zna, ale wy go poznacie, albowiem u was będzie mieszkał, i w was będzie. I daléj mówi: Nie zostawięć was sierotami, przyjdę do was. A trochę niżéj, w tymże kapitulum, tak mówi: Ale Pocieszyciel Duch Ś. którego Ojciec ześle w imię moje, ten was nauczy wszystkiego i przypomni wam wszystkie rzeczy, którekolwiek wam powiem. Otoż iż im był przedtém obiecał zesłać, w dzisiejszéj Ewangelii, jakoście słyszeli, wspomniał na tę obietnicę swoją, gdy raczy mówić: Gdy przyjdzie Pocieszyciel, którego ja wam poślę od Ojca, Ducha prawdy, który od Ojca pochodzi, tedy on świadectwo wyda o mnie, i wy będziecie świadczyli, bo ze mną jesteście od początku. Z których słów naprzód obaczymy wielkie staranie Pana Chrystusowe, które ma o swojéj miłéj czeladce. Wyrozumiał ten Pan dobrotliwy z nich, że się smęcić mieli dla odejścia jego, a przeto cieszy ich przez przyjście inszego pocieszyciela, który ich miał posilić, pocieszyć i świadectwo wydać o nim. Powieścią przyszłych rzeczy zafrasował ich, a za się

Joan. 14.

Joan. 15et16.

http://rcin.org.pl

obiecując Pocieszyciela, dobréj myśli dodaje. Tak Pan miły Jezus Chrystus zawżdy zwykł przeplatać gorzkim rzeczom słodkie. A nie może człowiek takiéj przykrości, takiego prześladowania, takowéj trudności podjąć dla Pana Chrystusa, za którą by za się na duszy swojéj nie odniosł wesela i ochłody: cokolwiek złego nam świat stroi, cokolwiek naturze naszéj jest nie miłego, nie lubego, to wszystko staje się przez Ducha Ś. miło i wdzięczno. O zaprawdę nie mógł nam nic potrzebniejszego Pan Chrystus obiecać, albo dać, nad Ducha Ś. Zaprawdę Duch Ś. zacny i prawie godny dar jest, i godna Pana Chrystusowa obietnica. Bo gdy Duch Ś. w nas mieszka, tedy jedném ciałem duchownem z Panem Chrystusem stawamy się i synami Bożymi jesteśmy.

Aby tedy mogli ludzie poznać Ducha Ś. najpierwéj go opisuje Pan Chrystus od persony jego, że on jest Pocieszyciel, a to imię Ducha Ś. jest własne. Bo to, cokolwiek zda się nas cieszyć; oprócz Ducha Ś. myli nas bardzo, doskonałéj pociechy w sobie nie ma. A Duch Ś. prawdziwie naszém jest w pracach naszych odpocznieniem, w uciśnieniu ochłodą, w płaczu weselem; którego świadectwo, o Panie Chrystusie, nie w gołych słowiech położone jest, ale w skutku i w istotnéj rzeczy; nie tylko w uszach brzmiący, ale do serca ludzkiego kołacący i zruszający, nie raz, ani dwa, ale ustawicznie, aż do skończenia świata.

Potém zowie go Duchem prawdy, aby pokazał,

http://rcin.org.pl

że Duch Ś. jest Bóg, że nikt inny nie jest prawdziwy, jedno Pan Bóg, który kłamać nigdy nie może. O tém świadczą wszystkie rzeczy, które były z obietnicy Boskiéj Żydom dane: niczego nigdy Pan nie obiecował, czegoby był nie ziścił. Zowie go też Duchem prawdy, że on ma wszelką prawdę, a nic innego sługom swoim nie podaje, nie dopuszcza mówić, uczyć, jedno prawdę. Zkąd dobrze a nieomylnie wierzymy, że Kościoł Pana Chrystusowy, przez Apostoły wszczepiony, i słusznie a prawie wyćwiczony w rzeczach tych, które się ściągają i przynależą ku zbawieniu, jest tak umocnionym, że jego wiary, ani nauki, żaden Tyran, żaden heretyk, ani kunsztem, ani chytrością, ani gadaniem, ani morderstwem, ani zdradą zwalczyć nie może. Jako po jednym Aeryusie pokazało się, który przez pięćdziesiąt lat burząc Kościoł Pana Chrystusowy, a aczkolwiek nie małą szkodę uczynił, przed się zepsować go nie mógł, i sam za pomstą Bożą mizernie zginął; jako też naszych czasów Marcin Luter, upiwszy się zdechł; albo jako też Kalwin, którego wszy zjadły. Ato nie zkąd inąd pochodzi, jedno z onéj mocnéj obietnicy Pana naszego, którą raczył
Mat. 16 potwierdzić Boskiémi usty swémi, do Piotra mówiąc témi słowy: Ty jesteś Piotr, a na téj opoce zbuduję Kościół mój, a bramy piekielne nigdy go nie przemogą. Dla czego wszyscy przeciwnicy nic uczynić Kościołowi nie mogą, albowiem Panu Bo-
Prou. 21. gu żaden się sprzeciwić nie może, żaden go zwal-

http://rcin.org.pl

czyć nie umie, przeciwko któremu nie masz ani porady, ani nauki, ani mądrości. A wżdy heretycy wszyscy z zaślepienia swego, o to się kuszą, przeciwko jego Kościołowi szturmując, nad który na świecie nie masz nic mocniejszego, bo który się nań oburzy, zwątlić drzewiéj musi sił swoich i pozbyć, niżli co uczyni: nie inaczéj jeno gdy chce kto z wiatrem się biedzić, a niebo zwalczyć.

Tenże Duch Ś. świadectwo wyda o mnie (mówi Pan Chrystus), żem ja jest z przyrodzenia Synem Bożym i prawdziwym Messyaszem, zbawiecielem świata. O tém Jan Ś. tak napisał: Duch jest, który świadczy, iż Chrystus jest prawda. Albowiem Duch Ś. gdy zawitał w serca Apostolskie, takowe serce, takową śmiałość i moc dał im, że bez bojaźni przed królmi i książęty nie tylko mówili, ale i czynili wielkie rzeczy Boże, okazując Pana Chrystusa być prawdziwym Synem Bożym; o czém Łukasz Ś. świadectwo daje takowe, mówiąc: Mocą wielką wydawali Apostołowie świadectwo zmartwychwstania Jezusa Chrystusa Pana naszego; że on był słowem Bożém, posłaném Żydom ku opowiadaniu pokoju; opowiadając i to, że on jest, który postanowionym jest od Boga, sędzią żywych i martwych, i inne wszystkie rzeczy opowiadali, które jedno czynił po zmartwychwstaniu swojém, jako jadł i pił z nimi. Wielki tedy znak i potężny był ku utwierdzeniu wiary Pana Chrystusowéj, że ludzie prości, nieuczeni, o głębokiém Pismie, o zacnych rzeczach nie-

1. Joan. 5.
Acto. 2.
Act. 4.
Act. 10.
Act. 1.
Act. 2.

http://rcin.org.pl

bieskich, tak znacznie, tak jaśnie języki wszystkich narodów mówili. A nie tylko to, ale też mocą tegoż Ducha Ś. wielkie cuda czynili, do gardł swoich nie odstępując tego, którego być opowiadali zbawicielem świata, jako nam Historje Kościelne i Łukasz Ś. pokazują o Pietrze i Pawle i inszych, że żywot swój położyli, i wiele trudności podjęli dla Pana Chrystusa, o których im Pan Chrystus
Joan. 16. w dzisiejszéj Ewangelii oznajmić raczył, że z bóżnic ich mieli wymiatać, mieli ich zabijać; pokazując, jako świat ma w nienawiści tych, którzy pobożnie żywiąc w prawdzie, upominają złych, aby przestali grzechów. Nigdy się zgodzić nie może
2. Cor. 6. z Panem Chrystusem Belial, ani światłość z ciemnością; zawżdy źli prześladują dobrych; że świat nie może miłować uczynków dobrych, wygania pobożnych ludzi od siebie, zabija niewinnych, nauką zdrową, zbawienną gardzi, brzydzi się nią.

Opowiadać to raczył Pan Chrystus zwolennikom swoim, abyśmy się ztąd nauczyli tego, że gdy wiemy, iż musi to być, żeby pogorszenie przychodziło,
Mat. 18 nie mniemalichmy, ani rozumieli, żeby Pan Bóg nic nie dbał o dobrych ludzi; gdy co wielkiego i trudnego cierpią; opowiedzieć raczył, aby żaden z nas w nim nie rozpaczał ani się gorszył, aby żaden sobie na świecie pokoju nie obiecował. Przyjdzie na cię jaki frasunek, jaka szkoda, jaki uciśk, wspomnij na Ducha Ś. Pocieszyciela, a wnet pocieszenie weźmiesz, wnet skromnie będziesz mówił z Apo-

http://rcin.org.pl

stołem : Ktoż nas oderwie a odłączy od miłości Bożéj? utrapienie czyli ucisk? czy głód? czyli nagota? czyli niebezpieczeństwo? czyli prześladowanie? czyli miecz? Żadne stworzenie nie będzie mię mogło odłączyć od miłości Bożéj. Zkąd miał te słowa Paweł Ś.? Nie zkąd inąd, jedno od Ducha Ś. Rom. 8. Joan. 15.

którego tu w Ewangelii zowie Pan Chrystus Pocieszycielem i potężnym świadkiem wszystkich spraw swoich, którego też obiecał zwolennikom swoim posłać dla nauki i umocnienia w wierze i stałości, aby mogli o nim świadectwo wydawać. Wydawać świadectwo o Panu Chrystusie nic innego nie jest, jedno wyznawać go być Bogiem i człowiekiem, i chodzić tak, jako on chodził, sprawować się tak, jako się on sprawował; co bywa wtenczas, kiedy przykazanie jego pełnimy i pobożnie w nim żywiemy; a gdy to czynimy, natychmiast będziemy mieć na się nieprzyjacioły: szatana, świat, i ciało, którzy nas bardzo będą prześladować, odwodząc nas od takowego świadectwa; przeciwko którym mamy się zastawić mocnie, słowem, uczynkiem, aż do śmierci, pocieszeni będąc od Ducha Ś. który nam doda sił i mocy, abyśmy nie ustali, żawżdy mając na pamięci Pana Chrystusa głowę naszę, iż on takoweż i cięższe rzeczy cierpiał wespołek ze wszystkimi zwolenniki swymi, mówiąc: Na świecie ucisk będziecie mieli, ale we mnie pokój. Ale bądźcie dobréj nadziei, jam zwyciężył świat; jeśli was świat ma w nienawiści, wiedźcie, że mnie Joan. 5. Joan. 16.

http://rcin.org.pl

pierwszego miał w nienawiści; jeśli mnie prześladowali, i was będą prześladować; a to wam będą czynić, że nie znali Ojca mego, ani mnie. A to wam powiadam dla tego, abyście wspomnieli na te rzeczy, gdy przyjdą, żem wam o nich powiedział.

A tak, chcemy-li, da-li Pan Bóg przyjąć Pocieszy-
Psal.50 ciela i świadectwo wydawać o Panie Chrystusie, potrzeba nam cierpliwości, abyśmy krzyż za Panem cierpliwie znosili, nie wstydząc się wyznawać Pana Chrystusa, ale przed każdym śmiele słowy, uczynki Chrześcijańskimi oszlachciali. Potrzeba jeszcze czucia, trzezwości i gorejącéj modlitwy, abyśmy z Dawidem Ś. prosili, żeby nas Ojciec niebieski i Syn jego miły obdarzył Duchem prawym, Duchem celniejszym, którego Ducha Ś. darem umocnieni będąc, moglibychmy wszystkie niebezpieczności, pokusy nieprzyjaciół naszych, znosić cierpliwie i zwyciężać, aż będziemy przeniesieni do królestwa, wiekuiście trwającego.

KREDA, ALBO WIARY WYKŁAD.

Przeszłego Kazania słyszeliśmy, dla czego Kościół Chrześcijański zowiemy Święty, gdy wiele ludzi w nim jest złych i niepobożnych, i niedoskonałych. Powiedziało się, że nie z strony naszéj zowiemy świętym, ale z strony łaski Bożéj, którą bierzemy na Chrzcie świętym, i z strony Ducha Ś.

http://rcin.org.pl

który nas poświęca, ciała nasze umartwia aż do śmierci, świątobliwości uczy i wszelką prawdę opowiada.

Słuchajmy teraz, dla czego temu Kościołowi, którego świętym zowiemy, drugie imię dajemy, zowiąc go Powszechnym. To słowo Catholicon Greckie, a po Polsku powszechne, nic innego nie jest, ani znaczy, jedno to, co wszystkich czasów i na wszystkich miejscach jest i ustawicznie trwa.

To imię, albo przezwisko, dane jest Kościołowi z obietnicy Pana Chrystusowéj. Pan Chrystus obiecać to raczył, że nie na jedném miejscu, nie w jednym kącie świata, nie w jednym narodzie, nie w jednym powiecie chciał zamknąć Kościoł swój, ale że go miał po wszystkim świecie, na wszelkiém miejscu rozkrzewić, według onych słów, które mówić raczył tak do Apostołów swoich: Wy będziecie mi świadkami w Hieruzalem, i po wszystkiém Żydowstwie, i Samaryey, i aż na kraj ziemie. Aby się wypełniło Pismo, które przepowiedział Dawid Ś.: Od wschodu słońca, aż do zachodu chwalebne jest imię Pańskie. A toć też niegdzie wspomina Ambroży Ś. tak o tym pisząc: Po męce i zmartwychwstaniu Pańskiém chwała Boża po wszystkim świecie ma być rozniesiona. A to pisze na one słowa, z Psalmu dwódziestego pierwszego przywiedzione: Opowiem imię twoje braciéj mojéj. Także też wielki Kościoł wykładając: Czemu (powiada) mówi Kościoł wielki? iż przedtém był nie wielki,

Luc. 24. Mar. vlt. Act. 1. Psal. 112. Ambr. cap. 2. ad Hebraeos in Psal. 11. Idem Psal. 39.

http://rcin.org.pl

a ktoryż jest wielki? jedno ten, który jest ze wszystkiego świata zebrany? kiedy od wschodu i zachodu, z północy i z południa lud pogański jest wezwany. A iż też Kościoł nigdy nie ma zginąć, ale ustawicznie aż do skończenia świata trwać ma, obiecać to raczył Pan a Zbawiciel nasz jeszcze
Mat. 23 zwolennikom swoim temi słowy: O to z wami jestem aż do skończenia świata; zkąd jaśnie się okazuje, że Kościoł Chrześcijański dobrze zowiemy Powszechnym. Bo to właśnie ma w sobie z obietnic Pana Chrystusowych, że po wszystkim świecie, aż do skończenia świata będzie trwał, mając gałęzi i latorostki swoje rozszerzone. A tego słowa wielki jest pożytek, bo przezto poznawamy prawdziwe Chrześcijany i heretyki. Wszyscy kacerze zowią się być Kościołem Chrześcijańskim, twierdzą o sobie, że u nich jest szczere słowo Boże, szczera Ewangelia, prawe używanie Sakramentów. Cóż tu człowiek prosty ma czynić, jako ma rozeznać, gdzie jest prawdziwy Kościoł? Łatwie może obaczyć i nauczyć się z tego słowa, że jest powszechny.

Albowiem Kościoł Pana Chrystusa jest powszechny, albo powszedni, to jest, na wszystkie granice ziemie rozciąga się, wszędzie i zawżdy aż do skończenia świata trwa. A przeto, gdy się pokaże jaka sekta, powiadając że jest Kościołem, że ma w sobie prawdziwe słowo Boże, prawdziwe Sakramenta, tedy zawżdy się człowiek Chrześcijański ma do tego mieć, to obaczać, jeśli onéj sekty nauka,

http://rcin.org.pl

i rozdawanie albo szafowanie Sakramentów takie jest, jakowe po wszystkim świecie Chrześcijańskim. Jeśli w czém się nie zgadza, wiedz, że jest kacerstwo, że fałszywy wykład, błąd wielki: bo w jednym Kościele Pana Chrystusowym na wszelkiém miejscu wszystkich wieków Chrześcijanie jednostajnie wierzą, jednostajnie wykład czynią słowa Bożego, jednako świątościami szafują.

Otóż dla tego zowiemy powszechnym Kościołem, aby żaden od téj społeczności się nie wyłączał, i w osobliwe sekty, fakcye, obory (chciałem rzec zbory) nie wstępował, nowéj a niesłychanéj się nauki nie chwytał; ale kto chce prawdę poznać, niech wie, że z Kościołem powszechnym ma trzymać, i tego się mocnie rękami i nogami dzierżeć, co na wszelkiém miejscu a zawżdy chowali, wierzyli i podali ludzie Chrześcijańscy.

Ten jest jedyny miecz, którym Doktorowie święci wszystkich heretyków porazili, sekty ich rozpędzili. Augustyn Ś. ośmdziesiąt i ośm sekt wylicza, które trwały od Apostołów do jego czasu, a każda z nich zwała się być Kościołem Pana Chrystusowym, i słowo Boże prawdziwie sobie przypisywali, i Sakramenta, ale nie mogli pokazać, żeby mieli zgodę powszechną. Przeto wszystkie ustały, a Kościoł powszechny stoi wcale, nie mogąc być od tak wielu kacerstw zwyciężony, według słów Pana Chrystusowych, jako raczył powiedzieć: I bramy piekielne nigdy go nie przemogą. A na dru-

Augustinus.

M. 16
Mat. 28

http://rcin.org.pl

giém miejscu raczył się opowiedzieć: Oto ja z wami jestem aż do skończenia świata.

Pierwszy znak prawdziwego Kościoła Chrześcijańskiego albo powszechnego.

Chcesz tedy, Chrześcijański bracie miły, poznać prawdziwy Kościoł Chrześcijański, uważajże te cztery znaki: pierwszy znak prawdziwego Kościoła jest: nauka zdrowa według powszechnéj Apostolskiéj ustawy wyrozumienia i wykładu; jako Pan Chrystus mówi u Jana Ś.: Owce moje głosu mego słuchają. A rozsądek nauki zdrowéj i wykładu Pisma ś. przy Kościele powszechnym jest. Bo Pan Bóg Ducha Ś. dał Kościołowi, aby przy nim był, który gdyż jest Duchem prawdy, nie dopuszcza błądzić Kościołowi; a gdyby dopuszczał błądzić, jakoby prawdziwe słowa były Pawła Ś., gdy Kościoł zowie słupem i umocnieniem prawdy. Dobrze Ireneus napisał: Gdzie jest Kościoł, tam jest i Duch Ś. Gdzie nie masz Kościoła, tam fałsz, niezgoda; bo inaczéj Pismo wykłada Novacianus, inaczéj Sabellius, inaczéj Donatus, inaczéj Aeryus, inaczéj Luter, inaczéj Kalwin, inaczéj Aecolampadius, i wszyscy heretycy, jeden z drugim się nie zgadza.

Joan. 10.

Joan. 14.

1 Tim 3

Iren. lib. 3. cap. 40.

II. znak Kościoła powszechnego.

Drugi znak Kościoła prawdziwego: prawe i jednostajne używanie Sakramentów. Témi dwóma znaki Kościoł Chrześcijański oddziela się od zgromadzenia żydowskiego i pogańskiego, którzy nie mają i zdrowéj nauki i świętości nowego zakonu.

III. znak prawdziwego Kościoła.

Trzeci znak: Jedność, która zależy na związce miłości i pokoju, i członki Kościoła Chrześcijańskiego tak spaja, że nie tylko w tym się zgadzają, co

http://rcin.org.pl

jednostajne zezwolenie ludzkie, od Apostołów poczęte, aż do naszych lat postanowiło, ale też jedną rzecz mówią, tak wykład czyniąc Pisma świętego, jako i o ustawach Apostolskich ucząc, a to za upominaniem Pawła Świętego, gdzie tak upomina: Proszę was, bracia, przez imię Pana naszego Jezusa Chrystusa, abyście jedność wszyscy mówili, ażeby nie były między wami rozerwania; ale bądźcie doskonali w jednostajnym zmyśle i w jednéj umiejętności. Bo miłość Pan Chrystus znakiem opowiedział być zwolenników i sług swoich, mówiąc: Po témci poznają wszyscy, żeście zwolennicy moi, będziecie-li mieć jeden ku drugiemu społeczną miłość. 1. Cor. 1. Joan. 13.

Czwarty znak prawdziwego Kościoła jest, cośmy już powiedzieli, że jest powszechny, to jest, po wszystkich miejscach i przez wszystkie czasy rozkrzewiony, i przez Apostoły Pana Chrystusowe i ich namiestniki bez wszelkiego przerwania kontynuowany aż do naszych czasów, i przez tę sukcessyą postępowany jednego na drugiego miejsce, rozmnożony aż do granic ziemie, według obietnicy Bożéj: Żądaj u mnie, dam ci pogany w dziedzictwo tobie i wszystkie kończyny ziemie w osiadłość twoją. Te dwa znaki odłączają Kościoł Chrześcijański od odszczepieńców i heretyków, którzy związkę pokoju rozrywają i od jedności powszechnego Kościoła ku potępieniu swojemu odcinają, gdy mały poczet swój i liczbę, nad wielki poczet przekładają; jakowi byli między innymi Donatistae, któ- IV Znak prawdziwego Kościoła powszechnego Bal. 2.

http://rcin.org.pl

rzy powiadali, że Kościoł Pana Chrystusa po wszystkim świecie zginął, a tylko w Afryce, gdzie Donatus był, został.

A toż jeśli gdzie tych czterech znaków nie znajdziesz, albo inaczéj o nich usłyszysz uczyć, bez wątpienia powiadaj, że takowi nie przysłuchają do Kościoła powszechnego.

Panie Boże wszechmogący, te wszystkie ludzie, którzy się jedno oderwali od Kościoła twego Świętego, raczże na nie wejrzeć okiem miłosierdzia twego świętego, a Świętym Duchem swoim racz ich oświecić, a tudzież też do jedności Kościoła Świętego Chrześcijańskiego a Powszechnego racz ich, miły Panie, domieścić. Amen.

http://rcin.org.pl

KAZANIE PIĘTNASTE.

NA EWANGELIĄ NIEDZIELI ŚWIĄTECZNÉJ, Z WYKŁADEM KREDA, ALBO SKŁADU WIARY CHRZEŚCIJAŃSKIÉJ.

(Ewangelia Jana Ś. którą napisał w XIII rozdziale.)

Czasu onego: mówił Pan Jezus do zwolenników swoich: Jeśli mię kto miłuje, słowa moje chować będzie, i Ojciec mój będzie go miłował; a przyjdziemy do niego, a mieszkanie sobie u niego uczynimy. A kto mię nie miłuje, słów moich nie chowa. A słowa, któreście słyszeli, nie są moje, ale Onego, który mię posłał, Ojca. Tem rzeczy mawiał wam, mieszkając u was. Ale pocieszyciel Duch Ś. którego ześle Ojciec w imię moje, ten was nauczy wszystkiego i przypomni wam wszystkie rzeczy, które wam kiedymkolwiek mówił. Pokój wam zostawiam, pokój mój daję wam; nie tak jako świat dawa, ja wam daję. Niechże się nie frasuje serce wasze, a niech się nie lęka. Słyszeliście, iżem ja wam powiedział: Idę i przychodzę do was. Byście mię miłowali, wzdam byście się radowali, że idę

http://rcin.org.pl

do Ojca, bo Ojciec więtszy jest, niźli ja. A terazem wam (to) powiedział pierwéj, niżliby się stało, iż gdzieby się już stało, abyście wierzyli. Już nie wiele z wami będę mówił, bo idzie Książe tego świata, a we mnie nic nie ma. Ale aby poznał świat, iż miłuję Ojca, a jako mi dał Ojciec poruczeństwo, tak czynię.

Dziś, najmilsi Chrześcijanie, Kościoł święty Chrześcijański, matka nasza duchowna, pamiątkę z nabożeństwem obchodzi, zesłania z Nieba onego zacnego a bardzo znakomitego daru Apostołom i innym wiernym sługom Pana Chrystusowym, które się stało pięćdziesiątego dnia po zmartwychwstaniu Pana naszego, to jest, gdy wszyscy, będąc w spo-
1. Joan. 2. et 4. łeczności, są napełnieni Duchem Świętym. Ale iż Duch Ś. jest miłością Boga Ojca i Syna jego, dla
Gal. 5. tego tedy tę Ewangelię o miłości Bożéj a pełnieniu i chowaniu przykazania jego świętego, słusznie dziś nam ustanowiono czytać i przepowiadać. Którémi to słowy Ewangelii niniejszéj Pan Chrystus zbawiciel nasz, Apostoły, przed zesłaniem daru onego Świętego, nauczał, jakoby się mieli ku przyjęciu jego godnemu słusznie przyprawić, do których tak mówił:
Joan. 14. Jeśli mię kto miłuje, przykazania mego będzie strzegł;
Gregorius. jakoby rzekł: Iż doświadczenie prawéj miłości, jest czynienie a wyrządzanie dobrych uczynków. Otóż który człowiek dobrze nie czyni, to jest, przykazania Bożego nie strzeże i nie pełni, taki nie miłuje, ani może znać Boga wszechmogącego, i jest

http://rcin.org.pl

fałszywy i kłamliwy każdy taki, który powiada, aby miłował Pana a Stworzyciela swego, a nie strzeże ani pełni przykazania jego, od niego ustanowionego. Do takich tedy sam Zbawiciel mówi: I cóż wżdy mię zowiecie Panem, mówiąc: Panie, Panie, a tego nie chcecie pełnić, czego ja was nauczam. 1.Joan. 2. Luc. 9.

A dla czego to tak czynią tacy fałszywi naśladowcy Chrystusowi? przeto, jako Apostoł pisze do Filipensów: Iż wszyscy swego szukają, nie co Jezu Chrystusowe. Albowiem nie o tém się starają, nie tego szukają, nie woli Bożéj, ale tego, co się onym według ciała podoba; acz ci się okazują z wierzchu albo na obliczu swym dobrymi, nabożnymi i pobożnymi, a w zakryciu téj swéj nabożności, nie o czém inszym myślą, jedno jakoby bliźniego majętność, cześć, sławę kazili, hańbili i pustoszyli. O takich Apostoł Jan Ś. pisze, mówiąc: Jeśliby kto powiadał, aby miłował Pana Boga, a brata i bliźniego swego ma w nienawiści, taki kłamcą jest. Są też zaś drudzy, którzy będąc więcéj poddani obłudnym roskoszom i żądzom świata tego, zgromadzając wielkie skarby i bogactwa, i w nich wszystkę myśl i nadzieję swą pokładając, fałszywie mówią i wyznawają się, aby mieli miłować Pana Boga wszechmogącego, albo pełnić przykazanie jego święte; gdyż to sam Zbawiciel nasz opowiedzieć raczył, do takich wszystkich mówiąc: Nie możecie Bogu za raz służyć i pieniądzom, to jest, bogactwu. Jakoby mówił: Zwodzicie się sami, po- Philip. 2. Joan. 4. Mat. 6.

http://rcin.org.pl

wiadając, abyście mieli Boga miłować i naukę jego świętą chować, gdyż wy większą macie pieczę o rzeczach doczesnych świata tego, a niżli o zbawie-
Mat. 6. niu duszném: bowiem, gdzieć jest skarb twój, majętność twoja, w któréj się ty kochasz i gardło swe dla niéj ważysz zgubić, tamci jest i serce twoje, i myśl twoja wszystka. Takich tedy Jan Apostoł upomina, którzy tylko usty powiadają i wyznawają się miłować Pana Boga, ale sercem wię-
1. Joan. 2. céj bogactwa miłują, temi słowy: Nie miłujcie, albo nie chciejcie miłować świata i wszystkich rzeczy, które są na nim. Albowiem, kto świat miłuje, nie jest miłość Boża w nim. To jest, kto bogactwa, dygnitarstwa i godności, przełożeństwa tego świata miłuje więcéj, niż Pana Boga, nie jest synem Bożym, ale synem diabelskim; ale kto zaś miłuje Pana Boga i przykazania jego świętego przestrzega, naprzód tego dostąpi, jako Zbawiciel sam świadczy
Joan. 14. w dzisiejszéj Ewangelii: I Ojciec mój będzie onego miłował. Jako o tém i Psalmista świadczy: Mi-
Psal. 144. łuje Pan wszystkich, którzy go miłują. Sam też Zbawiciel o tejże miłości mówi do Apostołów: Albo-
Joan. 16. wiem, powiada, też Bóg Ojciec miłuje was; a dla czego? przeto, żeście wy mnie umiłowali i uwierzyliście, żem od Boga wyszedł. Daléj zaś Zbawiciel, aby istną miłość Boga Ojca okazał przeciwko temu, który Boga prawdziwie miłuje, temi słowy
Joan. 14. mówi: I do tego człowieka, który ma prawdziwą a szczerą miłość przeciwko Bogu, przyjdziemy, to

http://rcin.org.pl

jest, my, ja Syn z Bogiem Ojcem, a u takowego meszkać będziemy.

Przed przyjściem tedy tak znamienitego gościa, każdy, który chce wiernie miłować Pana Boga, a onego mieć u siebie, ma pierwéj, albo dom swój i przybytek serca swego skruszyć przez żałość, a pokutę słuszną za złości swoje uczynić; ma być od wszelkiego grzechu wolen, ma to wszystko pełnić, co roskazano w przykazaniu Bożém, potém zaś z chucią a żądzą wielką serdeczną ma oczekiwać, wzywać, i żądać chciwie przyjścia Boga wszechmocnego, albowiem Duch Ś. pożąda takiego serca człowieczego, któreby od wszelkich grzechów próżne, wolne, a czyste było; a jeśliby inaczéj, a nie tak czynił, jakom powiedział, tedy, jako mędrzec mówi: W złośliwą a w niechciwą duszę nie wnidzie Duch Ś. Chcemy-li tedy, najmilejsi Chrześcijanie, godny a słuszny przybytek w sercach swych Panu Bogu uczynić, tedy sumnienia nasze mamy oczyścić lekarstwem prawdziwéj pokuty za złości swoje, mamy je od wszystkich myśli próżnych oczyścić i próżne uczynić. Do takich tedy, którzy tak czynią, sam zbawiciel mówi: O to ja u drzwi stoję i kołacę; jeśli mnie kto otworzy, wnidę do onego. Ale rzekł by który, jakoż ja, i co mam otworzyć jemu? Słuchaj, jako uczy Ezechiel Prorok: Oczyszczajcie się od wszystkich złości i nieprawości waszych, a ja wam dam Ducha nowego. Jak by rzekł: otwarzajcie serca wasze, przez ża-

Mat. 19.

Sap. 1.

Apoc. 3.

Ezech. 16.

http://rcin.org.pl

łość a pokutę za grzechy swoje, a Duch Święty przyjdzie do was. Który Duch Święty, jako Zba-
Joan. 16. 14. wiciel Pan miły Jezus Chrystus w dzisiejszéj Ewan-
12. gelii powiada, nauczy was wszelkiéj prawdy, to jest, jakobyście pobożnie żyć, a na potém złości się swoich wystrzegać mieli.

Po obiecaniu tedy Zbawiciela naszego Pana miłego Jezu Chrysta, to jest, potém, gdy już obiecał Ducha Ś. zesłać, zaraz pokój Apostołom swoim powiedzieć i darować raczył, temi słowy: Pokój mój wam daję, pokój wam zostawuję. Dla czegoż to Pan a Zbawiciel nasz Jezus Chrystus zwolennikom swoim i wszystkim wiernym Chrześcijanom pokój zostawić raczył? Dla tego, bracia miła, wiedźcie to, abychmy pokoju onego naśladowali, abychmy umysłem swym spokojnym, sercem swém cisi, cierpliwi, miłość prawdziwą przeciwko sobie zachowywali. Albowiem Ezaiasz tak mówi w per-
Esa. 66. sonie Boga wszechmogącego: I na kogoż mam wejrzeć, a na kim będzie odpoczywał Duch mój, jedno nad spokojnym i bojącym się słowa mego. Na inszym też miejscu zaleca Zbawiciel dziś tych, którzy się w pokoju kochając, onego naśladują, témi słowy: Błogosławieni spokojni, albowiem oni za
Mar. 5. Syny Boże będą policzeni.

Chcemyli tedy, bracia miła, aby w nas Pan Bóg mieszkał, aby Duch jego Ś. w nas odpoczywał, naukę tę króciuchną, którąm wam zebrał z Kazania Ewangelii dzisiejszéj, przyjmujmy w serca na-

http://rcin.org.pl

sze, a onéj zawsze pełnić nie przestawajmy. To jest, potrzeba nam, abychmy prawdziwy pokój z bracią z bliźniemi naszymi, tak też pokój serdeczny w umysłach naszych zachowywali, za którym będzie się w nas mnożyć miłość przeciwko Panu Bogu i bliźniemu naszemu.

Tać jest, bracia miła, krótka a pożyteczna i zbawienna nauka, którą z chęcią przyjmujmy w serca nasze, za którą, bez wątpienia, Duch Ś. tamże wnijdzie. A przeto prośmy Pana Boga wszechmogącego, aby nam raczył na wspomożenie Ducha swego Ś. zesłać, abyśmy się w téj nauce jego świętéj mogli sprawować, a nauka też w nas na wieki żeby się mogła wkorzenić, zaczém bychmy mogli z nim wiecznie królować.

KREDA ALBO WIARY WYKŁAD.

Słyszeliśmy już w przeszłych niektórych kazaniach przezwiska i mianowiska Kościoła tego, którym sposobem i dla czego jest nazwany Świętym, i Powszechnym; nadto, nauczyliśmy się spraw nauki, i postanowienia jego; przytém też niektóre są przydane słowa, które nas upominają i to nam pokazują, jakoby była rzecz dobra, pożyteczna i miła, w Kościele Chrystusowym przemieszkiwać, i onego błogosławionego towarzystwa, królestwa niebieskiego, być obywatelem i uczęstnikiem. A za się, jakoby to była rzecz niebezpieczna i bardzo

http://rcin.org.pl

szkodliwo od tego Kościoła odłączyć się, i jego jedność targać, psować i rozrywać. Te są tedy ostatnie słowa tego artykułu: Wierzę Świętych obcowanie. Te słowa jaśnie nam opowiadają, co mamy rozumieć przez Kościoł Święty, iż nic innego nie jest, jedno Świętych obcowanie, towarzystwo. Kto w Kościele jest, i w nim trwa, ten trwa i jest w towarzystwie i obcowaniu Świętych. Kto Kościoł i jego jedność opuszcza, samego siebie z liczby Świętych wyrzuca, ani dóbr onych uczęstnikiem się stawa, których Święci Boźi teraz używają, i potém bezprzestanku używać będą.

Jeśli pytasz: Co to są za Święci, których Kościół jest obcowaniem? Wiedz, że Pan Chrystus nad wszystkiémi jest najświętszy i głową tego obcowania. Po nim wszyscy Aniołowie, jako najcelniejsi, najznamienitsi tego ciała duchownego członki. Potém wszyscy pobożni, bogobojni i sprawiedliwi ludzie, którzy od początku świata przy Panu Bogu, przez wiarę i miłość stali, i w sprawiedliwości a w świątobliwości przed nim chodzili, i ci, którzy na tym świecie wierząc w Pana Chrystusa, Pana Boga się boją i wolę jego pełnią, ci są Świętymi i żywymi członkami Kościoła Chrześcijańskiego. Nakoniec, w téj społeczności są i ci, którzy wierzą w Pana Chrystusa, źle żyją, grzechy sprośnymi się plugawią, potępienia wiecznego są godni. Przedsię choć takimi są, a nie wyłączają się od

http://rcin.org.pl

tego pospólstwa, pożyteczno im jest być w tym towarzystwie, gdzie i słowa Bożego słuchać i świętości pożywać mogą. Bo nadzieja jest o nich dobra, że póki są w tém towarzystwie, póty za pomocą, za modlitwą Kościoła Chrześcijańskiego, mogą być wyjęci od grzechów i stawać się zasię mogą żywymi członkami, zbawienia dostawać i otrzymywać. Wszyscy tedy ci Święci, Pan Chrystus, Aniołowie, wybrani Boži w niebie, wierni Chrześcijanie na ziemi, jednym Duchem Bożym mocnie są spojeni; mając między sobą jednakiego dobra, jednakiéj władzy, jednakiego ratunku społeczność, Ephe. 4
starając się jeden za drugiego, pomagając jeden drugiemu, jako członki w ciele, jeden drugiemu usługuje i pomaga. Wszystkie zacne i najdroższe Pana Chrystusowe zasługi, i sprawiedliwość jego, ku pożytku i pomocy są temu Kościołowi, obroną wszystkich Aniołów, Kościołowi i każdemu człowiekowi w Kościele będącemu, pożyteczna jest. Między ludź- Gal. 5.
mi wiernémi, tak w niebie, jako i na ziemi będącémi, jest społeczność wszystkiego dobra, jednego Ducha, jednego Chrztu, jednéj wiary i jednego Boga. Także też i w wierze zobopólnemi modlitwami Ide. 5.
jeden drugiego ratuje, jeden drugiemu usługuje w miłości Chrześcijańskiéj. A którzy od téj społeczności odłączeni są, jako latorostki odcięte, żadnego owocu nie mogą czynić, aż będą przysadzeni zaś Luc. 11 et 18.
do téj społeczności.

Dla tego Pan Chrystus rozkazuje, abychmy jeden

http://rcin.org.pl

Rom. 12. za drugiego modlili się, żebychmy byli zbawieni. I Paweł Ś. upomina, abychmy jeden drugiego brzemiona nosili ku wypełnieniu zakonu Pana Chrystusowego. Oprócz tego obcowania świętego, to jest, Kościoła Chrześcijańskiego, żaden nie może mieć, ani grzechów odpuszczenia, ani zbawienia, choćby się dręczył pokutą, posty, albo czuciem, albo choćby wszystkie cnoty pełnił. Bo kto odpada od Pana Chrystusowego ciała duchownego, i poswarkami jedność jego rozrywa, nadziei nie może mieć, aby miał mieć zbawienie, aby miał być w liczbie świętych poczytany; odpadł ten już od Boga, świątobliwość utracił, nieprzyjaciel jest Boży, nie może ten mieć Pana Boga Ojcem, który nie ma Kościoła matką, w którym samym odpuszczenie grzechów, a żywot wieczny być wyznawamy. O czém na inszym kazaniu, da Pan Bóg, powiem. Teraz w kupę zebrawszy, co się szeroko powiedziało o tym dziewiątym członku, zamknę kazanie.

Cyprianus Tractatu 3. qui est de simplicitate Praelatorum.

Po szerokim tego dziewiątego członku, o tymże powszechnym Kościele wykładzie, mógłby Chrześcijański człowiek, gdzieby go w tém kto spytał, jakoby o tym powszechnym Kościele rozumiał, tedy tym sposobem odpowiedziećby mógł: Wierzę święty Kościół powszechny, Świętych obcowanie: to jest, wierzę i tak trzymam, że jeden Kościół święty powszechny na ziemi jest, tenże nie na jednem miejscu, ale po wszystkim okręgu świata rozszerzony, którego zgromadzenie a zebranie Duch Ś.

http://rcin.org.pl

który jest sprawcą a rządzcą tego Kościoła, przez łaskę swoję spaja i zjednoczywa przez jednostajną wiarę, przez jednostajne sakramenta, i sprawuje wszystkie, i przywodzi skrytą Boską sprawą swoją w niejaką jedność i towarzystwo w Chrystusie Panu; tenże Kościół swój rozmaitémi dary pożytecznymi i zacnémi urzędy sprawuje, naucza, ozdabia i oszlachca. Na tenczas też przez zobopólną miłość, nadobna niejaka równość, ucieszna i miła zgoda i jedność w tym Kościele trwa, chociaż te dary i urzędy, od Ducha świętego pochodzące, nie jednakie są i nie jednako bywają dawane; jako między członkami cieleśnémi zgodę i miłość niejaką widzimy, chociaż każdy z nich z osóbna mają swoje osobliwe sprawy. Wierzę też, póki tego Kościoła członkiem będę, i że wszystkie dobra i zasługi Chrystusowe i wszystkich Świętych i wybranych jego, są mi ku dobremu i ku pożytkowi memu. Wierzę też i tak trzymam, iże Chrystus Pan a Zbawiciel mój, Aniołowie i Święci jego, mają mię (chociam grzeszny) na dobrém baczeniu, ciało i duszę moję bronią, zbawienia i wszystkiego błogosławieństwa mego przestrzegają, jako jednego ciała członki, społecznie jeden o drugim staranie mając. To też wyznawam i sam to na się opowiadam, jeśliżebym od tego Kościoła odstąpiwszy, kacerstwa i błędów się jakich chwycił, iże tym samym wszystkiéj łaski miłego Boga pozbywam i prawie wszystką nadzieję zbawienia swego utracam. Nadto ztąd

http://rcin.org.pl

się uczę Panu i Stworzycielowi swemu chwałę i dzięki dawać, który mię do téj społeczności, do pocztu wybranych swoich popisał i przyjął, i mnie nędznego a nikczemnego nędznika z łaski i miłosierdzia swego Boskiego z królmi i z książęty porównał; abowiem w tym moim jakimkolwiek, choć podłym stanie, jednako i zarówno przedsię jestem członkiem Pana Chrystusowym, jako i oni, wiecznego błogosławieństwa, także jako też który z najzacniejszych, oczekiwam; i jestem pewien, co ja tylko miłosierdziu Boga wszechmogącego przypisuję, który mię takową godnością uczcił i oszlachcił, przez Chrystusa Pana i Zbawiciela mego. Abowiem to jest pewna a nieomylna powieść Dawida Proroka Bożego: Iż Pan Bóg wynaszać raczy z gnoju ubogiego i posadzać raczy z książęty ludu swego.

Psal. 112.

Pan Bóg wszechmogący, z łaski swojéj świętéj, niech nas raczy w tém pocieszyć i zachować, aby my aż do końca w tym Kościele prawdziwie wyznawać i w prawdzie chwalić mogli Boga Ojca wszechmogącego, Stworzyciela nieba i ziemi, i Pana Jezusa Chrystusa Syna jego jedynego Pana naszego i Zbawiciela świata, i Ducha Ś. oczyszczającego i poświęcającego wszystkie rzeczy; abychmy też w tym wyznaniu téj świętéj wiary trwali, i w Kościele tym dobrze się sprawowali, jako synowie Boży, nie według ciała, ale według Ducha Swiętego; a iżby mocą Bożą potwierdzeni, w tém

http://rcin.org.pl

bojującym Kościele, dobry bój bojowalichmy, szczęśliwy bieg dokonalichmy, i w onym przyszłym żywocie korony ze wszystkiémi wybranymi Bożymi dostąpili. Łaska i miłosierdzie Pana naszego niechaj będzie z nami teraz i na wieki. Amen.

http://rcin.org.pl

KAZANIE SZESNASTE.

NA DZIEŃ PRZENAJŚWIĘTSZÉJ A NIEROZDZIELNEJ TRÓJCY ŚWIĘTEJ, Z WYKŁADEM KREDA ALBO SKŁADU WIARY CHRZEŚCIJAŃSKIÉJ.

(Ewangelia Mateusza Ś. którą napisał w XXVIII Rozdziale.)

Onego czasu: Mówił Pan Jezus uczniom swoim: Dana mi jest wszelka moc na niebie i na ziemi. Szedłszy tedy, uczcie wszystkie narody, chrzcząc je w imie Ojca i Syna i Ducha Świętego, ucząc ich zachowywać wszystkich rzeczy, któremkolwiek wam poruczył. A oto ja z wami jestem przez wszystkie dni, aż do skończenia świata.

Kochają się w tém ludzie i za niemałe szczęście to sobie poczytują, gdy wedle świata tego ludzie zacne, wielkie, króle, książęta widzą i znają. Jeśli to tedy za szczęście poczytano być może, co rozumiesz, jakie to szczęście będzie znać Króla nad Królmi, Pana nad Pany? Co też uważając u siebie, nie bez przyczyny Mędrzec mówi: Znać cie-
Sap.15. bie, Boże, jest doskonała sprawiedliwość; a umieć sprawiedliwość i moc twoję, to jest korzeń nie-

http://rcin.org.pl

śmiertelności. Co też i Pan Chrystus Boskiémi usty swemi wspomina, żywot wieczny na czémby zawisł, témi słowy mówiąc: Ten jest żywot wieczny, Joan. 17. abyście poznali samego Boga prawdziwego i któregoś posłał Jezusa Chrystusa. W témci się zamyka i na tém zależy zbawienie i błogosławieństwo, żeby człowiek poznał na świecie Pana Boga wszechmogącego. Gdyż to tedy wie matka nasza miła, Kościoł święty Chrześcijański, tedy porządkiem swym idąc, oto teraz, osobliwie dnia dzisiejszego, chcąc nam przed oczy przywieść, żebychmy mogli Pana Boga poznać; przeto nam dzisia święto ustanowił, które jest przenajświętszéj a nierozdzielnéj Trójcy Świętéj. Co iż tak się rzecz ma, iż tym przedsięwzięciem ten dzień ozdobił, tedy dziś przystoi, żebyśmy mogli przejść poniekąd do uznania Pana Boga w Trójcy jedynego. Ale cóż ja nędzniczek, a prawie pokalanych ust Kapłan, o Panu Bogu wam powiedzieć mogę, gdy i sam Pana Joan. 1. Boga nie znam. Jako i Jan Ś. powiedział: Boga żaden nigdy nie widział. A jako też i Ezajasz po- Esa. 45. świadcza, mówiąc: Zaprawdę Bóg Izraelski, Bóg skryty jest. Także też i Ekklezyastes powiada: Kto może wypowiedzieć sprawy jego? Albowiem kto Eccle. 18. się dobada wielmożności spraw jego? A moc wielkości jego kto wysłowi? A iż tak jest, cóż tedy wam mam pawiedzieć o Bogu ja, nikczemy nędzniczek, który, jako i wy takoż, gmerzę, jako mróweczka pod nogami jego świętymi. Bo jeślibych

http://rcin.org.pl

chciał subtelnie wam powiadać, mierząc błahym rozumkiem majestat Trójcy Ś., tedybychmy nie pomału w tém pobłądzili. Jako i Paweł Ś. nas przestrzega w tém, mówiąc: Abychmy nie więcéj rozumieli, niźli potrzeba rozumieć, ale żebychmy rozumieli ku trzeźwości. A Ekklezyastes zgoła nas w tém upomina: O wyższych rzeczach nadsię niepytajcie się i mocniejszych niźliś sam nie szukaj. Ale które rzeczy przykazał tobie Bóg, te zawżdy rozmyślaj, a w wielu uczynków jego nie bądź dworny. Bo i Paweł Ś. aczkolwiek w trzeciém niebie uczył się Teologii i wiary w Pana Chrystusa, a wszakże, gdy mówić miał o tajemnych i skrytych sądach Boskich, musiał, zdumiawszy się, zawołać: O wysokości bogactw, tajemnic, mądrości Pana mojego! i któż kiedy mógł, albo może wyrozumieć dziwne sprawy jego? Jako i Dawid wszędy woła: Dziwnyś ty, miły Panie, a niepościgniione drogi twoje. Czytamy też u Augustyna Ś. nawet i u Cycerona poganina, o niektórym filozofie pogańskim, którego zwano Simonides. Ten, gdy go Hiero król Syrakuzki spytał: Co to jest Bóg? prosił, aby sobie wziął ku rozmyślaniu przez trzy dni, aby mógł tak dostateczniéj o nim gadać; gdy wyszły trzy dni, prosił jeszcze o dziesięć dni; które dni minąwszy, prosił potém o sto dni ku rozmyślaniu. Spytany potém od króla, czemuby czynił, że sobie wszystko odkładał? Odpowiedział: Królu, im więcéj myślę, im więcéj szperam w rozumie swym, tém mniéj

Rom. 12.

Eccl. 3.

Rom. 11.

Psal. 89.

Augus. lib. 1. de Trinit. cap. 3.

Cicero de natu. Deorum lib. 3.

http://rcin.org.pl

znajduję, cobym miał o Bogu powiedzieć. Toż się
też przydało Ezdraszowi, który gdy się badać chciał 4. Esar. 4.
o głębokich rzeczach Bożych, posłał do niego wnet
Pan Bóg Uryela Anioła, który, przyszedłszy do Ez-
drasza, rzekł: Idź, Ezdraszu, zważ mi płomień ogniowy, zmierz wianie wiatrowe, a przywróć nazad dzień wczorajszy, który przeszedł. Rzekł Ezdrasz: żaden człowiek, co mi każesz, dokazać tego nie może. Odpowiedział Anioł: Gdybym cię był pytał, mówiąc: Jako wielkie jest mieszkanie na głębokości morskiéj, albo jako wielkie są zdroje na początku wód w okręgu świata, albo jako wielkie są zdroje dżdżowe na powietrzu, albo jakie jest przechodzenie w raju; snać byś mi rzekł: na głębokościm morskiéj nie był, ani do piekłam wstępował, anim też w niebie był; alem cię pytał o ogniu, wietrze, i o dniu, które widzisz, w nich żywiesz, bez nich żyć nie możesz, a nie odpowiedziałeś mi nic na to. A jakoż ten sąd twój krewki może wyrozumieć, obaczyć i pojąć drogi i sprawy najwyższego Boga? Skądże jest, że wszyscy z wiatrem się biedzą, po próżnicy iby sobie tłuką, którzy majestat Trójcy Świętéj, sprawy Boże, rozumki swoimi zmierzyć chcą, nie pamiętając na ono Prou. 24.
pismo: Jako temu, co wiele miodu jeść nie jest zdrowo, tak który się bada o majestacie Bożym, będzie zatłumion od chwały. Bo iż jeszcze wam naprzykład przydam: Jeślić téj, daleko mniejszéj rzeczy, ludzie mądrzy nie mogą doskonale wyrozu-

http://rcin.org.pl

mieć: jako bywa formowan śnieg, piorun, grom, albo jako z jaja rodzi się ptak piękny, albo jako jaskółeczka, w jesieni obumarłszy, w wodzie trwa, a na wiosnę, ożywszy, z wody za się wylatywa, albo jako jeden ptak struś jest, który żelazo i je i trawi, albo jako jest Salamandra, zwierzę jedno, które ogniem żyje i wychowywa się, albo jako kamień Magnes do siebie ciągnie żelazo; — te rzeczy, jeśli trudne są ku wyrozumieniu, rzeczy Boskie jako rozumem twoim ogarniesz? Jako to i Pan Joan 3. Chrystus między inszémi rzeczami w dzisiejszéj Ewangelii okazuje: Jeśli, prawi, nie wierzycie, gdym wam ziemskie rzeczy powiedział, a jako uwierzycie, jeślibym wam powiedział niebieskie. Co Ezajasz Ś., Chrześcijanie mili, zabiegając temu, abyśmy sobie po próżnicy łbów nie psowali, z rozumki swémi wylatując, tedy jedném słowem pokazuje drogę człowiekowi, którą drogą ma przychodzić ku poznaniu Boga w Trójcy jedynego, i spraw jego, Essa. 7. Secundum versionem 70. interpretum. témi słowy: Jeśli, prawi, nie uwierzycie, tedy tak wielkich tajemnic nigdy nie zrozumiecie. A tak nabożeństwo Chrześcijańskie od wiary się poczyna, nie od badania głębokich tajemnic Bożych. Albowiem i na Chrzcie nie bywamy pytani, jeśli wysokie rzeczy rozumiemy o Bogu, ale zgoła pytani bywamy, jeśli wierzymy o Trójcy Świętéj, która wiara wyrażona jest w Kredzie Apostolskiém; a ta sama wiara jaśniéj jest wyrażona w Kredzie Niceńskiego Koncylium. A jeszcze więcéj wyrażo-

http://rcin.org.pl

na w składzie Athanazyusza świętego. Apostołowie Ś. w ten sposób nas uczą wierzyć i wyznawać o Trójcy Ś. Wierzę w Boga Ojca wszechmogącego, Stworzyciela nieba i ziemi. Wyznanie Apostolskie o Trójcy Ś.

I w Jezusa Chrystusa Syna jego jedynego Pana naszego, i t. d.

Wierzę w Ducha Świętego, i t. d.

Tu obacz, że wyznawasz Boga jednego w istności, ale trojakiego w personiech: gdy osobnie mianujesz Ojca, osobnie Syna, osobnie Ducha Świętego, którzy trzej jedną są, to jest, jeden Bóg prawdziwy.

A Niceńskie Koncylium (które było złożone dla błędu Aryuszowego, za czasu onego świętego Athanazyusza Biskupa Aleksandryjskiego a czasu panowania Konstantynusa Cesarza Wielkiego, kiedy pisano od narodzenia Pana Chrystusowego 330 lat), tak nas uczy wyznawać dostateczniéj: Wierzę w jednego Boga, Ojca wszechmogącego, Stworzyciela nieba i ziemi, rzeczy wszystkich widomych i niewidomych. Koncylium. Niceńskie.

I w jednego Pana naszego Jezu Chrysta Syna Bożego jedynego, który od Ojca jest urodzony przed wiekami wszystkiémi, Boga z Boga, światłość z światłości, Boga prawdziwego, urodzonego, nie stworzonego, jednéj istności, albo jednéj spólności z Ojcem, przez którego wszystkie rzeczy stworzone są. Który dla nas, ludzi, i dla zbawienia naszego zstąpił z nieba i wcielił się, sprawą Ducha Ś. w ży-

http://rcin.org.pl

wot dziewicy Maryi, i stał się człowiekiem. Ukrzyżowan też jest dla nas pod Pontskim Piłatem, umęczon i pogrzebion jest. I wstał z martwych dnia trzeciego, według Pisma. I wstąpił do nieba, siedzi na prawicy Ojcowskiéj. I powtóre ma przyjść z chwałą sądzić żywe i umarłe. A jego Królestwu końca nie będzie.

I w Ducha Ś. Pana ożywiającego, który od Ojca i też od Syna pochodzi, i którego chwalimy i czcimy wespółek z Ojcem i z Synem, który przez Proroki mówił. Tać jest wiara powszechna Chrześcijańska, témi słowy na Niceńskiém Koncylium od trzechset i ośmnaście ojców świętych, to jest, od wszystkiego Kościoła Bożego opisana i objaśniona.

Świętego Athanazego wyznanie.

A skład Athanazego Biskupa świętego, ten jest, w którym składzie opisuje nam jeszcze dostatecznéj, ktemu jaśnie i prawdziwie Pana Boga wszechmogącego, trojakiego w personie, a jednego w istności. Cosię témi słowy poczyna:

Którykolwiek człowiek chce być zbawion, nad insze rzeczy, to jest najpotrzebniejszą, aby trzymał wiarę Chrześcijańską. Któréj wiary jeśli człowiek każdy zupełnie i cale trzymać nie będzie, takowy wszelki, bez wątpienia, na wieki zaginie.

A tak, wiara Chrześcijańska ta, i takowa jest, abyśmy chwalili Pana Boga jednego w Trójcy, a Trójcę w jedności żebychmy też chwalili. A wszakże nie mieszając osób albo person, ani też dzieląc istności. Albowiem insza jest persona Ojcowska, in-

http://rcin.org.pl

sza Syna, a insza Ducha Ś. Ale przed się Ojca, Syna i Ducha Ś. jedno jest Bóstwo, chwała równa i majestat wspołem wieczny. Bo jaki jest Ojciec, taki Syn, taki Duch Ś. Niestworzony Ojciec, niestworzony Syn, niestworzony Duch Święty. Niez mierzony Ojciec, niezmierzony Syn, niezmierzony Duch Święty. Wieczny Ojciec, wieczny Syn, wieczny Duch Święty. A wszakże nie trzej są wieczni, ale jeden wieczny jest. A jako nie trzej są niestworzeni, ani też nie trzej są niezmierzeni, ale jeden jest niestworzony i jeden niezmierzony. Tymże też sposobem wszechmogący jest Ojciec, wszechmogący Syn, wszechmogący Duch Święty. A wszakże jednak nie trzej wszechmogący są, ale jeden wszechmogący jest. Także też Pan Ojciec, Pan Syn, Pan Duch Ś. A wszakże nie trzej są Panowie, ale jeden jest Pan. Także też Bóg Ojciec, Bóg Syn, Bóg Duch Ś. A wszakże nie trzej Bogowie są, ale Bóg jeden jest. Albowiem jako z osobna każdą personę Bogiem i Panem z nauki Chrześcijańskiéj jesteśmy, — powinni wyznawać. Tak zasię też trzech Bogów, albo Panów wyznawać taż nauka Chrześcijańska nam tego broni. Bo Ojciec od żadnego nie jest uczyniony, stworzony, albo urodzony. Syn od samego Ojca jest, nie uczyniony, albo stworzony, ale urodzony. Duch Ś. od Ojca i Syna jest, nie uczyniony, nie stworzony, ani też urodzony, ale pochodzący. Przeto jeden Ojciec, a nie trzej Ojcowie, jeden Syn, a nie trzej Synowie, jeden Duch Święty, a

http://rcin.org.pl

nie trzej Duchowie Święci. A w téj to Trójcy, albo w tych trzech personach, niemasz nic pierwszego, albo pośledniejszego, niemasz większego, albo mniejszego, ale i owszem, wszystkie te trzy persony wespółek z sobą są wieczne i równe. Tak iż we wszystkich rzeczach, jako wyżéj powiedziano jest, aby jedność w Trójcy, a Trójca w jedności była chwalona. Kto tedy chce być zbawion, potrzeba mu, aby o Trójcy Świętéj tak rozumiał.

Oto, Chrześcijaninie wierny, masz, co Kościoł Chrześcijański matka nasza, a oblubienica Chrystusowa o Świętéj Trójcy trzyma i wierzy, i chce po nas synaczkach swoich, abyśmy nie inaczéj, jedno tak wierzyli.

Jeśli jeszcze wiedzieć żądasz, abym ci pokazał to z Pisma Ś. a z słowa Bożego, Boga być jednego w istności, a trojakiego w personach, tedyć to snadnie i znakomicie pokażę z Pisma Świętego, w którém Pismie Świętém nie inaczéj, jedno jako w źwierciadle obaczysz swoje wyobrażenie, tak też snadnie i rzetelnie obaczysz, co jest jeden Bóg w istności, a trojaki w personach. Naprzód tedy tak mówi Mojżesz Ś.: Słuchaj, ludu Izraelski, Pan Bóg nasz, Bóg jeden jest. Także też czytamy u Malachiasza Proroka Bożego, témi słowy mówiącego: Zaż nie jeden Bóg stworzył nas? A Paweł Ś. tak pisze: Błogosławiony i sam mocny Król nad Królmi, i Pan nad Pany, który sam ma nieśmiertelność i w światłości mieszka niedostąpionéj. Oto

Deut. 6.

Malach. 2.

1. Tim. 6.

http://rcin.org.pl

masz zwierciadło, przez które znasz jednego Boga. A Trójcę Świętą poznasz z pisma Ezaiaszowego, Esa. 6. gdzie mówi: Widziałem Pana, siedzącego na stolcu wysokim i wyniesionym, a pełen był dom majestatu jego, i one rzeczy, które pod nim były, napełniały Kościoł. Serafinowie stali nad nim, sześć skrzydeł miał jeden, a sześć skrzydeł też drugi; dwiema zasłaniali oblicze jego, a dwiema zakrywali nogi jego, a dwiema latali. I wołał jeden do drugiego, mówiąc: Święty, Święty, Święty Pan Bóg zastępów. Oto tu Trójca Święta okazuje się, gdzie mówi trzykroć: Święty, Święty, Święty; a jedność istności Boskiéj, gdzie mówi: Pan Bóg zastępów. Także też i Dawid Prorok Boży pokazał Psal. 66. w pieniu swym być Boga trojakiego w personach, a jednego w istności, gdy tak mówi: Błogosław nas Boże, Boże nasz, a błogosław nas Boże, a bójcie się go wszyscy, na granicach ziemie mieszkający. Tu się pilnie przypatrz, jako Prorok wystawił Pana Boga w Trójcy jedynego: Bo iż trzykroć mówi, Boże, Boże, Boże, daje znać trzy persony w Bóstwie. A kiedy daléj mówi: a bójcie się jego, nie mówi: ich, ale jego, to znamionuje jedność istności Bożéj.

W starym zakonie pod tajemnicą, a w nowym zakonie znakomicie; albowiem czytamy w dzisiejszéj Ewangelii u Mateusza Ś. gdzie Pan Chrystus Mat. ult. mówi do Apostołów: Szedłszy tedy, uczcie wszystkie narody, chrzcząc je w imię Ojca, i Syna, i

http://rcin.org.pl

Ducha Świętego. Tu, gdzie Pan Chrystus przykazuje, aby Apostołowie chrzcili w imię Boże, jedność istności Boskiéj okazuje się; a gdzie wyraża Boga Ojca, i Syna, i Ducha Ś. persony, Trójca sama bywa wyrażona. Jako się to jaśnie wyraziło u te-
Mat. 3. goż Mateusza Ś. Że Jan Święty Chrzciciel, gdy Pana Chrystusa chrzcił w Jordanie, słyszał głos Boga Ojca Niebieskiego: Toć jest mój miły Syn, w którymem ja sobie ulubił. Widział też wtenczas Ducha Ś. w postaci gołębiczéj, gdy Syna Bożego Pana Chrystusa sam ochrzcił. Ono też czytamy u Łukasza Świętego jaśnie o trzech staniech w je-
Luc. 1. dnéj istności Bóstwa być wyrażono. Pisze tak Łukasz Święty: Posłan był Gabryel Anioł od Pana Boga do Panny Maryi. To tu masz już pierwszy stan, mianowicie Boga Ojca. Daléj mówi w poselstwie Anioł do Panny Maryi: Oto poczniesz w żywocie i porodzisz Syna, i wzowiesz imię jego Jezus. To tu masz na się drugi stan, mianowicie wyrażony Syna Bożego. A gdy rzekła Panna Marya do Anioła: jakoby to być miało, gdyż ja męża nie znam. Odpowiedział jéj Anioł: Duch Święty wstąpi w cię. To tu masz takiż trzeci stan, mianowicie Ducha Świętego. A gdzie mówi: I moc najwyższego zasłoni tobie. Tu tych trzech stanów w jednéj istności być Bóstwa znamionuje. Także też
Rom. 11. i Paweł Święty Pana Boga wszechmogącego opisał być trojakiego w personie, a jednego w istności, gdy témi słowy pisze: Albowiem z niego, i prze-

http://rcin.org.pl

zeń, i w nim jest wszystko, jemu bądź cześć i chwała na wieki wieków. Amen. Tu jaśnie a okazale trzy persony wyliczył, gdy mówi: Z niego, to jest, Ojca; przezeń, to jest, Syna; i w nim, to jest, Ducha Świętego. A jednę tylko istność być okazał w tych słowiech, gdy tak mówi: jemu, a nie im, bądź cześć i chwała. A w Epistole Jana Świętego czytamy: Trzej są, którzy świadectwo dawają w Niebie: Ojciec, Słowo i Duch Ś.; a ci trzej jedno są. Oto z Pisma Świętego obaczyliście nieinaczéj jedno, jako w zwierciadle, Boga jednego w istności, a trojakiego w personach. Co my poznawszy, Chrześcijanie mili, Pana Boga jednego być w istności, a trojakiego w personach, nie potrzeba nam więcéj biegać, szperać, gmerząc rozumki swoimi i dowiadując się, co jest Pan Bóg, gdzie jest, jaki jest. Tego więcéj potrzeba, abyśmy poznawszy Pana Boga w Trójcy jedynego, czcili, chwalili, jego się bali, i miłowali, jako przystoi; jego imię wynosili, wychwalali, i nadaremno nie brali; bo nie przepuści Pan Bóg człowiekowi temu, jako się opowiedzieć raczył u Mojżesza świętego, który będzie brał imię jego nadaremno.

1. Joan. 5.

Exod. 10.

Kto tedy chce być zbawion, prosto niechaj wierzy w Trójcy Ś. być jedność, a w jedności trzy persony, a między niémi nic pierwszego, nic pośledniejszego, nic większego, nic mniejszego, ale wszystkie persony być sobie równe i wieczne. Co daj Panie Boże, abychmy tak wiernémi nalezieni byli

http://rcin.org.pl

w dzień on, gdy Pan Chrystus przyjdzie sądzić żywych i umarłych. Któremu niech będzie chwała, cześć i panowanie z Ojcem i z Duchem Świętym na wieki.

KREDA ALBO WIARY WYKŁAD.

Rozumiem temu, Chrześcijański bracie miły, żeś już obaczył, co to jest i jako masz rozumieć ten artykuł: Wierzę Świętych obcowanie; zkąd tak wielkie pożytki ma, a w jakiéj niebezpieczności jest ten, który się z Świętych obcowania wyłącza. To wszystko rozmyślając, bacz że nie tu jeszcze koniec, Kreda albo wyznania wiary Chrześcijańskiéj; bo Apostoł Symon Święty przyłożył:

WIERZĘ W GRZECHÓW ODPUSZCZENIE.

Które słowa są krótkie, ale węzłowate; w których wszystek grunt wiary naszéj zawisnął i wiara nasza podporę w nich ma, i do których się wszystkie te rzeczy, któreście we wszystkich członkach słuchali, jako do celu ściągają. Bo dla tego członku wszystkiemu temu wierzymy, co w Kredzie wyznawamy, i dla którego członku Pan Bóg wszystko uczynił, czemu jedno wierzymy. Albowiem dla czego nas Pan Bóg stworzył? pewnie że nie dla czego innego, jedno więcéj dla tego, aby nas miał uczęstnikami Królestwa swego Niebieskie-

http://rcin.org.pl

go, aby pokazał przeciwko nam nieogarnioną łaskę swoją i niewymówną dobroć. Bo próżnoby to było, iż tak mam mówić, być wszechmocnym, łaskawym, dobrym, gdyby nie było na kogo wlewać wszechmocności i miłosierdzia. Otóż gdy nas Bóg Ojciec stworzyć raczył, wiekuiste błogosławieństwo nasze miał przed oczyma swémi, abyśmy żywot wieczny mieli, i ten jest koniec, ta zapłata służby naszéj, którą Panu Bogu czynimy; bo lepiéjby było nigdy się nie rodzić, jeślibychmy nie dostawali za jego dobrocią błogosławieństwa. Druga, dla czego Pan Jezus jedyny Syn Boży stał się człowiekiem? dla czego umarł? dla czego pogrzebion? zmartwychwstał? na niebo wstąpił? dla tego to wszystko uczynił, aby swemi zasługami dosyć uczynił za grzechy ludzkie, którzy zdradą szatańską byli zniewoleni, a z niéj sami przez się nie mogli się wybić, i grzesząc, utracili przystęp ku wiecznemu błogosławieństwu, ku któremu byli stworzeni. Potrzeba tedy było Synowi Bożemu stać się człowiekiem, i ucierpieć dla zgładzenia grzechów naszych, aby nie był przekażon koniec on, dla którego stworzeni jesteśmy, to jest, żywot wieczny. Naostatek, dla czego Duch Ś. nam jest zesłan? darowan? nie dla czego inszego zaiste, jedno aby nas poświęcał, od grzechów, nieprawości oczyszczał i omywał, Panu Chrystusowi nas wcielał, i czynił nas uczęstnikami zasług Pana Chrystusowych, i polewał serca nasze rozliczną łaską i dary, i posiłku

http://rcin.org.pl

dodawał ku bojowaniu duchownemu, aby tak przez jego duchowną sprawę wyswobodzeni od grzechów,
Apoc. 22. wiekuiście z Bogiem wszechmogącym i z Świętymi jego królowali, gdzie żaden grzeszny i pokalany nie wnidzie, ale omyty, czysty, śnażny.

Obaczyliście już, jako ten członek jest słupem, celem naszéj wszystkiéj wiary Chrześcijańskiéj. Bo Pan Chrystus urząd swój wypełnił, robił, uczył, cierpiał, aby nam grzechy Bóg Ojciec odpuścił, abyśmy się z nim pojednali.

Wierzymy tedy dobrze, iż w samym tylko powszechnym Kościele Chrześcijańskim, a nie gdzie indziéj być odpuszczenie grzechów ludzkich; w Kościele mówię Świętym, a nie w Kościele kacerskim, w Kościele powszechnym Apostolskim i Rzymskim, zgromadzonym Duchem Ś. odpuszczenie bywa grzechów, pierworodnych przez chrzest, uczynkowych przez pokutę i przez spowiedź sakramentową, i
Mat. 16. mocą kluczy, danych Apostołom i ich namiestnikom w personie Piotra Ś., do którego Pan Chrystus rzekł: Tobie dam klucze Królestwa niebieskiego: cokolwiek zwiążesz na ziemi, będzie związano i w niebie; a cokolwiek rozwiążesz na ziemi, będzie roz-
Mat. 18. wiązano i w niebie. A na drugiém miejscu do wszystkich Apostołów mówić raczył témi słowy: Cokolwiek zwiążecie na ziemi, będzie związano i w niebie; a cokolwiek rozwiążecie na ziemi, będzie rozwiązano i w niebie. Świadczy też Jan Ś., że Pan Chry-
Joan. 2. stus, tchnąwszy na Apostoły, tak mówił: Weźmicie Du-

http://rcin.org.pl

cha Ś., którym odpuścicie grzechy, odpuszczone im będą; a którym zatrzymacie, zatrzymane będą.

Wszakoż w tém mamy być ostróżni, iż nie dosyć mieć wiarę do odpuszczenia grzechów, ale że też potrzeba pokuty, to jest, poprzestać złego a niebożnego życia, a żyć pobożnie. Bo i Pan Chrystus, gdy wspomina odpuszczenie grzechów, nie zaniechawa pokuty; jako czytamy u Łukasza Ś. w ostatniéj kapitule, a u Marka Świętego w pierwszéj, także też i u Ezechiela o tém głośno wołać raczy: Nawróćcie się, a czyńcie pokutę za wszystkie nieprawości wasze, a nie będzie wam na upadek nieprawość. Odrzućcie od siebie wszystkie przewykroczenia wasze, którémiście przewykroczyli, a uczyńcie sobie serce nowe i ducha nowego; bo przeczbyście mieli pomrzeć domie Izraelski? Albowiem nie chcę ja śmierci umierającego; nawróćcie się a bądźcie żywi. A nie raz ten Pan dobrotliwy, ani tylko dwa, ani też trzy odpuścić gotów jest grzechy w Kośiele powszechnym, za rozwiązaniem pasterza Kościelnego, ale częstokroć; jako Pan Chrystus do Piotra Ś. mówił (gdy go pytał Piotr, wieleby kroć miał odpuszczać grzechy): powiadam ci, Pietrze, że nie tylko siedmkroć odpuszczaj grzechy bliźnim twoim, ale do siedmdziesiątego i siódmego razu, to jest, zawżdy. A tu wbrew bezecnemu kacerstwu Montanusowemu, Nowacyanowemu, i Nowatowemu, którzy nie wierzyli temu, aby nie tylko tym sposobem, jakom wyżéj powie-

Luc. ult. Mar. 1. Ezech. 18.

Mat. 18.

http://rcin.org.pl

dział, ale i przez pokutę miały być grzechy odpuszczone; co jest wielka zelżywość Boża przypisywać mu okrucieństwo, którego nie ma, gdyż jest Ojcem wszystkiego miłosierdzia; a nie jest człowiek na świecie, któryby nie grzeszył; a nie czytamy, aby był taki jeden na świecie, któremuby Pan Bóg pokutującemu nie miał odpuścić grzechów, a zwłaszcza wtenczas, gdy będzie też odpuszczał z serca prawego bliźniemu swemu występki jego. A jeślibyś pytał, jeśli też grzechy śmiertelne bywają odpuszczane w Kościele tym, wiedzże, iż pełni się to w Kościele powszechnym, co Paweł Ś. powiada: Gdzie się grzech obfitszym stał, tam nader obfitsza się stała łaska. Bogate bowiem i szczodrobliwe jest miłosierdzie Boże, które nam odpuszczenie grzechów zostawiło w Kościele swoim, nie tylko powszednich, ale i śmiertelnych; o których Paweł Ś. napisał: Którzy takowe rzeczy czynią, Królestwa Bożego nie dostąpią. To jest, którzy czynią, popełniają śmiertelne grzechy, a przed śmiercią nie zbywają ich przez pokutę, i nie opuszczają ich, ci Królestwa niebieskiego nie dostąpią, ale wiecznie zginą; jako Pan Chrystus grozi: Nie będziecie-li czynić pokuty, wszyscy także poginiecie. Ale przez żal i pokutę grzeszny człowiek może, w Kościele trwający, wszystkie grzechów swoich, tak śmiertelnych, jako powszednich, odpuszczenia dostawać; według tego członku, który wykładamy: Wierzę w grzechów odpuszczenie, oprócz

Eccl. 7.

Rom. 5.

Gal. 5.

Luc. 13.

http://rcin.org.pl

jednego tylko grzechu, który wiecznie nie bywa odpuszczony,— zakamieniałość w grzechach i rozpacz; to jest, kiedy kto grzeszy, a żadnego odpuszczenia grzechów swoich nie spodziewa się, ani temu wierzy, ani prosi Pana Boga, aby mu ich odpuścił, o tym rozumie Pan Chrystus, gdy tak mówi: Bluźnierstwo przeciwko Duchowi Ś. nie będzie odpuszczono ani na tym świecie, ani na przyszłym. Mat. 12. Za takowém niepokutowaniem i rozpaczą, bez wątpienia wszelakiego, potępienie przychodzi. Bo gdzie nie masz żałości za grzech i pokuty, tam niemasz odpuszczenia grzechów. Gdzie jest pokuta i skrucha, niech będzie jako chce największy grzech, Pan Bóg go gotów odpuścić.

Strzeżmyż się każdy z osobna, aby takowa rozpacz i niepokutowanie serca naszego nie opanowało: nad ten grzech nie masz większego, gorszego na świecie wszystkim.

Wierzymy tedy w tym członku, że w Kościele Pana Chrystusowym jednym, naprzód mocą i zasługą męki Pana Chrystusowéj są nam grzechy odpuszczone pierworodne, a nie tylko to rozumieć mamy o dziateczkach małych, ale też i w dorosłych ten chrzest święty zmywa pierworodne i uczynkowe grzechy; i jeśli zasię które po chrzcie świętym popełniamy, jakiekolwiek są ciężkie i rozmaite, tąż mocą męki Pana Chrystusowéj pokutującym nam bywają odpuszczone, tak iż gdychmy dla nich byli zasłużyli wieczne potępienie, dla czesnego pokara-

http://rcin.org.pl

nia przez pokutę dosyć czynimy, że nam onych występków nie poczyta Pan Bóg za grzech.

Który członek służy wszystkim smutnym i skruszonym ku pociesze, którzy, obciążonymi będąc brzemieńmi grzechów swoich, wybawienia z nich pragną, o nie, do Boga wzdychają, rozwiązania proszą, tym pomocno jest w odpuszczenie grzechów wierzyć, którego żaden bez pokuty nie dostaje; zatwardziali zasię i upornie zawsze grzeszący, niechaj się tym członkiem nie cieszą, ani sobie pobłażają, obiecując sobie odpuszczenie grzechów; bo żadne pismo im tego nie obiecuje, ani też dlatego mieliby grzeszyć, że Pan Bóg grzechy odpuszcza. Albowiem, przeklęty to człowiek, który w nadziei miłosierdzia Bożego grzeszy. Aczkolwiek ci to prawda jest, jeśli przed śmiercią pokutować będą, iż Pan Bóg grzechy ich wszystkie może odpuścić; ale kto im za to będzie ręczył, żeby przy końcu żywota swego mieli skruchę albo pokutę, którą teraz gardzą i zaniechiwają. Nie możem tego przeczyć, że wiele ludzi ciężkiémi grzechami obciążeni, przy ostatku żywota swego za nie pokutowali i łaskę otrzymali; ale też to nie kłamstwo, ale prawda, że wiele ludzi w grzechach bez pokuty pomarło. Przeto, kto stoi o zbawienie swoje, ten niechaj będzie posłuszen napominania Pisma Świętego, do każdego człowieka mówiącego: Nie omieszkiwaj nawrócić się do Pana Boga, a nie odkła-

Eccl.5.

http://rcin.org.pl

daj dzień na dzień, boć nagle przypadnie gniew jego, a czasu pomsty, zgładzi cię.

Przeto prośmy Pana Boga w Trójcy jedynego, aby nam raczył dać skruchę i żal za grzechy nasze, abychmy je uznali, a za nie, póki czas mamy, pokutowali a dostąpili łaski Bożéj, a potém chwały wiecznéj. Amen.

http://rcin.org.pl

KAZANIE SIEDMNASTE.

NA ŚWIĘTO CHWALEBNE CIAŁA BOŻEGO, Z WYKŁADEM KREDA, ALBO SKŁADU WIARY CHRZEŚCIJAŃSKIÉJ.

(Ewangelia Jana Świętego, którą napisał w VI Rozdziale.)

W on czas: Mówił Pan Jezus zwolennikom swoim i rzeszom Żydowskim: Ciało moje prawdziwie jest pokarm, a krew moja prawdziwie jest napój. Kto pożywa mego Ciała, a pije Krew moję, on we mnie mieszka, a ja w nim. Jako mię posłał żywy Ojciec, i ja żywię dla Ojca; a kto mię pożywa, i on będzie żyw dla mnie. Tenci jest Chleb, który z Nieba zstąpił; nie tak jako jedli ojcowie wasi mannę, a pomarli; kto pożywa tego Chleba, będzie żył na wieki.

Dziś my, Chrześcijanie mili, nic inszego nie czynimy, jedno iż w świętości ołtarzowéj dziwujemy się wszechmocności Bożéj, opowiadamy jego mądrość, a ku niezmierzonéj dobroci jego, wdzięczną a ochotną służbę okazujemy. A zaprawdę dziwnoby to było, jeśliby kogo święto dzisiejsze ku chwa-

http://rcin.org.pl

leniu Pana Boga pobudzić nie miało. Albowiem, gdyśmy jeszcze nie byli, tedy on nas stworzył; gdyśmy byli zginęli, tedy on nas szukał i nalazł; umarliśmy byli, a on nas ożywił; siedzieliśmy w ciemności, a on nas wybawił; byliśmy głodnymi, a on nas nakarmił; byliśmy zaprzedani grzechom, a on nas odkupił. A odchodząc od nas, to, co miał najlepszego, dał nam: słowo swoje święte ku nauce i pociesze naszéj zostawił, a na testamencie swoim pokój nam odlecił; Ducha Ś. zesłał nauczycielem i rządzcą naszym, świętości ku oczyszczeniu naszemu zostawił, a naostatek samego siebie dał upominkiem i zadatkiem wiecznego błogosławieństwa. A cóż już nam daléj i więcéj ten miłościwy Pan uczynić miał nad to wszystko, co nam uczynił. A przetoż nam te rzeczy przypomina święto dzisiejsze i ta najdostojniejsza świętość Ciała Bożego. Słusznie tedy dziś z Dawidem wyśpiewywamy temi słowy: Pamiątkę uczynił dziwów swoich łaskawy i miłosierny Pan, albowiem pokarm dał bojącym się jego.

Gen. 2.
Luc. 15
Ephe. 2
Ephe. 5
Luc. 1.
1. Cor. 6.
Ps. 110

Jeśliż tedy słuszna a sprawiedliwa jest rzecz, na cuda i na dobrodziejstwa Boże pomnieć i dary Boże sobie dobrze ważyć, tedyć nie masz żadnéj przyczyny, czemubyśmy się mieli przeciw ustawie dnia tego świętego skarżyć. Jako się ich wiele skarzą, powiadając, iż tego święta w pierwszym Kościele nie było, ani się też z Ciałem Bożém po mieście włóczono. Prawda, pozwalamy, iż tego święta u star-

http://rcin.org.pl

szych naszych ojców nie było, ale też i kacerzów takich nie było, którzyby co wątpliwie o Ciele Bożém mówili, albo pisali. Bo aczkolwiek od początku Kościoła wiele kacerzów powstawało, jeden drugiego jakoby rodził, a wszakoż żaden o prawdziwości ciała Bożego nie wątpił przez tysiąc i sto lat, aż potém we Francyi Berengaryus tym zatrząsł i wątpliwie począł mówić: Jeśliże Ciało Boże obecnie w Sakramencie jest, albo nie; i wnet wiele ich miał, w téj nauce wątpliwéj, zwolenników. Aczkolwiek na Koncylium Tyrońskiém błąd swój odwołał, a wszakoż ten jad w sercach wielu zwolenników jego został. A gdy umarł Berengaryus, tedy zasię aż po stu lat Almarykus niejaki ten błąd znowił a rozżarzył, którego się błędu jął Wiklef w Anglii. Co widząc Ojcowie święci onych wieków, chcąc lud Chrześcijański zachować i utrzymać w wierze i w uczciwości ku Ciału Bożemu, to święto ustanowili. Albowiem, gdyby był Berengaryus z potomki swémi błędnymi Chrześcijanów od uczciwości ku téj świętości nie odwodzili, tedyby też Ojcowie święci nigdy tego święta nie ustanawiali; albowiem ich było nie trzeba tém świętem upominać, gdyż będąc w wierze gruntownéj, mieli w uczciwości Ciało Boże, jako przystoi. Jako też dokąd w pierwszym Kościele o Trójcy Ś. jednako wierzyli i wyznawali, tedy święta o Trójcy Ś. nie było, aż gdy Aryusz heretyk wątpliwie o tém począł mówić i pisać, czyniąc mniejszego Syna od

Barengarius.

Koncylium Tyrońskie.

Almaricus. Wicleph.

Przyczyna ustanowienia święta dzisiejszego.

Przyczyna ustanowienia święta Ś. Trójcy.

Arius.

http://rcin.org.pl

Ojca w istności Bożéj, dopiéro tedy Ojcowie święci to święto o Trójcy Ś. ustanowili, chcąc w dobréj wierze ludzi zachować. Także i to święto Ciała Bożego nie rychło jest ustanowione, bo też nie rychło diabeł przez sługi swoje oburzył się przeciwko téj świętości; a jeśliby to był dawniéj uczynił, tedyby też temu Ojcowie święci dawniéj zabieżeli. Nie masz tedy żadnéj przyczyny, przez którąbychmy przyczynę mieli to święto zarzucić, albo im gardzić. A chociażby żadnego czasu przed tym nie było potrzeba święta tego, tedy tych naszych wieków bardzo go jest potrzeba; bo teraz nie sam Berengaryus walczy przeciw prawdzie Ciała Bożego, ale ich jest bardzo wiele, jako Zwinglianów, Kalwinów, Swermerów, etc., dla tych tedy przeciwników trzeba, aby to święto znowu było ustanowione. Albowiem tych wszystkich Pan Chrystus, który jest istotna a wieczna prawda, raczy pohańbiać témi słowy, gdy mówi: Ciało moje prawdziwie jest pokarmem, a Krew moja prawdziwie jest piciem. A kto pożywa Ciało moje i pije Krew moją, on we mnie mieszka, a ja w nim. Joan. 6.

Czasów naszych opłakanych potrzebny jest obchód święta dzisiejszego.

O tym tedy Sakramencie to będziesz naprzód rozumiał, wszelki człowiecze Chrześcijański, iż to jest uczynek i ustawa samego Boga wszechmogącego. Albowiem sam Pan Jezus, przy ostatecznéj wieczerzy, wziął chleb i sam łamał a podawał, rzekąc: To jest Ciało moje, które za was będzie wydane. A u Jana Świętego tak mówi: Ten jest chleb, któ- Joan. 6

Luc. 20.

http://rcin.org.pl

ry z nieba zstąpił. Jeśli tedy to jest uczynek Boży, tedyć uczynki Boże doskonałe są, gdyż jest wierny Pan Bóg w słowiech swoich, a co z jego ust po-
Ps. 118 chodzi, nie jest rzecz płonna. Jako to i Prorok Boży
Ps. 32. et 148. o słowie jego mówi: Słowo Pańskie trwa na wieki.
Luc.20 On rzekł, a stało się. A cóż Pan rzekł. To jest Ciało moje, które będzie za was wydane: Ta jest Krew moja, która za was będzie wylana. Czemuż tedy Zwinglius i zwolennik jego Kalwin, śmieli przewrócić, nicując słowo Boże, które trwa nigdy nie-
Luc.20 odmiennie. Albowiem Pan Chrystus mówi: To jest Ciało moje. A oni tak wyrażają: Ten chleb znamionuje Ciało moje; to wino znamionuje Krew moją. Ale nie rzekł tego Pan Chrystus, szatanie. Twój to obłędliwy wymysł i przyczynek, kacerzu. Nie mówi Pan Chrystus: Ten chleb znamionuje ciało moje; ale tak mówi zgoła: To jest Ciało moje, ta jest Krew moja. A doświadczając prawdy Ciała swego, rzekł: Które za was będzie wydane. Wiemy to, iż nie chleb za nas jest wydan, ale Ciało Pana Chrystusowe, nie wino też za nas wylane, ale Krew Pana Chrystusowa. Mógłby kto rozumieć, iżeby to P. Chrystus mówił pod podobieństwem, albo jako mówią Sakramentarze *figurative*, ale Pan to obronił, mówiąc: To jest Ciało moje, które za was będzie wydane; ta jest Krew moja, która za was będzie wylana. Nie kacerzowi tedy kłamliwemu, ale Chrystusowi prawdziwemu wierzyć będziem, który żadnéj tu pokrywki nie czyni, żadnego podobieństwa

http://rcin.org.pl

nie wspomina, ale zgoła mówi: To jest Ciało moje. Albo: Ciało moje prawdziwie jest pokarmem. Także też: Ten jest Chleb, który z nieba zstąpił. Zaprawdę, nie chleb z nieba zstąpił, ale sam Syn Boży jedyny. A druga, aby kto nie rozumiał, iże tu Pan mówił, aby ten chleb miał być znakiem jakiego inszego pokarmu, Sam powiedział Żydom: Nie rozumiejcież, aby ten chleb mój miał być znakiem inszego pokarmu, tak jako była manna, któréj ojcowie wasi pożywali na puszczy, i pomarli; nie z tego; a owszem, manna była znakiem i figurą tego pokarmu, to jest, Ciała mojego, którego kto będzie pożywał, będzie żyw na wieki. Joan. 6 Tamże.

Niechajże tedy Zwinglowie, Kalwinowie, bracia Żydowscy pożywają manny, niechaj zęboma chleb gryzą, tak jako i wierzą. A my, wierni Chrześcijanie, słowu Bożemu wierząc, Ciało Pana Chrystusowe pożywamy i jego Krew pijemy. Jako i Paweł Ś. prawdziwą bytność Pana Chrystusową w Sakramencie powiada być, pisząc tak do Koryntów: Ktoby pożywał chleba tego i pił kielich Pański niegodnie, winien będzie Ciała i Krwie Pańskiéj. Baczże coć mówi: winien będzie, nie chleba, ale ciała; nie wina, ale krwie Pańskiéj; nie inaczéj jedno jako Judasz, który Pana wydał, i Żydowie, którzy go ukrzyżowali. Sakramentarzowie temu jasnemu słowu Bożemu się sprzeciwiają; a więcéj mózgowi swemu, niżli Panu Bogu wierzą. Słuchaj, co oni mówią: Kiedy pożywa człowiek świętości, tedy jest 1. Cor. 11.

http://rcin.org.pl

Kacerze wiarą swą prawdziwéj świętości, nie używają jedno szczery chleb piekarski jedzą.

Ciało Boże; a kiedy nie pożywa, tedy tam nie masz nic, jedno chleb. Zaprawdę, wam kacerzom, i w używaniu, i okrom używania nie jest świętość Ciałem Bożém. Albowiem, wy chleb tam prosty być wierzycie, chleb też piekarski jecie; a my w pożywaniu, i okrom pożywania wierzymy, iż tam w tym chlebie (wszechmocnego a nigdy nieodmiennego słowa Bożego) jest obecny Pan Chrystus, którego Ciało gdziekolwiek jest, tam on sam zupełny jest. Albowiem tego Sakramentu nie czyni wola ludzka, ani chcenie, albo niechcenie ludzkie, ale samo słowo Boże wszechmocne. Jako Cyryllus pisze do Kolosyryusza, który przed dwónastą set laty sławny był na świecie: Iż, powiada, szaleją ci, którzy to mówią; boć nie inszy jest Chrystus, ani się odmieni święte Ciało jego; ale moc przeżegnania, poświęcenia i obżywająca łaska zawsze w nim trwać będzie. Rzekł Pan Chrystus: To jest Ciało moje; a zaż przydał: kiedy go pożywać będziecie; nie wspomina tego, ale zgoła mówi: To jest Ciało moje chociaż ty pożywasz, chociaż nie pożywasz. Albowiem, nie gęba Twoja, ani twoje pożywanie, ale poświęcenie a słowo Pańskie sprawuje ten Sakrament. Jako nadobnie pisze Grzegorz Nisseński brat Bazyliusza Wielkiego: Chleb, mówi Apostoł, bywa poświęcony przez słowo Boże i przez modlitwę; nie przez pożywanie do tego przychodzi, aby był ciałem słowa (który jest Pan Chrystus),

Cyril. ad Calosyrium.

Grzegorz Nissen.

http://rcin.org.pl

ale wnet przez słowo w ciało przemieniony bywa, jako rzekł słowo: Iż to jest Ciało moje.

A tak tedy, gdy już pewnie wiemy, iż te słowa: To jest Ciało moje, ta jest Krew moja, nie są pod figurą od Pana Chrystusa rzeczone, ale jawnie a właśnie są powiedziane, ani ich też Apostołowie nam inaczéj wyłożyli, jedno jako je sam Pan Chrystus raczył rozumieć, i powiedzieć; przeto sprośnéj a obłędliwéj nauki Sakramentskiéj nie mamy słuchać, którzy nowe a sprośne wykłady wymyślają i wynajdują, których Kościoł Chrześcijański powszechny nigdy nie słychał, ani od Apostołów, ani od onych Męczenników a Doktorów Świętych. A przetoż my, bracia wszyscy, piérwéj umrzeć bądźmy gotowi, a niżlibyśmy się mieli dopuścić oderwać od Kościoła Świętego Chrześcijańskiego powszechnego, a w takowe kacerstwa niepobożne przyjść. Albowiem kto naśladuje Ducha Kościoła Chrześcijańskiego, takowy zbłądzić i omylić się nie może. Już tedy nic nie wątpcie o téj świętości chwalebnéj, ale owszem mnie wierzcie, iż w tym Sakramencie jest prawdziwe ciało Pana Chrystusowe, w którego wierząc, a świętą wolę i rozkazanie jego pełniąc, otrzymamy łaskę Bożą, a potém chwałę niebieską. Co nam racz dać, nasz wszechmogący Panie, na wieki wieczne błogosławiony.

Kościoła kto słucha zbłądzić nie może.

http://rcin.org.pl

Ponieważ tak w Kredzie naszém wyznawamy i wierzymy: Święty Kościoł powszechny, Świętych obcowanie, grzechów odpuszczenie, wnet przydajemy z Tadeuszem Świętym:

Wierzę ciała zmartwychwstanie. Z którego to członka bierzemy podporę wiary naszéj, że ciała nasze zmartwychwstaną albo ożywione będą. W czém wiele się znajdowało ludzi takowych, za czasów Pana Chrystusowych (a snać i teraz się ich zawadza), którzy nie wierzyli ciał zmartwychwstania, w którym to błędzie byli naprzód Saduceuszowie,
Mat. 22 o których pisze Mateusz Ś.; w tymże też błędzie byli Epikureuszowie i Stoikowie Filozofowie, jako
Acto. 17. Łukasz Święty w sprawach Apostolskich pisze.

Aczci ten członek wiary Chrześcijańskiéj najtrudniejszy jest ku wierzeniu człowiekowi, zwłaszcza cielesnemu, przeto zwolennicy Pana Chrystusowi, a zwłaszcza Paweł Ś., usilnie a uprzejmie pracowali się, aby go dobrze okazali, bo tu grunt, tu fundament wiary naszéj. Bo jeśli kto o zmartwychwstaniu nie wierzy, tedy w nic na świecie nie wierzy, i owszem próżna będzie wiara jego. Tak tedy wy-
1.Cor.6 wód czyni Paweł Ś. o zmartwychwstaniu nas, albo ciał naszych, témi słowy pisząc do Koryntów: Bóg i Pana wskrzesił, i nas wskrzesi przez moc swoją. Także też i na drugiém miejscu pisze do tychże Koryntow: Wiedząc to, że ten, który wzbudził

http://rcin.org.pl

Jezusa, i nas z Jezusem wzbudzi. A do Tessaloni- 2.Cor.4
censów tak pisze: Bo jeśliż wierzymy, że Jezus 1. Tessal. 4.
umarł jest, a potém zaś wstał, tedyć także i Bóg tamte, którzy posnęli przez Jezusa, przywiedzie z nim.

Fundament wiary naszéj, z strony zmartwychwstania naszego, wszystek oparł się o Pana Chrystusa, iż on umarł, zmartwychwstał, i nam odpuszczenie grzechów, także i żywot wieczny zjednał. A potém wszystkiém niby nie było, gdyby nie było zmartwychwstania; i musiałoby to za tém iść. Jeśliż zmartwychpowstania nie masz, tedyć ani 1. Cor. 15.
Chrystus wstał z martwych. A gdyby tak było, tedyby ani my od grzechów nie byli wybawieni, ani ci wszyscy, którzy przed nami pomarli; i owszem ci, którzy wielkie trudności, wielkie męki dla Chrystusa cierpieli, żadnegoby pożytku nie odnieśli, jako ci, którzy zginęli. I my, co tu czynimy dobrego, co cierpimy, byłoby to nikczemno, próżno, gdyby nie było zmartwychwstania. Ale pewna rzecz jest i nieomylna u nas Chrześcijan. Albowiem, jako przez grzech jednego człowieka 1. Cor. 15.
wszyscy umierają, tak przez posłuszeństwo jednego człowieka, Chrystusa Pana naszego, wszyscy powstaniemy do żywota wiecznego, nie tylko na duszach, ale i na cielech; nie na inszych, ale na tychże, w których teraz jesteśmy, aczkolwiek daleko różni będą, jako wnet usłyszycie.

Téj rzeczy jasne mamy świadectwa w starym i

http://rcin.org.pl

Job.19. w nowym zakonie. Job Ś. tak mówi: Iście ja wiem o tém, że odkupiciel mój żyw jest, a w ostateczny dzień że mam powstać z ziemie, i zaś obleczon będę w skórę moję, i w ciele mojém oglądam Boga. Którego ujrzeć mam ja ísty, i oczy moje mają oglądać, a nie inny, odłożona jest ta nadzieja mo-
Dan.12 ja w łonie mojém. I Daniel też powiada: Wiele z tych, którzy śpią w prochu ziemskim, ockną, jedni ku żywotowi wiecznemu, a drudzy na urąga-
Ezech. nie. Także też mówi Pan Bóg przez Ezechiela Pro-
3. roka: Oto ja otworzę mogiły wasze i wywiodę was z grobów waszych. Pan Chrystus też, odpowiadając Saduceuszom na ich pytanie, ten członek o zmartwychwstaniu potwierdzić raczył, gdy tak po-
Mat.22 wiedział: Błądzicie, nie wiedząc Pisma, ani mocy Bożéj. Albowiem po zmartwychwstaniu, ani się ożeniają, ani mężów pojmują, ale są jako Aniołowie Boži w niebie. A o zmartwychwstaniu nie czytaliście, co jest rzeczono od Boga, który do was
Exod.2 mówi: Ja jestem Bogiem Abrahamowym, i Bogiem
Heb.11 Izaakowym, i Bogiem Jakóbowym. Nie jestci Bóg
Acto.7. Bogiem umarłych, ale żywych. Co na potwierdzenie zmartwychwstania ciał naszych, skutkiem to pokazać raczył Pan Chrystus, gdy ono trzech umar-
Joan. łych wskrzesił, to jest, Łazarza, młodzieńca syna
11. jednéj wdowy, dzieweczkę Archisynagogi. Nawet o
Luc. 7. zmartwychwstaniu naszém Pan Chrystus jaśnie jesz-
Mat. 9. cze mówić raczy u Jana Ś. témi słowy: Ta jest wola Ojca mojego, który mię posłał, aby każdy,

http://rcin.org.pl

który widzi Syna, a uwierzy weń, będzie miał żywot wieczny, a ja go wskrzeszę w ostateczny dzień. Joan. 6

Jeśliby kto nie mając dosyć na takowém świadectwie Pisma Ś. chciał mieć wywód rozumowi swemu: jako to może być, iżby ciało skażone, w proch rozsypane, miało powstać, ten niechaj czyta Pawła Ś. i innych Doktorów wiele, jako wywodzą to z przyrodzonych rzeczy. 1. Cor. 15.

Gdyż i ziarno, wrzucone w ziemię, według powieści Pana Chrystusowéj, naprzód próchnieje i obumiera, potém ożywia. A tymże sposobem będzie zmartwychwstanie naszych ciał. Dziwujesz się temu, gdy wejrzysz do grobu zmarłego człowieka, a nic tam nie widzisz, jedno ziemię, i mówisz: Jako ta ziemia obrocić się może w ciało, gdy tu nic nie widzę, jedno ziemię? Tedyć odpowiadam na to: Azaż ty jesteś, albo będziesz rzemieślnikiem takowéj odmiany? sprawa to Boska będzie, nie ludzka; który jako mógł z niczego co stworzyć, co raczył, i jako raczył, ten też bez wszelakiéj trudności zasię może ku pierwszéj postaci przywrócić. Wielkich gadek, wielkich tu wywodów nie potrzeba, dosyć ma mieć Chrześcijanin na tym, że ten, który obiecał wzbudzić ciała nasze, jest prawdziwy, kłamać nie może, tak jest potężny, że cokolwiek chce, mrugnieniem, skinieniem może uczynić. I to jedno argumentum, ten jeden wywód, wszystkiemu niedowiarstwu, zakładom i przeciwko Joan. 12.

http://rcin.org.pl

Acto. 26. każdéj wątpliwości podaje z Pawłem Ś., mówiąc: I co za niepodobna rzecz jest ku wierzeniu u was, żeby Bóg umarłe wskrzeszał?

Co widząc Pan Bóg twoje niedowiarstwo, na każdy rok w rzeczach widomych zmartwychwstanie okazuje, odnawiając drzewa, zioła, muchy, robactwa rozmaite, które na zimę obumierają. I ku temu jeszcze: Pan Bóg stworzyć raczył ptaka jednego, którego zowią Fenix; ten ptak, będąc szczególnym, to jest, samym jednym tylko na wszystkim świecie, w pięć set lat zwykł przylatywać do Egiptu, i ludziom okazuje widomie zmartwychwstanie, nie na puszczy, ale gdzie wszyscy na to patrzą: w mieście, w pośrodku rynku. Albowiem znosi sobie rózeg suchych drzewa kadzidłowego, i mirry, i inszych wonnych rzeczy, i latając pod obłoki, zapali one rószczki i w ogniu onym zgore; potém, co zostanie wilgotności jego, w robaka się obróci, który robak odmienia się w takowąż postać ptaka, jakowa przedtém była. Nie śmiéj się z tego, bo i pszczoły widzisz, że z robaków się roją.

Plin. lib. 10. cap. 2. Quid. in Transformation. lib. 15. sub persona Pitagorae.

Chcesz i obyczaj wiedzieć zmartwychwstania naszego, słuchaj jako Pismo nas uczy; pisze Paweł Ś. Iż dzień Pański, jako złodziéj w nocy, z niebaczka tak przyjdzie, i na ludzi, którzy natenczas będą żyć, gdy się nie spodzieją, spadnie. A Pan Chrystus w trąbieniu i w głosie Archanielskim zstąpi z nieba, i umarli w Panu Chrystusie a leżący w ziemi na ten głos powstaną we mgnieniu oka. I ci, którzy

1. Tessal. 5.

1. Cor. 15. Colos. 2. 1. Tes. 4.

http://rcin.org.pl

natenczas żyć będą, zemrą; acz podobno nie tym obyczajem, jako insi, żeby mieli gnić w ziemi; ale przedsię musi się wypełnić Pismo w nich, które mówi: Postanowiono jest ludziom raz umrzeć. O Heb. 9.
tém tak Paweł Ś. szerzéj wywodzi: My, którzyśmy 1. Tessal. 4.
żywi i którzyśmy zostali na przyjście Pańskie, nie uprzedzimy onych, którzy posnęli. Bo sam Pan z rozkazaniem i z głosem Archanioła i z trąbą Bożą zstąpi z nieba, a umarli, którzy w Chrystusie są, najpierwéj powstaną. Potémże my, którzyśmy żywi, którzyśmy zostawieni, pospołu z nim będziem zachwyceni w obłokach, abyśmy zabieżeli drogę Chrystusowi na powietrze, a tak zawżdy z Panem będziemy. Albowiem musi to skaziste ciało przyo- 1. Cor. 15.
blec nieskazitelność, a to śmiertelne wziąść na się nieśmiertelność. A wtenczas wypełni się Ozeaszowe proroctwo, które jeszcze w starym zakonie o tém powiadał imieniem Pana Chrystusowym i wszech dobrych Chrześcijanów, naigrawający się z śmierci, i tak mówiąc: Śmierć jest pożarta w zwy- Oseae. 15.
cięztwo, zwyciężyła nieśmiertelność śmiertelność dla Pana Chrystusa. Gdzie jest teraz, o śmierci, żądło twoje, to jest, grzech; bo grzech jest przyczyną Rom. 6.
śmierci. Ale dziękuję Bogu, który nam dał zwycięztwo przez Pana naszego Jezusa Chrystusa.

Ale rzeczesz, zali i źli wstaną? Tak jest. Pismo Zmartwychwstanie dobrych odzłych
świadczy, że to zmartwychwstanie będzie społeczne złym i dobrym, jedno różnie bardzo: dobrzy powstaną ku chwale wiecznéj, a źli ku potępieniu

http://rcin.org.pl

rożne będzie. Joan. 5. wiecznemu. O czém sam Pan Chrystus powiedział: Przychodzi godzina, i teraz jest, w którą wszyscy, którzy w grobiech są, usłyszą głos Syna Bożego; i pójdą ci, co dobrze czynili, na zmartwychwstanie żywota; a ci zaś, co źle czynili, na zmartwych-
Dan. 12 wstanie sądu. Także też świadczy i Daniel: Tedy, powiada, powstaną ci, którzy są w prochu ziemie, jedni ku żywotowi wiecznemu, a drudzy ku wiecz-
2. Cor. 5. néj sromocie. O czém i Paweł Święty świadczy: Albowiem wszyscy musimy się stawić przed sądowym stolcem Chrystusowym, aby odniósł każdy własne sprawy ciała swego, podług tego, co czynił, bądź co dobrego, bądź też złego. Różną zapłatę wszyscy odniosą: jedni ogień wieczny, dru-
Sapi. 3. dzy odpocznienie wiekuiste. Ci dobrzy, ciała będą
Dan. 12 mieć uwielbione, duchowne, jasne, nie będą mieć i czuć żadnéj odmiany, żadnéj skazy. Jako tego
Mat. 13. potwierdzać raczy Pan u Mateusza Ś. powieścią swą, témi słowy: Iż sprawiedliwi będą się lsnąć jako słońce w Królestwie niebieskiém. Źli zasię będą mieć ciała szkaradne, czarne, a wszakże nieśmiertelne ku wiecznemu potępieniu.

Toby tu już miał każdy Chrześcijański człowiek zawżdy na pamięci swéj mieć i zawżdy to sobie rozważać, któreby go rzeczy mogły od wielu grzechów pohamować i powściągnąć. A tak, ile możesz, mój namilszy każdy Chrześcijański człowiecze, czyń dobrze ustawicznie ku czci Panu swemu, a z bojaźnią i z strachem sprawuj zbawienie swoje,

http://rcin.org.pl

w trzeźwości, w czujności, w świątobliwości, a sprawiedliwości żyjąc przed oblicznością jego, przez wszystek czas żywota swego. Chcemyli się stać uczęstnikami błogosławieństwa onego wiecznego, które wybranym swoim nagotować raczył. Czego nas racz domieścić, Panie Boże nasz, na wieki wieków błogosławiony. Amen.

http://rcin.org.pl

KAZANIE OŚMNASTE

NA EWANGELIĄ NIEDZIELI PIERWSZÉJ PO NAJŚWIĘTSZÉJ TRÓJCY, Z WYKŁADEM KREDA, ALBO SKŁADU WIARY CHRZEŚCIJAŃSKIÉJ.

(Ewangelia Łukasza Świętego, którą napisał w XIV Rozdziale.)

Onego czasu: Mówił Pan Jezus do licemierników Żydowskich tę przypowieść: Człowiek niektóry sprawił wieczerzą wielką i wezwał ich wiele. I posłał sługę swojego, gdy była godzina wieczerzy, aby rzekł proszonym, żeby przyszli, bo już nagotowane są wszystkie rzeczy. I poczęli się wszyscy społem wymawiać. Piérwszy mu rzekł: kupiłem wieś, i muszę iść i oglądać ją; proszę cię, miéj mię za wymówionego. A drugi rzekł: kupiłem pięć jarzm wołów, a idę ich probować; proszę cię; miéj mię za wymówionego. A drugi rzekł: pojąłem żonę, a tak nie mogę przyjść. Wróciwszy się tedy sługa, powiedział to Panu swemu. Tedy rozgniewawszy się gospodarz, rzekł słudze swemu: Wynidź co rychléj na ulicę i przecznice miejskie, a ubogie i chore, ślepe i chrome, wwiedź tu. I

http://rcin.org.pl

rzekł sługa: Panie, stało się jest, jakoś rozkazał; ale jeszcze jest miejsce. I rzekł Pan słudze: wynidź na drogi i na zapłotki, a przymuś wnijść, aby się napełnił dom mój. A powiadam wam, iż żaden z onych mężów, którzy wezwani są, nie ukąsi wieczerzy mojéj.

Przypowieść tę, którąście słyszeli z Ewangelii téj, Chrześcijanie mili, abyście ją łatwiéj pojąć i zrozumieć mogli, z waszym większym pożytkiem, jako najkróciéj was nauczę. Wezwało było niektóre Książe z licemierników Pana Zbawiciela na- Luc.14
szego na obiad do siebie. Między rozlicznémi naukami, których zawsze zwykł używać Pan Chrystus przy obiedziech i kolacyach, upominał tego licemiernika, iż kiedyby miał sprawować obiad albo wieczerzę, żeby nie wzywał przyjaciół swoich, Luc.24
ani braciéj swojéj, ani powinowatych, ani sąsiadów Tob. 4
bogatych. Ale żeby wzywał ubogich, ułomnych, chromych i ślepych, którzy tobie nie mają czém oddać. Ale będzie odpłacono czasu zmartwychwstania sprawiedliwych. To gdy usłyszał niektóry z onych, spólnie siedzących, rzekł do niego: Błogosławiony Luc.14
który będzie jadł chleb w królestwie Bożém. Za którym powodem onéj mowy tego człowieka, wziął okazyą Pan Chrystus do nauczania o onéj wiecznéj wieczerzy królestwa Bożego, i zaczął mówić temi słowy: Człowiek niektóry sprawił wieczerzą wielką i wezwał ich wiele.

Przez tego człowieka, który sprawił tę wiecze-

http://rcin.org.pl

rzą wielką, mamy rozumieć nie prostego jakiego człowieka, nie ziemskie Książe, albo Króla, ale Bo-
Apoc. 19. ga Ojca niebieskiego, który jest Królem nad Król-
1. Tim. 1. mi, a Panem nad Pany. A ten jest Król wieków, nieśmiertelny i niewidomy. Tego Boga Ojca nazywa Pismo człowiekiem, nie iżby on właśnie miał być człowiekiem, ale iże w sobie ma chęci i affekty ludzkie, i zachowuje w sobie ludzkość, skłon-
Psal. 144. ność; bo on jest łaskawy, miłosierny, dobrotliwy, i wielkim nad wszystkie miłosierdzia swoje, jako o nim Pisma po wszystkich miejscach świadczą.

Ten Ojciec czeladny ma osobliwy a kosztowny dom swój, który inszy nie jest, jedno Kościół Bo-
1. Tim. 5. ży; to jest, lud wierny, zebrany ze wszystkich ludzi prawdziwéj wiary Chrześcijańskiéj, według opisania Pawła Ś. w te słowa: Te rzeczy do ciebie piszę, synu Tymoteusie, żebyś wiedział, jakobyś się miał w domu Bożym sprawować, który dom jestci Kościół Boga żywego, słup i umocnienie prawdy.

Przez tę wieczerzę wielką, którą w domu tym zgotował Ojciec czeladny, tedy się rozumie, że
Joan. 20. nam zgotował Bóg Ojciec przez Pana Chrystusa
Luc. 10 w tym Kościele swoim, Ewangelii łaskę dobrego
Joan. 3. poselstwa; a przez Ducha Ś. mamy odpuszczenie grzechom naszym i żywot wieczny. Bo jako na wieczerzy zwierzchniéj rozmaitością potraw i roskosznym napojem bywa posilone ciało nasze, tak też témi duchownémi pokarmy i napojem bywa

http://rcin.org.pl

uleczona dusza nasza; z téj wieczerzy ma posilenie i ochłodę, a zwłaszcza takową chęcią, iż kto jedno będzie uczsętnikiem téj wieczerzy, tedy już nie będzie łaknął, ani pragnął na wieki. Joan. 4.6.7.

Zaś oni goście, których było zaproszono najwięcéj nad insze narody do takowéj szczęśliwości domu Bożego, ci napierwsi byli Żydowie, w Pismie nauczeni, licemiernicy, kapłani, starsi oni, albo w mądrości wyćwiczeni. Albowiem ci przechodzili inszy lud pospolity godnością i znajomością Pisma zakonu Bożego, i rożnością żywota, godniejsi byli, i słuszniéj im przystało, aby byli przyjęli Ewangelią Ś. o któréj już było oświadczono w Piśmiech starego zakonu i o których ta łaska Ewangelii Świętéj potrzebowała świątobliwszego życia a żywota pobożniejszego. Lecz niektórzy z nich kupili wieś, a niektórzy popłacili woły, a inni zaś spojmowali żony, to jest, co się rozumie przez nie, że się stali nadętymi, łakomymi i miłośnikami roskoszy cielesnych; a iż wzgardzili łaską Ewangelii Świętéj, która osobliwie naucza pokory, szczodrobliwości i hojności, i rozkazuje, ażeby wzgardzali wszeteczne roskoszy. Ale za tę niewdzięczność nie uszli karania, którzy wzgardzili nagotowaną sobie a hojną tę wieczerzę Pańską, albowiem wnet się rozgniewał a zapalił na nie Ojciec on czeladny Pan Bóg, tak ich skarał, że żaden z onych niewdzięczników nie może ukąsić wieczerzy onéj. Mat.11. Luc.11. Mat. 5.

Nadto oni ubodzy, chorzy, chromi, i ślepi, któ-

http://rcin.org.pl

rych kazał słudze wezwać Ojciec czeladny, z ulic i zprzecznic miejskich, tedyć był on lud gruby i nieukowie prości, lud pospolity Żydowski. Albowiem ci nawięcéj z onego pospólstwa byli posłuszni Ewangelii słowa Bożego, jako na wielu miejscach o nich świadczy Pismo w nowym zakonie.

Nuż też coby się znaczyło przez te drogi i zapłotki, między które Pan na ostatku posłał sługę
Mat. 18. swego? teć są one wszystkie okoliczne miasta pogańskie i krainy ich. Ponieważ do onego ludu swego Żydowskiego a wybranego, który był sobie osobliwie umiłował, i do nich tę obietnicę uczynił, że się miał narodzić z narodu ich pod zakonem;
Gal. 4. jako Paweł Święty powiada: A gdy przyszła zupełność czasu, posłał Bóg Syna swego, który się stał z niewiasty, który się stał pod zakonem, aby one, którzy pod zakonem byli, odkupił. Wszakoż ci
Luc. 10 Joan. 1. Żydowie, dla niewdzięczności swéj, nie chcieli go przyjąć czasu nawiedzenia jego. On przyszedł do
Mat. 8. swojéj własności, a swoi go też nie przyjęli. Zatém dla uporu a niewdzięczności ich odrzuceni są od królestwa Bożego, a nam sprośnym, niegodnym poganom otworzyły się wszystkie drzwi, i wezwani jesteśmy na tę świętą wieczerzę i do żywota wiecznego; to przyszło nie z naszych zasług, ale
Tit. 2. z wielkiego a hojnego miłosierdzia Bożego, który nas wezwał do łaski Ewangelii Świętéj; by jedno też pamiętaliśmy na to powołanie, ażebyśmy byli wdzięczni łaski jego, aby nam nie przeszkadzała za-

http://rcin.org.pl

twardziałość, upor i gnusność a lenistwo nasze. Ponieważ, ku takowéj hojnéj łasce, którą nam sprawić raczył Pan Bóg, wezwał nas wszystkich na tę wieczerzę wielką przez Chrystusa Pana naszego.

Z tego się już dostatecznie pokazało, co jest Kościoł; to jest zebranie zobopólnego ludu, tak z żydowskiego, jako i pogańskiego, ze wszystkich prawdziwie wierzących w Pana Jezusa Chrystusa. Pokazało się też to, jakową nam Pan Bóg, ten Ojciec czeladny, sprawił wieczerzą, nad którą człowiek Chrześcijański nie ma nic droższego. A któż czego większego będzie żądał nad to, jedno żeby mu darowano Ducha Świętego, odpuszczenie grzechów, a żywot wieczny. Starajmy się i my tedy, Chrześcijanie mili, jakobyśmy mogli mieszkać w tym domu Bożym, a iżebychmy w nim godnie a przystojnie mieszkali, wystrzegajmyż się wszelakiéj nadętości i pychy, wyrzeczmy się łakomstwa, porzućmy a uderzmy o ziemię to zbytnie staranie i pieczołowanie o rzeczach doczesnych, zaniechawszy wszetecznych rozkoszy cielesnych. Bądźmy przeciwni tym złym uczynkom, korzmy się a upokarzajmy się przed Panem Bogiem i przed bracią naszą, bądźmy szczodrobliwémi a hojnémi przeciw bliźnim naszym, czyniąc wszystko dla nich z miłości, trwając w niewinności a w sprawiedliwości żywota naszego. A tak przez tego, który jest oblubieńcem Kościoła naszego, Jezusa Chrystusa, będziemy udarowani od niego osobliwemi potrawami téj

1. Tim. 3.
Joan. 20.
Luc. 10.
Joan. 3.
Mat. 6.
1. Pet. 5.
Luc. 6.
Luc. 1

http://rcin.org.pl

wieczerzy świętéj, zatém nam da Ducha Świętego, odpuszczenie grzechów i żywot wieczny.

KREDA, ALBO WIARY WYKŁAD.

Słyszeliście, jako w Ewangelii dzisiejszéj rozumieć mamy przez tę wieczerzę świętą, którą nam nagotował Bóg Ojciec, przez Syna swego Jezusa Chrystusa Pana naszego, iż nic innego, jedno Ewangelią świętą, Ducha świętego i żywot wieczny. Z któréj tedy powieści Pana a Zbawiciela naszego będąc my upewnieni, słusznie wyznawamy ostateczny członek z Maciejem Świętym, mówiąc:

WIERZĘ I ŻYWOT WIECZNY.

Bo Pan Bóg, w którego wierzymy, nie jest Bogiem umarłych, ale żyjących. A tu wbrew tym ludziom, którzy nie wierzą, aby ludzie zeszli z świata tego, mieli już żyć na onym świecie, aby też mieli żyć po śmierci, gdy rozumieją, iżby miała dusza zaraz z ciałem ginąć i niszczéć; sądząc się i
Eccl.3. szczycąc onem Pismem, jako jest napisano u Ekklezyasta témi słowy: Jednostajne jest schodzenie człowieka i też niemego bydlęcia, a równy obojego stan. Jako człowiek umiera, tak też i oni umrą. Gdzie to Pismo napisane jest z strony persony onych szalonych ludzi, którzy téj nadziei będąc, aby dusza ginęła z ciałem, zwykli się udawać na rozliczne zbytki, rozpusty, nieznośne wszeteczeństwa, a swawole świa-

http://rcin.org.pl

ta tego. My, Chrześcijanie, nie dochodzimy tego. że jest żywot wieczny, rozumem przyrodzonym, albo philozofią pogańską, która w téj mierze bardzo się swarzy, z granic wyjeżdża, a przedsię wątpi; ale uczymy się tego z powieści Pana Chrystusowéj i z Pisma świętego, z których słów Pana Chrystusowych i z Pisma świętego, jeśli nie weźmiemy utwierdzenia, słaba nasza będzie wiara. Daniel Ś. powiada: Iż wszyscy ludzie powstaną, ocucą się od śmierci, ale różnie; jedni ku żywotowi wiecznemu, a drudzy ku zelżeniu i męce wiecznéj. I Dawid w Zołtarzu: Chwalić będą Pana ci, co się o nim pytają; będą żywe serca ich na wieki wieczne. A Pan Chrystus u Jana Ś. Ewangelisty: Tak Pan Bóg umiłował świat, iż Syna swego dał, aby każdy, który wierzy weń, nie zginął, ale miał żywot wieczny. I na drugiém miejscu: Zaprawdę, zaprawdę powiadam wam, iż który słowa mego słucha i wierzy onemu, który mię posłał, ma żywot wieczny; i na sąd nie przychodzi, ale przychodzi od śmierci do żywota. I jeszcze: Ta jest wola Ojca mojego, który mię posłał, żeby każdy, który widzi Syna a wierzy weń, miał żywot wieczny, a ja go wskrzeszę w ostateczny dzień. Témi słowy i inszych wielą umacniamy w nas wiarę o żywocie wiecznym. O którym jeśli spytasz, coby to było zacz, tedy tak rozumiéj: Żywot wieczny nic inszego nie jest, jedno uznanie Boga i Pana naszego Jezusa Chrystusa, który na tym świecie, przez wia-

Dan. 12.

Ps. 21.

Joan. 3.

Joan. 5.

Joan. 6.

Żywot wieczny co jest?

http://rcin.org.pl

rę i mocną nadzieję w Duchu Ś. poczyna się, a na onym zasię w królestwie niebieskiém jaśnie się
Joan. 17. okazuje. Bo tak mówi Pan Chrystus: Ten jest żywot wieczny, aby poznali Ciebie samego prawdziwego Boga, i któregoś Ty posłał Jezusa Chrystusa. Przez takowe poznanie, którém poznawam Boga Ojca wszechmogącego być stworzycielem moim, dawcę wszystkiego dobra; potém, którém poznawam Pana Chrystusa Synem być Bożym i moim odkupicielem; nakoniec, znam Ducha Ś. moim poświęcicielem i oświecającym, już poczynam żyć w Duchu, w wierze. Bo w takowéj wierze, powiada
Abac. 2. Abakuk Prorok, żyje sprawiedliwy. Potém, gdy śmierć przyjdzie, jawnie się pocznie i skutecznie żywot wieczny w królestwie niebieskiém; a to z jawnego widzenia Pana Boga w Trójcy jedynego, nad którą rzecz nie masz nic szczęśliwszego, pocieszniejszego, jedno widzieć Pana Boga twarzą w twarz.

I cóż, człowiecze Chrześcijański, mieć możesz wdzięczniejszego, co milszego, co droższego, nad ten członek ostateczny wiary twojéj, w którym tobie po śmierci obiecan jest żywot wieczny, błogosławieństwo wieczne, radość wieczna. W tym niskim padole frasunków naszych nic lepszego, droższego sobie nie mamy, jedno żywot, który nie żywotem, ale cieniem tylko żywota może być nazwanym. A jakoż nie będziesz przekładał nad srebro, złoto, drogie kamienie, i nakoniec nad ten tuteczny żywot, żywota wiecznego. Bo co się tyczy ciała

http://rcin.org.pl

naszego w wiekuistym żywocie, już więcéj nie bę- Apoc. 1.
dzie poddane głodu, pragnieniu, łaknieniu, ogniowi, 7. T. 2.
zimnu, pracowaniu, pracy, boleści, śmierci, ale bę-
dzie nieśmiertelnością, chybkością i światłością wiel-
ką oślachcione; jako napisano jest: Sprawiedliwi bę- Mat.
dą się świecić jak słońce i jako blask utwierdze- 13. Dan. 1.
nia niebieskiego. Co się też tyczy duszy, żadnémi Sap. 3.
grzechami, żadnemi troskami, żadnemi frasunki nie
będzie obłożona, ale używać będzie najwyższego
dobra, które jest Pan Bóg wszechmogący; które uży-
wanie jakowe w sobie rzeczy zamyka, żaden ję-
zyk wymówić, żadna myśl ludzka pojąć nie może.
Bo Ezajasz i Paweł Ś. powiadają: Ani tego oko Esa.64. 1. Cow.
widziało, ani ucho słyszało, ani to serce ludzkie 2.
wszystko kiedy ogarnęło, co Pan Bóg zgotował tym,
którzy go miłują. A kto to może wypowiedzieć,
z któréj chwały, ku któréj chwale ciała Świętych
Bożych przejdą; kto myślą ogarnąć może, jako oblu-
bienica Pana Chrystusowa, tak białychgłów płeć, Ephe. 4.
jako otrok ów odmieni się w męża doskonałego, Dan. 12.
aby królowali z Chrystusem Panem. A jako pobo- Joan. 5.
żni i Święci ludzie żywot wieczny będą mieć, tak Athanasius. in Confes. Sedei.
źli i niepobożni wiekuistą śmierć na ciele i na du- Mat. 25.
szy swéj odniosą, gdzie będzie płacz i zgrzytanie Esa. 66.
zębów. I według Ezajasza Proroka: Robak ich nie
zdechnie i ogień nie będzie nigdy zagaszon.

A ponieważ to wiemy, że zapłata grzechu jest Rom. 8.
śmierć wiekuista, piekło i męki wieczne; a za cno-
tliwe i pobożne sprawy nasze, jest łaska miłego Bo-

http://rcin.org.pl

ga i żywot wieczny. Przetoż, Chrześcijanie mili, żywota tego, który śmiercią Pismo zowie, strzeżmy się, szatanowi miejsca u siebie nie dając; ale starajmy się przestrzeganiem woli Bożéj o żywot wieczny, w którym śmierć żadnego panowania niema, któregoto żywota wiecznego racz nas domieścić, Panie Jezu Chryste. Amen.

ZAKOŃCZENIE WYKŁADU KREDA, ALBO SKŁADU WIARY.

Słyszeliście, Chrześcijanie mili, którzyście mię jedno przez te wszystkie czasy słuchali, tedy nauczyliśmy się krótkiego, jako mógł być najkrótszy wykład kreda, albo wyznania wiary naszéj Chrześcijańskiéj, i poznaliśmy Pana Boga tyle, ile człowiekowi, jeszcze w téj śmiertelności będącemu, przynależy, a ile Pan Bóg wszechmogący w Piśmie Ś. przez Syna swego miłego i Ducha Ś. objawić nam raczył.

Wiemy już i wierzymy, że Bóg Ojciec nas wszechmocnością swoją z niczego stworzył, Syn jego jedyny Pan Jezus Chrystus nas z szczeréj łaski swéj odkupił, a Duch Ś. z dobroci swéj niezmiernéj poświęcił. Nad to nauczyliśmy, że Ojciec nasz niebieski po dzisiejszy dzień, nas nędzne robaczki swoje, na każdy dzień karmi, broni i potrzeb dodaje. A Syn jego jedyny, Pan Jezus Chrystus, do tego czasu dzień w dzień nas odkupuje przenajdroższą oną Ciała i Krwie swojéj ofiarą, któréj pamiątki z rozkazania jego moc i skutek w Kościele Chrześcijań-

http://rcin.org.pl

skim trwa i trwać będzie na wieki. Potém, nakoniec, nauczyliśmy się, że Duch Ś. dzisiaj i zawżdy nas poświęca, abyśmy tu na świecie odpuszczenie grzechów, a po śmierci żywot wieczny otrzymali. O tych wszystkich rzeczach prawdziwie, zacnie, jaśnie słuchaliśmy. Przetoż, każdy Chrześcijanin to, co do roku słucha, uczy się z słowa Bożego, wszystko ku temu ma obracać celowi, aby zupełne wyrozumienie wiary Chrześcijańskiéj swojéj mógł mieć. Bo ta jest nauka ona i mądrość, która nas Chrześcijany prawémi czyni i ze wszystkiémi ludźmi świata tego dzieli. Bo aczkolwiek Żydowie i odszczepieńcy wierzą w jednego Boga, wszakoż nie znają tych zacnych spraw jego, które przez miłego Syna swego i Ducha Ś. raczył sprawić i sprawuje jeszcze ku zbawieniu rodzaju ludzkiego. Ale my poznawamy Boga Ojca, Syna i Ducha Ś. jedynego prawdziwego Boga i jego miłościwe a zacne sprawy i dobrodziejstwa, które dla nas i dla zbawienia naszego na tym świecie raczył sprawić, przez Chrystusa Pana naszego i Ducha Świętego.

Przeto, proszę was, abyście to odemnie przyjęli wdzięcznie, a jeśli komu nie stało się dosyć, niechaj wie, żem ja nie to miał przedsięwzięcie, abym tak dostatecznie miał to Kredo wyłożyć, żeby już więcéj nie potrzeba wam było o tych rzeczach kazania słuchać. Ale chciałem te rzeczy wam za fundament położyć i przestrzelić, abyście tym smaczniéj i ochotniéj o takowych rzeczach słuchali, albo

http://rcin.org.pl

cokolwiek zbawiennego słuchać będziecie, na tym gruncie wszystko budowali, aż doskonałéj nauki Chrześcijańskiéj dostąpicie.

Pan Bóg wszechmogący, przez Pana Jezusa Chrystusa i Ducha Ś. łaski nam téj niech użyczy, abyśmy wszyscy w téj prawdziwéj i szczeréj wierze aż do końca trwali, i w téj professyéj, w tém wyznaniu, dobry bój i walkę prowadzili, ćwicząc się we wszystkiéj świątobliwości i pobożności: abychmy tak dokonawszy żywota naszego śmiertelnego, od Pana Boga prawdziwego, wiernego, koronę sprawiedliwości ze wszystkiémi Świętymi przyjęli. Amen.

Dokończenie tych ośmioronaści Kazań.

http://rcin.org.pl

DO JEGO MIŁO. KSIĘDZA

JOZEPHA WERESZCZYŃSKIEGO Z WERESZCZYNA,

Z ZRZĄDZENIA BOŻEGO OPATA SIECIECHOWSKIEGO.

ERASMUS GÓRSKI.

Księże Opacie łaskawy,
Każdy baczy, że te sprawy
Z Ducha Świętego pochodzą,
Które *in lucem* wychodzą.
Lecz ręką twą są pisane,
Od Boga tobie podane:
Jego łaski pewne znaki,
Żeć dowcip raczył dać taki.
Umyśliłeś, iako baczę,
Żebyś wydał rąk twych pracę
Na świat, skąd twoia pamiątka,
Nie zginie nigdy do szczątka.
Bo twa praca młode ludzi,
Do wiary, do cnoty wzbudzi.
Starym zaś gotowe rzeczy,
O tym im iuż nie mieć pieczy.
Przeirzawszy, ali kazanie,
Może Ksiądz dziękować za nie.
Pleban wieyski, y od Fary,
Snadnie lud wzbudzi do wiary.

http://rcin.org.pl

Bo co iest Kredo, wywodzisz,
Na iednę wiarę przywodzisz.
Ewangeliey wykład daiesz,
Na drogę dobrą rychtuiesz.
Boże, doday ci posiłku,
Byś nas wszystkich w upominku
Z całą wiarą Bogu oddał,
A sam ku chwale Pańskiey trwał.

---

http://rcin.org.pl

KAZANIE

NA

DZIEŃ ZADUSZNY,

W KTÓRYM POKAZUJE SIĘ, IŻ CZYŚCIEC JEST PRAWDZIWIE, Z DOWODEM PISMA ŚWIĘTEGO, TAK STAREGO, JAKO I NOWEGO ZAKONU.

WYDANE PRZEZ

KSIĘDZA JÓZEFA WERESZCZYŃSKIEGO

Z WERESZCZYNA,

Z PRZEJRZENIA BOŻEGO OPATA SIECIECHOWSKIEGO.

2. Machab. 12.

Święta i zbawienna jest myśl, modlić się za umarłe, aby im były odpuszczone grzechy.

W KRAKOWIE,

W DRUKARNIEY ANDRZEIA PIOTRKOWCZYKA.

ROKU PAŃSKIEGO 1585.

http://rcin.org.pl

NA CIOŁKA, STARODAWNY HERB, NALEŻĄCY DOMOWI ICH MIŁO. PANÓW ŻULIŃSKICH, W CHEŁMSKIÉJ ZIEMI.

Jakto z one Żydowskiej trzody w dawnym lecie,
Był wół Panu posłusznym, gdy chciał żyć na świecie.
Tak wieku tego i ci, co z tym znakiem chodzą,
Pilnie z swemi sprawami poczciwemi godzą
Na to, żeby w bojaźni Pańskiéj naprzód żyli,
A na wszem dobrą sławę potomstwu mnożyli.

—

http://rcin.org.pl

JEGO MIŁ: PANU AMBROŻEMU ZULIŃSKIEMU Z ZULINA, PODSĘDKOWI ZIEMSKIEMU CHEŁMSKIEMU, etc. etc.

JOZEPH WERESZCZYŃSKI,

Z PRZEJRZENIA BOŻEGO OPAT SIECIECHOWSKI, WSZELAKICH POCIECH NA CZASY NIEZAMIERZONE OD PANA BOGA ŻYCZY.

Mam za to, mnie wielce łaskawy Panie Podsędku, iż ten skrypt mój będzie u W. M. w podziwieniu nie małym, którym *de Purgatorio* w dzień Zaduszny niekiedy w Kościele Rzymskim wywodząc, między ludzie teraz na jaśnią podany, nie komu inszemu jedno W. M. przypisał: Ale gdy się W. M. pilniéj przypatrzyć będziesz chciał, przyznasz to W. M. sam, iżem téj lukubraciéj méj maluchnej przystojniej żadnemu nad W. M. ofiarować nie mogł: Nie iżby sama z siebie mieć nie mogła i czcicielow i patronow, ale iżem pierwsze moje kazanie, którem miał na pogrzebie zmarłego Pana ojca mego, o wzgardzie śmierci, Jego Miło: Panu Sędziemu przypisał. A ten argument wzgardzenia śmierci potrzebnie za sobą wywod *Purgatorii* ciągnie: zdało mi się być

http://rcin.org.pl

nie od rzeczy, abym w tymże fascykule W. M. *qui à latere ipsius* collegą, i pomocnikiem wszelkich zabaw i trudności jesteś, tę Przedmowę o Czyścu do rąk W. M. podał. A jako to moje pisanie, o śmierci i czyscowym ogniu, jedno z drugiego płynie, tak też aby W. M. nie łączyło, którzy spólnym urzędem, i prawie jedną godnością między sobą jesteście zjęci. Niesiesz W. M. na sobie urząd Podsędka w ziemi Chełmskiej, zasiadłeś W. M. na tym miescu, powinność swą z pochwałą wszystkich odprawując, na którym niekiedy rodzic mój będąc, sam sobie i nam potomkom sławę a przyjaźń wielką zjednał: radbym się W. M. we wszystkim przypodobał, pomniąc a prawie zawsze przed oczyma swemi mając, zacność i godność zwierzchności tej, która jest po śmierci Pana ojca mego, za zezwoleniem wszystkiej ziemie Chełmskiéj W. M. podana: Albowiem mam za osobliwy skarb, zachowanie i przyjaźń ludzi zacnych, o którą się starając u wszystkich, radbym onym był wszelakim obyczajem pożyteczny. Jakoż i z tej książeczki śnadnie to W. M. wybaczyć i rozsądzić będziesz mógł. W której acz krótce, ale wżdam szczyrym a istotnym słowem Pisma Bożego, tak starego jako i nowego testamentu, czyściec być pokazałem: aby każdy mając stąd o nim pewną wiadomość, i nieomylną naukę, przeciwko wielom tych czasów obłędliwym a wywrótnym mozgom zastawiał się: i bronił tego, że dusza człowieka

http://rcin.org.pl

Chrześcijańskiego po wyściu z ciała, który pobożnie a cnotliwie na świecie żył, a w lekkich grzechach obumarł, nie zasługuje wiekuistego potępienia, ale przed się dla onych zmaz nie może zaraz po śmierci przyść do wiekuistego żywota: albowiem żadna rzecz niosąc jaką zmazę, jako Pismo Apoc. 21. Święte świadczy, nie może przyjść do przybytku i mieszkania świętego Hieruzalem, i musi trwać na miescu osobnym, które czyściec zowiemy, dokąd nie będzie próżna onych swych grzechów. A jako ludzie występki swe, jedne które główniejsze bywają, gardłem zaraz płacą, drugich więzieniem tylko zbywają. Także też dusze nasze dla sprosniejszych grzechow, jedne bywają wiekuistą śmiercią karane, drugie czyścowemi mękami z lekszych bywają polerowane, a stamtąd potym na wolność do Królestwa Niebieskiego bywają wzięte. Nie jest rzecz albowiem podobna ku wierzeniu, aby Pan Bóg Wszechmogący, Sędzia najsprawiedliwszy, tak najszkaradniejsze jako też i namniejsze nasze złości, jednakim dekretem wiekuistego zatracenia miał karać. Ten tedy wywod iżem na namyślnie do rąk ludzkich, pod imieniem W. M. podał, dla przyczyn tych, którem dosyć wyższej przystojne namienił, nie ma być w podziwieniu, i owszem za to proszę, aby tę moję chęć przeciw sobie wdzięcznie W. M. przyjął, a pisanie to pilnie czytać raczył, nie pierwej o nim dając rozsądku, aże wszystko dobrze i z rozmysłem przeczytawszy. Za

http://rcin.org.pl

czym mnie na potym sobie chętliwszym W. M. będziesz mógł doznać. A zatym W. M. miej się dobrze, a bądź łaskaw. Dan z Kobelan ze wsi klasztoru Sieciechowskiego, Miesiąca Lutego, dnia 7, Roku Pańskiego, 1583.

---

http://rcin.org.pl

KAZANIE NA DZIEŃ ZADUSZNY,

W KTÓRÉM POKAZUJE SIĘ, IŻ CZYŚCIEC JEST PRAWDZIWIE, Z DOWODEM PISMA ŚWIĘTEGO, TAK STAREGO, JAKO I NOWEGO ZAKONU.

Wydane przez Księdza Józefa Wereszczyńskiego z Wereszczyna, z przejrzenia Bożego Opata Sieciechowskiego.

Iż zakon Chrześcijański ku temu dzisia końcowi przyszedł, że wszystkie prawie artykuły jego od ludzi niezbożnych, i od szatana pobudzonych weszły w kontrowersją; a zwłaszcza ten artykuł o Czyścu, którym się tak niektórzy brzydzą, i tak go w wzgardzie mają, że na jedno wspomnienie czyścowego ognia, albo uciekają z Kazania, albo naśmiewiskiem odbywają. Przetoż nie ciężko mi będzie o téj materii nieco powiedzieć, a pokazać wam, częścią pewnémi wywody, częścią Pismem, tak Starego, jako i Nowego Testamentu.

Że artykuł o Czyścu jest pewny i prawdziwy, a iż nie bez przyczyny o nim Kościoł powszechny i trzyma i trzymać rozkazuje pod klątwami.

http://rcin.org.pl

Naprzód tedy pewna a jasna rzecz jest, że oni Święci i zawołani Prorocy i Patryarchowie w Testamencie starym o czyścu i uczyli i wierzyli, i pismem swym wyrażali; o tym że, o którym my, Katolicy, aż do dnia dzisiejszego rozumiemy, wierzymy i nauczamy.

A tak to naprzód z Testamentu starego poczną
Mich. 7. wywodzić: wezmę naprzód Micheasza Proroka, który tak o czyścu mówi i pisze: Nie wesel się, powiada, nieprzyjaciółko moja, nademną, żem upadł, powstanę zaś; gdy będę siedział w ciemnościach,
Mich. 7. Pan światłością moją jest. Gniew Pański będę na sobie nosił, bom przeciw jemu zgrzeszył; a iżby rzecz a sprawę moją rozsądził, i uczynił sąd mój, wywiedzie mię na światłość, oglądam sprawiedliwość Jego. Coć się zdadzą te słowa Micheaszowe? Zaż nie mniemasz że tu on jaśnie mówi o Czyścu? Czyli tu nic nie masz, coby się ściągało ku Czyścowi? Mogą być niektórzy tak grubi i prości, albo tak źli i przewrotni, którzy nie będą chcieli tego pisma rozumieć o Czyścu. Ale on stary i zacny i Święty Doktór Hieronim, który był przed tysiącem lat i daléj, i innych wiele Doktorów, i Glossa ordinaria, tę sentencyą Prorockę wykładają o Czyścu i tamże jaśnie uczą: że siedzącéj duszy w ciemnościach czyścowych, jest Chrystus Pan nadzieją, dufaniem i pocieszeniem, którego też dusza zatrzymana czeka, aż się wypełni czas męki i oczyszczenia jéj; i przetoż, jako Prorok mówi,

http://rcin.org.pl

złośliwi nie mają się weselić dla jéj męki i kaźni, gdyż ona wie, że zasłużyła to grzechami swemi co cierpi w ciemnościach; wszakże nic nie wątpi, że Pan Chrystus pogodnego czasu sąd z nią uczyni i wywiedzie ją na światłość, gdyż on światłością jej jest i przyjmie ją do wiecznéj chwały a światłości nieskończonéj.

Tym sposobem Święci Doktorowie tę sentencyą wykładają: który wykład przyjmuje zbor Chrześcijański, potwierdzają Koncylia i wszyscy wierni. Ale jeśli komu te słowa Prorockie zdadzą się być przytrudniejszym, wezmę insze miejsce łatwiejsze z tegoż starego Testamentu. Dawid tak mówi: Jako owce w piekle położeni są, śmierć je pożrze. Psal. 48. A wszakże zaprawdę Bóg odkupi duszę moją z mocy piekielnéj, a to kiedy przyjmie mię. Wnidzie bogaty aże w pokolenie Ojców swoich, i aże na wieki nie ujrzy światła. Oto tu widzimy wielką różnicę umarłych. Niektórzy z nich nie mają odkupienia, ale wiecznie zatraceni są, co pokazuje Prorok, gdy mówi: Wnidzie bogaty aże w pokolenie Ojców swoich, i aże na wieki nie ujrzy światła. A drudzy zasię czasu pewnego z piekła wybawieni bywają; co témi słowy tenże Prorok świadczy: a wszakże zaprawdę Bóg odkupi duszę moją z ręki piekielnéj, a to kiedy przyjmie mię. A jakoż to będzie? jakoż kto może być z piekła wykupiony? gdyż do tego czasu wiemy wszyscy, i nie inaczéj Pismo naucza, jedno że w piekle wiecz-

http://rcin.org.pl

ne są męki, któremi potępieni bez końca i bez miłosierdzia na wieki wieczne bywają dręczeni. Prawdziwe to jest o piekle mniemanie. To też Job Ś.
Job. 10. i 27. mówi: W piekle nie masz żadnego okupu. Ale nie mniéj też godna wiary i ta sentencya, którą o sobie mówi Prorok: A wszakże zaprawdę odkupi Bóg duszę moją z ręki a mocy piekielnéj. A zły by to był wykład, jeśliby kto miejsce to wykładał o piekle potępionych, gdyż ztamtąd, jakom rzekł, nie masz żadnego wykupu. Potrzeba tedy, abyśmy te słowa Prorockie o inném jakiém piekle rozumieli, w którémby cierpiały dusze męki, ciężkieć w prawdzie, ale wżdy nie wieczne; ale tylko tak długo, ażby winę wycierpiały, którą na tym świecie cierpieć miały, by były prędką a niespodziewaną śmier-
Gene. 3. cią nie zeszły; aby tym sposobem stało się dosyć sprawiedliwości Bożéj, która wszelki grzech chce
Num. 14. mieć skarany; i tudzież aby tak omyci od grzechów wszelkich, bez zmazy wniść mogli do nie-
1. Reg. 12. bieskiego Hieruzalem, do którego nie wchodzi nic pomazanego. Toć tedy to piekło jest, o którém
Apoc. 21. tu Dawid mówi: które miejsce już zdawna Ojcowie Święci Czyścem zowią, czyniąc różność między piekłem potępionych, a miejscem oném, z którego dusze oczyścione idą do żywota wiecznego. A o tém-
Psal. 106. że to piekle tenże Prorok mówi: Wołali ku Panu, gdy zasmuceni byli, a z potrzeb ich wybawił je, i wywiódł je z ciemności i z cienia śmierci, i przekowy ich rozerwał. Te słowa potrzeba, abyś rozu-

http://rcin.org.pl

miał o Czyścu; albowiem jeśli kto mniema, że tu Dawid mówi o pojmaniu oném, w którém Ojcowie Święci czekali przyjścia Pana Chrystusowego, tedy ten bardzo błądzi; gdyż miejsce ono próżne było mąk, dręczenia i kaźni wszelakiéj; ale było łono Abrahamowe, gdzie Patryarchowie i Ojcowie Święci po śmierci swéj, acz bez wszelkiéj męki, wszakże nie bez wszelkiéj żądzy i pragnienia przyszłego Chrystusa Messyasza i odkupiciela swego oczekiwali. A tu mówi Dawid o miejscu takowém, na którem dusze cierpią nędze, boleści, męki i udręczenia. Mówi: że wołali do Pana natenczas, gdy byli zasmuceni, męczeni, prześladowani, uciskani. Z których słów dorozumiewamy się jaśnie, że tam dusze cierpiały ciężkie udręczenia, a tak ciężkie, że też musiały wołać do Pana, jako do jednego wybawiciela, który Pan potém je wysłuchawa, wybawia i związki ich rozrywa. A tego o piekle rozumieć nie możemy, gdzie żadnego nie masz okupu; ani też mamy rozumieć o łonie, gdzie nie było żadnéj męki. A tak te słowa Dawidowe musim rozumieć o miejscu oném, kędy dusze do czasu pewnego cierpią, a wybawienia pewnego czekają; które miejsce nazwali Ojcowie Czyścem. A jeśliby kto rzekł, że te miejsca inaczéj mają być wykładane, niechajże mi też powie, proszę: czemu Żydowie, lud Boży wybrany, w Testamencie starym modlił się za umarłe, jeśli się tego z zakonu swojego nie nauczyli? Czemu Święty Prorok Dawid śmierci

Baruch 3.

http://rcin.org.pl

2. Reg. 2. Saulowéj i syna jego Jonaty płakał, i do wieczora pościł, jeśli to nic pożytku nie przyniosło umarłym? Co za potrzeba przypędzała Tobiasza, aby się modlił z płaczem, gdy pogrzebał umarłe, jeśli ztąd nic nie brali pożytku umarli? Także też jeszcze, czemuby téj utraty tenże miły Tobiasz stary uczył syna swego, upominając go témi słowy: Miły synu, chleb twój i wino twoje na pogrzebie sprawiedliwego daj, aby ubodzy, nakarmieni i napojeni, modlili się za umarłego. Gdyby nie rozumiał, iż ta utrata syna jego nie miała być umarłym pożyteczna? Co Abrahama przypędzało? Co inszych Proroków poruszało, że tak wielkie exequie rodzicom, żonom, synom, i sąsiadom, albo bliźnim swoim wyrządzali, jeśli to nie było potrzebne zmarłym? Co i dziś przymusza Żydy, aby się modlili za umarłe, jeśli to nie jest w ich zakonie starym? A podobna ku prawdzie jest, że to Żydowie mają z przykazania, żeby się modlili za umarłe. Albowiem czytamy u Ekklezyastesa, gdzie Duch Ś. napomina, jako ku winnéj posłudze, mówiąc: Umarłemu nie zabraniaj łaski. A cóż za łaskę żywi umarłym ludziom wyrządzić mają; zaż nie jedno to, aby się modlili za nie? Albowiem cokolwiek po śmierci bliźniemu dobrego uczynić chcesz, nie możesz lepszego nic, jedno abyś się modlił zań. A jeśli jeszcze i do tego czasu nie pozwalasz mi na Czyściec, ale chcesz jasnego Pisma, że się modlić mamy za umarłe, i jeśli, mówię, chcesz jasnego wy-

Tob. 12.

Tob. 4.

Gene. 25, 35, 47 et 49.

Gene. 50.

Eccle. 7.

http://rcin.org.pl

rażenia Pisma, słuchaj gołego textu z Pisma o onym zacnym, umysłu wielkiego i walecznym hetmanie Judaszu Machabeusie, który, gdy obaczył, że wielki lud poległ na bitwie, wnet uczyniwszy rachubę, dwanaście tysięcy grzywien srebra posłał do Hieruzalem, żeby była ofiarowana za umarłe ofiara. I dokłada na témże miejscu Pismo Ś. mówiąc: Święta jest i zbawienna myśl modlić się za umarłe. A dla czego? Przydaje Pismo Ś. przyczynę: Aby byli wybawieni od grzechów. Cóż tedy więcéj chcemy? Izaż tu nie mamy wyrażonego dowodu z zakonu starego, że dobra i pożyteczna, i potrzebna rzecz jest modlić się za umarłe. A iż takowe modlitwy próżne nie są, mamy tu nie świadectwo ludzkie, ale świadectwo Pisma Ś. które Pismo wyszło z Ducha Ś. który Duch Ś. jest Duchem prawdy. Które to Pisma Kościoł Swięty, mający tegoż Ducha Ś. przyjął i nam go czytać dopuścił i rozkazał. 2. Mal. 12.

A komuż teraz wierzyć będziemy? Podłemu-li, hardemu-li, a nikczemnemu heretykowi, w którym nie masz znaku żadnego, aby miał Ducha Ś. który z uporu, złości, albo z nienawiści woła, żeby próżne były modlitwy za umarłe? Czyli wierzyć mamy Kościołowi i wszemu zborowi Bożemu, i Pismu Ś. które jaśnie mówi: Święta jest rzecz modlić się za umarłe, żeby byli z grzechów rozwiązani. 2. Mach. 12.

A nie ma nas to nic obruszać, jeśli kto z tych, którzy nic innego, jedno tragedye a zamieszania w Kościele wzbudzają, powiadają, że te Księgi Ma-

http://rcin.org.pl

chabeuszowe, z których ta sentencya wzięta jest, nie są policzone w Pismie Świętém. Gdyż rzecz pewna, iż Kościoł powszechny na Koncylium czwartém Kartagineńskiém, i na inszych Koncyliach przyjął, pochwalił, jako inne Księgi, tak też i te Machabeuszowe. A toż też uczyniło Koncylium Trulańskie i Trydentskie, i dziś między świętemi Księgami Biblii poczytamy i trzymamy Księgi Machabeuszowe. Co tedy Kościoł powszechny przyjął i pochwalił, nam się też w téj mierze nie godzi pokazować wyrodkami. W czém i Salomon nas upomina, mówiąc: Nie przestępuj starych granic, które położyli Ojcowie twoi. Na drugiém miejscu upomina nas, abychmy się w takowych sprawach statecznie sprawowali: Słowa, prawi, mądrych, jako ostnowie, a jakoby gwoździe głęboko wbite, które przez mistrzowską radę dane są od pasterza jednego; nad to więcéj, synu miły, nie pytaj się. A Pan Chrystus Boskiémi usty swémi tego potwierdził u Mateusza Ś. Jeśliby twój brat nie chciał słuchać Kościoła, miéj go za poganina i za jawnogrzesznika.

Concil. 4. Carthagin. Laodicen. Roman Florent. Trulan. Trident. Prover. 22. Eccle. 12. Hebr. 4 Mat. 4.

Cóż tedy szperasz daléj ty idioto? Kościoł ci pokazał, iż Ewangelia prawie i pewnie od Mateusza Ś. napisana jest, a iż jest Pismem Ś. i Bożém, czemu tu mocnie wierzysz? A czemuż nie tymże sposobem temuż Kościołowi wierzysz, który pokazuje i dekretem twierdzi, że Księgi Machabeuszowe są Pismem Bożém? Nad to, czemu Ewangelią Marka Ś. zowiesz Pismem Świętém i Bożém,

http://rcin.org.pl

gdyż on Pana Chrystusa w ciele nie widział; a Nikodemowéj Ewangelii nie przyjmujesz, który Pana Chrystusa widział i słuchał? Naostatek, czemu Ewangelii Bartłomieja Świętego i list Pawła Świętego, który pisze do Laodycensów, nie przyjmujemy za prawdziwe słowo Boże? Iście nie dla inszéj przyczyny, jedno iż Ewangelię Marka Świętego Kościoł powszechny przyjął, a Nikodemowéj, Bartłomiejowéj nie przyjął. I stądże Augustyn Ś. mówi: Ewangelii niechciałoby mi się wierzyć, by mię do tego nie ciągnęła poważność Kościelna. Sam tedy Kościoł daje świadectwo o pismie prawdziwém, albo fałszywém. A iż ten Kościoł te Księgi Machabeuszowe przyjął i pochwalił, a czemuż ty śmiesz je odmiatać i przyjąć ich nie chcesz? Ale rzeczesz: Żydowie tych Ksiąg nie przyjęli za poważne i wzięte. Ale co nam do Żydów, gdy je Kościoł Chrześcijański, matka nasza przyjął? Żydowie i insze Księgi odrzucili, jako Księgi Jezusa Syna Syrachowego, które zową Ecclesiasticus, Historyą o Zuzannie, tudzież też pienie trzech młodzieńców, jako świadczy Hieronim Ś. Także też i Ksiąg nowego Testamentu zgoła wszystkiego nie przyjęli, ani chcą i teraz przyjąć, ale je Kościoł przyjął. A któż tak głupi a szalony będzie, który będzie wolał Księgi Machabeuszowe i insze odmiatać z Żydy, niżli je przyjmować z Kościołem? Byłby ten zaiste więcéj żydowskiego, a niżli chrześcijańskiego serca i umysłu. Są tedy bez wątpienia Księgi Ma-

Augus. To. 4. cap. 5.

Dan. 3 et 13.

Hieron. in galeato Prologo.

http://rcin.org.pl

chabeuszowe poważne, wzięte, a nie podejrzane, Cyprian. Augus. lib. 18. de Civit. Dei capit. 36. Hieron. Praefatione in lib. Machab. Concil Trident. 2. Mach. 12. Job 10. et 20.

którémi się też szczyczą na wielu miejscach, Cypryan, Augustyn, Hieronim i insi Doktorowie święci. Te też Księgi i Koncylium Trydentskie pochwala i przyjmuje. A jeśli są takowi, tedyć idzie za tym, iż i to, co w nich napisano jest, są rzeczy poważne, prawdziwe, chwały godne i święte. A pod tąż przyczyną będzie święta, pochwalona i prawdziwa ta sentencya: że święta jest rzecz modlić się za umarłe, aby byli od grzechów wyzwoleni. A jeśli święta rzecz jest modlić się za umarłe, tedy rad nie rad każdy przyzwolić musi, iż miejsce jest niejakie, na którém dusze po śmierci dla grzechów swoich cierpią; ztąd bywają wyzwalane przez modlitwy nasze, dla zasług i męki odkupiciela jedynego Pana naszego. A to takowe miejsce w niebie nie jest, gdzie nie męki, ale wesele wieczne jest. Nie jest też piekło, albowiem żaden ztamtąd wybawienia nie ma. A tak jest miejsce jakieś śrzednie, które jako chcesz tak zów: Łacinnicy je zowią Purgatorium, Polacy Czyścem.

Jużeś obaczył dowody z zakonu starego; obaczże już, proszę, i przypatrz się, jeśliże też w nowym Testamencie u czterech Ewangelistów i gdzie indziéj o Czyścu napisano jest? A naprzód mamy Ewangelią Mateusza Świętego, w któréj Chrystus Zbawiciel, który jest drogą, żywotem i prawdą, Mat. 12. tak mówi: Ktobykolwiek rzekł słowo przeciwko

http://rcin.org.pl

Synowi Człowieczemu, będzie mu odpuszczono; ale któryby rzekł przeciwko Duchowi Świętemu, nie będzie mu odpuszczono, ani na tym świecie, ani na przyszłym. Te są słowa Pana Chrystusowe, które jaśnie nam pokazują Czyściec. Albowiem temi słowy pokazuje, że niektóre grzechy na tym świecie, a niektóre zaś na onym bywają odpuszczone. A tak są grzechy niektóre, które na onym świecie bywają odpuszczone. A to odpuszczanie grzechów nie może być w niebie, nie może też być w piekle. A tak gdzie indziéj to bywa, i pewna to ista rzecz, iż nie gdzie indziéj, jedno w Czyścu, gdzie dusze bywają karane dla grzechów, a czasu zaś podobnego bywają rozwiązane i wybawione. A iż to tak jest, Doktor Augustyn Święty te słowa Pana Chrystusowe, tedy nie inaczéj wykłada, jedno tak. A z nim Grzegorz Ś. i Bernard, i inszy, którzy po Apostolech żyli, a w pismie swym podejrzani nie byli, i nie są. A żebyś miał jeszcze dowod rzetelniejszy, masz wiedzieć, iż nie tylko na miejscu tém, ale i na inszém Chrystus Pan jasnémi słowy mówi o Czyścu, który Czyściec nazwał ciemnicą, mówiąc témi słowy: Zgadzaj się z adwersarzem a przeciwnikiem swoim prędko, pókiś z nim jeszcze w drodze, by cię lepak twój adwersarz nie podał sędziemu, a sędzia zaś by cię nie oddał słudze urzędownemu, a tak by cię nie wsadzono do ciemnice. Boć to zaprawdę powiadam tobie, iż nie wynidziesz

Mat. 12.

Augus. lib. 21. deCivit. Dei, cap. 24.

Gregor. lib. Dialogorum 4. cap. 39.

Bernard. serm. 66 in Cantica.

Mar. 5.

Luc. 12

idem.

idem.

http://rcin.org.pl

Luc. 12. ztamtąd, aż wypłacisz do najmniejszego pieniądza. Ambro. lib. 7. in cap. 13. Które słowa Ambroży Święty jeszcze przed tysiącem lat i dwiema sty wykładał i rozumiał o Czyścu. Przeciwko któremu Doktorowi, jeśliby kto mówił i twierdził, że to on fałszywie wykładał, zaprawdę tymże sposobem mógłby zaprzeć, że Boga w niebie nie masz. Ambroży Ś. był człowiek nauczony, doskonały, pełen Ducha Ś. i słupem Kościoła, między cztermi Doktory. A ten wykłada, że to Pan Chrystus wykładał o miejscu Czyścowém. Komuż tu ja już więcéj mam wierzyć? Tobieli nieukowi głupiemu a pysznemu, który się targasz na tak zacną świecę, a pochodnią Kościoła Bożego, czyli jemu, którego wykład pochwala Duch Boży na Koncyliach, i we zborze, i u każdego z osobna Doktora Ś.? Nie wątpię ja tedy z Ambrożym Ś. że tu Pan Chrystus Czyściec rozumiał, w którém, jako w więzieniu a ciemnicy dusze podejmują męki, dotąd aż zapłacą do najmniejszego pieniądza, to jest, aż dosyć uczynią sprawiedliwości Bożéj, i aż będą oczyścione z najmniejszy zmazy, przez które nie mogły przyjść do żywota wiecznego. Także też to miejsce wykłada Biskup i męczennik Boży Cypryan Ś. lib. 4. epist. 2. Euseb. Emiss. homil. 3. de Epiph. O témże też miejscu napisał Paweł Ś. do Philipensów, gdzie mówi: W imię Jezusowo wszelkie kolano klęka, niebieskie, ziemskie i piekielne. Izaż jawnie te słowa Pawła Ś. nie ukazują Czyścu? Albowiem nikt wąt-

Apoc. 12.

Philip. 2.

idem.

http://rcin.org.pl

pić nie ma, że oni, którzy są w piekle i w potępieniu wiecznem, Pana Chrystusa nie chwalą, nie wyznawają, nie czczą, nie tylkoby mieli kolana nakłaniać, ale go raczéj złorzeczą, bluźnią, potwarzają. A tak te słowa Pawła Ś. nie mogą być żadnym obyczajem rozumiane i wykładane o tych, którzy potępionémi są, ale to mamy rozumieć o onych, którzy są na sprawiedliwości Bożéj, którzy mają nadzieję, że mają być z Panem. I Jan Ś. powiada: Wszystko stworzenie, które jest w niebie, i na ziemi, i pod ziemią, i w morzu, i wszystko co w niém jest, wszystkie słyszałem mówiące: Siedzącemu na stolicy i Barankowi, błogosławieństwo, i cześć, i chwała, i moc na wieki wieków. Tu Jan Ś. kładzie trojaki rząd chwalących Boga, w niebie błogosławionych, na ziemi sprawiedliwych, pod ziemią oczyścionych; albowiem potępieni nie chwalą Pana Boga, ani błogosławią siedzącego na stolicy. O tymże też jeszcze miejscu Paweł Ś. tak mówi: Gruntu innego żaden nie może założyć, prócz tego, który założon jest, który jest Chrystus Jezus. A jeśli kto buduje na tém miejscu, złoto, srebro, kamienie drogie, drwa, siano, słomę, każdego zbudowanie jawne będzie. A to dzień Pański ukaże, bo w ogniu będzie objawion; a zbudowanie każdego jakie będzie, ogień sprobuje. Zostanieli czyje budowanie, które na gruncie budował, ten zapłatę weźmie. Jeśli czyje budowanie zgore, szkodę podejmie, a sam będzie

Apoc. 5

idem.

1. Cor. 3.

http://rcin.org.pl

zbawiony, wszakże tak jakoby przez ogień. Te są słowa które Paweł Ś. o Czyścu napisał. I témiż słowy dwa rodzaje ludzi przed oczy nam kładzie. Jedni są, którzy na Panie Chrystusie, jako na gruncie zbawienia naszego budują złoto, srebro, kamienie drogie, to jest, dobre, pobożne i chwalebne sprawy, a to czynią przez wszystek czas żywota. A o takowych nie masz żadnego wątpienia, gdyż samego Pana Chrystusa za grunt mocny i kamień kątny zawsze mieli, znali, jemu wierzyli i na nim wszystkie sprawy swoje budowali, i przezeń wiecznéj chwały dostąpili. A zaś są insi, o których mówi Apostoł: którzy acz mieli za fundament Chrystusa Pana, ale na tym fundamencie mocnym i dobrym nie budowali budowania dobrego, nie złoto, srebro, jako drudzy, ale drewno, siano, słomę, plewy. To jest, aby każdy lepiéj zrozumiał: Przyjęlić oni wiarę Chrześcijańską, i w imię Pana Chrystusowe ochrzczeni są, a tak prawdziwy grunt zbawienia swego mieli; ale na tym fundamencie, nie złoto i srebro, to jest, uczynki nie bardzo dobre, ale złe budowali; iż się więcéj starali o rzeczy doczesne, a niżli o chwałę Pana Chrystusową, iż naśladowali pożądliwości ciała, abo czego innego się dopuścili, co nie było przystojnego członkom
1. Cor. 3. Pana Chrystusowym. Oto o takich mówi Paweł Ś. Iż względem drzewa, siana, słomy, które budowali, gdyż złoto i srebro budować mieli, nie są godni i nie zasłużyli potępienia, ale dla fundamentu Pana

http://rcin.org.pl

Chrystusa, w którego wierzyli, bywają zachowani: a wszakże tak jako przez ogień, w którym ogniu, potrzeba aby były ich nie bardzo dobre uczynki przepurgowane, a od wszelkiéj plugawości oczyścione, mogliby wnijść do wiecznego Hieruzalem, do którego nie wchodzi nic pokalanego, jakom już powiedział. Coż tedy więcéj chcesz? Zaż tu już nie widzisz, że o Czyścu jest i w nowym Testamencie? A żebyś nie rozumiał, abym ja to wykładał z swojéj głowy tak tę sentencyę, przeto wiedz, że to miejsce Pawła Świętego tak wykłada Augustyn, Ambroży i Gregorz Ś. i inszy, którzy że się jednako zgadzają i jednostajnie to tak wykładają, jeszcze jeden o drugim nie wiedząc, nawet w kilka set mil od siebie mieszkając, znać że z Ducha Bożego to czynili, który Duch Ś. jest Duchem prawdy, zgody, jedności, i miłości; którym to ludziom świętym, Ducha Bożego pełnym, w Kościele Ś. zgodliwym. jeśli naostatek wiary dać niechcesz, zgodnie o Czyścu powiadającym, i Pismo Święte zgodliwie o Czyścu wykładającym, tedy wżdy wierz swemu Doktorowi nowemu, Marcinowi Luterowi, którego wy zalecacie wielce, jakoby od Boga posłanego, zowąc go Heliaszem, Danielem, Ducha Ś. pełnym, prawdziwéj Ewangelii opowiadaczem, który to wasz Doktor temu wierzy i mocnie Czyściec wyznawa na wielu miejscach, który tak mówi naprzód: Wiadomo mi to jest, że jest Czyściec pewnie, ani mnie wiele obruszają

Apoc. 21.

Aug. in Homil. de igne purgatorio.

Ambro. lib. 7. cap. 12 sup. Lucam.

Greg. lib. Dial. 4. cap. 39.

Martinus Luterus in

http://rcin.org.pl

resolutione indulgentiarum conclu. 19. heretykowie, ponieważ już jest tysiąc i sto lat, jako Augustyn Ś. w swych Księgach spowiednych, za Ojca i Matkę swoję modlił się, a iżeby też za nie się modlono, prosił inszych Biskupów. Także

Idem in publica disputatione. Lipsica anno Domini 1519 facta. też i na drugiém miejscu wyznał Czyściec, na dysputacyi będąc w Lipsku, którą miał z Ekkiuszem, témi słowy: „Ja, który wierzę mocnie, i owszem śmiem to twierdzić, że jest Czyściec, i w pismiech jest o nim zmianka. Oto wyznawa to kacerski Heliasz, Daniel Luterski, co i Kościoł od dawnych czasów trzyma, modląc się za umarłe.

Nie jest tedy rzecz godna wiary, aby Czyściec nie mógł być z Pisma Świętego dowiedziony i pokazany, gdyż bardzo potrzebne jest wiedzieć ludziom wszystkim Chrześcijańskim, iż Czyścieć jest, nie tylko dla tego, iż tego jeszcze dołożę, abyśmy z miłości powinnéj pilność mieli wspomagać dusze onych, które trzymane bywają w mękach Czyścowych, ale też nam samym czyni bojaźń, abychmy małych grzechów lekko sobie nie ważyli i łatwie się ich nie dopuszczali, gdyż zapewne wiemy, nam dla nich mieć w Czyścowym ogniu ciężkie karanie.

Apoc. 21. Ani możemy drzewiéj przyjść do Hieruzalem onego niebieskiego, aż z nich przez ciężkie męki Czyścowe będziem rzetelnie oczyścieni. Z drugiéj strony pożyteczno też jest wiedzieć i wierzyć, iż Czyścieć jest, dla nadziei naszéj, abyśmy nie rozpaczali, gdyby jaka ciężka a nagła niemoc na nas za wszystkie grzechy, też i najmniejsze (za któ-

http://rcin.org.pl

reśmy w niniejszym żywocie dosyć nie uczynili), odnosić w wiecznym ogniu karanie, mając dobrą nadzieję, nas od takich małych grzechów, którycheśmy, pókiśmy żywi byli, nie dostatecznie opłakali, łaskawie w Czyścu być oczyścione. A przeto bardzo jest pożyteczno ludziom Chrześcijańskim wiedzieć i wierzyć, iż jest miejsce oczyścienia, w którém dusze, wychodzące z ciał za małe a powszednie grzechy, jako złoto w piecu oczyścione bywają pierwéj, niż do nieba bywają dopuszczane. A iż tak jest, przetoż z Kościołem Bożym wszyscy o tém trzymajmy, że Czyściec jest; a iż nie dosyć jest też o nim tylko trzymać, ale potrzeba za one dusze, które są na oném miejscu, Pana Boga prosić, które do nas zawżdy wołają: Job.19. Zlitujcie się nademną, zlitujcie się nademną, wżdam tylko wy przyjaciele moi, boć mię Pańska ręka dotknęła.

Przetoż każdy z nas, zawsze ofiarą najczystszą, modlitwami, śpiewaniem, jałmużnami, postem i innemi cnotami świętemi, błagajmy Pana Boga, a mówmy z Kościołem, używając onéj modlitwy Apostolskiéj: Odpocznienie wieczne racz im dać, miły Panie, i światłość wiekuista niechaj im świeci. Do któréj światłości wiekuistéj racz i nas domieścić, Panie Boże, trojaki w personach, a jeden w istności, na wieki wieków błogosławiony. Amen.

http://rcin.org.pl

http://rcin.org.pl

INSTRUCTIA,

ALBO

NAUKA O SPOWIEDZI,

JAKIM SPOSOBEM POWINIEN JĄ KAŻDY CHRZEŚCIJAŃSKI CZŁOWIEK CZYNIĆ PANU BOGU,

UCZYNIONA PRZEZ

KSIĘDZA JÓZEFA WERESZCZYŃSKIEGO
Z WERESZCZYNA,

Z PRZEJRZENIA BOŻEGO OPATA SIECIECHOWSKIEGO.

1. Joan. 1.

Będziemy się spowiadać grzechów naszych, jest ci wierny i sprawiedliwy, żeć nam odpuści grzechy nasze.

W KRAKOWIE,
W DRUKARNIEY ANDRZEIA PIOTRKOWCZYKA.
ROKU PAŃSKIEGO 1585.

http://rcin.org.pl

NA KLEJNOT STARODAWNY KORCZAK.

Patrz na te pilnie przezroczyste wody,
Jakie z nich mają ci wspaniałe wschody:
Którzy ich za herb rycerski dostali,
A jako się w nich pięknie wypłokali.
Że żadnej nie masz w nich szkaradnej zmazy,
Ani brzydliwej i nie trafnej skazy.
I jeszcze z tego Hańskiego Andrzeja,
Więcej je zdobić jest dobra nadzieja.

—

http://rcin.org.pl

URODZONEMU PANU ANDRZEJOWI HAŃSKIEMU Z HAŃSKA, PISARZOWI ZIEMSKIEMU CHEŁMSKIEMU, etc. etc.

JÓZEF WERESZCZYŃSKI Z WERESZCZYNA,

Z przejrzenia Bożego Opat Sieciechowski, Łaski i wszego dobrego od Pana Boga żąda.

Wszelakich spraw naszych porady, za czasem i przemiennością rzeczy bez żadnéj ludzkiej nagany, muszą być odnawiane, gdyż więcej czasom i rozmaitym w sprawach naszych przypadkom folgować, a niżli przedsięwzięciu swemu ludzie baczni, za rzecz przystojną poczytają: Tego i mnie w téj mojéj wtóréj edycyi książeczek o Spowiedzi, nad mniemanie użyć przyszło, iż nie folgując *sumptui*, ani żadnym nakładom, będąc częstym upominaniem i prośbami od Typographa, tudzież i od wielu pobożnych a bogobojnych ludzi sollicytowany, powtóre *sub prelum* i do rąk ludzkich, aby się żądzej wszystkim dosyć stało, umyśliłem podać, które już przed tym miały dosyć potężnych tutorów i zacnych czcicielów Ich Miło: Jaśnie Wielmożnych Panów Hrabiów z Tęczyna: Pana Andrzeja Wojewodę Krakowskiego, Oświecimskiego, Zatorskiego, Hrubieszow-

http://rcin.org.pl

skiego, etc. etc. Starostę; Pana Jana Kastelana Wojnickiego, Podkomorzego Koronnego Nadwornego, Lubelskiego, Parczewskiego etc. Starostę, zdawna jeszcze z przodków swoich klasztora Sieciechowskiego nadawców i obrońców, to jest jeszcze od roku 1010 a moich wielkich dobrodziejów, przedsię jednak nic temu nie derogując, gdym niektóre moje skrypta w jeden fascykuł zebrał, a między Kollegi W. M. i sąsiady dla pewnych przyczyn rozdzieliwszy, do druku dał: Żeś jest W. M. jeden z tego pocztu, nie chciałem W. M. tym upośledzić, abyś też nie miał W. M. z jakiegożkolwiek tego upominczku, chęci moich przyjacielskich przeciwko sobie doznać. A po więtszéj części miłość Chrześcijańska do tego mię wzbudziła, którąśmy sobie społecznie z roskazania Pana Chrystusa, legislatora naszego powinni, aby wszelki, według możności swéj, starał się o to pilnie, jakoby bratu swemu, których jeden Ojciec Pan Bóg wszechmogący, przez jedynego Syna swego Jezusa Chrystusa, mediatora i zbawiciela ludzkiego, sobie za syny przysposobił, mógł być pożyteczen. Stąd się W. M. będziesz mógł sprawić i dobrze zrozumieć, w Kościele Rzymskim powszechnym, jako wszelkie insze postępki a obrzędy, tak i Spowiedź jest dobrze a potrzebnie, jeszcze za Pana Chrystusa postanowiona: Gdyż człowiek wszelki z krewkości ułomnéj natury swojéj, więcéj
Gene. 8. do złego, aniżeli do dobrego jest skłonniejszy: i tak dalece grzechom szkaradnym, które nas od łaski

http://rcin.org.pl

Pańskiéj a ojczyzny wiekuistéj odłączają, podpada, iż gdzieby te media, w Kościele Pańskim prawdziwym postanowione, jemu ratunku jakiego niedodawały (między któremi niepośledniejsza jest Spowiedź przed Panem Bogiem, a namiestnikiem Jego kapłanem uczyniona) rzecz pewna, musiałby bardzo o swém zbawieniu wątpić, a z jurisdiciej przyczyńce grzechu szatana, oprócz osobliwéj łaski Bożéj, z trudnaby się mógł wybić. Wiele jest tych obłędliwych czasów, ludzi tak zapamiętałych, którzy za wymysły Papieskie *Confessionem*, jako oni mienią *auricularem*, poczytają. Ale stąd W. M. zrozumiesz pilnie czytając, iż dawne figury i Pismo samo szczere Boże ukazuje, a roskazanie Jezusa Chrystusa Syna jego, i wedle nauki Proroków i Apostołów świętych jego, od każdego człowieka Chrześcijańskiego potrzebuje, aby wyznanie czynił nieprawości swych, nie tylko przed Panem Bogiem serdecznie, ale też i przed Kapłanem własnym ustnie. A iż miłość spólna Chrześcijańska, tudzież chęć moja, która chce sobie przyjaźń W. M. pozyskać, do tego mię przywiodły, abym tym skryptem podanym na świat, łaskę a braterską miłość W. M. sobie pozyskał. Mam za to, iż jéj W. M. mimo się nie zarzucisz, i proszę, aby tak u W. M. moja uczynność była poważona, jakobym ja napotém wszelakiéj W. M. uprzejmości przeciw mnie doznał. A W. M. z tego maluchnego upominku to sobie o mnie obiecował, iż ja do wszelkiego zasługowania przyjacielskich

Deut. 29. Levit. 14 et 16. Mat. 3. 16. et 18. Mar. 16 Luc. 4. et 17. Joan. 20. et 21. 1. Cor. 3. et 4. 2Corin. 6. Acto. 9. et 19. Jacob. 5. 1. Joan. 1.

http://rcin.org.pl

W. M. chęci, chcę się nie leniwym stawić, tylko aby to W. M. odemnie pisanie wzdzięcznie przyjąwszy, a pilnie czytając zrozumiawszy, jako dobrze ugruntowany *in petra fidei Christianæ*, tak *Ecclesiæ Dei*, jako i mnie przyjazny był. Ten zysk od W. M. za największy będę sobie poczytał. A z tym W. M. Opatrzności Pańskiéj polecam.— Dan z Puhaczowá miasteczka, klasztoru Sieciechowskiego, Miesiąca Marca, dnia 14. Roku Pańskiego 1583.

—

http://rcin.org.pl

INSTRUKCJA,

ALBO

NAUKA O SPOWIEDZI,

JAKIM SPOSOBEM POWINIEN JĄ KAŻDY CHRZESCIJANSKI CZŁOWIEK CZYNIC PANU BOGU,

Uczyniona przez Księdza Józefa Wereszczyńskiego z Wereszczyna, z przejrzenia Bożego Opata Sieciechowskiego.

Kto témi czasy chce mówić albo pisać o Spowiedzi, musi to uczynić, co czyni ten, któremu drogi kamień upadnie na ziemię i w małe kęsy się rozproszy. Albowiem takowy człowiek, w takowym frasunku będąc, patrzy na ziemię, żałuje szkody, wzdycha, a nie wie, co ma czynić, nie radby utracił marnie tak drogiego kamienia. Ale gdy widzi, że temu już nic nie pomoże, przeto zbiera one cząstki stłuczone, mówiąc: Ponieważ nie mogę mieć całego, zbiorę wżdy odrobiny, aby mi nie zginęły. Takci się dzieje dzisiejszych a opłakanych czasów i z Spowiedzią, która drzewiéj była drogim kamieniem w Kościele Pana Chrystusowym, czyniąc wielki owoc, dzisia się w kęsy rozproszyła; albowiem o niéj ludzie bardzo zapomnieli i wzgardzili ją, a to czynią z niebezpieczeństwem wielkim zbawienia

http://rcin.org.pl

swego. Przetoż, aby ten kamień tak drogi, to jest Spowiedź święta, marnie się nie obróciła, umyśliłem ją zebrać w kupę z Pisma Ś. ztądby mógłby łatwiéj zaś każdy człowiek Chrześcijański obaczyć pożytek jéj; ponieważ przez ten kamień drogi, to jest, przez Spowiedź, ludzie ci, którzy bardzo byli zaszli w długu złego sumienia, otuchę dobrą i nadzieję brali w zysku miłosierdzia Pańskiego, w czém drzewiéj rozpaczali; wiele ich, co Spowiedzi nauczali, i są, którzy przedtém w niéj błądzili, a wiele ich przez tę Spowiedź w cnotach są zachowani. Co iżby nam snadniéj poszło, o téj sprawie zaczętéj cztery rzeczy sobie na pamięć co najkróciéj, może być, przywiedziemy; jedno proszę, abyś sobie lekce tych rzeczy nie poważał, chcesz-li tego drogiego kamienia i bardzo pożytecznego marnie nie ostradać, który jest bardzo pożyteczny, ktemu pewnie okwity nam pożytek przynieść może.

Naprzód obaczymy, co jest Spowiedź?

2. Jako mamy z Panem Bogiem przed Spowiedzią czynić?

3. Jako przy Spowiedzi?

4. Jako po Spowiedzi?

Najpierwéj pilnie obaczyć masz, co jest Spowiedź. Spowiedź nic inszego nie jest, jedno drogi kamień. Albowiem ona jest osobliwym środkiem i drogą, którą do Pana Boga i ku łasce Jego świętéj przystępujemy, z sideł diabelskich wychodzimy, a najdujemy to, cośmy grzechem byli utracili.

http://rcin.org.pl

Takowym środkiem Dawid, Manasses, Celnik, Marnotrawca, Łotr na krzyżu, Piotr Ś., Magdalena i inszych wiele przyszli ku łasce Bożéj, jako Dawid mówi: Grzech mój oznajmiłem Tobie, a nie zataiłem nieprawości mojéj. Rzekłem, będę się spowiadał sam na się niesprawiedliwości méj Panu, a tyś odpuścił sprosność grzechu mojego. I zasię: Objawię ja nieprawość moją, i będę myślił za grzechy moje. I Jan Ś. tak mówi: Będziemy-li się spowiadać grzechów naszych, jestci wierny i sprawiedliwy, żeć nam odpuści grzechy nasze. Psl. 50. 2.Para. 23 et ultimo. Luc. 15, 23, 22, et 17. Ps. 31. Ps. 37. 1.Joan. 1.

Za tęż przyczyną częstokroć nas upomina Pismo Święte ku Spowiedzi, jako mówi Mędrzec: Który tai złości swych, temu źle się powiedzie; ale który się ich spowiada, a odpuści je, miłosierdzie otrzyma. I powtóre mówi: Nie sromaj się opowiadać złości twoich, bo tak miłosierdzie otrzymasz. Toż mówi Hieremiasz: Wywiedź jako rzekę łzy, przez dzień i przez noc nie daj sobie odpoczynku, i niech nie przestawa źrzenica oka twego, a wylej jako wodę serce swe przed obliczności Pańską. Prover. 28. Eccl. 4. Thren. 2.

A nie dziwuj się, iż Pan Bóg po człowieku chce pokornego wyznania grzechów? Albowiem, iż się człowiek grzesząc nie wstydził ani Boga, ani Aniołów, tedy chce Pan Bóg tego po nim, aby się wżdy sam siebie sromał i bliźniego swego, chce-li łaskę Bożą pozyskać.

Wie o tych użytkach diabeł, przeto się zawsze Spowiedzi przeciwił, i nigdy się spowiadać nie chciał,

http://rcin.org.pl

aby rzekł: zgrzeszyłem; i owszem, woli na wieki zginąć, a niżli grzech swój wyznać. Aby tedy nie tylko sam był potępion, zawsze o to pilność czyni, aby się i człowiek nie spowiadał. A to począł czynić jeszcze od pierwszego człowieka; albowiem, jako go chciwie ku grzechowi przywiódł, tak też twardo jemu język związał, aby grzechu swego nie wyznał, jako jasne o tém Pismo mamy, gdzie Pan Bóg pilnie się starał o to, aby z ust Adamowych i Ewinych wycisnął wyznanie grzechu ich, aby był mógł tylko słyszeć to słowo od niéj, albo od niego: Zgrzeszyłem ci, Panie. Co gdyby był uczynił, snaćby był natychmiast otrzymał odpuszczenie. Ale mój miły Adam, po zgrzeszeniu swojém, gdy go Pan rozmaicie ku uznaniu samego siebie i grzechu swojego przywodził, on się wnet do wymówek obrócił. Zawołał nań Pan w Raju: Adamie, kędyś
Gene. 3. jest? jakoby mu rzekł: Widzisz, coś uczynił, marny nikczemniku; skądeś wypadł, uznaj grzechy twoje, wyznaj nieposłuszeństwo swoje. A cóż Adam na to? Usłyszałem, Panie, twój głos w Raju; a iżem się bał, dla tego żem nagi, skryłem się przed tobą. Widzisz, jakoć się kryje, jakoć zasłony a wymówek szuka? Pan, widząc pychę jego, że się nie przyznawa do grzechu swego, jął mu go jeszcze tém pilniéj rozważać témi słowy: A któż ci oznajmił, żebyś był nagi, jedno iżeś jadł z onego drzewa, z któregom ci był zakazał, abyś był nie jadł? O niewymówna cierpliwości a dobroci Boża, że go

http://rcin.org.pl

nie zarazem zagubił, ani zatracił, ale go tak pilnie ku pokucie przywodził. Ale Adam przedsię nie opuścił pychy i uporu swego. Bo gdy obaczył, że już Panu nie był tajny grzech a nieposłuszeństwo jego, nie uznał się przedsię z grzechu swego, ani się uciekł do miłosierdzia Bożego, ale już na żonę swoją, już na samego Pana począł składać przewinienie swoje, gdy tak nieboraczek mówił: Żeć ta niewiasta, którąś mi dał za towarzyszkę, podała mi z drzewa, i jadłem. Jakoby tak rzekł: a cóżem ja winien? Onać winna, co mię zwiodła; i owszem, Tyś sam winien, coś mi ją dał za towarzyszkę. Obaczże, jaka to hardość a pycha diabelska, a jako szkaradny upor Adama nędznego, że on wolał obwinić żonę swoję i Boga samego, aniżli pokornie wyznać grzechy swoje. Tożci też uczyniła i jego nędzna małżonka Ewa, która też pochopniejsza była do oskarżenia szatana przeciwnika swego, niżeliby była skłonniejsza do uznania grzechu a szkaradnego występku swego, którego się dopuściła przez przestępstwo przykazania Pana Boga wszechmogącego; albowiem gdy też do niéj Pan przerzekł Boskiémi usty swémi: Czemuś złamała przykazanie moje? Ona wnet się uciekła do wymówek: Wąż mię zwiódł, i jadłam. Tak bardzo ten szatan skrępował usta Ewie i serce jéj zmamił, że przedsię nie mogła nędznicza obaczyć, ani postrzedz się w tém, aby była zgoła grzech swój przed Panem Bogiem wyznała, a do jego najświętszéj miłości o miłosierdzie i o ła-

http://rcin.org.pl

skę się uciekła. Aleć nie nowina jest już temu oszustowi tych chytrości, a tych swych proporców rozciągać nad stworzeniem Bożém. Albowiem, potém czynił też i inszym wielu złośnikom, jako Kaimowi, Pharaonowi, Saulowi, Antyochowi, Nabuchodonozorowi, Judaszowi, Ananiaszowi i Saphirze, i innym ludziom potępionym, którym się nie dopuścił spowiadać złości swoich; albo jeśli niektórym odpuścił wyznać grzechy swoje, tedy tego dowiódł, aby to czynili z rozpaczy, bez żadnéj nadziei odpuszczenia, tak jako uczynił Kaim, kiedy mówił: Większa jest nieprawość moja, a niżeliby mi mogła być odpuszczona. Także i Judasz, wyrzekłszy one słowa: Zgrzeszyłem, żem wydał krew sprawiedliwą; z rozpaczy się obwiesił i rospuchł.

Gene. 4.

Gene. 4 Mat. 27

Także też czyni jeszcze szatan, a zwłaszcza i tych naszych nieszczęsnych czasów, których tak bardzo odsadził serca od Spowiedzi, i tak bardzo ją ohydził, iż wiele ludzi przeciwko niéj księgi piszą, każą i mówią. A jeśli jeszcze Spowiedź ma miejsce u niektórych ludzi, wszakoż tak ozięble, głupio i niedbale czyniona bywa, iż się jéj nic, albo prawie mało diabeł boi.

A przetoż i z Pawłem Ś. mówię i upominam i proszę, dla Pana Jezusa Chrystusa, abyście się z Panem Bogiem pojednali i ten święty klejnot pilnie chowali, wiedząc to, iż złośliwi królestwa Bożego nie posiędą. Nie mylcie się: ani nieczyści, ani cudzołożnicy, ani sprosnie psotliwi, ani co sodomią, pło-

2. Cor. 5.

1. Tes. 4.

1. Cor. 6.

http://rcin.org.pl

dzą, ani złodzieje, ani łakomi, ani pijanice, ani co źle mówią, ani drapieżcy, królestwa Bożego nie otrzymają. A iż tak jest, przeto wiedźcie to, iż Spowiedź jest środkiem najpewniejszym ku otrzymaniu łaski Bożéj. Wiedźcie to, iż ktokolwiek w grze- Luc. 11.
chach dobrowolnie trwa, ten zaprawdę diabła obywatelem swoim ma. A przeto, obacz każdy dom sumienia swego, a jeśli tam najdziesz jakiego diabła w domu twoim, staraj się, abyś go od siebie odpędził; korz się przed Panem Bogiem, bądź wiernym świadkiem przeciwko sobie, a będziesz miał Pana Jezusa wiernym świadkiem za sobą; skarz sam na się, a Pan Bóg cię wymówi. Obacz, jako diabeł pragnie krwi twojéj, stoi przed tobą z otwar- 1. Pet. 5.
tą gębą, aby cię pożarł, trzyma miecz, aby cię zabił. A jeśliś już diabła wyrzucił z serca, odrzućże i wędzidła sromu, którémi cię jeszcze okiełzał; pomnij na to, coć myśli diabeł wyrządzić, albowiem się o to stara, aby cię przed sądem Bożym, przed Anioły i przed wszystkiémi wybranymi Bożymi zasromał; przeto sromaj się grzeszyć a niepokutować; pomnij, jako to krótki srom, a jakowa radość za tém idzie: kwap się co rychléj z Spowie- Ps. 31.
dzią, przykryj sprosność grzechów twoich, pomnij, iż ci diabeł wszystkie grzechy twoje napisał, nie odkładajże tedy Spowiedzi, wymazuj w czas cyrografy i regestra, które przeciw tobie ma szatan; jako cię też i Jezus Syrach pięknémi a krótkiémi słowy upomina, mówiąc: Nie omieszkawaj nawró- Eccl. 5.

http://rcin.org.pl

cić się do Pana, a nie odkładaj za dzień, bo nagle przypadnie gniew jego, a czasu pomsty zgładzi cię.

Jose. Were. Ps. 145. Aclo. 14. Apoc. 14. O mój miły Panie Boże wszechmogący, wspomożycielu, obrońco i jedyna nadziejo moja, któryś mocą swą stworzyć raczył niebo i ziemię, morze i wszystkie rzeczy, które w nich są, racz mię rozwiązać z oków grzechami spętanego, a racz mię, miły Panie, podnieść i wydźwignąć w grzechach bardzo upadłego na drogę sprawiedliwą, tudzież też racz, miły Panie, oświecić te nędzne oczy moje, aby było we mnie pochwalone imię twoje święte, jakoś powiadać raczył o onym śleporodzonym, gdyś go

Joan. 3. oświecić raczył, iż dla tego był tak zachowan, aby w nim było pochwalono imię Boga Ojca twego wszechmogącego: gdyż ty wiesz, mój miły Panie, iż ja bez twojéj świętéj pomocy, ani przejrzeć, ani się obaczyć, ani sobie pomódz nie mogę, jedno jako ślepy zawżdy leżć muszę w te marne a smrodliwe doły sprosnego świata tego, jeśliże mi nie będziesz raczył podać miłosiernéj ręki twojéj.

JAKO MAMY Z PANEM BOGIEM CZYNIĆ PRZED SPOWIEDZIĄ?

To się tyczy wtóréj rzeczy; możemy się nauczyć

Exod. 3. wybornie z przykładu Mojżesza męża onego świętego, który, gdy śmiele chciał przystąpić do krza gorejącego, usłyszał: Nie przystępuj tu blizko, zdejmij obuwie z nóg twoich, albowiem ziemia, na któréj stoisz, święta jest. I rzekł: Ja jestem Bóg Ojca

http://rcin.org.pl

twego, Bóg Abrahamów, Bóg Izaaków i Bóg Jakubów. To usłyszawszy Mojżesz, zakrył twarz swoją, bo nie śmiał pojrzeć przeciwko Bogu. Zaprawdę te rzeczy i nam mogą być rzeczone. Obaczże każdy, abyś tak do Pana Boga przystąpił, aby cię nie odepchnął. A toć mówię nie okrom przyczyny. Albowiem wszyscy temu Mojżeszowi jesteśmy podobni, iż bardzo śmiele do Pana Boga przystępujemy, tego nie bacząc, z jaką bojaźnią, pokorą i nabożeństwem trzeba z Panem Bogiem czynić i mówić. A tego przyczyna jest, iż Pana Boga nie dobrze znamy i Ewangelii jego nie dobrze rozumiemy. Albowiem rozumiemy Pana Boga być tylko miłosiernym, a nie sprawiedliwym; gdyż Pismo święte oboję rzecz o nim powiada. Druga, ani Chrystusa, ani Ewangelii dobrze rozumiemy: albowiem iż Pan Jezus raz z miłosierdzia swego świętego grzechy nasze przyjął na się i krwią swoją omył, mniemamy, aby już tak odpuszczenie grzechów miało być łatwe, jakoby już nam nie potrzeba się starać, jakobyśmy już znowu powtóre i powtóre grzechy mieli na Pana kłaść. Jako czynią wiele ludzi zuchwałych, którzy na Pana grzechy kładą, i owszem Pana Chrystusa malują, a on niesie brzemiona ciężkie na plecach swoich, a około niego stoją wiele ludzi, którzy wory napełniają, a na Pana kładą. A więc to nie wielkie pośmiewisko? A więc to nie jest krew podeptać, którą omyci jesteśmy? Ale dobrze, o zły a niewdzięczny człowiecze, syp wory

Ps. 24. Ps. 10. Ps. 35. Psalm. 114.

Hebr. 10.

http://rcin.org.pl

i kładź na Pana Jezusa, uniesieć je on i doniesie, ale na to miejsce, gdzie je ty zaś musisz wziąć sowicie, a wstydać się ich bardzo. Otoż takowym śmiałym a upornym ludziom mówi Pan: Nie przy-
Exod. 3 stępuj tu: ja jestem Bóg, a ty człowiek; ja spra-
Deut. 4 et 3. wiedliwy, a ty grzeszny; ja ogień trwający, a ty
Zach. 2. słoma; jestem miłosierny, ale tym, którzy przestawają grzeszyć. Tymże sposobem i Pan miły Jezus
Hebr. 12. Zbawiciel nasz mówi: Czemu się pośmiewacie z mę-
Ezech. 18. ki i krwi mojéj? Czemu dobroć moją w zuchwal-
Luc. 7. stwo obracacie? Słuchaj, niewdzięczny człowiecze, byłem ludziom grzesznym łaskawy, ale pokutują-
Luc. 3. cym, a nie tak swawolnie grzeszącym; wzywałem
Mat. 11 grzeszących, ale ku pokucie, nie ku swéj woli; rozgrzeszałem grzeszne, ale tym sposobem, aby
Joan. 8 więcéj nie grzeszyli; umarłem za grzeszne, ale przeto aby byli sprawiedliwi. A przeto nie przystępuj ku mnie upornie, ale pokornie, zzuj obuwie, opuść grzechy, boć miejsce, na którém stoisz, święte jest, święty Kościoł mój; i ci, co w nim mieszkają, świętymi być mają; a obułeś się w bóty skór bydlęcych, żyłeś jako bydlę, zzuj te bóty, spowiadaj się, a za te marne a szkaradne występki pokutuj. A chcesz tedy, braciszku miły, który jesteś od tego świata uwikłany plugawémi grzechami, prawdziwie pokutować, wiele stopniów najdujemy, na których masz stanąć.

1. Cor. 11. Przodkiem masz poznać samego siebie, ztąd masz zacząć pokutę, masz wstąpić w dom sumnienia twe-

http://rcin.org.pl

go, i pilnie obaczyć, coś uczynił, jakoś grzechy niezliczone popełnił przeciw Panu Bogu, przeciw bliźniemu, sercem, usty, uczynki, radą, pomocą, opuszczeniem. Przy tym stopniu obacz, coś zasłużył, obacz i to, coś utracił: to jest, utraciłeś wieczny żywot i samego Pana Boga wszechmogącego. To uczyniwszy, wstąpże na drugi stopień, pocznij żałować, dręczyć się a kruszyć sumnienie swoje, i samego siebie karać, i sobie się samemu przemierzłym czyniąc, żałuj, iżeś niewinność utracił, a iżeś tak rychło zstąpił z drogi przykazania Bożego; żałuj, iżeś źle używał cierpliwości Bożéj: wzywał cię Pan, a tyś nie słuchał; groził ci, a tyś się nie bał; bójże się, radzę ci, a nie skarb sobie Rom. 2. więcéj gniewu Bożego; a pomnij, iżci to ogromna Dan. 13 a straszliwa jest rzecz, wpaść w ręce Boga żywego. Hebr. 10.

A chceszli się lepiéj skruszyć i zlęknąć, obejrzysz się na srogą a surową sprawiedliwość Pana Boga wszechmogącego, z któréj on nikomu bez karania grzechów nie odpuszcza. A tak człowiek 2. Reg. 12. musi albo sam w sobie, tu na tym świecie żyjąc, złość pokarać, albo więc Pan, jeśli on w tém zaspi, w nim karać będzie. Jako? Przywiedź sobie jedno na pamięć srogie przykłady sprawiedliwości Bożéj, którą Pan Bóg onych zuchwałych a bezdusznych ludzi tak potopem, przepaścią, nagłą śmiercią, jako też ciężkiemi chorobami karał; pom- Gen. 6. 7 et 13. nij jeszcze na srogie przegrożki Boże, którémi on

http://rcin.org.pl

Levit. 10. grozi nieprzyjaciołom swoim, tak karaniem doczes-
Num. 21. ném, jako i wieczném. Bo między wszystkiémi
Isa. 1. smutki, a między wszystkiemi obciężliwościami, nie
Oseae. 7. jest większy smutek, ani żadna obciężliwość, jako
Rom. 6. grzech, za który grzech, jako Paweł Ś. pisze, żadna zapłata insza nie jest, jedno wieczna śmierć a
Deut. 24. wieczne potępienie. Jako u Mojżesza, także też i
Ezech. 18. u Ezechiela Pan opowiadać się raczył témi słowy,
2. Reg. 1. mówiąc: Dusza, która zgrzeszy, ta umrze. Także też i na tym świecie, jeszcze za żywota człowieczego, sroga a ustawiczna i nieustrzeżona pomsta nad nim wisi. Albowiem w tak wielkiém obmierzeniu jest grzeszny a upadły człowiek u Pana Boga wszechmogącego, iż Duch Ś. jego nie może
Gene. 6 wytrwać przy żadnéj złośliwéj duszy. A jako też
Eza. 59 Ezajasz tego poświadcza témi słowy: Złości wasze teć uczyniły rozdział między wami i między Bogiem waszym, a grzechy wasze skryły oblicze jego od was. Także też o tém świadczy i Mędrzec,
Sap. 12 mówiąc: Pan Bóg wielce ze drzeniem brzydzi się a nienawidzi człowieka złośliwego wespółek z zło-
Eccle. 10. ścią jego. A na drugiém miejscu mówi: Wszelka złość ludzka jest przed Panem Bogiem przemierzła. A za taką sprawą czego się już masz spodziewać? Gdzie już ten Pan opuści a odstąpi od ciebie, a nie będzie nad tobą świętéj opatrzności jego, jedno już musisz chodzić jako ślepy, tułając się jako po błędnym lesie świata tego. A kogoż już będziesz miał przewodnika albo opiekalnika twojego, gdy

http://rcin.org.pl

cię już Pan twój a obrońca twój odstąpi? Wierz mi, iż nikogo inszego, jedno czarta sprośnego, który cię już ustawicznie będzie pilen, jakoby cię do końca odwieść mógł od Pana Boga twojego, a przywieść cię w omierżenie jego. A cóż owszem gdy już będziesz opuszczon od niego, już jako chce może cię wodzić za nos, jako własnym swoim, wedle woli swojéj. A tu możesz zrozumieć, jakiego to masztalerza będziesz miał, a jaka jest nad tobą opieka jego. Jeszcze ktemu, iż już wszystko przeklęcie wisi ustawicznie nad głową twoją od Pana twojego, gdyżeś się stał nieprzyjacielem jego, a odstąpiłeś od niego, a zdradziłeś go marnie, poślubiwszy mu przez przysięgę na chrzcie mocną wiarę swoją. Psl. 67. Luc. 13. Hebr. 10. 2. Pet. 2.

Cóż tedy daléj uczynić masz w takiéj przygodzie twojéj, ty, marny nieboraczku, każdy człowiecze Chrześcijański, gdy już upatrzysz a obaczysz ten to strach w sercu swojém i w nędznym sumnieniu swojém, żeś już w mocy a w opiece u szatana, przeto żeś nie pomału wykroczył przeciwko Panu swojemu? Nic, jedno musisz już rozważyć sobie, iż tu na ziemi żadnéj inszéj rady, ani żadnego ratunku sobie znaleźć nie możesz, jeśli nie podniesiesz oczu drzwi swoich serdecznych — w niebo do tego Pana a miłosiernego dobrodzieja swojego, który cię obiecał nigdy nie opuszczać w każdym upadku i zawołaniu twojém. Tu się już musisz obliczyć z nędzném sercem swojém, a tłuc, zatłumiać Hier. 18 Ezech. 18. 33.

http://rcin.org.pl

Zach. 1. i niszczyć w niém one wszystkie marne a wszeteczne pożądliwości jego. Tu ma w tobie jeszcze serce zadrzeć, i ma się lęknąć wielkiéj a srogiéj sprawiedliwości Bożéj; masz na ziemię upaść, smrodem, ziemią, prochem masz się wyznać i żałować tego, iżeś upor swój a pychę przeciw majestatowi Bożemu ukazał, tyle, ilekrocieś go obrażał i gniewał, nie czyniąc tego, coć Pan twój tobie rozkazał, a czyniłeś to, czegoć on czynić zakazał. A to uczyniwszy, wstąpże na trzeci stopień, wnijdź na pokój twój, zamknij po sobie drzwi, poklękniesz,
Mat. 5. bij się w piersi; wyléj przed Panem Bogiem, jako
Thren. 2. wodę, serce twoje, pocznij się spowiadać Panu swemu z umysłu a z serca prawego, nic nie omawiając, ani ochylając; skarz sam na się, tegoć Pan po tobie chce, acz on wie grzechy twoje; mów przed
Luc. 18 się z Jawnogrzesznikiem: Boże, bądź miłościw mnie
Luc. 13 grzesznemu. Mów i z onym Marnotrawcą: Ojcze, zgrzeszyłem przeciwko niebu i przed tobą; już nie jestem godzien, abym był zwan synem twoim. Mów
Hier. 37 z Hieremiaszem: Nawróć mię, miły Panie, a na-
Ps. 142 wrócę się ku Tobie. Mów i z Dawidem: Nie wchodź na sąd z sługą twoim, miły Panie, bo nie usprawiedliwi się przed obliczności twoją żywy człowiek. Sromaj się zwierzchnich oczu, krom serdecznych, w niebo podnosić, przeto iżeś Pana a stworzyciela swego obraził, który nie tylko cię stworzył, ale cię na wszem uczęstnikiem łaski swéj uczynił; sromajże się tego, żeś się Pana Boga

http://rcin.org.pl

twego nie bał, któremu wszystko stworzenie posłuszeństwo chowa; sromaj się, iżeś takowym dobrodziejem wzgardził. Rozpamiętaj sobie przy tém wszystkie dobrodziejstwa cielesne i duchowne, a z drugiéj strony twoją niewdzięczność i twoje grzechy, któremiś przegniewał nie raz Pana a dobrodzieja swego. A na tym stopniu długo postój, boć jest bardzo użyteczny ku prawdziwéj pokucie. Na tymci stopniu wszyscy Ojcowie nasi mili starzy stawali; co się pokazuje z Psalmów i z Proroków inszych. Na tym stopniu stanął był Dawid, Ezechiasz, Manasses, Celnik, Łotr, i inszych wiele. Z tego stopnia zstąp na czwarty, weźmij przed się szczodrobliwe miłosierdzie Pana twego, a to przeto, aby cię jaka rozpacz i wątpliwość z Kaimem, Gen. 4. albo z Judaszem, przez grzechy twe nie uniosła, Mat. 27. a potém nie dała na wieczne potępienie. Pomnij, iż ci Pan Bóg jest tak dobry, tak łaskawy, tak miłosierny, tak uczynny, iż przed nim nie masz żadnéj rzeczy tak sprośnéj, żadnéj nieprawości tak wielkiéj, żadnego występku tak ciężkiego, któregoby on nie chciał odpuścić, by tylko człowiek chciał się polepszyć, a o miłosierdzie Pana Boga prosić. A tu sobie rospomnij one przykłady miłosierdzia Pańskiego, któreś albo czytał, albo słychał, jako Pan Bóg ludzi, w grzechach zaszłe, upadłe, miłosierdziem swojém z mocy szatańskiéj wyrwał, naprawił i synaczkami swoimi poczynił, jako Dawida, Ezechiasza, Manassessa, Piotra, Celnika, 1. Reg. 12.

http://rcin.org.pl

2. Para 32 et 33. Magdalenę, i onę drugą niewiastę, na cudzołóztwie uchwyconą, etc.

Luc. 22, 19 et 18. Joan. 8. Uczyńże tu sobie dobrą otuchę w tém miłosierdziu Pana twego, a to o nim rozumiéj, iż on tobie chce być Ojcem łaskawym, dobrotliwym i miłosiernym, jeśli się jemu będziesz kłaniał i żałował w czymeś go rozgniewał, a iż więcéj grzeszyć przestaniesz. O któréj łasce, dobrotliwości i miłosierdziu Pańskiém, z rzeczy saméj jeszcze obaczyć, albo doświadczyć możesz dostateczniéj. O czém tak sam Pan Chrystus u Jana Ś. powiedzieć raczył:

Joan. 4. Tak Bóg umiłował świat, że Syna swego dał, aby każdy, który weń wierzy, nie zginął, ale miał żywot wieczny. A iż tak Pan na nas łaskaw, a ta

Hebr. 1. jest wola święta jego, abyśmy nie zginęli, ale mieli

1. Tim. 2. żywot wieczny, jaśnie i przez Proroki nam to opowiedzieć raczył i naostatek przez Syna swego

Joan. 6. miłego mówiącego: Ta jest wola (tego, który mię posłał) Ojca, aby każdy, który widzi Syna, nie zginął, ale miał żywot wieczny, a ja jego wskrzeszę w dzień ostateczny ku żywotowi wiecznemu. Jakoż nie bez przyczyny wołać raczy do nas wszystkich upadłych a marnych nędzników, onémi uciesznémi

Mat. 11. a świętémi słowy swémi, mówiąc: Uciekajcie wszyscy do mnie, którzyście uciążeni w upadkach swoich, a ja was ochłodzę, a ja was pocieszę. A przez swego Marszałka Jana Ś. Chrzciciela

Mat. 3. woła do nas: Czyńcie pokutę, a przybliży się wam królestwo niebieskie. I wszędy a wszędy pełne

http://rcin.org.pl

uszy są Pisma o miłosierdziu jego, a o świętych obietnicach, gdyż ustawicznie woła na wszystkie: Nawracajcie się wy jedno ku mnie, a ja się też nawrócę do was z miłosierdziem swojém. A u Ezajasza opowiadać się raczy témi słowy: Jam jest, jam jest, który gładzę nieprawości twoje dla mnie. U Ezechiela takież: Żywę ja, mówi Pan, nie chcę śmierci grzesznego, ale aby się nawrócił a wiecznie żył. A na drugiém miejscu u tegoż Ezechiela upominać nas raczy: Nawróćcie się a czyńcie pokutę za wszystkie nieprawości wasze, a nie będzie wam na upadek nieprawość; odrzućcie od siebie wszystkie przewinienia, którémiście wykroczyli, a uczyńcie sobie serce nowe i ducha nowego; bo przeczbyście mieli pomrzeć, domu Izraelski? Albowiem nie chcę ja śmierci umierającego. Nawróćcie się a bądźcie żywi. A jako jeszcze prędkie miłosierdzie Pańskie, obacz jedno pilnie, jako Pismo o niém daléj powiada: Którejkolwiek godziny westchnie człowiek, grzechów jego nie będę więcéj pamiętać. I na drugiém miejscu: Będąli grzechy wasze, jako szkarłat, wybielone będą jako śnieg; a jeśli będą tak czerwone, jako czerwiec, jako bawełna tak zbieleją. A ktemu jeszcze możesz sobie przywieść na pamięć ono zacne miejsce z Jonasza Proroka: Gdy Jonasz, dla tego iż bluszcz utracił frasował się i obciążliwie to przyjmował, iż Pan Bóg przepuścił Niniwitom; tedy go tak Pan Bóg uchodził i ubłagał: Ty żałujesz bluszczu, około

Exod. 22. Zach. 1. Esa. 1. Ezech. 33. Ezech. 18. Ezech. 18. Isa. 1. Jon. 4.

http://rcin.org.pl

którego nic nie robił, aniś uczynił, aby wzrosł, który za jednę noc uwiądł, a jabym nie miał przepuścić Niniwie, miastu tak wielkiemu, w którém ludzi jest więcéj, niż sto i dwadzieście tysięcy.

Tu masz już obaczyć, każdy nędzny nikczemniku, wielką łaskę, niewymówną dobrotliwość i niezmierne miłosierdzie Pana twojego, który jest ktemu prędki a chciwy, aby odpuścił grzesznym, a iżby je zbawił. Przetoż i ty nie wątpij w dobroci Pańskiéj, ani w łasce i w miłosierdziu jego świętém nie rozpaczaj, oglądając się na wielkość grzechów twoich, boć on według słowa i cyrografu swego, który tobie na się wydał, jakoś się dobrze temu przysłuchał i przypatrzył, iż chce i gotów jest odpuścić wszystkie grzechy twoje, jedno tego patrzaj, abyś już grzeszyć przestał, a członków twoich nie wydawał potém na jaką marność, na życie niesprawiedliwe, niepobożne i nieuczciwe, ale tak się sprawuj za łaską Bożą, jakobyś zgotowany tobie żywot wieczny i chwałę niebieską otrzymał.

O niechajże tobie będzie wieczna cześć i chwała, mój wszechmocny Panie, za taką niewymówną łaskę i miłosierdzie twoje święte, które ty pokazować raczysz nie tylko mnie jednemu marnemu robaczkowi swemu, ale i każdemu nędznemu stworzeniu swemu, albowiem Ty, nasz miłościwy Panie a pasterzu dobry, dla nas nędzników i dla naszego zbawienia zstąpić raczyłeś z nieba i przyjąłeś człowieczeństwo nasze, opuściłeś dom swój i dzie-

http://rcin.org.pl

dzictwo swoje, one dziewięć chórów Aniołów świę- Hier. 12
tych swoich, którzy nigdy byli nie odstąpili, ani się obłądzili od ciebie, ale zawżdy wiernie a statecznie stali przy tobie i służyli tobie, i szukałeś téj jednéj, nędznéj, zginionéj owieczki narodu ludzkiego, po marnych pustyniach świata tego, z taką pilnością i trudnością swoją, żeś nakoniec wydał najmilejszą Tamże.
duszyczkę swoją w ręce nieprzyjaciół twoich, abyś ją jedno wyrwał z paszczęki wilka piekielnego. I znalazłeś ją i włożyłeś ją na ramiona swoje, i przy- Mat. 18.
wiodłeś ją z wielką radością do owczarni swojéj Luc. 15.
Kościoła Świętego powszechnego, gdzie ją sobie tuczysz i wychowywasz ku żywotowi wiecznemu.

TRZECIA RZECZ: JAKO SIĘ MAMY ZACHOWAĆ PRZY SPOWIEDZI.

Tu już porządek téj sprawy naszéj potrzebuje, abychmy z tego czwartego stopnia zstąpiwszy, wstąpili na piąty stopień z tą otuchą dobrą, którą nam Pan Bóg uczynić raczył w Synie swym miłym Panu Jezusie Chrystusie; albowiem, gdybyśmy byli więźniami i synami diabelskiémi, który proporce swoje nad nami zawżdy rozszerzał, ten miły Syn Boży, Pan nasz Jezus Chrystus, ulitowawszy się nad nami nędznymi więźniami a robaczkami swémi, samego siebie za nas wydał, a w tych mękach nas na czas zasiadł i zastąpił, któreśmy sami mieli wiecznie cierpieć, i jest umęczon, umarł, pogrzebion, wstąpił do piekłów. A to więzienie, iż na nas przez

http://rcin.org.pl

grzech nasz było przyszło, otoż on krew swoją wylał, aby nas z grzechu omył, a tą krwią swoją świętą nas z mocy i więzienia diabelskiego odkupił.

Przetoż znając tak wielką łaskę tego Pana a dobrodzieja swego, śpiesz się do tego śrzodku, któryć Pan Bóg ułożył ku otrzymaniu odpuszczenia grzechów. Idź wskok do Pana Chrystusa, jako do swego łaskawego Pana i dobrodzieja, który sam
1. Cor. 4. grzechy odpuszcza; idź do kapłana, którego tu po
2. Cor. 6. sobie Pan Chrystus zostawił, i w ręce jego włożył za-
Deut. 29. sługi męki swéj błogosławionéj, u którego zostawił
Mat. 16. et 18. Mar. 16 i onę obietnicę świętą: Iż co on zwiąże na ziemi, to będzie związano i w niebie; a cokolwiek roz-
Luc. 4. Joan. 20. et 21. wiąże na ziemi, to będzie rozwiązano i w niebie. Idź do tego szafarza Kościelnego a do sługi Boże-
Levit. 16. go, połóżże przed nim regestra długów twoich,
1. Cor. 3. w czymeś się Panu Bogu zadłużył; ukaż węzły, któ-
Mat. 3. Acto. 9. Jacob. 5. remiś się związał, a żądaj, aby cię z nich rozwią-
1. Joan. 1. zał, i wypłacił Bogu Ojcu skarbem Kościelnym, to
Levit. 14. jest, zasługami Pana Chrystusowemi. Idź do Kapła-
Luc. 17 na, aby cię on osądził czystym, albo nieczystym, drapieżcą, złodziejem, albo sprawiedliwym. Bo przed Kapłanem, jako namiestnikiem Bożym, a sędzią i lekarzem duszy twojéj, otworzyć wszystko sumienie swoje, abyś mógł być rozwiązan i rozgrzeszon od występków swoich; nie pierwszyś ty jest takowy, ale takowa Spowiedź prawie równo z Ewangelią się poczęła. Bo Ewangelista Mateusz Ś. po-
Mat. 3. wiada: Że się do Jana Chrzciciela ludzie schodzili,

http://rcin.org.pl

aby się przed nim spowiadali grzechów swoich. I w dziejach Apostolskich napisano: Iż wiele tych, którzy byli uwierzyli, przychodzili spowiadać się i wyznawać sprawy swoje. Przetoż i ty nie sromaj się przed Kapłanem grzechów twoich wyznać; bo jeśli inaczéj uczynisz, objawią niebiosa nieprawość twoją i ziemia powstanie przeciwko tobie. Niechaj cię też od Spowiedzi nie odwodzi pośmiewanie czyje, ani Jac. 4. omylna nadzieja długiego życia twego, bo żywot Jac. 5. każdego człowieka jest jako para, która się troszeczkę ukaże, a potém zginie; a gdzie w tém omieszkasz, Sędzia sprawiedliwy tuż przede drzwiami twemi stoi. Przetoż, wczas radź o duszy swojéj, niedbaj nic na to, iż ich wiele przeciwko Spowiedzi piszą i każą. A przystąpiwszy do Kapłana, czyńże Spowiedź z taką wiarą i nabożeństwem, jakoby już dopiéro umrzeć miał, jakoby to już ostatnia Spowiedź była, jakobyś przed sobą widział piekło otworzone. A wszakoż tego przestrzegaj, aby twoja Spowiedź była prawdziwa, szczéra, a nie obłudna; boć Duch Boży ucieka od człowieka obłu- Sap. 1. dnego. A jako Job Ś. o témże też świadczy: Obłu- Job. 13. dny a pokryty człowiek nie przyjdzie przed obli- Prover. 25. czność jego. A Salomon powiada témi słowy: Który człowiek tai złości swoich, temu się nic szczęśliwego nie powiedzie, ale który się ich spowiada a opuści je, miłosierdzie otrzyma. Przetoż też tego strzeż, aby była naga, okazała, nic nie ochylając, ani tając, bo się temu spowiadasz, któremu są świa-

http://rcin.org.pl

Heb. 9. dome wszystkie uczynki i sprawy twoje. Też tego
Jac. 1. strzeż, aby Spowiedź twoja była własna, abyś sam na się skarzył, a nie na kogo innego winy swoje składał, ani na Pana Boga, ani na diabła, ani na gwiazdy, ani na nieszczęście twoje. Jakoć piękną
Psal. 31. naukę i powód daje do Spowiedzi Dawid Ś., jakimby się sposobem miał spowiadać, mówiąc témi słowy: Będę się spowiadał sam na się niesprawiedliwości méj Panu. Wyznawajże też i ty swój grzech, a wszelką nieprawość sam na się, nie wymawiając, ani sądząc inszych, niechaj każdy swoje wyznawa, a ty też swoje własne. Jako cię też Pan
Ezech. 18. twój przez Ezechiela Proroka upominać raczy témi słowy: Syn nie poniesie nieprawości ojcowskiéj, ani ojciec nie poniesie nieprawości synowskiéj. Także
Ezech. 33. też na drugiém miejscu mamy: Nieprawości nasze i grzechy nasze na nas są, a w nich my schniemy. Także też inszych wiele Pism Nowego Testamentu
Mat. 25. Rom. 14 2. Cor. 5. świadczą: Iż każdy z nas za się liczbę będzie dawał Panu Bogu.

Nakoniec, z takową wiarą i z uniżeniem wiel-
Eccl. 4. kiém dusze twojéj prosić masz Kapłana, abyć zwiastował odpuszczenie grzechów z słowa Pańskiego, które zwiastowanie, tak u siebie uważyć i za to mieć masz, jakobyć sam Pan Chrystus to oznajmić a powiedzieć i ciebie upewnić miał, jako na on
Luc. 7. czas upewnić raczył onę wszeteczną grzesznicę, która, będąc zjęta sercem skruszoném, przybiegłszy do Pana, upadła u nóg świętych jego, prosząc od

http://rcin.org.pl

niego grzechów swoich rozgrzeszenia, a odpuszczenie odnieść, co Pan, wejrzawszy na sprawę a na uczynek jéj miłosierny i na serce skruszone, upewnił ją świętém rozgrzeszeniem swojém, mówiąc do niéj: Odpuszczone są tobie grzechy. Także i ty, gdy usłyszysz od Kapłana słowa pocieszne, Zbawiciela twego do ciebie mówiącego słowy: Odpuszczone są tobie grzechy, już tego bądź pewien, iż ci już zaraz są odpuszczone grzechy twoje. I z tą ucieszną nowiną, w uszy twe słyszaną, idź do domu twego, Panu Bogu za niewymowne dobrodziejstwo jego dziękując, i za święte miłosierdzie jego, które raczył pokazać przeciwko tobie nędznemu robaczkowi swemu, że cię znowu przyjął pod chorągiew łaski swojéj świętéj, z którejeś był wypchnion przez sprośność grzechu twego.

A jeślibyś jeszcze rozumiał w sobie jaki grzech, któregobyś ku pamięci swéj przywieść nie mógł, jakoż z trudnością to więc człowiekowi przychodzi każdemu, ponieważ, jako Hieremiasz mówi: Serce ludzkie zawiłe jest a niewybadane. A jako Salomon wyznawa: Siedmkroć przez dzień i sprawiedliwy grzeszy a upada. A u Joba napisano tak: Że człowiek pije nieprawość, jako wodę. Przetoż i Manasses mówi: Iż grzechy jego przechodzą liczbę piasku morskiego. I Dawid przyznawa: iż żaden grzechów swoich dostatecznie zrozumieć nie może, wszakoż jednak za wyznaniem pokornem pierwszych grzechów twoich, któreś uczynił przed

Hier. 7. Prover. 14. Job. 15. 2. Paral. 36. Ps. 18.

http://rcin.org.pl

Kapłanem Panu Bogu, tedy i w Kościele, albo doma już bezpiecznie możesz zawołać do Boga Ojca swego z onym Manassesem Królem Judzkim témi słowy: O Wszechmogący Panie Boże Ojców naszych, Abrahama, Izaaka i Jakóba i plemienia ich sprawiedliwego, któryś stworzył niebo i ziemię ze wszelaką ozdobą ich, któryś zastawił morze słowem rozkazania twego, któryś zamknął przepaść i zapieczętowałeś ją straszliwym i chwalebnym imieniem twojém, którego się wszystkie rzeczy lękają i drżą od twarzy mocy twojéj: iż nieznośna jest wielmożność chwały twojéj i nie wytrzymany gniew zagrożenia twego nad grzeszniki; ale niezmierne i niedosięgłe miłosierdzie obietnicy twojéj; bowiem ty jesteś Pan, najwyższy, najdobrotliwszy, nieskwapliwy i wielce miłosierny, i litujący nad złościami ludzkiemi. Ty, miły Panie, z wielkiéj dobroci swéj, obiecałeś pokutę i odpuszczenie grzechów tym, którzy przeciw tobie zgrzeszyli, i za wielkością litości twoich postanowiłeś pokutę grzesznikom ku zbawieniu. A tak Ty, Panie Boże sprawiedliwych, nie położyłeś pokuty sprawiedliwym, Abrahamowi, Izaakowi i Jakóbowi, tym, którzyć nie zgrzeszyli; aleś dał pokutę dla mnie, człowieka grzesznego, bomci zgrzeszył nad liczbę piasku morskiego; zamnożyły się nieprawości moje, Panie; rozmnożyły się nieprawości moje, tak żem też nie godzien wejrzeć i patrzyć na wysokość nieba, wiedząc, że to jest stolec Święty twój, przez wiel-

2. Paral. 36.

http://rcin.org.pl

kość nieprawości moich, skrzywiłem się od wielkiego więzienia żelaznego na duszy mojéj, że nie mogę podnieść głowy mojéj, ani już mogę oddychać, bom wzbudził gniew twój, a źlem przed tobą uczynił, nie czyniłem woléj twojéj, a rozkazaniam twego nie przestrzegał, stawiałem brzydliwości a mnożyłem grzechy. A teraz klękam na kolana serca swego, żądając od ciebie dobroci. Zgrzeszyłem, Panie, zgrzeszyłem a uznawam grzechy i nieprawości moje. A tak żądam, usilnie prosząc ciebie, Panie, odpuśćże mi, a nie zatracaj mię pospołu z nieprawościami mojemi, ani wiecznie się gniewając nie zachowywaj na mię złych rzeczy, ani mię zdaj, ani potępiaj na niższe miejsca w ziemi: albowiem tyś jest Bóg, mówię, Bóg pokutujących, a we mnie okażesz wszelką dobroć twoją, że mię niedostojnego zbawisz, podług wielkiego miłosierdzia swego, a będę cię zawżdy chwalił wszystkich dni żywota mego, bo ciebie chwali wszystka moc niebieska, a tobie jest cześć i chwała, na wieki wieków. Amen.

Co Pan Bóg, wejrzawszy na skruszone a upo- Psal.50
korzone serce twoje, prośby twojéj nie wzgardzi.
A jako Ezaiasz o tym Panie dobrotliwym, łaska- Esa.59.
wym i miłosiernym świadczy témi słowy: Nie skróciła się ręka Pańska, aby nie mogła zbawić; a nie obciążone jest ucho jego, aby nie miał wysłuchać. A tak, nędzny nieboraczku, gdy już taką wiarę mocną ugruntujesz w sobie o tym Panu swoim,

http://rcin.org.pl

już możesz pewnie a nieomylnie ist być z onych istotnych a nieodmiennych obietnic jego, iżci już są odpuszczone do końca i te wszystkie grzechy twoje.

A za tém odpuszczeniem grzechów twoich, jeśli chcesz jeszcze wiedzieć, czego w tém dostajesz? A to dostąpiłeś a dostałeś tych darów wielkich od Pana swojego. Naprzód że cię już wydarł z śmierci a z upadku wiecznego, wydarł cię z mocy szatańskiéj, wydarł cię z onych srogich a surowych dekretów swoich, a nad to wszystko, rozszerzył już wszystkie błogosławieństwa swoje święte nad tobą, nędznym a mizernym robaczkiem swoim. A gdy się to już wszystko a wszystko nad tobą wypełni, jakoż się tu nie masz prawdziwie rozmiłować tego Pana a dobrodzieja swego, za takowe dary i upominki, któremi cię uczcił, uważył, oślachcił i udarował? A jakoż też serce twoje, które było drzewiéj frasunkiem i rozmaitém więzieniem natenczas, gdyś był w opiece szatańskiéj zjęte, nie ma się rozradować i rozweselić z takich wdzięcznych upominków, wyższéj tobie wykonterfetowanych, od Pana Boga twego wziętych. O błogosławiony to każdy człowiek, jako mówi Dawid Prorok Boży, któremu odpuszczone są nieprawości, a których są grzechy pokryte. Błogosławiony a szczęśliwy to jest mąż, któremu Pan nie poczyta grzechu, a nie masz zdrady w duchu jego. O błogosławiony ten, który czuje a strzeże szat swoich, aby nago nie chodził, by nie widziano nieuczciwości jego.

Psal. 31.

Apoc. 16. Mat. 14. Luc. 12. 2. Pet. 3

http://rcin.org.pl

O Panie Boże wszechmogący, o Ojcze mój miło- Jos. Wer.
ściwy, wejrzysz na mię nędzniczka swojego z wiel-
możności majestatu Bóstwa twego Świętego, a racz
być miłościwym Bogiem i Ojcem mnie nędznemu
a występnemu synaczkowi swojemu, i racz mi tę
dać moc, mój ws echmocny Panie, z łaski twéj świę-
téj, żebym ja wszystkie członki i siły ciała i du-
szy mojéj ku czci i chwale twojéj ściągał, prze-
bijając ciało moje świętą bojaźnią twoją, i mocno
się dzierząc przykazania twojego świętego, żebym
cię na wieki mógł chwalić i błogosławić.

CZWARTĄ RZECZ A OSTATNIĄ BACZYĆ MAMY, W KTÓRÉJ OBACZYMY, JAKO SIĘ MAMY ZACHOWAĆ PO SPOWIEDZI.

Wszystkie Pisma Święte na to się zgadzają, iż
zbawienie a usprawiedliwienie człowieka każdego
nizkąd inąd nam nie przychodzi, jedno z mocnéj a
statecznéj wiary naszéj, którą mamy zdawna do
Boga Ojca swego, jeszcze w oném zaślubieniu je-
go, które nam mocno uiścił, i Boskiemi obietnicami
swemi zaślubić raczył; iż nam miał zesłać onego Gen. 3.
prawego Messyasza a jedynego Synaczka swojego,
który nas miał zbawionemi za się uczynić, a oczy-
ścić nas od pierworodnego grzechu naszego, i od Job. 14 et 15.
przeklęstwa naszego, w którém się ustawicznie ro- Psal. 50
dzimy, i przypada na nas *successive* z jednego na Rom. 5.
drugiego, jeszcze jakoż z onych przestępnych przod-
ków naszych. A ta wiara, tak jako Paweł Ś. pi- 1. Cor.
sze, i insze się Pisma o téj wierze tak nieomyl- 13.

http://rcin.org.pl

nie zgadzają, iż jeśli przy niéj nie będzie prawéj chuci a prawéj serdecznéj miłości, już ostygła a oziębła jest, a nic nie płatna przed majestatem Pań-
Dan. 13. skim, a jest prawie nie inaksza, jako Pismo poświadcza, jedno jako miedziany brzęk, który tylko iż słuch podawa do uszu naszych, a żadnego nam inszego pożytku nie przynosi. Gdyż nie dosyć na tym rzec: wierzę w Boga, a nie miłować go jako Ojca i dobrodzieja swego, ani czynić woléj świę-
Jacob 2. téj jego, tedyć to umie i diabeł, jako Jakób Ś. o tym świadectwo wydaje pięknemi a jaśnie szerokimi wywody. Także też wierzyć temu, iż Pan Bóg z niewymównéj łaski a obietnic swoich, za rozgrzeszeniem kapłańskiém odpuszczać nam prawdziwie raczy wszystkie nieprawości nasze, a my znowu przed się będziemy się narzać w kałuży sprośnych grzechów naszych, niechcąc się polepszyć i pohamować od nałogów szkaradnych, któremi Pana a dobrodzieja swego obrażamy, tudzież też i bliźniego swego oszukiwamy, i inszemi niezliczonemi grzechami się paramy: tedy takowa wiara nasza bez uczynków, umarła jest sama w sobie, i na porządechmy ją pogrzebli. Ale chcemyli wiarę naszą znowu w nas wskrzesić, potrzeba jest, abyśmy stare nałogi na stronę zarzucili, sprosnych grzechów się strzegli, a więcéj się ich nie dopuszczali, a Pana, jako dobrodzieja swego, ni w czém więcéj nie gniewali; ponieważ cię już i Pan twój upewnił i przestrzegł Boskiemi usty swojemi, co i przez

http://rcin.org.pl

Kapłana sługę swego, któremu zasługi dobrodziej- Joan. 20
stwa swego użyczył, używać raczy przy odpusz-
czeniu grzechów témi słowy: Idź, a już więcéj nie Joan. 8
grzesz. Też trzeba czynić dosyć żalem, iżeś tak
dobrotliwego Pana swego rozgniewał, chceszli abyś
u Pana Boga nie został w wzgardzie, jako Dawid
Prorok Boży o tym Panie świadectwo wydaje témi Psal. 50
słowy: O mój miły Panie, jest u ciebie, Pana mo-
jego, ofiarą wielką duch sfrasowany, tudzież też
serce skruszone i upokorzone nie jest u ciebie
wzgardzone. O czém też mamy jasny dowód Pisma Ś.
i u Ezaiasza błogosławionego, gdzie témi słowy o
Panie swym ogłasza: Albowiem to, mówi, wysoki Isa. 57.
i powyższony, który mieszka w wieczności, i święte
imię jego na wysokości, i w świętym przebywają-
cy, i skruszonym i pokornym duchem, aby ożywił
ducha pokornych i ożywił serce skruszonych. A
na drugiém miejscu mówi: Duch Pański nademną, Isa. 61.
przeto iż mię Pan pomazał; posłał mię, abym zwia-
stował cichym, abym leczył te, którzy skruszonego
są serca, dając im koronę za popiół, oleju radości
za łkanie, płaszcz chwały za ducha frasunku. Także
też jeszcze Pan opowiadać się raczy przez tegoż
Izaiasza: Ale na kogoż ja wejrzę, jedno na ubożuch-
nego i skruszonego na duchu, i na tego, który
drzy przed mowami memi.

Do tego trzeba też gniew bliźniemu odpuścić,
jako cię Pan a zbawiciel twój przestrzedz raczył, Mat. 6.
Boskiemi usty swemi mówiąc: Jeśli wy będziecie

http://rcin.org.pl

odpuszczać grzechy albo przewiny ich, odpuści i wam też Ojciec wasz niebieski występki wasze. Ale gdziebyście wy więc nie odpuszczali ludziom, ani Ojciec wasz odpuści wam grzechów waszych. A nie raz tego czynić masz, ale zawżdy, jako tego masz jasny dowód z Pisma Świętego, gdzie Piotr Ś. przystąpiwszy do Pana swojego, dowiadu-
Mat.18. jąc się ustnie u niego témi słowy tego: Panie, ilekroć zgrzeszy przeciwko mnie brat mój, a mam mu odpuścić, czyli aż do siedmiu razów? Rzekł mu Pan Jezus: Nie powiadamci, żeby do siedmiu razów, ale aż do siedemdziesiątego i siódmego razu. Także też i u Marka Ś. mamy, gdzie też Pan
Mar.11. i dobrodziéj twój upominać cię raczy témi słowy: Gdy staniecie na modlitwę, odpuśćcie, jeśli co macie przeciwko komu, aby i Ojciec wasz, który w niebiesiech jest, odpuścił wam grzechy wasze.
Luc.17. I jeszcze u Łukasza Ś. tenże Pan twój przydał ci naukę do tego, mówiąc: Zgrzeszy-li przeciwko tobie brat twój, szukaj go; a będzieli tego żałował, odpuść mu. A jeśliby siedm kroć przez jeden dzień zgrzeszył przeciwko tobie, i siedm kroć jednego dnia nawrócilby się ku tobie, mówiąc: Żal mi tego: odpuść mu. Nadto jeszcze powiedzieć raczył:
Luc. 6. Odpuszczajcie, a będzie wam odpuszczono.

Też masz się z bratem pojednać: jako cię też
Mat. 5. do tego wiedzie Pan twój témi słowy: Gdy po-
Job.42. niesiesz dar twój do ołtarza, a w tymbyć przyszło
Malach 2. na pamięć, że twój brat ma nieco przeciwko to-

http://rcin.org.pl

bie, zostawiwszy on dar twój tamże przed ołtarzem, wróć się i przejednaj sobie drzewiéj brata twego, a potém zaś przyjdziesz i ofiarujesz dar twój.

Masz też z bratem twym w miłości trwać: jako cię Pan do tego wiedzie, mówiąc: Daję wam nowe przykazanie, abyście się zobopolnie miłowali jeden drugiego; jakom ja was miłował, abyście się i wy tak miłowali społecznie. Potémci poznają wszyscy, żeście są prawdziwemi sługami mojemi, będziecieli mieć jeden ku drugiému społeczną miłość. I na drugiém miejscu: To jest przykazanie moje, abyście się społecznie miłowali, tak jakom ja was miłował. Większéj miłości nad tę nikt nie ma, żeby kto położył żywot swój za przyjaciele swoje. A u Mateusza się Ś. opowiadać raczy: Każdy, który się gniewa na brata swego, winien a godzien sądu. Także też i Jan Ś. w tém cię przestrzega, mówiąc témi słowy: Albowiem to jest zwiastowanie, któreście słyszeli od początku, abyście się zobopolnie miłowali, nie jako Kaim, który był z czarta i zabił brata swego. I daléj powiada w tymże liście: Kto nie miłuje brata swego, ten trwa w śmierci; każdy, który nie najżrzy brata swego, mężobójca jest. I jeszcze: Synaczkowie moi, nie miłujmy słowem tylko, albo językiem, ale skutkiem i prawdziwie. A Paweł Ś. tak uczy: Niech będzie miłość bez obłudności. Także też na drugiém miejscu upomina: Gniewajcie się a nie grzesz-

Joan. 13.

1. Joan. 2 et 3.

Joan. 15.

Mat. 5.

http://rcin.org.pl

cie. Słońce niech nie zachodzi na rozgniewanie wasze.

Trzeba też jeszcze ktemu źle nabyte wrócić: jakoć, naprzykład, uczynił mąż on, imieniem Zacheusz, ktory był przełożony nad Celniki, ten do Pana zawołał, w domu swoim go mając, będąc zjęty
Luc. 19. sercem skruszoném: Panie, oto połowicę dobra mojego daję ubogim, a jeślim kogo w czém oszukał, nagradzam czworako. A słusznie to uczynił, po-
Aug. dicit ut habetur de regula juvis. nieważ też poczynał według powieści Augustyna Ś. i prawa pospolitego: Iż grzech takowy nie bywa odpuszczon, aże wziątek niesprawiedliwy drzewiéj będzie przywrócon. Także też trzeba jeszcze martwić ciało swe postem, a to przykładem samego
Mat. 4. et 9. Acto. 13. 1. Cor. 6 et 11. Tob. 12. Dan. 9. Mat. 1. et 21, Mat. 9. Syna Bożego, Apostołów, i innych Ojców Świętych w Kościele Bożym, do czasów naszych statecznie zachowany. Jako to i Anioł Tobiaszowi post zaleca, i jako za tajemnicę z nieba powiedział témi słowy: Dobra jest modlitwa z postem. Czego potwierdza i sam Pan Chrystus Boskiémi usty swojemi: Iż wszystko złe nie bywa prędzéj z człowieka wykorzenione, jako przez modlitwę i post. Którego postu masz używać tym sposobem, jakoć Pan twój naukę dał, mówiąc: Gdy pościcie, nie bądźcież jako ludzie pokryci kwaśnéj twarzy, boć oni marszczą a zasępiają oblicza swoje, aby byli widziani że to poszczą. Zaprawdę powiadam wam, żeć wzięli zapłatę swoją. Ale gdy ty pościsz, ugłaszcz olejkiem głowę twoją, a umyj oblicze twoje, byś

http://rcin.org.pl

się ludziom nie zdał pościć, ale Ojcu twojemu, który w skrytości jest, a ten Ojciec twój, który widzi w skrytości, odpłaci to.

Masz też jałmużnę dawać, bo jałmużna ma takie zalecenie od Pana Boga: Iż jako woda gasi ogień, Eccl. 3. 4. et 29. tak też z duszy bywają grzechy zgładzone przez jałmużnę. I błogosławiony taki mąż każdy (jako o tém Dawid świadczy), który wyrozumie niedostatecznemu i ubogiemu: albowiem we zły dzień wyswobodzi go Pan Bóg. A jako na on czas Daniel Dan. 4 Prorok Boży Króla Nabuchodonozora upominał, aby jałmużnami swe grzechy zmywał, tak i ciebie teraz wiedzie do tego témi słowy: Grzechy twoje jałmużną odkupuj, a nieprawość twoją litościami nad ubogimi. Także też i Anioł Tobiaszowi jałmużnę zalecając mówi: Jałmużna lepsza, niżli skarby Tob. 12 złota chować. Albowiem jałmużna od śmierci wybawia, a ta jest, która oczyścia grzechy, a czyni, że człowiek najdzie miłosierdzie i żywot wieczny. A Pan Chrystus Syn Boga żywego króciuchnémi Mat. 5. cię słowy przestrzegł, mówiąc: Błogosławieni miłosierni, bo też i sami miłosierdzia dostaną. Przeciwko tym wszystkim rzeczom nie mniejszéj jest wagi modlitwa nabożna, któréj masz zawżdy użyTob. 12. wać, jako cię też Pan twój Boskiemi usty swemi Psal. 4. et 114. upewnił, mówiąc: Wszystko, o cokolwiek modląc udit. 5. Rom J. się prosicie, wierzcie, iż otrzymacie, tedy się wam 12. stanie. A na drugiém miejscu mówić raczy: O co- Mar. 11 Joan. kolwiek będziecie prosić Ojca w imię moje, to 14.

http://rcin.org.pl

uczynię, aby był osławion Ojciec w Synie. I je-
Joan. 15. szcze: Jeśli czego prosić będziecie w imię moje, to
Joan. 16. uczynię. Nad to opowiadać się raczy: Proście a
weźmiecie, aby radość wasza była zupełna.

Naostatek masz swe ciało dręczyć, jako Apo-
stoł Paweł Ś. nas w tém przestrzega, mówiąc té-
Rom. 6. mi słowy: Niechże tedy już nie króluje grzech
w waszém ciele śmiertelném, byście mieli posłusz-
ni być żądościom jego. A na drugiém miejscu tak
Tom. 8. pisze: Bracia, jesteśmy powinni nie ciału, żebyśmy
według ciała żyli; bo jeśli będziecie żyć według
ciała, zemrzecie; ale będziecieli duchem sprawy
1. Pet. 2. cielesne morzyli, tedy żyć będziecie. Także też i
Piotr Ś. nas upomina, mówiąc: Namilejsi, proszę
was, jako przychodniów i pielgrzymów, abyście
się wściągali namiętności cielesnych, które woju-
ją przeciwko duszy, mając obcowanie wasze mię-
dzy pogany dobre. A krótko mówiąc, trzeba
Mat. 5. czynić owoce, godne pokuty świętéj: poprze-
Luc. 3. stawszy źle czynić, trzeba na to miejsce dobrze
czynić, a żywot swój w lepszy odmienić, a poka-
rać w sobie to żalem, skruchą, płaczem, udręcze-
niem ciała, i innemi pobożnemi sprawami, coś prze-
ciwko Panu Bogu wykroczył, któryć gniew swój
już odpuścił za rozgrzeszeniem kapłańskiém, i w ła-
skę cię swoją przyjął, aleć jeszcze karanie do-
czesne zostawił; bo jako żadnego dobrego uczynku
bez odpłaty, tak też żadnego grzechu nie odpu-
3 Reg. szcza bez karania. Jako się to jawnie okazało i

http://rcin.org.pl

w pierwszych rodzicach naszych, których acz Bóg nie potępił dla przestępstwa ich, acz je w łaskę przyjął, a wszakoż im nie odpuścił srogiego karania doczesnego, które i my ich potomkowie do tych czasów na sobie nosić musimy. Także też, czego masz jasny dowód i przykład z Pisma Ś. iż Pan Bóg acz był ludu Żydowskiemu na przyczynę Mojżeszową grzechy odpuścił, a wszakoż nie wypuścił ich z tego karania, iż żaden z onych, okrom dwóch (to jest, Kaleba syna Jeffonowego, i Jozue syna Nun), nie oglądali ziemi obiecanéj, ale wszyscy pomarli na puszczy; i owszem samemu Mojżeszowi, tak wiernemu słudze swemu, przez niedowiarstwo jego, nie dopuścił takoż wnijść do ziemi obiecanéj, dla któréj był Mojżesz wielkie prace podjął. Toż i Dawida potkało, gdy się przed Natanem Prorokiem uznał ze złości swojéj, i spowiadał się z grzechu swego, mówiąc: Znamci, żem zgrzeszył Panu. I wziął wnet od Proroka rozgrzeszenie, ale nie bez pokuty; bo mu tak Prorok powiedział: Pan Bóg też już, iżeś się wznał, przeniósł albo odpuścił grzechy twoje, a wszakoż iżeś uczynił, aby nieprzyjaciele Boży bluźnili imię Pańskie, dla tego syn, któryć się narodził, śmiercią umrze. A gdyż to Pan Bóg zawżdy zwykł czynić, że każdego występnego karze tém doczesném karaniem, a nie zgoła mu wszystkiego odpuszcza, tedyć petrzeba każdemu człowiekowi chrześcijańskiemu w tém poczuwać i temu zabiegać, jakoby

Num. 14.

1. Reg. 12.

http://rcin.org.pl

po spowiedzi trzeźwie, sprawiedliwie i pobożnie żył na tym świecie. Jako nas do tego wiedzie i
Rom. 6. Paweł Ś. pisząc na on czas do Rzymianów i do
Tit. 2. Tytusa, gdzie tak mówi témi słowy: Iż ukazała się nam zbawienia łaska Pana Boga i zbawiciela naszego wszystkim ludziom, ucząc nas tego, abyśmy odrzekłszy się niepobożności i pożądliwości świata tego, trzeźwie, sprawiedliwie i pobożnie żyli w niniejszym wieku, oczekiwając błogosławionéj nadziei i przyjścia chwały wielkiego Boga i zbawiciela naszego Jezusa Chrystusa, który się wydał sam za nas, aby nas odkupił od wszelkiéj nieprawości i oczyścił sobie lud przyjemny, któryby naśladował dobrych uczynków.

Ostatni a najwyższy stopień jest, stateczność i trwałość, a toć jest grunt i koniec wszystkiego, jako cię Pan twój upewnić raczył słowy swojémi
Mat. 10 et 24. u Mateusza Ś. mówiąc: Nie ten, który pocznie, ale który zetrwa aż do końca, ten zbawion będzie. Nie dosyć tylko teraz żywota polepszyć: inaczéj nic nie pomoże Spowiedź. Albowiem jako Piotr Ś.
2. Pet. 2. pisze témi słowy: Lepiéj było nigdy nie poznać drogi sprawiedliwości, niżli poznawszy, cofnąć się nazad od tego przykazania świętego, które tobie jest dane od niego. A jako też Jakób Ś. Apostoł
Jacob. 1. Pana Chrystusow, takowych wymalował w liście swym, pisząc: Człowiek dwojakiego serca, niestateczny jest we wszech drogach swoich. A Mędrzec
Eccl. 2. o takowym powiada: Że biedny a mizerny świat

http://rcin.org.pl

takiego każdego człowieka, który jest dwojakiego serca. A prawdziwie się to dzieje, bowiem te wszystkie dobrodziejstwa, których ci Pan a dobrodziéj twój użyczył, za rozgrzeszeniem kapłańskiém, za nic nie będą stały, jeśli się do pierwszych złości twoich nawrócisz, jako wieprz do kaliniska, a pies do plugastwa swego. O czém Pan przez Proroka powiedzieć raczył: Jeśli sprawiedliwy sprawiedliwości swojéj odstąpi, a będzie czynił niepraWość, według wszech obrzydności, które zwykł czynić niepobożny, wszystkich dobrych uczynków jego, które drzewiéj czynił, zapamiętam: A jeśli też niepobożny dróg swoich i nieprawości poprzestanie, wszystkich nieprawości jego, którekolwiek czynił, pomnieć nie będę. A Pan Chrystus u Łukasza Ś. mówi: Gdy duch nieczysty wynijdzie od człowieka, chodzi po miejscach suchych, szukając odpocznienia, a gdy go nie najdzie, tak mówi sam z sobą: Wrócę się ja do domu mego, skądem wyszedł. A gdy tam przyjdzie gi miotłami ochędożony, i odszedłszy weźmie z sobą siedm duchów gorszych, niżli sam jest, i wszedłszy mieszkają tam, i stają się poślednie rzeczy człowieka onego gorsze, niżeli pierwsze. O nieszczęsnaż to dusza zaprawdę każda taka, która tych gości dostanie. A tak ty, marny nieboraczku, wziąwszy już Pana Boga na pomoc, ochędoż przybytek sumnienia swego przez pokutę, która trzech rzeczy oto potrzebuje, jakomci szeroko drzewiéj wywiódł.

Prover. 26. Eccle. 34. 2. Pel. 2. Ezech. 18. Luc. 11.

http://rcin.org.pl

Deut. 4. Joel. 1. Luc. 7 Eccle. 21. Apoc. 2. Levit. 1 6 Prover. 28. Jacob. 5. Joan 1. Mar. 3. 5. Luc. 3, 5 et 19. Joan 9. 1. Cor. 11. Luc. 11.

Naprzód skruchy: to jest, żebyśmy prawdziwie za grzechy żałowali, a na potém żywota poleprszyć wolą mieli. Wtóre: Spowiedzi, abyśmy wszystkie grzechy, któreśmy za pilném rozmyślaniem wspamiętać mogli, przed Kapłanem, cale, prawdziwie i żałobliwie powiedzieli, i rozgrzeszenia prosili. Trzecie: dosyć uczynienia, żebyśmy pokutę, którą Kapłan naznaczy, wypełnili, a bliźnim naszym szkody albo krzywdy uczynione nagrodzili. A po takowém ochędożeniu, strzeż pilnie tego radzić, jako cię to i sam Pan przestrzega u Łukasza Świętego, aby się nie posilił na cię znowu on nieprzyjaciel twój szatan z wojskiem swojém, aby za się nie posiadł tego ochędożonego przybytku twego. Albowiem, jako Pan powiada w témże Kapitulum u Łukasza Ś: Iżby były czasy twoje pośledniejsze gorsze, a niżli pierwsze. Ale kiedy tak odpędzisz to ślepe, nieme, a głuche diabelstwo od siebie, mocą Pana swego przez pokutę i Spowiedź świętą, tedy prawdziwie się to stanie, co Jan Ś. pisze témi słowy: Będziemyli się spowiadać grzechów naszych, jest ci wierny i sprawiedliwy, żeć nam odpuści grzechy nasze i oczyści nas od wszelakich nieprawości. Za którém oczyszczeniem wszelkich nieprawości twoich, domiejści cię ten Pan a dobrodziéj twój onéj wiecznéj dzierżawy niebieskiego Hieruzalem, gdzie użyjesz takowéj rozkoszy i radości, któréj żaden z Książąt tego świata nie poznał, ale takowéj użyjesz, jako jest napisano u

http://rcin.org.pl

Ezajasza i Pawła Świętego, któréj oko nie widziało, Esa.64. ucho nie słyszało, ani w serce człowiecze nie 1. Cor. wstąpiło, co tobie Pan Bóg twój nagotował, jeśli 2. go będziesz wiernie miłował, a więcéj go nie będziesz gniewał rozmaitemi szkaradnemi grzechami twoimi, bo do tego rozkosznego a radośnego Hie- Apoc. ruzalem nie wnijdzie nic plugawego. 21.

O wszechmogący nasz miły Panie, podajże Ty z łaski swéj świętéj podparcie serca i myśli temu Jose. nędznemu człowieczeństwu naszemu, abyśmy się Were. starali o takie przyprawy i o takie stroje w nędznych duszach naszych, jakoby nie była zamknięta przed nami do tego Hieruzalem niebieskiego ta Apoc. święta fórtka twoja, ale żebyśmy mogli być godni 21. słyszeć miłościwego głosu takiego twego: Oto już, moi mili synaczkowie, gdyżeście mnie mocnie uwierzyli Panu swemu, i potwierdziliście tę wiarę pobożnemi sprawami swojemi, i położyliście mocną nadzieję w sobie o miłosierdziu mojém, już wam grzechy wasze będą odpuszczone, i już was wezmę na opiekę swoją, jako wierne a powolne dziatki swoje. Dajże nam to, nasz wszechmocny Panie Jezu Chryste, z łaski a z miłosierdzia swego świętego, który żyjesz i królujesz z Bogiem Ojcem w jedności Ducha Świętego, tejże istności i przemożności, na wieki wieków. Amen.

http://rcin.org.pl

http://rcin.org.pl

KAZANIE

PRZY PRZYJMOWANIU ŚWIĄTOŚCI

MAŁŻEŃSTWA,

UCZYNIONE PRZEZ

KSIĘDZA JÓZEFA WERESZCZYŃSKIEGO

Z WERESZCZYNA,

Z PRZEJRZENIA BOŻEGO OPATA SIECIECHOWSKIEGO.

Ephe: 5.

Sakrament ten wielki jest.

W KRAKOWIE,

W DRUKARNIEY ANDRZEIA PIOTRKOWCZYKA.

ROKU PAŃSKIEGO 1585.

http://rcin.org.pl

NA KLEJNOT STARODAWNY JASTRZĘBIEC.

Powiem króciuchno, nie bawiąc się słowy,
Iż tego Krzyża także i Podkowy:
Dostawszy męstwem a wielką ochotą,
Upstrzono potym tak ozdobnie cnotą:
Iże odmienić już glańcu nie może,
Bo jest nabyty w imię twe, mój Boże.
Prze coś osadził to potomstwem jego,
Każdy kraj znacznie Królestwa Polskiego.

—

http://rcin.org.pl

URODZONEMU PANU STANISŁAWOWI PIOTROWSKIEMU Z SIESTRZYKOWA, PODSTAROŚCIEMU ŁUCKIEMU, etc.

JOZEF WERESZCZYŃSKI Z WERESZCZYNA,

Z PRZEJRZENIA BOŻEGO OPAT SIECIECHOWSKI, ŁASKI I WSZELAKICH SZCZĘŚLIWOŚCI WIERNIE ŻĄDA.

Miedzy inszemi zdrowemi naukami ludzi zacnych, których tak Grecya, jako i Latium, mnogo wychowała, mnie wielce łaskawy Panie Piotrowski, tę jednę niepośledniejszą nam ku przespieczniejszemu życiu za osobliwy upominek i rzecz zdrową a znamienitą, jako ja rozumieć mogę, zostawili, abyśmy większe zawsze staranie czynili o zatrzymawaniu starych, znajomych, i zwykłych sobie przyjacioł; a niżli o nabywaniu a zjednaniu nowych. Albowiem w tym nie zawsze jednako może się nam dobrze powodzić, gdyż ludzkie obyczaje są różne, skryte, tajemne, i nam trudne ku wybaczeniu. I dla tegoż pisze Ekklezyastykus w księgach swych o tym, upominając i przestrzegając każdego, temi słowy: Nie opuszczaj, prawi, przyjaciela starego, boć wszelki nowy przyjaciel równy nie będzie staremu. A według zdania Eurypidesa

Theognis, Bion, Borisstenes, ex Laertio lib. 4. cap. 7. Cicc. de amicitia.

Eccle. 9.

Euripides in Andromache.

http://rcin.org.pl

Cato Censorius apud Cic. de Amitia.

Greckiego: Nic znamienitszego być nie może, nad znajomego a dawnego przyjaciela, którego społeczność i przyjaźń raz zaczęta, a czasem i zwyczajem umocniona, nie ma być rwana ani targana. Albowiem jako nowy żeglarz, nie świadom będąc wody, często przychodzi o nieprzespieczność zdrowia swego; tak i tym trafiać się musi, który dawne zachowałe przyjacielstwo za lada przyczyną opuszczając, nowych szukają i nabywają, iż wiele na tym chramywają, a żadnego smaku, jako w winie młodym burzliwym, nie doznawają. Ja tak dobréj i pożytecznéj rady Mędrców nie upośledzając, mam na dobréj pieczy i baczeniu W. M. zachowałe i starodawne przyjacielstwo, a ni go z oczu i z serca, nie ufając młodym przyjaciołom, chcę spuścić. Tego abyś i W. M. sam, i inszy istotnie doznać mogli, jako się serce z rzeczą zgadza *(veritas enim semper sibi ipsi consona)* wiedząc też własny prawdziwéj przyjaźni obyczaj, jako Cypryan Święty pięknie napisał: iż affektu swego przyjaźnego zataić między sobą nie mogą, ale go miłym przyjaciołom i powinnym radzi pokazują, nic chęci swéj zarzystéj na sercu swym pokryć nie umiejąc, tę moję równą pracę chcę być świadkiem i ustawiczną pamiątką naszéj uprzejméj przyjaźni. Którą to pracą podjąłem był nad tym upominecz-kiem, jeszcze będąc Kanonikiem Chełmskim, w Roku 1577, mając tę wolą W. M. akt zacny Sakramentu Małżeństwa Świętego, bytnością swą ozdo-

Eccle. 9.

Cyprian. lib. de Compunctione cordis.

http://rcin.org.pl

bić: ale iżem natenczas nie mógł przybyć osobą swą do W. M. dla wielkich a gwałtownych spraw; przed się jednak starałem się o to, jakoby ta moja praca nie była daremna, ani z oną grzywną, od Pana zwierzoną, była zakopana. I dla tegoż teraz Mat. 25
to pisanie moje krótkie *de Matrimonio* ku W. M. posyłam: ktemu też aby W. M. sam tego doznawał, żebym zewsząd, podług możności méj, W. M. jako przyjacielowi mnie z dawna zachowałemu, uczynność moję i chęc wszelaką rad pokazował. Pilnie tedy proszę, tę równą pracę moją, jako od swego dawnego przyjaciela i wiernego, z łaską racz W. M. przyjąć, a pamiętnikiem być naszéj starodawnéj przyjaźni, któréj się ja pilnie zalecam. Dan z Garbatki, wsi Klasztoru Sieciechowskiego, Miesiąca Maja, dnia trzydziestego, Roku Pańskiego 1583.

---

http://rcin.org.pl

KAZANIE

PRZY PRZYJMOWANIU ŚWIĄTOŚCI

MAŁŻEŃSTWA,

Uczynione przez Księdza Józefa Wereszczyńskiego z Wereszczyna, z przejrzenia Bożego Opata Sieciechowskiego.

Bracia najmilsi i siostry! Rozumiem temu dobrze, iż żadnemu z nas nie jest ta rzecz tajemna, dla czegośmy się tu zeszli, na ten czas do tego zacnego domu, jedno abyśmy osobami naszemi ozdobili i oślachcili ten uczynek Boski, który sam Pan uczcić i oślachcić raczył, jeszcze na on czas w Raju, jako
Gen. 1. o tém pierwsze Księgi Mojżeszowe stateczną nam sprawę dają. I Chrystus Pan Syn Boga żywego, z Maryą matką swoją i z Apostoły raczył w Ka-
Joan. 2. nie Galilejskiéj być przy téj sprawie. A tak o sprawie świętéj i o Sakramencie Małżeństwa Ś. cztery rzeczy sobie na pamięć co najkróciéj może być, przywiedziemy. Jedno proszę, abyście pilności przyłożyli ku słuchaniu.

Naprzód będziemy mieć, co jest Małżeństwo Ś. i która dostojność jego.

http://rcin.org.pl

Druga: Ku któremu końcu Pan Bóg Małżeństwo postanowić raczył, a które powinowactwo jego.

Trzecia: Jako Pan Bóg gniewa się na cielesne a nieczyste ludzie, i jako się nimi brzydzi.

Czwarta: Iż Małżeństwo ma być dobrowolne, a nieponiewolne.

Napierwiéj pilnie baczmy, co jest Małżeństwo: iż Małżeństwo nic innego nie jest, jedno porządne złączenie męża i niewiasty, od Boga postanowionéj, ku zachowaniu nierozdzielnego towarzystwa między sobą, zgodnym a spólnym przyzwoleniem aż do śmierci, ku rozpłodzeniu dziatek i dla uwiarowania grzechu nieczystego.

W którém oznajmieniu, albo, jako Łacinnicy zowią *deffinitione* Małżeństwa świętego, trzy rzeczy się porządkiem zamykają. Naprzód, iż Małżeństwo jest porządne złączenie męża i niewiasty, którémi słowy daje nam rozumieć, iż takie złączenie Panu Bogu się podoba. A porządne jest rzeczone, gdy jest wola, albo zezwolenie ojca i matki, i przyjaciół, powinowatych, krewnych, i saméj dziewczki, — a z strony młodzieńca także być ma rozumiano — a to się natenczas dzieje jawnie przed obecnością Kościoła wszystkiego, jako teraz baczycie. Ale zaś którzy potajemnie się złączają, nieporządne bywa złączenie, i prawie diabelskie; a nie inaczéj być ma rozumiano, jedno psotliwość, i plugastwo sprosne; które nieporządne złączenie, jako się Panu

http://rcin.org.pl

Bogu podoba, usłyszymy w trzeciéj części tego kazania.

Przecz Małżeństwo Ś. tak zacneprzyczyna 1.

Druga rzecz w opisaniu Małżeństwa świętego, od Pana Boga ustawionego. Tu pilnie baczyć mamy, kto ten chwalebny a święty i dostojny stan i Sakrament Małżeństwa świętego postanowił? Iż nie Likurgus, nie Solon, nie Mojżesz, nie Archanioł, ani Anioł, ani żaden z Patryarchów, ani z Proroków a z Apostołów, albo z ludzi, ale święty z świętych, sam Pan Bóg Trójca Ś. Bo tak napisano w Księgach Genesis albo Rodzaju, w pierwszém i we wtórém Kapitulum: Gdy Pan Bóg w Trójcy swéj jedyny, uczynił radę o stworzeniu człowieka na wyobrażenie i podobieństwo swoje, i rzekł: Uczyńmy człowieka na wyobrażenie i podobieństwo nasze, stworzył tedy Pan Bóg człowieka z ziemi, i wlał w niego ducha żywota. Potém Pan Bóg powtóre uczynił radę w Trójcy swéj, o stworzeniu niewiasty, mówiąc: Nie jest rzecz dobra człowiekowi być samemu; uczyńmy mu towarzysza, podobnego jemu. I dopuścił Pan Bóg na Adama sen twardy; a gdy usnął, wziął jedno żebro jego, i napełnił miejsce ono ciałem, i uczynił Pan Bóg niewiastę z żebra, które był wziął z Adama, i do Adama ją przywiódł. Tam Adam rzekł: To teraz kość z kości moich, i ciało z ciała mojego. Ta będzie nazwana mężatką, iż z męża wzięta jest. A przeto opuści człowiek ojca swego i matkę, a przystanie ku żonie swéj, i będą dwoje

Gene. 1. et 2.

http://rcin.org.pl

w ciele jedném. Tamże zaraz błogosławił im Pan Bóg, i rzekł: Rośćcie a mnożcie się, i napełniajcie wszystką ziemię; które słowa, jako sam u Mateusza Ś. świadczy, to pokazują, że Małżeństwo od Pana Boga jest postanowione: A iż taki Pan ten stan i Sakrament postanowić raczył, co innego stąd baczyć mamy, jedno iż Małżeństwo święte, które cnotliwie się sprawuje, jest święty stan, i ci, którzy w nim mieszkają, są ludzie święci, czyści, Bogu mili, i Pan Bóg na nie łaskaw i one miłuje, co się nam pokazuje w wielu przykładach: w Abrahamie i w Sarze, w Izaaku i w Rebece, w Tobiaszowéj Sarze Raguelowéj, etc. Izali Pan cnotliwy, święty, może jaki nierząd miłować, albo stanowić? Zaiste nie; ale jaki, powiadają, kram, taki Pan, pospolita to. A iż Pan Bóg jest święty, czysty, dobry, prawdziwy, bez wątpienia tedy też ten stan jest święty, dobry. Oto ta jest pierwsza dostojność Małżeństwa świętego. Wtóra dostojność, iż jeszcze przed grzechem jest postanowiony. Trzecia dostojność i zacność Małżeństwa świętego, iż na uczciwém miejscu, i bardzo wesołém, to jest, w Raju.

Mat. 19. Gen. 27. Idem. Idem.

A nie tylko Pan Bóg Małżeństwo ustanowił, ale też (jako święte Koncylium Trydentskie pokazało) przydał mu wieczny i nigdy nierozwiązany węzeł. Albowiem mówił Zbawiciel: Co Bóg złączył, człowiek tego niech nie rozłącza. Co też i z drugiego świadectwa Pana Chrystusowego łatwie się to do-

Małżeństwo wieczny jest węzeł. Concil. Trid. sess. 24.

http://rcin.org.pl

Mat. 19. Rozwód Sakramentu nie psuje. Mat. 19. Mar. 10. Luc. 16. związkę małżeńską sama tylko śmierć targa. 1. Cor. 7.

wiedzie, iż związka Małżeństwa żadnym rozwodem rozwiązana być nie może. Bo jeśliby po rozwodzie niewiasta od posłuszeństwa męża swego wolna była, tedyby się jéj bez wszelakiego cudzołóztwa godziło pojąć męża inszego. A jednak Pan Bóg jaśnie powiada, że każdy cudzołoży, który żonę swą opuszcza, a drugą pojmuje. Jasna tedy rzecz jest, iże związka Małżeństwa samą tylko śmiercią, a nie czém inném rozwiązana być może. Co też Apostoł potwierdza, kiedy mówi: Niewiasta poddana jest zakonowi (to jest posłuszeństwu męża) tak długo, jako mąż jéj żywie; a jeśliby umarł mąż jéj, wyzwolona jest od zakonu; kogo chce, niechaj pojmie, tylko w Panie Bodze. I zasię: Tym, którzy są w Małżeństwie, przykazuję, nie ja, ale Pan, aby żona od męża nie odchodziła; a jeśliby odeszła, aby za mąż nie chodziła, albo żeby się z mężem pojednała. I tak dał to Apostoł Ś. na wybór niewieście, któraby za słuszną przyczyną opuściła męża, iżeby albo za mąż nie chodziła, albo się z mężem swoim zjednała. Albowiem Kościoł Święty, ani mężowi, ani żonie tego nie dopuszcza, żeby jeden od drugiego bez wielkiéj przyczyny odejść mógł.

DRUGĄ RZECZ WEŹMIEMY I OBACZYMY, KU KTÓREMU KOŃCU TEN STAN ŚWIĘTY I SAKRAMENT PAN BÓG POSTANOWIĆ RACZYŁ, A KTÓRE POWINOWACTWO JEST JEGO.

Sakrament Małżeństwa.

Ten stan Małżeństwa Ś. i Sakrament Pan Bóg postanowić raczył, nie dla czego inszego, jedno

http://rcin.org.pl

ku spłodzeniu dziatek i ku uchronieniu a uwiarowaniu grzechu nieczystego, to się godzi obaczyć z oznajmienia Małżeństwa. Pierwszy koniec i urząd przed grzechem po stworzeniu męża i niewiasty włożył na nie Pan Bóg, mówiąc do nich: Rość-cie a mnożcie się, a napełniajcie wszystką ziemię. Drugi koniec jest potomkom lekarstwo, jako Paweł Święty powiada, pisząc do Koryntów: Dobra rzecz jest człowiekowi nie dotykać się niewiasty; a wszakoż dla uchronienia sprosnego i plugawego grzechu, każdy niech ma żonę swoję, i każda też niechaj ma męża swego. Przeto powinowactwa Małżeństwa te są, które opisał Paweł Ś. do Ephezów, mówiąc: Mężowie, miłujcie żony wasze, jako i Chrystus umiłował Kościoł, i samego siebie wydał zań. Aby go poświęcił, oczyściając omyciem wody przez słowo. Aby go sobie stawił chwalebnym Kościołem, któryby nie miał zmazy albo zmarsku, albo cokolwiek takowego, ale iżby był święty i okrom przygany. Także mężowie mają miłować żony swoje, jako swoje ciała własne; kto miłuje żonę swoją, sam siebie miłuje. Albowiem nigdy żaden swego własnego ciała nie miał w nienawiści, ale je karmi i żywi, tak jako i Pan Chrystus Kościoł swój, albowiem jesteśmy członkami jednego ciała, z ciała jego i z kości jego. I dla tego opuści człowiek ojca i matkę swoję, a przystanie do żony swéj, i będą dwa w jedném ciele. I tamże dokłada Paweł Ś. mówiąc: Wielki to jest Sakra-

Żeństwa Ś. Pan Bóg dla czego postanowić raczył, a która powinność jego. Gene. 7 1. Cor. 7.

Powinność męża. Ephes. 5.

1. Moj. 2. Mat. 10 Mar. 10. 1. Cor. 6.

Małżeń-

http://rcin.org.pl

stwo prawdziwie jest światłością, Pan Chrystus jest oblubieniec a Kościoł jego jest oblubienicą.

ment, ale to, powiadam, w Chrystusie i w Kościele. W Panie Chrystusie, albowiem znaczy jedność natury Boskiéj i człowieczéj, która jest nierozdzielna. W Kościele zaś, albowiem Pan Chrystus oblubieniec, a Kościoł oblubienicą jego. Pan Chrystus jest głową Kościoła, a ten Kościoł jest zupełném ciałem i członkami jego. I jeszcze na drugiém miejscu Paweł Ś. pisze: Mężowie, miłujcie żony swoje, ani się srożcie przeciwko nim, wiedząc to, iż żony nie są podnożami, ani niewolnicami mężów swych, jako nie są przedniejszemi w rozkazaniu nad męże swe. Co się stąd pokazać może, iże Pan Bóg stworzył niewiastę nie z głowy, ale z kości téj, którą z boku i z pośrzodku wyjął, chcąc to mieć, aby nie były rzędziochami. Jako i Apostoł Paweł Ś. o tém napisał: Nauczać niewieście nie dopuszczam, ani żeby miała panem być nad mężem. I Asculanus napisał: Nie podoba mi się ten dom, w którym, kiedy kokosz gdacze, kur milczy. Nie z nogi też stworzone są, aby nie były w małéj ważności u mężów. Gdyż i Piotr Ś. naucza męże, aby oni z żonami społem mieszkając, wyrządzali im cześć, jako to mdlejszemu naczyniu niewieściemu. Stworzone tedy są niewiasty w śrzodku, w mierze: nie jako pani, nie jako też sługa; ale śrzodek to jest, jako wierny, miły towarzysz. A wszakoż dobra małżonka słusznie może być mianowana panią domu i matką czeladną, rodzicielką dziatek, z któréj dziatki, w twojéj majętności po tobie pozostá-

Colos. 3.
1. Pet. 3.
1. Tim. 2.
Asculanus.
Genes. 3.
Małżonka dobra a poczciwa,

http://rcin.org.pl

wszy, ciebie wspominać, Pana Boga prosząc, imię twoje na potomstwo długie od narodu do narodu odniosą. A iż to jeszcze przydam: kto nie ma żony, jakoby na świecie nie był. Pamiątki po sobie mieć nie może, gdy synów własnych, ani pokolenia a potomstwa postanowić nie może. Dom, herby, familia zginąć a zejść musi, kto żony nie ma. By też najbogatszym był, nic nie ma swego, bo nic nie ma swobodnego a wolnego od nieprzyjaźni, nie ma komu tego zwierzyć, nie ma komu po śmierci tego pozostawić, na wszém opuszczony i osierociały; czeladź zewsząd kradnie, towarzysze oszukiwają, krewni a powinowaci nie do końca przyjaciele; a jeśli którzy są, na puściznę czekają, słuchając, rychłoli zastękasz, radziby rzekli, Boże mu bądź miłościw co najrychléj.

może być słusznie nazywana panią domu i matką czeladną.

Za się powinowactwa białychgłów, które w Małżeństwo wstępują, są te: Naprzód, aby były poddane mężom, pod którą poddaność poddał Pan Bóg Ewę Adamowi, mówiąc do niéj: Pod mocą męża będziesz, a on będzie tobie Panem. Jako też i Apostoł Paweł Ś. do Ephezów pisząc, tak uczy: Żony bądźcie poddane mężom, jako Panu. Albowiem mąż jest głową żony, jako i Chrystus jest głową Kościoła swego. A tak jako Kościoł poddany Chrystusowi, tak też żony swym mężom niech będą we wszém poddane. A do Kolossensów Paweł Ś. tak pisze: Żony, bądźcie poddane swoim mężom, jako przystoi w Panie Bodze. Tamże też: Mężowie,

Powinność żony. Gen. 3. Ephes. 5. 1. Cor. 11. Colos. 3.

http://rcin.org.pl

miłujcie żony swoje jako samych siebie, a żona niech ma w uczciwości męża swego. Trzecie powinowactwo jest, które Piotr Ś. wylicza, tak mó-
1. Pet. 3. wiąc: Niewiasty niechaj będą poddane mężom swoim, aby i ci, którzy nie wierzą słowu Bożemu, przez przemieszkiwanie z niewiastami swemi, bez słowa byli pozyskani, obaczając w bojaźni święte obco-
1. Pet. 3. wanie wasze. Mają też mieć żony w uczciwości męże swoje, przykładem onéj pani zacnéj Sary,
Gen. 18 która męża swego Abrahama pod czas mianowała
Cor. 11 Panem. Albowiem mąż jest głową żony swéj, i
Gen. 2. pierwéj stworzony, nie dla żony, ale żona dla niego.
I. Moj. 2 Przeto żona, gdy się przytrafi (jakoż przytrafić się w tém jarzmie musi) jaki frasunek, tedy ma męża pocieszać, usługując mu, dobréj nadziei dodawając, tusząc lepszą fortunę, a wszystko ku lepszemu obiecując, a prawie szczęście życzliwe przyrzekając. Nie ma też być świegotliwa, nie ma się po gospodach tułać, wieści a nowin nosić, nie ma próżnować, ale ustawicznie przy dziatkach a czeladzi w domu być. A ma naśladować żółwia (jako starodawna przypowieść jest), który z swojéj szazuły nie wynidzie. A jeśliby wyniść jaka potrzeba była, bez woli mężowéj niech nigdy czynić nie
1. Cor. 2. śmie. Albowiem Apostoł Ś. pisze: Żona swojém ciałem nie władnie, ale mąż. Także mąż nie władnie swém ciałem, ale żona. Niech też to na pamięci mają żony, iż dla pomocy swych, i dla męża są stworzone, jakom pierwéj rzekł. Aby pod

http://rcin.org.pl

mocą jego były. I na znak a wieczną pamiątkę tego, głów swoich okrom zakrycia jakiego nie miewają, i owszem zawżdy je przykrywają, aby nad mężami nie przewodziły. A wszakoż pod czas dla tego rady żeninéj nie wadzi słuchać; ale tym sposobem, aby Pani na wędzidła męża nie wzięła, a przewodzić nie poczęła; bo wszystkie prawa Boskie i ludzkie tego im dla ich krewkości nie pozwoliły, ale męże w rządzeniu przełożyły, wyjąwszy, iżby mąż był jaki wielki prostak, coby krup studzić nie umiał. Jako był on Nabal chłop głupi a prosty biernat, ... (*) karze Pan Bóg chorobami, niedostatkiem, hańbą i inszemi tym podobnemi złemi przygodami. Jeśli chcesz też przyczyny wiedzieć, czemu tak wiele ludzi chorych? czemu z wielkich stanów stają się ubodzy? czemu powodzi, czemu mory, czemu ognie? czemu głód, czemu nieprzyjaciel? Tedy wiedz, że Pan Bóg nie dla czego inszego jawnie pomstę swoją nad każdym takowym rozciąga, jedno dla nieczystoty. A jeślibyś temu nie wierzył, czytajże jedno sobie o tém u Jana Ś. który tak powiada: Którzy cudzołożą, ci w wielkich frasunkach i ciężkościach będą. I na drugiém miejscu mamy o tém: Kto jest cudzołożnikiem, ten dla niedostatku serca, Apoc. 2. Prover. 6.

*) Tu niedostaje dwóch kart w naszym exemplarzu, a drugiego, pomimo znoszeń się z Biblioteką Ossolińskich i innemi sławniéjszemi w kraju, niemogliśmy dostać.

http://rcin.org.pl

straci duszę swoją, zgromadza sobie lekkość i sromotę, a zelżywość jego nigdy nie będzie zgładzona. Jeśli mało na tym dowodzie macie, weźmijcie przykład z Pisma Swiętego. Czemu Pan Bóg zatopił był świat? Patrz przyczyny w Biblii, znajdziesz, iż nie dla czego inszego, jedno dla nieczystości. Czemu Pan Bóg Sodomę i Gomorę ogniem popalił? — przez nieczystość; Sychymitom co się przydało od synów Jakóbowych, jako przez nie do szczątku wytraceni i wykorzenieni są? nie dla czego innego, jedno dla zgwałcenia, które się stało przez Sychema nad panną Dyną, córką Liéj. Czemu dwadzieścia i cztery tysiące ludzi na puszczy Pan Bóg potracił? — przez nieczystość. Czemu naród wszystek Benjaminów, okrom sześciuset młodzieńców, jest wygładzony? — nie przez którą inszą przyczynę, jedno dla oszkaradzenia żony jednego Le-
2. Reg. 13. wity, z narodu Lewi. Dawid Król jako był srodze karan od Pana Boga, i poddani jego dla niego, choć byli niewinni, jawna jest historya. A no i Ammon syn Dawidów, jako sprośnie zginął od brata rodzonego? — nie dla czego inszego, jedno dla nieczystości. Także też i drugi syn jego Salomon, skoro się jedno na nierząd z niewiastami udał, tak się szkaradzie wszystek odwrócił od chwały Bożéj, iż też bogom obcym służył. I Absolon syn jego
Num. 21. trzeci jako sprosnik zginął? — nie dla czego innego
1. Cor. 10. tę pomstę na sobie odniósł, tylko dla nieczystości. Słychamy, ba i czytamy o onych przodkach na-

http://rcin.org.pl

szych, o co je wężowie ogniści kąsali, albo co Finees kapłan uczynił, i jako to wdzięcznie Pan Bóg od niego przyjął, gdy dwoje zastawszy na swawolnym grzechu, oboje mieczem ku ziemi przebił. To też czytamy, co się stało onym swawolnym synom onego świętego starego zakonu Heli Biskupa, jako wiele dla każdego z tych swawolników ludzi poginęło, i jako nad sobą pomsty brali, i jakie bywały sprawy i dokończenia ich. Ale nie tylko między Bożym ludem są takowe przykłady, ale też w historyach pogańskich, które okazują, iż wiele Królestw i Rzeczypospolitych, dla nieczystości, nie tylko się odmieniło, ale też zaginęło. Jako Grecya, albo Troja dla Heleny. Z Rzymu Królowie wygnani dla Lukrecii. Filip Macedoński Król dla nierządnéj pożądliwości jest zabity. Zginął też i Aleksander Wielki w wielkich rozkoszach. Macedończykowie zgładzeni są, gdy niektórzy oszpecili córkę gościa jednego i potém ją zabili. Które to niebezpieczeństwa widząc oni mili ojcowie starego zakonu, nie bez przyczyny o cudzołóztwo srodze karali i prawa zacne ustawiali; i jako mamy Mojżeszowe prawo w księgach Deutoronomii, aby między Izraelskiemi córkami nie była żadna niewiasta nierządna. Jako to i drzewiéj Pan Bóg w zakonie swoim to prawo ustawił: Iż jeśli mąż będzie spał z żoną drugiego, tedy niechaj oboje ukamionują, i cudzołożnika i cudzołożnicę, a zgładzić z ziemi złość. Czytaj sobie jeszcze w księgach Mojżeszo-

Pub. Virgilius ex Dicte Cretense, et Darete Phrygio. Dyon. Halicarnaseus lib. 4. antiquitat. Romanorum. Q. Curtius et Arrianus Historic. Deut. Deut. 23. Deut. 22. Deut. 27.

http://rcin.org.pl

wych o przeklęstwach Pańskich, którémi przeklina ludzie wszeteczne. Co też nie bez przyczyny upo-
Tob. 4. minał Tobiasz syna swego, aby się strzegł wszeteczeństwa szkaradego, mówiąc témi słowy do niego: Strzeż się, synu miły, od wszelakiéj sprosności.
Eccle. 41. I Salomon powiedział: Wstydajcie się patrzeć na niewiastę nierządną. W Ewangelii też Pan Chry-
Mat. 5. stus mówił: Wychodzą z serca cudzołóztwa i nierządy, które plugawią człowieka. A Paweł Ś. Apostoł często poważnémi słowy tym się grzechem bardzo brzydził; jako pisze naprzód do Galatów témi słowy: Jawne są sprawy ciała, które to są:
Gallat. 5. cudzołóztwo, nieczystość, wszeteczeństwo, niepowściągliwość. Także też i na drugiém miejscu upo-
1. Tes-sal. 4. mina Paweł Święty: To jest, prawi, wola Boża, świątobliwość wasza, iżebyście się wściągali od nieczystości. I jeszcze: Uciekajcie przed plugawo-
1. Cor. 6. ścią. I zasię: Nie mieszajcie się z nierządnemi ludź-
Ephes. 5. mi. Nad to: Nieczystota, prawi, i wszelakie plugawstwo, albo łakomstwo, niech nie będzie ani pomienione między wami. Albowiem ta bezecna psotliwość a wszeteczna miłość tak nie fortunna jest, iż porubnikowi ledwie kęs chleba zostawi, a na-
Luc. 15. wet go w wielkie ubóstwo przywiedzie. Przykład w synu onym marnotrawnym możemy obaczyć, który ono wziąwszy dział ojczysty od ojca swego, udał się do cudzéj krainy dla swéj woli a wszeteczeństwa szkaradego, przez co potém przyszedł do nędzy a bardzo ubóstwa wielkiego, że musiał

http://rcin.org.pl

wszeteczniczek z głodu potém jeść mfoto z wieprzami z koryta plugawego. Tęć sławę odnosi i do takiego kresu przychodzi każdy człowiek wszeteczny, czego nam poświadcza i Salomon témi słowy: Towarzysz nierządnych a nieczystych niewiast utraci majętność; jakoż k'rzeczy to jest, czego doznawamy po wielu ludziach, iż gdy się w którym zamnoży to bezecne wszeteczeństwo, jeśli w duchownym, albo młodzieńskim stanie, to już mi wierz, że tam rząd u takiego w domu każdego, jako w gęsim chlewie; bo cokolwiek jedno poczynie, to mu na wszystkiém nie sporo, już w komorze, już w oborze, już na polu i w stodole, tudzież też i w ogrodzie, nawet i w mieszku trwoga. A to nizkąd inąd nie pochodzi, jedno z przeklęstwa Pańskiego, które wisi nad głową człowieka każdego takiego. O czém sobie szerzéj czytaj u Mojżesza Świętego. Prover. 5. Deut. 25.

A jeśli też to wszeteczeństwo zaplunie się w stanie małżeńskim, albo jako ona stara przypowieść jednego szlachcica polskiego, iż się mitręga między nimi zamnoży, że się pan imie wojtowéj, a pani też nasypie pełen wór wojtowi, aż więc i krup czasem niedostanie do kaszy na wieczerzą; a wojt powiada, iż się mitręga żywi. Ale Bóg daj zabit z taką mitręgą, bo większa mitręga w dworze, kiedy już w pudle nie masz nic. Ale jeszczeby to była mała rzecz, gdyby jedno tém karał Pan Bóg, że nam krup nie dostanie do kaszy na wieczerzę, al-

http://rcin.org.pl

bo też że kotki nawet nie masz czém z zapieczka dla mitręgi wybawić, ale karze Pan Bóg takie sprośniki wiecznym ogniem, jeśli się nie upamiętają, a nie nawracają do Pana Chrystusa zbawiciela swego. A iżby to tak było, słuchaj jako Cor. 5. Paweł Ś. pisze do Koryntów: Ani nieczyści, ani cudzołożnicy, ani sprośnie plugawi, ani płci swojéj nieprzystojnie używający, Bożego królestwa otrzy- Aeb. 53. mać mogą. Także też i na drugiém miejscu: Nieczyste ludzie i cudzołożniki Pan Bóg sądzić będzie. A Jan Ś. mówi: Iż cząstka ich będzie w jezierze palącém siarką i smołą; to ich dziedzictwo i ta zapłata na wieki będzie.

O nieszczęsnyż to człowiek każdy, który się tém bezecném wszeteczeństwem para; lepiejby mu było na świat nigdy się nie rodzić, a niż się tam dostać. Przetoż radzę każdemu wszetecznemu człowiekowi, iż póki czas ma, aby się w czas uznał, a przestał już od tych złości swoich, a czynił godne owoce pokuty za nieprawości swoje, bo inaczéj każdy takowy wiecznie zginąć musi.

A przetoż wy wszyscy, mili rodzice, którzy je- Upomi- nanie do ro- dziców z nauką dno sobie tego życzycie, abyście pociechy radosnéj po swych dziatkach doczekali, i tych mąk piekielnych ich pozbawili, tedy się o to starajcie z pilnością, jakobyście dziatki swe w bojaźni Bożéj z młodości ich wychowali, ucząc ich woli Bożéj, przykazania jego świętego, jakoby oni za łaską Bożą cnotliwie się w stanie swoim sprawowali, przez

http://rcin.org.pl

co by się Panu Bogu naprzód, potém i ludziom dobrym mogli podobać. Nie dopuszczajcież dziatkom swym swéj woli używać; i owszem, gdzieby was po dobréj woli słuchać nie chcieli, tedy rózgą albo biczem karać ich macie, jako Pismo Święte upomina. Albowiem jeśli ty syna, albo córki twéj w młodych leciech karać nie będziesz, wierz mi, żeć się nie da karać gdy w insze strzemię wstąpi. Ale kiedy ty dziecię swe w bojaźni będziesz chował, tedy się ono ciebie będzie bało, i nie będzie śmiało rozmów próżnych czynić pokątnie.

Prover. 24. Eccle 7.

CZWARTĄ RZECZ A OSTATNIĄ MAMY OBACZYĆ IŻ MAŁŻEŃSTWO MA BYĆ DOBROWOLNE A NIE PONIEWOLNE

Mają też to rodzice mieć na baczności swojéj, jakoby córka twoja i syn twój nie byli poniewoleni ku téj świątości Małżeństwa świętego. Wiedząc, że to z dobréj woli każdego ma być, a nie poniewoli, a przeto gdy ty dziecię chcesz mieć w Małżeństwie świętém, tedy przykładem onego starca Betuela, słuszna i pobożna rzecz jest zapytać i wywiedzieć się woléj i myśli dziecięcia, jako stoi w Piśmie Świętém, témi słowy: Przyzowmy dziewkę, a dowiedzmy się jéj woléj.

Małżeństwo ma być dobrowolne a nie poniewolne.

Gene. 24.

Albowiem gdzie to nie bywa, a poniewolnie się sejmują, nie bywa nigdy, albo rzadko bywa dobrze: ztąd rostną między małżeństwem rosterki,

Małżeństwo

http://rcin.org.pl

poniewolne, nie ku dobremu się końcowiściąga.

nienawiści, nieprzyjaźni, cudzołóztwa, ustawiczne kłopoty, rozwody, trucizny, zabijania, i inne nierozliczne grzechy, i ztąd znaczno bywa, że nie Pan Bóg takowe małżonki, ale chuć doczesnego mienia, łakomstwo, albo sam diabeł, który jest mistrzem grzechu i wszech rozterków, złącza. Gdzie tedy za się z rozmysłem dobrym, i z dobrowolném z obu stron przyzwoleniem pojmują się, tam prawie Pan Bóg ręką swą to małżeństwo łączy. . . . . *)

W sprawach, pracach, niebezpiecznościach jednaka spólność, służą sobie zobopólnie, a nie rozstawają się, ani opuszczą aż do śmierci, i niekiedy wnet jedno po drugiém, albo zarazem oboje umierają. Taka jest i tak wielka a gorąca miłość w bogobojném małżeństwie, że dobry mąż dla żony, a żona też dla męża i gardła swego nadstawi. Aza niesłychamy, czasem też i widamy, jako żona, gdy męża biją, sama go sobą zastawia, na nim ulega; a to nie skąd inąd płynie, jedno iż tam Pan Bóg łaskę swoję za sprawą kapłańską, osobliwie zlewa, gdzie się pojmują z rozmysłem dobrym, i z dobrowolném z obudwu stron przyzwoleniem . . . . **)

*) Tu niedostaje kilku wierszy w exemplarzu.—
**) Tu niedostaje końca Kazania w exemplarzu. —

KONIEC.

Fundacji im. I. J. Michalskich Ze zbiorów

http://rcin.org.pl

WYKAZ RZECZY.

—

stron.

PRZEMOWA.

Kazania albo ćwiczenia Chrześcijańskie.

Przemowa do kapituły Chełmskiéj 3

Kazanie 1sze na 1szą Niedzielę postu 12

Oznajmienie przedsiewzięcia wykładu Kreda 23

Kazanie 2gie na wtórą Niedzielę postu 27

Ogólny wstęp i początek do wykładu Kreda . . . 41

Kazanie 3cie na Niedzielę trzecią postu 50

Wykład Artykułu Wierzę w Boga Ojca Wszechmogącego Stworzyciela nieba i ziemi 57

Kazanie 4te na Niedzielę 4tą postu 68

Wykład Art: I w Jezusa Chrystusa Syna jego jedynego Pana Naszego 77

Kazanie 5te na Zwiastowanie N. P. Maryi 84

Wykład Kreda. Wierzę w Pana Chrystusa, który się począł z Ducha Śgo. 91

Kazanie 6te na Niedzielę piątą postu 99

Wykład. Umęczon pod Pontskim Piłatem, ukrzyżowan, umarł i pogrzebion 108

Kazanie 7me na Niedzielę 6tą postu 116

Wykład. Zstąpił do piekłów, trzeciego dnia zmartwychwstał. 127

Kazanie 8me na Zmartwychwstanie Pańskie 133

http://rcin.org.pl

stron.
Wykład Kreda o témże Zmartwychwstaniu 140
Kazanie 9te na Niedzielę przewodną 146
Wykład. Wstąpił na niebiosa, siedzi na prawicy Boga Ojca wszechmogącego 155
Kazanie 10te na drugą Niedzielę po Wielkanocy . . . 163
Wykład. Ztamtąd przyjdzie sądzić żywych i umarłych . 173
Kazanie 11ste na Niedzielę 3cią po Wielkanocy 181
Wykład 3ciéj części kreda. Wierzę w Ducha Śgo 190
Kazanie 12ste na Niedzielę 4tą po Wielkanocy 197
Wykład Kreda. Wierzę w kościół Święty Chrześcijański. 207
Kazanie 13ste na Niedzielę 5tą po Wielkanocy 213
Wykład Kreda o Kościele 223
Kazanie 14 na Niedzielę 6tą po Wielkanocy 233
Wykład Kreda o Kościele, że jest powszechny 240
Kazanie 15ste na Niedzielę Zielonych Świąt 247
Wykład Kreda. Świętych obcowanie 253
Kazanie 16ste na Trójcę Świętą 260
Wykład Kreda. Wierzę grzechów odpuszczenie . . . 272
Kazanie 17ste Na uroczystość Bożego Ciała 280
Wykład Kreda. Wierzę ciała Zmartwychwstanie 288
Kazanie 18ste na Niedzielę 1szą po Ś. Trójcy 296
Wykład Kreda. Wierzę w żywot wieczny 302
Kazanie na dzień Zaduszny 311
Nauka o Spowiedzi 335
Kazanie o Małżeństwie 386

INSTYTUT
BADAŃ LITERACKICH PAN
BIBLIOTEKA
00-330 Warszawa, ul. Nowy Świat 72
Tel. 26-68-63

http://rcin.org.pl

http://rcin.org.pl

http://rcin.org.pl

http://rcin.org.pl

F
3543